

HNB

GUVERNER

Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
tel.: 01 45 64 781, 45 64 555 / faks: 01 45 50 598, 46 10 551
teleks: 22 569 / www.hnb.hr

REPUBLICA HRVATSKA
61 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB

Primitaj:	25-05-2010
Redni broj / znak:	0012
021-12/10-09/22	65
Urudžbeni broj:	322-10-01
	1 CD

Ur.broj:788-020/24-05-10/ŽR

Zagreb, 24. svibnja 2010.

gosp. Luka Bebić
predsjednik

Hrvatski sabor
Trg Sv. Marka 6 i 7
10 000 Zagreb

Poštovani gospodine Bebić,

U smislu odredbi članka 62. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (Narodne novine broj 75 od 1. srpnja 2008. godine), a prema kojem "Hrvatska narodna banka dva puta godišnje obavještava Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike", u prilogu Vam dostavljam Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2009. godinu. Navedeno izvješće također Vam dostavljam i u elektroničkom formatu.

Ukoliko su Vam potrebne bilo kakve dodatne informacije stojim Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

guverner

PRILOG

Na znanje:
- dr. sc. Goran Marić, predsjednik Odbora za financije i državni proračun

Godišnje izvješće 2009.

HRVATSKA NARODNA BANKA

HNB

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2009.

IZDAVAČ

HRVATSKA NARODNA BANKA
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3
10002 Zagreb
Telefon centrale: 01 / 4564-555
Telefon: 01 / 4565-006
Telefaks: 01 / 4564-687

<http://www.hnb.hr>

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.
Tiskano u 500 primjeraka.

ISSN 1331-6397

HNB

HRVATSKA NARODNA BANKA

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2009.

Zagreb, lipanj 2010.

Sadržaj

Sažetak	7	Platni promet	91
Makroekonomska kretanja	11	4.1. Međubankovni platni sustavi	93
1.1. Međunarodno okružje	13	4.2. Međubankovna/međuinstitucionalna suradnja u području platnog prometa	94
1.1.1. Europska unija i zemlje eurozone	13	4.3. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa	95
1.1.2. Sjedinjene Američke Države	14	4.4. Usklađivanje domaće regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije	96
1.1.3. Japan	14	Poslovanje trezora	97
1.1.4. Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju	15	5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka	99
1.1.5. Kretanja cijena sirovina	15	5.2. Opskrba gotovim novcem	100
1.2. Gospodarska aktivnost	16	5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica	100
1.2.1. Potražnja	16	5.4. Vještačenje novčanica	101
1.2.2. Proizvodnja	17	5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca	101
1.2.3. Tržište rada	18	Javnost rada	103
1.2.4. Cijene i tečaj	20	Međunarodna suradnja	107
1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika	25	7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom	109
1.2.6. Tržište novca	29	7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF)	109
1.2.7. Tržište kapitala	32	7.3. Banka za međunarodne namire (BIS)	110
1.2.8. Platna bilanca	36	7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama	110
1.2.9. Državne financije	42	7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske	111
Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama	47	7.5.1. Sloboda kretanja kapitala	111
2.1. Instrumenti monetarne politike u 2009.	49	7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima	111
2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu	49	7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma	111
Redovite operacije	50	Financijska izvješća Hrvatske narodne banke	113
2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti	50	Račun dobiti i gubitka	116
2.1.3. Obvezna pričuva	52	Bilanca	117
2.1.4. Mjere za ograničavanje rasta plasmana i inozemnog zaduživanja	52	Izvješće o promjenama u kapitalu	118
2.1.5. Ostali instrumenti	53	Izvješće o novčanom toku	119
2.1.6. Kamatne stope i naknade HNB-a	54	Blješke uz financijska izvješća za godinu koja je završila 31. prosinca 2009.	120
2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama	55	Zaključak	141
2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama	55	Rukovodstvo i unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke	145
2.2.2. Međunarodne pričuve u 2009.	55	Popis banaka i stambenih štedionica 31. prosinca 2009.	149
Bankarski sektor	61	Statistički pregled	153
3.1. Poslovanje banaka	63	Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama	155
3.1.1. Struktura bilance banaka	64	A. Monetarni i kreditni agregati	156
3.1.2. Kapital banaka	68	Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati	156
3.1.3. Kvaliteta aktive banaka	70	B. Monetarne institucije	157
3.1.4. Kvaliteta zarade banaka	73	Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija	157
3.1.5. Likvidnost banaka	75	Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive	158
3.2. Poslovanje stambenih štedionica	77	C. Hrvatska narodna banka	159
3.2.1. Struktura bilance stambenih štedionica	77	Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke	159
3.2.2. Kapital stambenih štedionica	79	D. Banke	161
3.2.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica	80	Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka	161
3.2.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica	81	Tablica D2: Inozemna aktiva banaka	162
3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava	82	Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države	163
3.3.1. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija	82		
3.3.2. Supervizija kreditnih institucija	83		
3.3.3. Supervizija poslovanja kreditnih unija	86		
3.3.4. Izdavanje odobrenja i suglasnosti kreditnim institucijama i kreditnim unijama	87		
3.3.5. Tržišno natjecanje	88		
3.3.6. Zaštita potrošača	88		
3.3.7. Projekti vezani uz superviziju kreditnih institucija	89		

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora	163	Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica	184
Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima	164	Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka	185
Tablica D6: Depozitni novac kod banaka	164	Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost	186
Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka	165	Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke	188
Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka	165	Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja	189
Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca	166	Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune	190
Tablica D10: Inozemna pasiva banaka	166	Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima	191
Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka	167	Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	193
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka	167	Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima	194
E. Stambene štedionice	168	Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora	196
Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica	168	Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica	198
F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost	169	Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja	199
Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	169	Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja	199
Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	170	Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja	200
Tablica F3: Obvezne pričuve banaka	171	I. Državne financije	201
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka	172	Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti	201
G. Financijska tržišta	173	Tablica I2: Operacije državnog proračuna	202
Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule	173	Tablica I3: Dug središnje države	203
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima	174	J. Nefinancijske statistike	204
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule	175	Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima	204
Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite	176	Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena	204
Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite	177	Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće	205
Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja	178	Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača	206
H. Gospodarski odnosi s inozemstvom	179	Kratice i znakovi	207
Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica	179		
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge	180		
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi	181		
Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja	182		
Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja	183		

Sažetak

Zbog prelijevanja nepovoljnih učinaka financijske krize u realnu sferu gospodarstva u Hrvatskoj je u 2009. godini, prvi put nakon 1999., zabilježeno realno smanjenje BDP-a, koje je, prema DZS-ovoj procjeni tromjesečnog obračuna bruto domaćeg proizvoda, iznosilo 5,8%. Analiza sastavnica agregatne potražnje pokazuje kako su nepovoljna kretanja u realnom sektoru gospodarstva poglavito rezultat snažnog smanjenja izvoza robe i usluga zbog pada obujma svjetske trgovine, odnosno smanjenja inozemne potražnje. Zamjetan je bio i pad bruto investicija u fiksni kapital zbog smanjenja investicijske aktivnosti privatnog i javnog sektora, a zabilježena je također godišnja kontrakcija osobne potrošnje, koja je posljedica izraženog pesimizma potrošača i otežanih uvjeta financiranja potrošnje kućanstava. Potonje nepovoljne promjene dovele su i do znatnog pada uvoza robe i usluga, što je rezultiralo pozitivnim statističkim doprinosom neto inozemne potražnje kretanju realnog BDP-a. Razina državne potrošnje bila je pak približno jednaka onoj iz 2008. godine.

Nepovoljna kretanja u gospodarstvu negativno su se odrazila i na pokazatelje tržišta rada, ali s određenim vremenskim odmakom. Tako se tijekom 2009. godine broj zaposlenih osoba smanjio, dok je istodobno bilo registrirano sve više nezaposlenih osoba. Intenzitet spomenutih kretanja bio je sve izraženiji kako se približavao kraj godine. Na kraju 2009. stopa registrirane nezaposlenosti iznosila je 16,7%, dok je prosječna stopa na razini cijele godine bila 14,9% (za usporedbu, 13,2% u 2008.).

Osim smanjivanjem zaposlenosti, poslodavci su se recesijskim uvjetima prilagođavali i smanjivanjem plaća. Tako je, nakon visokih ostvarenja na početku godine, u nastavku godine zabilježeno usporavanje te naposljetku i pad plaća. Budući da su ta kretanja bila izraženija od usporavanja inflacije, rast realnih bruto plaća također se usporio, dok su se realne neto plaće smanjile.

Što se tiče cijena, treba istaknuti da je HNB i tijekom 2009. godine osigurao stabilnost cijena, odnosno ostvario svoj osnovni, zakonom utvrđen cilj. Tako se prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj smanjila sa 6,1%, koliko je iznosila u 2008., na 2,4%. Promatraju li se sastavnice indeksa potrošačkih cijena, najveći je doprinos usporavanju inflacije dao prosječni godišnji pad cijena prehrane i energije. Pad inflacije bio bi još izrazitiji da istodobno nije došlo do zamjetnog porasta administrativno reguliranih cijena (cijena plina, duhanskih prerađevina te medicinskih i bolničkih usluga).

Ostali važni pokazatelji cijena u Hrvatskoj također potvrđuju da se usporava njihov rast. Prosječna je godišnja stopa promjene

temeljne inflacije, koja ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene, u 2009. iznosila 2,8%, što je znatno smanjenje u usporedbi s 5,7% u 2008. Sličan je bio i trend cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, koje su zbog kontrakcije gospodarske aktivnosti i nižih troškovnih pritisaka čak imale negativnu prosječnu godišnju stopu promjene od 0,4%. Kad je riječ o cijenama nekretnina, u 2009. je došlo i do njihova pada u iznosu od 4,1%, na što je najviše utjecalo smanjenje potražnje za stambenim prostorom zbog stagnacije raspoloživog dohotka stanovništva. Na isti su način djelovali i pooštreni uvjeti odobravanja stambenih kredita te rast kamatnih stopa.

Stabilnost cijena u velikoj je mjeri ostvarena zahvaljujući stabilnosti tečaja kune prema euru, koji je glavno sidro inflacijskih očekivanja. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru tijekom godine kretao se u uskom rasponu oko ostvarenoga prosječnoga dnevnog tečaja, koji je iznosio 7,34 kuna za jedan euro i bio je za 1,6% slabiji u odnosu na prosječni tečaj iz prethodne godine.

Valja istaknuti da je tečaj, unatoč tome što su zabilježene male oscilacije, tijekom godine bio izložen i deprecijacijskim i aprecijacijskim pritiscima. Na početku godine posebno su bili izraženi deprecijacijski pritisci, na koje su ponajprije utjecali potražnja države i poduzeća za devizama potrebnima za plaćanje inozemnih obveza, smanjeni priljev kapitala te negativna očekivanja kućanstava i poduzeća glede budućih gospodarskih kretanja. Središnja je banka, zahvaljujući visokim razinama deviznih pričuva koje su formirane tijekom razdoblja snažnog priljeva kapitala, izmjenama postojećih instrumenata monetarne politike već krajem 2008. godine uspješno ublažila pritiske na deprecijaciju tečaja domaće valute te održala deviznu likvidnost zemlje, a na isti je način nastavila djelovati i na početku 2009. godine. Tako je izmijenila strukturu obvezne pričuve u siječnju 2009. odnosno povećala dio devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama, a u veljači je spustila stopu minimalno potrebnih deviznih potraživanja. Time su oslobođena znatna devizna sredstva i olakšano financiranje domaćih sektora, posebice države, a te su izmjene bile podržane i prodajom deviza na tržištu te ograničavanjem kreiranja kunske likvidnosti repo operacijama. Usto, povećanjem najveće dopuštene otvorene devizne pozicije banaka, koje je uslijedilo u veljači, bankama je olakšano raspolaganje oslobođenim devizama.

U preostalom dijelu godine devizno se tržište stabiliziralo, a aprecijacijski pritisci, koji su bili nešto jače izraženi u drugom i četvrtom tromjesečju, ponajviše su bili posljedica priljeva deviza

od zaduživanja države na osnovi izdanja euroobveznica i dolar-skih obveznica. Stoga je u nastavku godine HNB od države i banaka otkupljivao devize, čime se spriječila aprecijacija tečaja i podržala povoljna kunska likvidnost sustava, a ujedno je došlo i do oporavka bruto međunarodnih pričuva. Iako je obujam deviznih transakcija s poslovnim bankama bio značajan, veći monetarni učinak u 2009. imale su kupoprodaje deviza sa središnjom državom u kojima je HNB bio neto kupac deviza. Ukupno je putem deviznih transakcija s poslovnim bankama i Ministarstvom financija HNB u 2009. godini neto otkupio 895,2 mil. EUR i emitirao 6,4 mlrd. kuna, što je znatno više nego u 2008. godini (1,2 mlrd. kuna).

Usporavanje ukupne gospodarske aktivnosti u 2009. godini snažno je utjecalo na kretanje monetarnih i kreditnih agregata. Prvi put nakon 1999. zabilježen je godišnji pad plasmana banaka privatnom sektoru, na što su djelovali učinci ponude, ali i potražnje za kreditima. Naime, suočene s rastom udjela loših kredita u ukupnim kreditima i većim stupnjem neizvjesnosti, poslovne su banke opreznije preuzimale nove rizike, povećale kamatne stope i pooštrile ostale uvjete kreditiranja. Također, banke su tijekom godine bile uvelike usmjerene k financiranju središnje države, koja je zbog negativnog utjecaja krize bila suočena sa smanjenjem proračunskih prihoda i znatno otežanim uvjetima financiranja na inozemnom tržištu kapitala. S druge strane, poduzeća i stanovništvo smanjila su potražnju za novim kreditima pod pritiskom negativnih trendova i nepovoljnih očekivanja u realnom sektoru gospodarstva te povećanog tereta otplate postojećih kredita. U takvim je uvjetima HNB u studenome 2009. ukinuo Odluku o upisu obveznih blagajničkih zapisa, kojom se u protekle tri godine ograničavao prekomjeren rast kredita banaka. Osim toga, kako bi se potaknuo oporavak domaćih plasmana, a time i oporavak ukupnoga gospodarstva, središnja je banka krajem godine podržala izrazito povoljnu razinu primarne likvidnosti domaćega monetarnog sustava.

Zaustavljanje kreditne aktivnosti banaka i smanjenje ukupne likvidnosti u gospodarstvu snažno se odrazilo na smanjenje novčane mase (M1), koje je u 2009. iznosilo 14,6%. Smanjenje ukupnih likvidnih sredstava (M4) bilo je znatno umjerenije zahvaljujući rastu deviznih depozita, čime se dodatno povećala razina euroiziranosti domaćega bankarskog sektora.

Za razliku od tečaja, kamatne su stope protekle godine znatno oscilirale. Na novčanom tržištu mjesečni prosjeci kamatnih stopa na prekonocne kredite kretali su se tako u rasponu od 19,0% u veljači do 1,0% u studenome, što su najviše i najniže razine tijekom prethodnih pet godina. Pogoršanje likvidnosti početkom godine prouzročilo je pritisak na rast kamatnih stopa na kunske trezorske zapise, a to je dovelo i do smanjenja obujma emisije tih zapisa. Kamatne stope banaka također su primjetno oscilirale. U prvoj polovini godine nastavio se trend rasta aktivnih kamatnih stopa banaka iz 2008., kao i rast pasivnih kamatnih stopa na kunske izvore sredstava, dok su se u drugom polugodištu aktivne i pasivne kamatne stope koje banke obračunavaju trgovačkim društvima počele smanjivati. Glavni činitelji rasta kamatnih stopa bili su skuplji izvori financiranja, pogoršanje kvalitete kreditnog portfelja i velika potražnja države za kreditima banaka, a činitelji pada nekih kamatnih stopa bili su jenjavaње učinaka krize i djelovanja monetarne i fiskalne politike.

Tijekom 2009. godine domaće tržište kapitala bilo je pod snažnim utjecajem kretanja na svjetskim financijskim tržištima. Pritisci proizašli iz prelijevanja svjetske financijske krize i nesklo-nost ulagača rizičnim ulaganjima obilježili su početak godine. No, već su krajem ožujka planovi za sanaciju financijskog sustava i poticajne mjere najvećih svjetskih vlada i središnjih banaka potaknuli rast optimizma. Pozitivni trendovi sa svjetskih burza prenijeli su se i na domaće tržište, a oporavak se nastavio sve do

posljednjeg tromjesečja, kada su se zabrinutost glede održivosti oporavka svjetskih ekonomija i loši makroekonomski pokazatelji hrvatskoga gospodarstva nepovoljno odrazili na domaće tržište. Vrlo niska razina likvidnosti obilježila je hrvatsko dioničko tržište pa se godišnji promet dionica znatno smanjio u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč tome vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, povećala se u 2009. za 16,4%.

Slaba aktivnost ulagača tijekom 2009. obilježila je i hrvatsko tržište dužničkih vrijednosnih papira pa je promet obveznica bio najniži još od 2001. godine. Djelomično je to bilo posljedica gotovo jednogodišnjeg izostanka novih izdanja dugoročnih dužničkih vrijednosnica, koji je prekinut tek potkraj godine. Unatoč tome, zbog rasta cijena državnih obveznica povećala se vrijednost obvezničkog indeksa CROBIS-a u 2009. za 5,8%. Kretanje prinosa na hrvatske euroobveznice tijekom prvog se tromjesečja 2009. stabiliziralo, a rast optimizma na svjetskim burzama potaknuo je pad zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice, koji se nastavio do kraja 2009. godine.

Pod utjecajem smanjenog obujma međunarodne trgovinske razmjene i bitno suženih mogućnosti financiranja, u 2009. je došlo do snažne kontrakcije manjka na tekućem računu platne bilance: s 9,2% BDP-a, koliko je zabilježeno u 2008., na 5,2% BDP-a. Pad ukupnog manjka u cijelosti je posljedica pada robnog manjka, koji se smanjio gotovo za trećinu, dok su smanjenje viška na računu usluga, kao i rast manjka na računu faktorskih dohodaka, imali suprotan učinak na ukupni platnobilančni saldo. Bilanca tekućih transfera nije se značajnije promijenila u odnosu na prethodnu godinu.

Smanjenju negativnog salda u robnoj razmjeni s inozemstvom najviše je pridonio izrazit pad uvoza cestovnih vozila, zahvaljujući kojem se manjak u razmjeni tog odsjeka prepolovio. Isto tako, bitan utjecaj imala je i razmjena nafte i naftnih derivata, čiji se manjak, najviše zbog pada cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, smanjio za više od trećine. Premda se na spomenuta dva odsjeka odnosi polovina kontrakcije ukupnog manjka u robnoj razmjeni, negativni učinci krize mogli su se osjetiti i u razmjeni većine ostalih vrsta robe, pri čemu je pad uvoza uglavnom bio izraženiji od pada izvoza.

Manjak na tekućem računu financirao se priljevima kapitala iz inozemstva koji su, isključujući promjenu međunarodnih pričuva, iznosili 4,0 mlrd. EUR, što je gotovo za trećinu manje nego u 2008. godini. Pritom su se podjednako smanjili priljevi s osnove inozemnog zaduživanja, kao i oni povezani s vlasničkim ulaganjima iz inozemstva. Prevladavala su ulaganja u djelatnosti financijskog posredovanja, zatim vađenja nafte i zemnog plina, u razne oblike trgovinske djelatnosti te u kupovinu nekretnina. Domaći su sektori tijekom 2009. povećali stanje svoje inozemne imovine, pri čemu treba istaknuti ponovno ulaganje investicijskih fondova nakon njihova povlačenja s inozemnih tržišta kapitala tijekom 2008.

Bruto inozemni dug Republike Hrvatske povećao se tijekom 2009. za 3,6 mlrd. EUR, a to je znatno manje nego prethodne godine (5,9 mlrd. EUR), pa je na kraju prosinca dosegnuo 43,1 mlrd. EUR (95,0% BDP-a). Osim što se prirast inozemnog duga smanjio u odnosu na prethodnu godinu, zamjetno su se promijenili i doprinosi pojedinih sektora tom rastu. Tako se, nakon više godina smanjivanja, izravno zaduživanje središnje države u inozemstvu ponovno intenziviralo, dok je intenzitet zaduživanja banaka te pogotovo poduzeća značajno oslabio.

Državne su financije u 2009. godini bile obilježene izrazitim padom prihoda konsolidirane opće države, a takva kretanja bila su posljedica snažne kontrakcije agregatne potražnje, koja se prije svega ogledala u smanjenju poreznih prihoda. Istodobno su se prihodi od socijalnih doprinosa blaže smanjili jer je reakcija tržišta rada na nepovoljna gospodarska kretanja nastupila s

vremenskim odmakom. Rashodi su se povećali, ali vidljivo slabije nego prethodnih godina, dok se neto nabava nefinancijske imovine snažno smanjila. Navedena su kretanja rezultirala povećanjem manjka konsolidirane opće države. Sredstva za financiranje manjka (i refinanciranje obveza) osigurana su znatnim zaduživanjem pa se dug opće države u 2009. povećao za 17,4 mlrd. kuna te je na kraju godine dosegnuo 115,8 mlrd. kuna, odnosno 35,4% nominalnog BDP-a, što je porast od 6 postotnih bodova u usporedbi s prethodnom godinom.

Pogoršavanje gospodarske i financijske situacije u zemlji i okružju utjecalo je na kompoziciju bilance banaka i uspješnost njihova poslovanja. Rast ukupne imovine banaka tako je u 2009. iznosio samo 2,4%, što prati povećanje udjela devizne i indeksirane imovine, kao i povećanje udjela kratkoročnih plasmana. Odobreni krediti porasli su u 2009. za 3,3%, pri čemu je zamjetno bilo povećanje kredita državnim jedinicama, dok su krediti stanovništvu, prije svega gotovinski nenamjenski i krediti za kupnju automobila, smanjeni. Došlo je do rasta kreditnog rizika, odnosno smanjila se mogućnost otplate bankovnih kredita, i to posebice kod trgovačkih društava. Banke su na smanjenje urednosti naplate potraživanja odgovorile tako da su pojačano prolongirale rokove naplate i reprogramirale kredite. Unatoč tome, snažno je porastao udio djelomično naplativih i nenaplativih kredita, koji je krajem godine dosegnuo 7,8% ukupnih kredita banaka (za usporedbu, u 2008. iznosio je 4,8%). Iako su banke strogo kontrolirale opće troškove poslovanja, zbog rasta troškova rezerviranja za gubitke u kreditnom portfelju smanjila se dobit banaka u 2009. godini. Tako se nastavio višegodišnji padajući trend prinosa na prosječnu imovinu i prinosa na prosječni kapital te su na kraju godine oni iznosili 1,1% odnosno 6,7%. Unatoč padu profitabilnosti stanje bankovnog sustava u 2009. i nadalje je bilo stabilno, a stopa adekvatnosti kapitala zadržala se

na visokoj razini (15,8%). Pritom valja naglasiti da je dobra kapitaliziranost banaka očuvana upravo zahvaljujući monetarnim i bonitetnim mjerama koje je HNB poduzimao prethodnih godina pa u kriznom razdoblju nijedna poslovna banka nije bila u teškoćama zbog kojih bi trebala izvanrednu pomoć države ili središnje banke.

U 2009. HNB je potpuno prilagodio pravni okvir za područje poslovanja kreditnih institucija (banaka, štednih banaka i stambenih štedionica) pravnoj stečevini EU. Zakon o kreditnim institucijama, kao temeljni zakon kojim se regulira osnivanje i poslovanje kreditnih institucija, stupio je na snagu 1. siječnja 2009. Tijekom 2009. u dva su navrata donesene izmjene Zakona o kreditnim institucijama, a izmijenjena je i cijela podzakonska regulativa, koja stupa na snagu 31. ožujka 2010.

HNB je bio iznimno aktivan i na području izravnog nadzora. Tijekom 2009. godine obavljena su 33 izravna nadzora u 20 kreditnih institucija. Osim što je provodio nadzor nad kreditnim institucijama, HNB je prvi put proveo nadzor nad kreditnim uni-jama (ukupno 14 izravnih nadzora). K tome, HNB je proveo analizu zakonski propisanih mjesečnih i tromjesečnih izvješća koja dostavljaju sve kreditne institucije i grupe banaka te izradio 165 pisanih analiza poslovanja kreditnih institucija, od čega 156 za pojedinačne institucije i devet za grupe kreditnih institucija. Značajni resursi u HNB-u tijekom 2009. godine bili su angažirani na uspostavljanju kontakta s glavnim međunarodnim agencijama za dodjelu kreditnog rejtinga, definiranje metodologije i procesa njihova priznavanja kao vanjskih institucija za procjenu kreditnog rizika te na operativnoj provedbi njihova priznavanja. Tijekom godine intenzivirala se suradnja sa stranim supervizorima vezana uz nadzor nad bankovnim grupacijama kojima pripadaju domaće kreditne institucije.

Makroekonomska
kretanja

1.1. Međunarodno okružje

Duboka kriza, koja je započela još 2008., snažno je obilježila svjetsko gospodarstvo i tijekom prvog polugodišta 2009., dok su drugoj polovini godine počeli postupan oporavak i oživljavanje gospodarske aktivnosti u razvijenim zemljama. Istodobno se ubrzao i realan rast u pojedinim zemljama u razvoju, što se posebice odnosi na brzorastuća azijska gospodarstva. Unatoč spomenutom poboljšanju ukupno je u 2009. zabilježen najizrazitiji gospodarski pad svjetskog BDP-a još od Drugoga svjetskog rata: 1,3%. U skladu s izrazitim usporavanjem gospodarske aktivnosti i padom potražnje pojavili su se deflacijski pritisci, te su u mnogim razvijenim gospodarstvima zabilježene negativne stope promjene pokazatelja potrošačkih cijena, osobito sredinom godine.

1.1.1. Europska unija i zemlje eurozone

U gospodarstvu Europske unije tijekom 2009. ostvaren je realni pad od 4,2%, dok je u eurozoni zabilježena neznatno blaža kontrakcija, od 4,1%. Pritom treba reći da su krizom bile pogođene sve zemlje članice eurozone te da ni u jednoj nije zabilježena pozitivna stopa rasta. Posljedice krize bile su vrlo izražene početkom godine, a potom su se pojavili prvi znakovi oporavka, iako nejednako rasprostranjeni među zemljama članicama. Tako su najveća gospodarstva eurozone, njemačko i francusko, počela bilježiti pozitivna kretanja BDP-a na tromjesečnoj razini već u drugom tromjesečju. S druge pak strane, u pojedinim se zemljama ni do kraja godine nije zaustavio trend realne kontrakcije, pri čemu su najlošiji bili rezultati u Španjolskoj i Grčkoj.

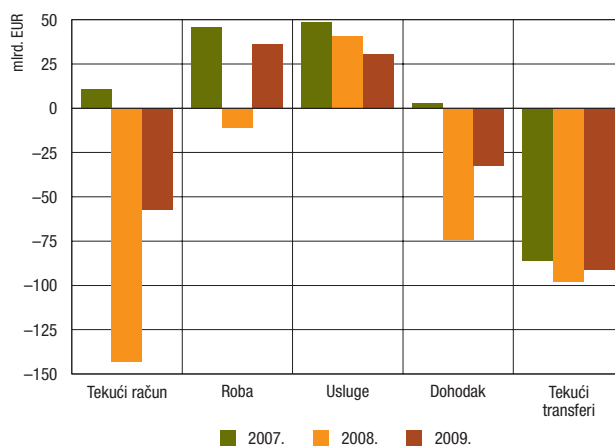
Dok je pad gospodarske aktivnosti u eurozoni bio određen kontrakcijom inozemne i domaće potražnje te dodatno pojačan prelijevanjem učinaka krize s financijskih tržišta, oporavak je uglavnom povezan s mnogobrojnim i opsežnim poticajnim mjerama ekonomske politike, kao i kretanjem izvoza nakon postupnog oporavka svjetske potražnje. Nepovoljna realna kretanja znatno su se odrazila na rast nezaposlenosti, čija je stopa dosegla 9,4% (7,5% u 2008.). Krajem godine pojavila se i zabrinutost zbog neodrživoga proračunskog manjka u pojedinim zemljama članicama, među kojima se posebice ističe Grčka, no i Španjolska, Irska te Portugal, kao i zbog njihova mogućeg utjecaja na stabilnost zajedničke valute. Naime, proračunski

manjkovi velikim su dijelom posljedica ekspanzivnih mjera u je-ku krize, a pooštavanje fiskalne politike kojom bi ih se svelo na manju mjeru, mogla bi dovesti do zaustavljanja oporavka i ponovne kontrakcije gospodarske aktivnosti.

Unatoč oslabljeloj inozemnoj potražnji u izvozu robe i usluga ostvareni su pozitivni rezultati. Pritom je, za razliku od 2008., u kojoj je saldo robne razmjene bio negativan, što je za eurozону neobičajeno, u 2009. ponovno zabilježen pozitivan neto izvoz robe, čemu su posebice pridonijela kretanja u drugom polugodištu. Manjak na tekućem računu tako je posljedica odljeva s računa tekućih transfera i dohotka, pri čemu se odljev s potonjeg uglavnom povezuje s dohocima od portfeljnih ulaganja. Ukupni je manjak na tekućem računu u 2009. iznosio 57,5 mlrd. EUR, što je znatno manje od onog iz 2008. (143,3 mlrd. EUR).

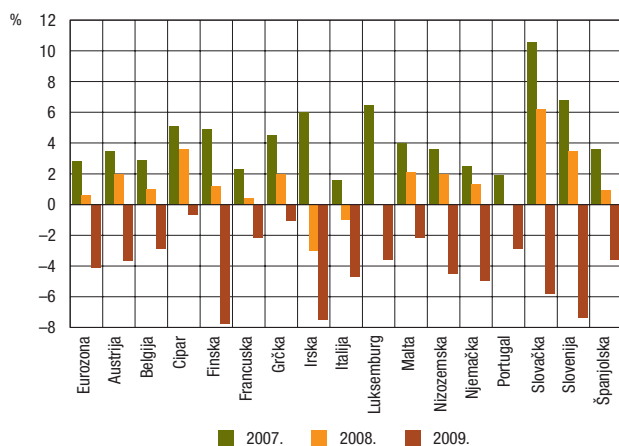
Nakon izraženih inflatornih pritisaka u 2008., eurozону u 2009. obilježili pritisci na pad cijena, pa je ostvarena godišnja stopa inflacije od samo 0,3%. Pritom je sredinom 2009. u

1.2. Tekući račun platne bilance eurozone

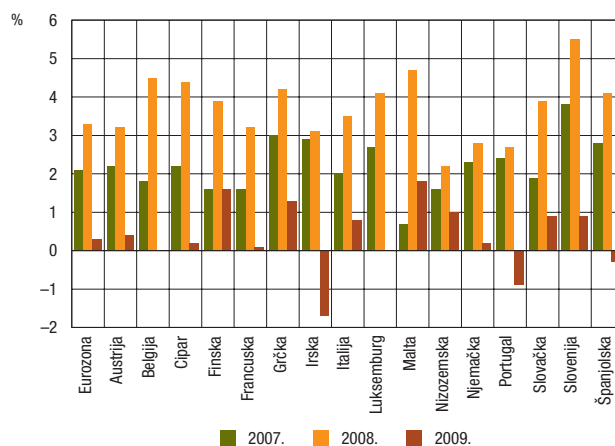
Napomena: Od 2008. podaci za eurozону uključuju Maltu i Cipar, a od 2009. i Slovačku.
Izvor: Eurostat

1.1. Realni rast BDP-a u zemljama eurozone

Napomena: Od 2008. podaci za eurozону uključuju Maltu i Cipar, a od 2009. i Slovačku.
Izvor: Eurostat

1.3. Stopa promjene harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena u zemljama eurozone

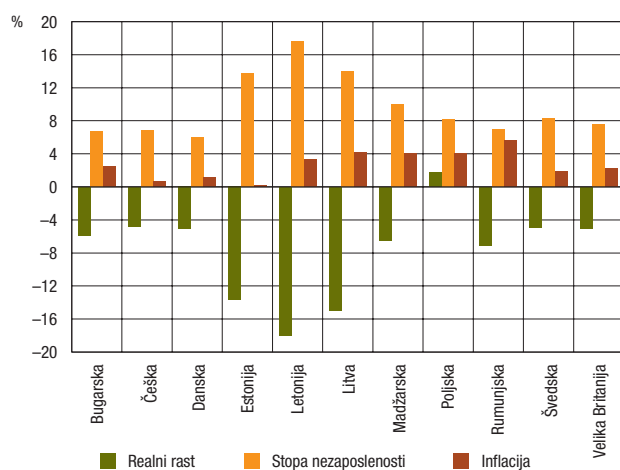

Napomena: Od 2008. podaci za eurozону uključuju Maltu i Cipar, a od 2009. i Slovačku.
Izvor: Eurostat

mnogim zemljama eurozone zabilježen pad cijena u odnosu na prethodnu godinu. Tome je znatno pridonijelo kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu, koje su se prepolovile u odnosu na sredinu 2008. Kako bi spriječila deflacijske pritiske i potaknula usporenu gospodarsku aktivnost, Europska središnja banka tijekom prvog je polugodišta 2009. nastavila spuštati ključnu kamatnu stopu, koja je tako s razine od 4,25% u rujnu 2008. pala na 1,0% u svibnju 2009., a na toj se razini zadržala i do kraja godine.

U ostalim zemljama Europske unije koje nisu članice eurozone nepovoljna su kretanja bila slična, pa čak i izraženija nego u eurozoni. Sve su navedene zemlje, osim Poljske, ostvarile realni pad BDP-a, koji je u pojedinim baltičkim zemljama iznosio i više od 15%. Na negativna su kretanja djelovali slični činitelji kao i u eurozoni, no osim toga u zemljama Srednje i Istočne Europe znatan je bio utjecaj izrazitog smanjenja kapitalnih priljeva, koji su prethodnih godina uvelike potpomagali gospodarski rast. U spomenutim je uvjetima u pojedinim zemljama koje imaju fluktuirajuće tečajevе došlo do deprecijacije valute (posebice u Češkoj i Poljskoj), pri čemu su pritisci na pad tečaja bili najizraženiji početkom godine. Kao i u eurozoni, kretanja su bila

1.4. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u 2009.

Izvor: Eurostat

vrlo neujednačena pa su neke zemlje već od sredine 2009. bilježile pozitivne tromjesečne stope rasta (osim Poljske, u kojoj nije ni došlo do pada gospodarske aktivnosti, rast je zabilježen i u Češkoj), dok se u drugima realni pad tek djelomice ublažio u odnosu na prethodni dio godine (primjerice baltičke zemlje i Mađarska).

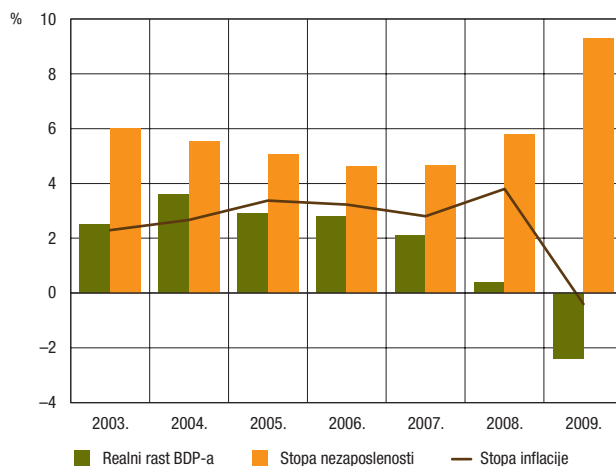
Što se tiče cjenovnih kretanja u ovoj skupini zemalja, kontrakcija domaće potražnje znatno je utjecala na slabljenje inflacije, koja je prethodnih godina uglavnom bila primjetno viša nego u eurozoni. Tako su i u 2009., unatoč pritiscima na pad cijena, stope inflacije u prosjeku bile više nego u eurozoni, čemu su djelomice pridonijeli veći ponder prehrane u indeksu potrošačkih cijena, porast cijena koje se administrativno određuju, kao i učinci spomenute deprecijacije. Ipak, u baltičkim zemljama, koje su imale najizraženija negativna gospodarska kretanja, u drugom su polugodištu 2009. godišnje stope promjene cijena bile negativne. Tako je upravo u Estoniji zabilježena najniža godišnja stopa inflacije (0,2%), a u preostalim je novim članicama EU uglavnom bila primjetno viša, pri čemu je najveći rast potrošačkih cijena ostvaren u Rumunjskoj (5,6%).

1.1.2. Sjedinjene Američke Države

Dok se tijekom prve polovine 2009. u SAD-u nastavila kontrakcija gospodarske aktivnosti koja je započela sredinom 2008., u drugom su polugodištu zabilježene pozitivne tromjesečne stope rasta realnog BDP-a, i to najviše među razvijenim gospodarstvima. Tako je pad američkog BDP-a u 2009. bio nešto blaži nego što se očekivalo te je iznosio 2,4%. Oslabjela gospodarska aktivnost potaknula je stvaranje deflacijskih pritisaka, što je, uz učinak baznog razdoblja, odnosno pad cijena energenata i drugih sirovina u odnosu na izrazito visoke razine ostvarene u 2008., u cijeloj 2009. rezultiralo padom potrošačkih cijena od 0,4% u odnosu na prethodnu godinu.

Za početak oporavka sredinom godine ključne su bile iznimno opsežne ekspanzivne mjere monetarne i fiskalne politike. Tako je, primjerice, osobnoj potrošnji, koja je pozitivno utjecala na kretanje BDP-a, znatno pridonio program poticaja za kupnju motornih vozila. Istodobno je Fed, kako bi potaknuo gospodarsku aktivnost i aktivnost na financijskim tržištima, ključnu kamatnu stopu zadržao na najnižoj razini do sada, u rasponu od 0,0% do 0,25%. Deprecijacija američkog dolara prema euu

1.5. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u SAD-u

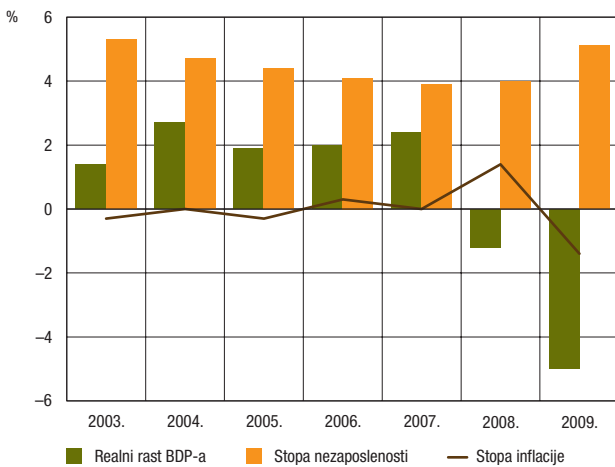
Izvori: Bureau of Economic Analysis; US Department of Labor

potpomogla je kretanje izvoza, a u posljednjem je tromjesečju došlo i do porasta investicija. Međutim, spomenuta se poboljšanja u realnom sektoru još nisu odrazila na tržište rada, te se stopa nezaposlenosti nastavila povećavati i dosegla 9,3% na razini cijele 2009., što je najviše u posljednjih 25 godina.

1.1.3. Japan

Trend pada BDP-a, koji je trajao godinu dana, u Japanu je zaustavljen u drugom tromjesečju 2009., čemu je najviše pridonio neto izvoz potaknut dinamiziranjem gospodarske aktivnosti, a time i potražnje, u mnogim azijskim zemljama. Osim toga, kako se približavao kraj godine, rasle su potrošnja i industrijska proizvodnja, a u posljednjem je tromjesečju zabilježeno i smanjenje stope nezaposlenosti. Ipak, unatoč pozitivnim znakovima u drugom polugodištu, kontrakcija realnog BDP-a na razini cijele 2009. iznosila je 5,0%. Takva su realna kretanja odredila i ona cjenovna, pa je prosječna godišnja stopa promjene potrošačkih cijena bila negativna i iznosila je -1,4%. U skladu s time japanska je središnja banka zadržala svoju ključnu kamatnu stopu na razini od 0,1%, na kojoj se nalazi od kraja 2008.

1.6. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u Japanu

Izvori: Statistics Bureau of Japan; MMF

1.1.4. Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju

Stopa realnog rasta BDP-a zemalja u razvoju i zemalja s tržištima u nastajanju u 2009. je godini iznosila 2,0%¹ (6,1% u 2008.), što je u prvom redu posljedica visokih stopa rasta u azijskim zemljama. Njima je, pak, ponajviše pridonijela rastuća domaća potražnja i opsežne poticajne mjere ekonomske politike. Ipak, primjetno je usporavanje u odnosu na prethodnu godinu, a to se može povezati s padom obujma svjetske trgovine i cijena pojedinih sirovina koje imaju velik udio u izvozu iz ove skupine zemalja. Na gospodarsku je aktivnost nekih zemalja znatno negativno utjecao i prekid dotoka značajnih stranih investicija.

Najveće gospodarstvo ove skupine zemalja, kinesko, u 2009. je ostvarilo rast realnog BDP-a od 8,7%², što je tek za 0,9 postotnih bodova niže nego u 2008. Među glavnim činiteljima rasta treba istaknuti dinamičnu domaću potražnju, koju su poticale izrazito ekspanzivne mjere fiskalne politike, posebice brojni infrastrukturni projekti. Rastu investicija pridonijela su i privatna ulaganja u nekretnine, a povećala se i osobna potrošnja, oboje je bilo potaknuto kreditnom ekspanzijom. Istodobno je, međutim, domaća potražnja podržavala rast uvoza, dok se izvoz smanjio zbog oslabjele svjetske potražnje, pa je neto izvoz negativno pridonio rastu BDP-a. U Indiji je također zabilježen relativno snažan gospodarski rast, koji se, nakon stope od 7,3% u 2008., u 2009. zadržao na visokoj razini od 5,6%³. Jači učinak svjetske krize na rast BDP-a izbjegnuto je zahvaljujući dinamičnoj domaćoj potražnji i manjoj ovisnosti o izvozu u usporedbi s drugim azijskim zemljama.

Nakon što je u 2008. gospodarstvo Ruske Federacije ostvarilo dinamičan realni rast od 5,6%, zahvaljujući visokim cijenama sirove nafte na svjetskom tržištu te snažnoj domaćoj potražnji, ti su činitelji odredili izrazitu kontrakciju gospodarstva u 2009., i to čak od 9,0%. Naime, vrijednost ruskog izvoza znatno se smanjila zbog pada svjetske potražnje i nižih cijena nafte, dok je domaća potrošnja bila pogođena padom raspoloživog dohotka i rastom nezaposlenosti. Zabilježen je i izrazit pad industrijske proizvodnje. Kako bi ublažila učinke krize, vlada je provodila

mjere protuciklične fiskalne politike, što je, međutim, rezultiralo značajnim proračunskim manjkom (-6,0% BDP-a⁴), dok je u 2008. bio ostvaren višak.

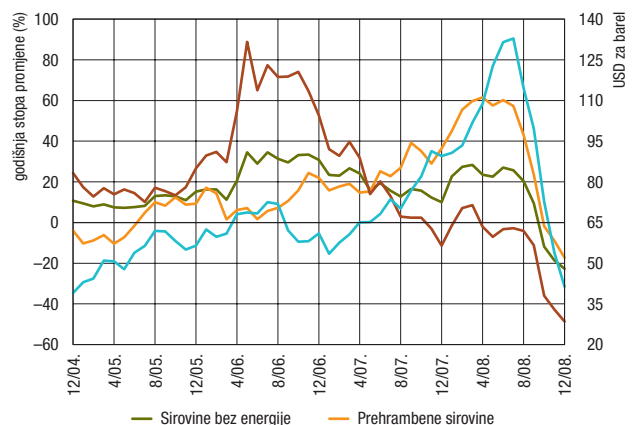
Zemlje jugoistočne Europe⁵ u 2009. su, nakon visokih stopa rasta u prethodnim godinama, zabilježile pad realnog BDP-a, na koji je najviše utjecao pad domaće potražnje. Iznimka je jedino Albanija, no blagi realni rast (0,7%) gotovo je isključivo posljedica povećane javne potrošnje u toj zemlji. U cijeloj su se regiji smanjili priljevi stranoga kapitala, a na gospodarsku aktivnost i potrošnju odrazilo se i zaustavljanje izražene kreditne ekspanzije. Izrazita vanjska neravnoteža, jedna od glavnih značajki svih zemalja iz ove skupine, s jedne je strane ublažena kontrakcijom manjka na tekućem računu, što je posljedica pada uvoza zbog smanjenja domaće potražnje. S druge strane, došlo je i do daljnijeg rasta inozemnog duga promatranih zemalja, potaknutog uglavnom državnim zaduživanjem.

Svjetska kriza u znatnoj je mjeri zadesila i zemlje Latinske Amerike, te je većina njih u 2009. zabilježila pad gospodarske aktivnosti. Među većim gospodarstvima iz ove skupine zemalja najjače je bilo pogođeno meksičko gospodarstvo, i to prije svega zbog uske povezanosti sa SAD-om. Budući da su brojne zemlje iz ove regije izvoznice sirovina, na kretanje BDP-a nepovoljno je djelovao pad cijena pojedinih sirovina na svjetskom tržištu, kao i kontrakcija svjetske potražnje. Ipak, s približavanjem kraja godine došlo je do postupnog oporavljanja, na što upućuje ponovni rast industrijske proizvodnje u posljednjem tromjesečju u nekoliko zemalja, pri čemu se ističe Brazil.

1.1.5. Kretanja cijena sirovina

Nakon snažnog pada u drugoj polovini 2008. godine, cijene sirove nafte na svjetskom su se tržištu u prvom tromjesečju 2009. stabilizirale i počele rasti. Tako je u prosincu 2009. prosječna cijena barela sirove nafte iznosila 74,9 USD te je bila približno za 80% viša nego u prosincu 2008. Rast cijena sirove nafte u promatranom razdoblju ponajviše se objašnjava naznakama oporavka svjetskoga gospodarstva, rastom optimizma ulagača i padom vrijednosti američkog dolara. U takvim je okolnostima Međunarodna agencija za energiju (IEA) nekoliko puta revidirala, odnosno poboljšala svoje prognoze o svjetskoj potražnji za naftom u 2009. i 2010. godini. Premda očekivanja da će se povećati potražnja za sirovom naftom utječu na rast njihovih cijena, izraženiji rast tih cijena ograničen je još uvijek relativno

1.7. Kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu

* Prosjek cijena nafte Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate

Izvori: Bloomberg; HWWI

1 Ocijenjena vrijednost, MMF, WEO Update, siječanj 2010.

2 Ocijenjena vrijednost, MMF, WEO Update, siječanj 2010.

3 Ocijenjena vrijednost, MMF, WEO Update, siječanj 2010.

4 *Consensus Forecast*, veljača 2010.

5 Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i Srbija

velikim zalihama sirove nafte i slabom potražnjom. Promatra li se cijela godina, cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2009. bila je u prosjeku za 36,3% niža nego prethodne godine, odnosno smanjila se s 97,0 USD, koliko je iznosila u 2008., na 61,8 USD u 2009.

Sličan je bio i trend cijena drugih sirovina na svjetskom tržištu. Agregatni HWWI indeks, koji oslikava kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu (bez energije, izraženih u američkim dolarima), u prosincu 2009. bio je za 30,7% veći nego u prosincu

2008. godine. Pritom se osobito ističe rast cijena metala, kojem je pretežno pridonijelo jačanje potražnje iz Kine, a povećale su se i cijene prehrambenih proizvoda, posebno uljarica i šećera. Ipak, cijene većine sirovina i dalje su niže nego sredinom 2008., kad su dosegnule svoju najviše razine. Prosječna godišnja stopa promjene cijena sirovina bez energije u 2009. iznosila je -22,0%, za razliku od 2008. godine, kad je bila zabilježena stopa od 12,9%.

1.2. Gospodarska aktivnost

Prema privremenim podacima DZS-a⁶ bruto domaći proizvod hrvatskoga gospodarstva u 2009. realno se smanjio za 5,8%, pa je prvi put nakon 1999. godišnja stopa rasta bila negativna. Pritom je najizrazitija godišnja kontrakcija gospodarske aktivnosti zabilježena u prvom tromjesečju, a s približavanjem kraja godine ona se postupno usporavala. To je u prvom redu rezultat blagoga pozitivnoga tromjesečnog rasta realnog BDP-a u posljednja tri tromjesečja, na što upućuju sezonski prilagođeni podaci, ali i povoljnog učinka baznog razdoblja.

1.2.1. Potražnja

Promatramo li po komponentama agregatne potražnje, nepovoljna kretanja u realnom sektoru gospodarstva tijekom 2009. velikim su dijelom odraz snažnog smanjenja izvoza robe i usluga, što je posljedica smanjenja svjetske trgovine u vrijeme svjetske gospodarske krize. Isto tako, zabilježen je pad bruto investicija u fiksni kapital, i to privatnog i javnog sektora, kao i pad osobne potrošnje pod utjecajem snažnoga potrošačkog pesimizma, negativnih kretanja na tržištu rada i otežanih uvjeta financiranja potrošnje kućanstava. Navedene su nepovoljne promjene domaće potražnje dovele i do zamjetnoga godišnjeg pada uvoza robe i usluga, što je rezultiralo pozitivnim statističkim doprinosom neto inozemne potražnje kretanju realnog BDP-a. S druge strane, državna se potrošnja približno zadržala na razini iz 2008. godine.

Tijekom 2009. inflatorni su pritisci znatno ublaženi. Tako se opća razina cijena, mjerena implicitnim deflatorom BDP-a,

u promatranoj godini povećala tek za 3,3%, a tijekom 2008., za usporedbu, 6,4%. Zbog smanjenja godišnje stope promjene potrošačkih cijena svih kategorija proizvoda, osim energije, snižena je i pozitivna stopa promjene deflatora osobne potrošnje, a zabilježen je blagi godišnji pad deflatora bruto investicija u fiksni kapital, što je posljedica kretanja cijena u građevinarstvu te cijena domaće i uvozne kapitalne opreme. Navedena kretanja deflatora i realnog BDP-a rezultirala su u 2009. nominalnim BDP-om u iznosu od 333,1 mlrd. kuna

Razina osobne potrošnje u 2009. smanjila se u usporedbi s godinom prije čak za 8,5% (2008. godine zabilježen je blagi porast, od 0,8%), a to je rezultiralo i izraženim negativnim doprinosom ove sastavnice agregatne potražnje ukupnoj gospodarskoj aktivnosti. Uzroke takvih kretanja treba tražiti ponajprije u padu potrošačkog optimizma, otežanim uvjetima novog zaduživanja i otplate postojećih kredita zbog porasta kamatnih stopa, te u smanjenju vrijednosti financijske i realne imovine stanovništva. Osim pritisa koji su djelovali na strani ponude bankovnih kredita, čini se kako je tijekom godine stanovništvo dobrovoljno smanjivalo svoja nova kreditna zaduživanja, što je, uz istodoban porast štednih depozita, ograničavalo dostupnost sredstava raspoloživih za potrošnju kućanstava. Nadalje, sve nepovoljnija kretanja na tržištu rada te uvođenje posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke odrazili su se na realnu masu neto plaća, a to je, uz realni pad neto transfernih plaćanja iz inozemstva, negativno utjecalo na kretanje realnoga raspoloživog dohotka stanovništva. Na obratan je način djelovalo kretanje realnih transfere stanovništvu.

Dinamika državne potrošnje u 2009. se godini dodatno usporila te je navedena sastavnica finalne potrošnje, nakon realnog povećanja od 1,9% u 2008., gotovo stagnirala na razini iz prethodne godine, pri čemu je njezin doprinos ukupnoj promjeni gospodarske aktivnosti bio neutralan. S jedne strane, takva su kretanja tijekom godine bila određena smanjenjem izdataka za korištenje dobara i usluga zbog rebalansa državnog proračuna i izmjena financijskih planova izvanproračunskih korisnika. S druge strane, zbog blagog povećanja broja zaposlenih u javnoj upravi i državnim službama zabilježen je blagi godišnji porast realnih izdataka za naknade zaposlenima.

Budući da su svi institucionalni sektori u 2009. smanjili investicijsku aktivnost, ukupne su se bruto investicije u fiksni kapital na godišnjoj razini, nakon porasta od 8,2% u 2008. godini, snažno realno smanjile, za 11,8%. Stoga je doprinos navedene sastavnice agregatne potražnje kretanju realnog BDP-a također bio izrazito negativan. Državna ulaganja u nefinancijsku imovinu, od kojih se gotovo tri četvrtine odnosi na izgradnju zgrada

1.8. Doprinosi domaće i inozemne potražnje realnom rastu BDP-a

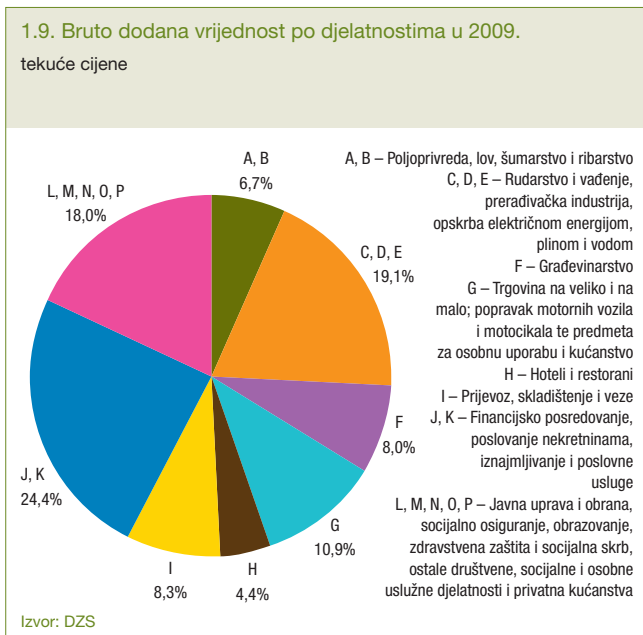
6 Podaci DZS-a o bruto domaćem proizvodu za 2006., 2007., 2008. i 2009. temelje se na procjeni tromjesečnog obračuna i kao takvi privremenog su karaktera.

i građevina (ponajviše u cestovnu infrastrukturu), u velikoj su mjeri odgođena zbog nedostatka sredstava za njihovo financiranje. Istodobno su niska razina agregatne potražnje, visoka cijena dugoročnog zaduživanja na domaćem i inozemnim financijskim tržištima te neizvjesnost glede budućih gospodarskih kretanja utjecali na znatno smanjenje ulaganja poduzeća u strojeve i opremu te izgradnju novih postrojenja ili uredskih prostora. Nadalje, na investicijsku aktivnost nepovoljno su utjecali i slaba sklonost stanovništva ulaganju u nekretnine te otežani uvjeti financiranja rezidencijalnih investicija, što je dovelo do stvaranja viška ponude stambenog prostora i snažno smanjilo nova ulaganja u građevinske objekte namijenjene stanovanju.

Međunarodnu razmjenu hrvatskoga gospodarstva s inozemstvom u 2009. godini obilježilo je istodobno snažno smanjenje ukupnog izvoza i uvoza robe i usluga. Svjetska gospodarska kriza očitovala se u snažnom padu inozemne potražnje za domaćom robom i uslugama, pa je ostvarena realna godišnja stopa pada ukupnog izvoza od 16,2%. Pritom valja naglasiti da su tijekom glavne turističke sezone zabilježena negativna kretanja prosječne potrošnje po putniku, što je, uz ostvareni pad broja dolazaka i noćenja turista, pridonijelo zamjetnom smanjenju izvoza turističkih usluga, a time i ukupnog izvoza usluga u 2009. godini. U istom je razdoblju uvoz robe i usluga realno smanjen za 20,7%. Naime, pad domaće potražnje u velikoj se mjeri negativno odrazio na potražnju za inozemnim proizvodima poput trajnih proizvoda za široku potrošnju, automobila i investicijskih dobara. S obzirom na to da je i domaća proizvodnja izrazito ovisna o uvozu, pad inozemne potražnje također je djelovao na pad uvoza. Opisana su kretanja rezultirala izraženijim realnim smanjenjem uvoza robe i usluga u usporedbi s ukupnim izvozom, zbog čega je statistički doprinos neto inozemne potražnje ukupnoj promjeni BDP-a bio pozitivan.

1.2.2. Proizvodnja

Prema proizvodnoj strani obračuna BDP-a bruto dodana vrijednost⁷ stvorena u gospodarstvu tijekom 2009. bila je za 4,0% manja u odnosu na 2008. U usporedbi s prethodnom godinom smanjena je dodana vrijednost gospodarstva kod gotovo svih gospodarskih djelatnosti, a najveći negativan doprinos navedenim kretanjima dala su područja djelatnosti trgovine i industrije. Opisane nepovoljne promjene posljedica su izraženog slabljenja inozemne i domaće potražnje.

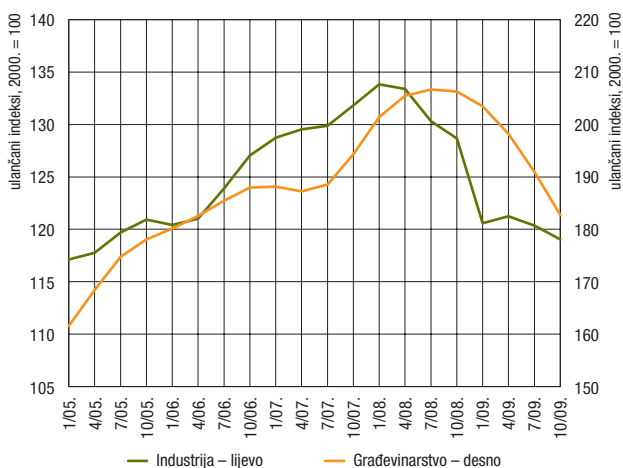
Analiziraju li se pojedina područja djelatnosti, u 2009. naj-snažnije usporavanje rasta BDV-a u odnosu na prethodnu godinu ostvareno je u trgovini, i to zbog niske razine potrošnje kućanstava te smanjene turističke potrošnje. Zamjetno su bile negativne i godišnje stope promjene BDV-a djelatnosti industrije te građevinarstva, a zanimljivo je spomenuti i negativnu godišnju stopu promjene BDV-a djelatnosti hotela i restorana, što se ponajprije može povezati s nepovoljnim kretanjima realnog izvoza turističkih usluga. Za razliku od toga, formiranje dodane vrijednosti tijekom 2009. poraslo je na godišnjoj razini kod djelatnosti poljoprivrede, financijskog posredovanja te usluga u javnom sektoru.

Industrija i građevinarstvo

Bruto dodana vrijednost industrije u 2009. je bila za 8,5% manja u odnosu na godinu prije, zbog čega je ostvaren i značajan negativan doprinos ove djelatnosti kretanju ukupnog BDV-a. Pritom su nepovoljne promjene, kao posljedica zamjetnog slabljenja domaće i inozemne sastavnice potražnje, bile intenzivnije tijekom prvog polugodišta.

Ostvarena kontrakcija ukupne industrijske proizvodnje

1.10. Bruto dodana vrijednost industrije i građevinarstva trend-ciklus

tijekom 2009. posljedica je pada proizvodnje kod svih glavnih industrijskih grupacija osim energije, odnosno negativnih kretanja i u prerađivačkoj industriji i u djelatnosti rudarstva i vađenja. Tako smanjenje proizvodnje trajnih i netrajnih potrošačkih dobara odražava u prvom redu pad potrošnje kućanstava, ali i smanjenje izvoza, dok se negativna kretanja proizvodnje kapitalnih i intermedijarnih proizvoda mogu pripisati učinku slabljenja investicijske aktivnosti u zemlji i inozemstvu.

Proizvodnja u prerađivačkoj industriji, koja čini više od četiri petine ukupne industrijske proizvodnje, u 2009. je godini smanjena za 10,6%. Podaci o proizvodnji pojedinih industrijskih proizvoda upućuju na to da je najveći doprinos nepovoljnim kretanjima industrijske proizvodnje ostvaren kod proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osnovnih farmaceutskih proizvoda

⁷ U nacionalnim računima bruto dodana vrijednost gospodarstva (BDV) izražava se u tzv. bazičnim cijenama, dok se bruto domaći proizvod (BDP) izražava u tržišnim cijenama. Razlika između ovih dviju vrijednosti jest ukupan iznos poreza na proizvode umanjena za subvencije (neto indirektni porezi). Kako DZS u okviru obračuna BDP-a u cijenama iz prethodne godine ne objavljuje kategoriju neto indirektnih poreza, ta se vrijednost može izračunati kao rezidual BDP-a i BDV-a izraženih u cijenama iz prethodne godine.

i pripravaka, strojeva i uređaja, ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda i prehrambenih proizvoda. Pad proizvodnje u području rudarstva i vađenja uglavnom je prouzročilo smanjivanje proizvodne aktivnosti u djelatnostima ostalog rudarstva i vađenja, koje uglavnom obuhvaća vađenje ostalih ruda i kamena te se može povezati s negativnim kretanjem građevinske aktivnosti. Nasuprot tome, proizvodnja u području opskrbe energentima u 2009. je godini jedina porasla.

Bruto dodana vrijednost djelatnosti građevinarstva smanjila se u 2009. u odnosu na 2008. godinu za 6,1%, zbog čega je doprinos ove djelatnosti ukupnoj promjeni BDV-a također bio negativan. Pritom su nepovoljna kretanja građevinskih radova bila dodatno intenzivirana tijekom druge polovine 2009., čemu su podjednako pridonijeli pad građevinskih radova na zgradama i pad radova na ostalim građevinama. Slabljenje građevinske aktivnosti rezultat je smanjenih ulaganja privatnog sektora u stambene i nestambene objekte zbog ograničenih mogućnosti financiranja kapitalnih projekata te postojanja viška ponude stambenog prostora, kao i slabije investicijske aktivnosti države, poglavito ulaganja u cestovnu infrastrukturu.

Nefinancijske usluge

Negativne promjene osobne potrošnje i pad prosječne potrošnje inozemnih putnika tijekom glavne turističke sezone nepovoljno su se odrazili na formiranje dodane vrijednosti u trgovini na veliko i malo. Tako se BDV ove djelatnosti u 2009. godini smanjio za 14,3%, pri čemu su nešto jača negativna kretanja zabilježena tijekom prvog polugodišta, što je rezultiralo i najvećim negativnim doprinosom ove djelatnosti ukupnoj godišnjoj promjeni BDV-a.

Bruto dodana vrijednost djelatnosti hotela i restorana u 2009. smanjila se za 2,9%, što je s obzirom na mali udio ove djelatnosti u ukupnom BDV-u tek neznatno pridonijelo zabilježenoj godišnjoj realnoj kontrakciji u gospodarstvu. Takva kretanja odraz su dinamike fizičkih pokazatelja potražnje za uslugama u turizmu, koji upućuju na pad ostvarenih noćenja u komercijalnim smještajnim kapacitetima (1,4%) i dolazaka turista (2,9%). Istodobni pad realne prosječne potrošnje stranih gostiju rezultirao je i padom prihoda od putovanja u platnoj bilanci. Ipak, važno je naglasiti da veličina doprinosa ove djelatnosti donekle podcjenjuje izravne i neizravne učinke turističke potrošnje na realna kretanja u gospodarstvu, koje je teško kvantificirati zbog snažne međuovisnosti turizma i ostalih gospodarskih područja.

U skladu sa slabljenjem intenziteta međunarodne razmjene i nepovoljnim kretanjima u industriji i trgovini u 2009. je godini zabilježen pad BDV-a područja djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza od 6,4%. To je prouzročio pad robnog prijevoza, mjeren tonama prevezene robe te tonskim kilometrima, ali i pad putničkog prometa, mjeren brojem prevezenih putnika i putničkim kilometrima. Kod telekomunikacijskih usluga nastavilo se smanjivanje broja minuta utrošenih u nepokretnoj mreži, dok je porast broja minuta utrošenih u pokretnoj mreži ublažen u usporedbi s 2008. godinom.

1.2.3. Tržište rada

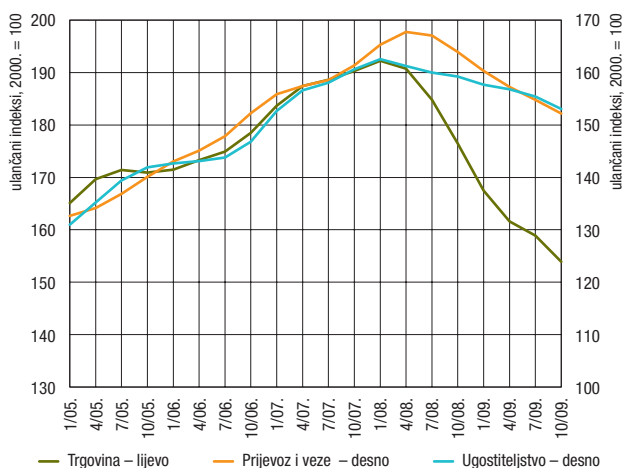
Tržište rada obilježila su u 2009. godini nepovoljna kretanja. Utjecaj pada gospodarske aktivnosti i sve većeg pesimizma poslodavaca odražavao se na pokazatelje tržišta rada s određenim vremenskim pomakom te je postajao sve izraženiji kako se približavao kraj godine. U evidenciji HZZ-a broj nezaposlenih bio je u stalnom porastu, dok se zaposlenost spuštala na sve niže razine. Negativan učinak recesije nije izostao ni kod plaća, no prelijevanje tih učinaka bilo je ipak nešto sporije nego kod pokazatelja zaposlenosti i nezaposlenosti. Tako je početak godine obilježio godišnji rast plaća, koji se tek poslije značajnije usporio, a krajem godine bio je ostvaren i pad plaća, dodatno potaknut uvođenjem posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke.

Zaposlenost i nezaposlenost

Nakon osam godina povećavanja uslijedio je pad broja zaposlenih, koji je obilježio cijelu 2009. Zaposlenost se još tijekom druge polovine 2008. počela smanjivati, te je već na početku 2009. prekinut njezin višegodišnji trend rasta. Kako je tijekom godine broj zaposlenih osoba postajao sve manji, tako je trend pada bio sve izraženiji, a posljedica toga bilo je za 56.021 (ili 3,6%) manje zaposlenih nego u 2008. godini. Najveći negativni doprinos opisanom su kretanju, kao i u prethodnim razdobljima, dali zaposleni u pravnim osobama, ali se i kretanje broja zaposlenih u obrtu i slobodnim zanimanjima te individualnih poljoprivrednika koji su aktivni osiguranici HZMO-a također negativno odrazilo na promjenu ukupne zaposlenosti. Broj osiguranika HZMO-a potvrđuje opisane negativne trendove zaposlenosti. Tako prema tom kratkoročnom pokazatelju zaposlenosti na razini cijele 2009. godišnje smanjenje broja osiguranika iznosi 2,1% (gotovo 35 tisuća).

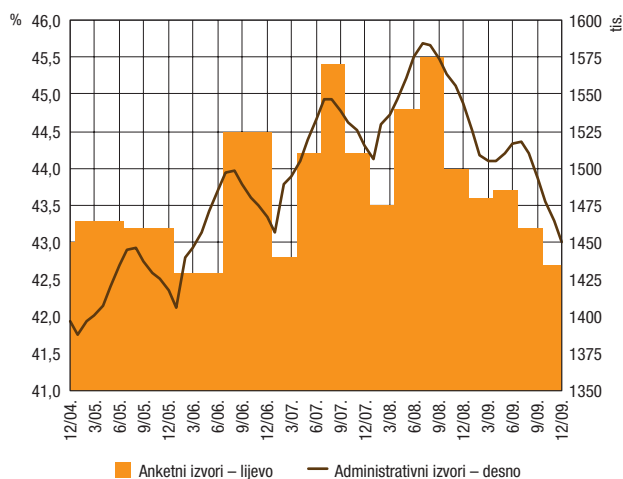
1.11. Bruto dodana vrijednost trgovine, ugostiteljstva te prijevoza i veza

trend-ciklus

Izvor: DZS

1.12. Ukupno zaposleni prema administrativnim izvorima i stopa zaposlenosti prema anketnim izvorima

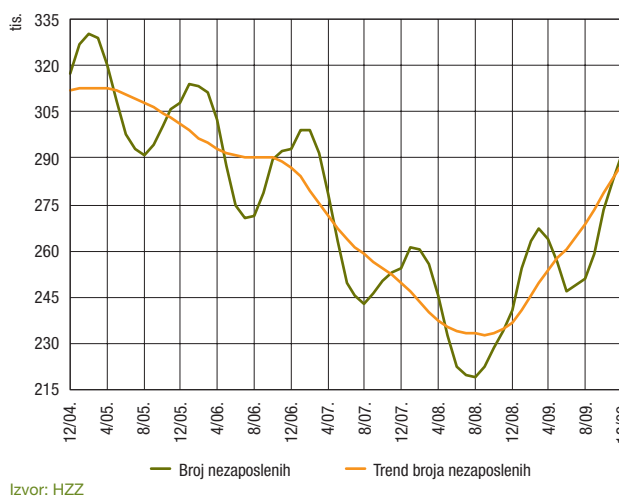
Izvor: DZS

Promotri li se struktura ukupne zaposlenosti po područjima djelatnosti NKD-a, u gotovo svim se djelatnostima smanjio broj zaposlenih. Smanjenje gospodarske aktivnosti utjecalo je na manju potrebu za radnicima. Tako je od ukupnog broja radnika koji su tijekom 2009. godine ostali bez posla njih gotovo polovina bila zaposlena u trgovini. Zato je trgovina bila sektor s najvećim smanjenjem broja zaposlenih i najizraženijim negativnim doprinosom promjeni ukupne zaposlenosti. Nepovoljne prilike nisu zaobišle ni ostale djelatnosti, kao što su industrija i građevinarstvo. Broj osoba zaposlenih u industriji također se kontinuirano smanjivao i dao drugi po veličini negativan doprinos. Negativna kretanja realnog sektora utjecala su na područje djelatnosti građevinarstva, za razliku od industrije i trgovine, s određenim vremenskim odmakom pa se trend sve većeg otpuštanja intenzivirao tek u drugoj polovini godine. Ipak, u sektoru javne uprave (uključujući užu javnu upravu, obrazovanje i djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi) broj se zaposlenih povećao, no time je samo ublažio negativan doprinos djelatnosti privatnog sektora.

Osim spomenutih podataka DZS-a i HZMO-a, podaci HZZ-a za 2009. također upućuju na to da se smanjilo zapošljavanje iz evidencije, i to za 7,7% na godišnjoj razini, čemu je najviše pridonijelo smanjenje tijekom prve polovine godine. Iako je smanjena potražnja za radnicima bila prisutna i u nastavku godine, to nije vidljivo iz godišnjih podataka, što se može objasniti niskom razinom zapošljavanja tijekom drugog polugodišta 2008. Uz odljeve, koji su se zbog pojačanog brisanja iz evidencije iz drugih razloga osim zapošljavanja tijekom prošle godine povećali, u evidenciji HZZ-a registrirao se značajan broj nezaposlenih osoba, i to za 35,2% veći nego godinu prije. Prema podacima HZZ-a većina novoprijavljenih (83,0%) bila je zaposlena te je čak njih 86,3% stiglo u evidenciju jer im je poslodavac dao otkaz, pri čemu ih je 59,9% dobilo otkaz zbog isteka ugovora na određeno vrijeme, a 36,9% zbog smanjenog opsega posla.

Premda su se odljevi iz evidencije HZZ-a blago povećali, to nije bilo dovoljno da se poništi istodobni porast prijavljenih nezaposlenih osoba, pa se registrirana nezaposlenost povećala. Rast broja nezaposlenih osoba kontinuirano se povećavao tijekom 2009., odražavajući sve primjetniju recesiju u gospodarstvu, te je godina zaključena s izrazito visokom razinom od 291.545 nezaposlenih osoba, odnosno razinom koja je za 51.090 osoba (21,2%) bila viša nego godinu prije. Iako dobna struktura

1.13. Nezaposleni u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Izvor: HZZ

upućuje na povećanje nezaposlenosti u svim dobnim skupinama, najveći negativan doprinos zabilježen je u skupinama nezaposlenih od 20 do 24 godine i od 25 do 29 godina. Zbog opisanih je kretanja stopa registrirane nezaposlenosti na kraju godine iznosila 16,7%, a prosječna stopa na razini cijele 2009. godine 14,9% (za usporedbu, u 2008. iznosila je 13,2%).

Prema anketnim podacima DZS-a o obilježjima tržišta rada u 2009. godini broj se nezaposlenih povećao za 7,0% na godišnjoj razini, dok se broj osoba koje se u sklopu Ankete određuju kao zaposlene smanjio za 1,9%. Pritom je prosječna anketna stopa nezaposlenosti iznosila 9,1%, a zaposlenosti 43,3%. Potrebno je napomenuti da se zbog metodološkog pristupa podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti dobiveni Anketom o radnoj snazi razlikuju od onih izračunatih na temelju administrativnih izvora.

Plaće i troškovi rada

Slabljenje gospodarske aktivnosti, osim na smanjenje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti, odrazilo se i na plaće. No, prilagođavanje plaća negativnim kretanjima realnog sektora odvijalo

Tablica 1.1. Prijlivi u evidenciju nezaposlenih HZZ-a i odljevi iz evidencije

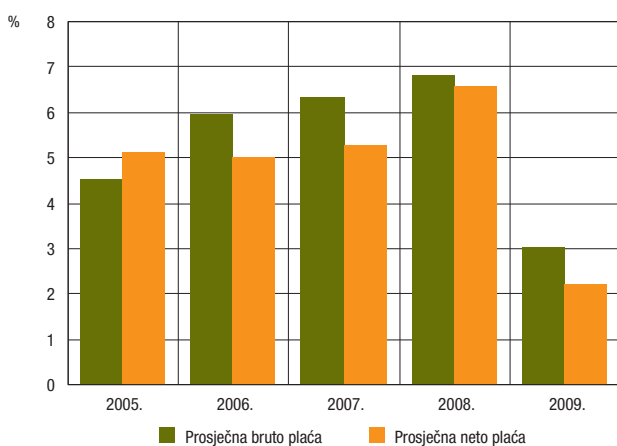
stopa promjene u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, u postocima

	2008./ 2007.	I. – VI. 2009./ I. – VI. 2008.	VII. – XII. 2009./ VII. – XII. 2008.	2009./ 2008.	Udio u ukupnom toku		
					I. – VI. 2009.	VII. – XII. 2009.	2009.
1. Novoprijavljeni							
1.1. Prema vrsti ulaska u nezaposlenost:							
– izravno iz radnog odnosa	–3,1	35,5	35,0	35,2	100,0	100,0	100,0
– iz individualne poljoprivrede ili nekoga drugog oblika rada	3,3	49,2	44,0	46,2	71,3	68,9	69,9
– izravno iz redovitog školovanja	–25,7	–16,4	34,9	8,5	0,4	0,4	0,4
– iz neaktivnosti	–4,6	12,4	13,7	13,4	3,9	11,3	8,2
– iz neaktivnosti	–15,5	10,6	21,3	15,9	24,4	19,4	21,5
1.2. Prema prethodnom radnom iskustvu:							
– prvi put traže zaposlenje	–3,1	35,5	35,0	35,2	100,0	100,0	100,0
– bili zaposleni	–13,0	8,1	12,4	10,8	14,3	18,9	17,0
– bili zaposleni	–0,1	41,5	41,7	41,6	85,7	81,1	83,0
2. Odljevi iz evidencije							
– zaposleni iz evidencije	–12,7	–7,6	14,7	2,5	100,0	100,0	100,0
– zaposleni iz evidencije	–12,6	–16,0	4,2	–7,7	59,0	48,9	53,9
– brisani iz evidencije iz drugih razloga osim zapošljavanja	–12,8	7,8	27,0	17,8	41,0	51,1	46,1

Izvor: HZZ

se s određenim vremenskim odmakom u odnosu na spomenute pokazatelje tržišta rada. Tako je godina započela visokim godišnjim rastom plaća, što je bilo nastavak povoljnih ostvarenja tijekom prethodnih godina. No, već je drugo tromjesečje bilo obilježeno zamjetnim usporavanjem njihova rasta u većini djelatnosti privatnog, ali i javnog sektora, i to zbog donošenja odluke o snižavanju osnovice za izračun plaća za državne službenike i namještenike te zaposlenike u javnim službama za 6% te o primjeni osnovice iz 2008. godine, kao i odluke o snižavanju osnovice državnim dužnosnicima za 10%. Nadalje, prilagodbi plaća recesijskim uvjetima u gospodarstvu pridonijelo je i stupanje na snagu Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke⁸, prema kojem se od 1. kolovoza 2009. na ukupni mjesečni iznos primitka veći od 3.000 kn, a manji od 6.000 kn plaća poseban porez od 2%, dok se porez od 4% plaća na ukupni mjesečni iznos primitka veći od 6.000 kn. Kako se 2009. približavala kraju, tako je postajao sve očitiji negativan učinak na plaće, koje su se, nakon neprekidnog usporavanja, tek na kraju godine smanjile na godišnjoj razini. Promatra li se prosjek cijele godine, nominalne su plaće bile za 3,0% veće u bruto i 3,4% u neto izrazu. No, uzme li se u obzir i utjecaj posebnog poreza na prosječnu mjesečnu neto

1.14. Prosječne nominalne plaće
godišnje stope promjene

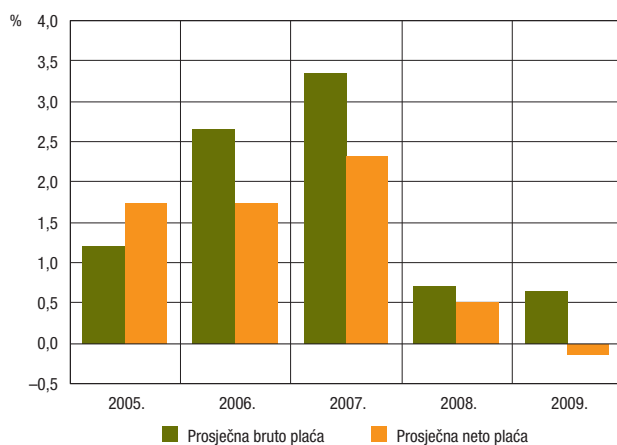
Napomena: Podaci se odnose na plaće isplaćene u tekućoj godini.
Izvor: DZS

plaću, pad se počinje bilježiti još od kolovoza, ali zbog spomenutih visokih ostvarenja tijekom prvog polugodišta nominalne su neto plaće isplaćene u prošloj godini porasle za 2,2% u odnosu na 2008. Najveći je utjecaj posebnog poreza zabilježen kod neto plaća u djelatnostima rudarstva i vađenja te financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja, a najmanji u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima.

Budući da je usporavanje rasta nominalnih bruto i neto plaća bilo značajnije od usporavanja inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena, došlo je i do usporavanja realnih bruto plaća (0,6%), dok su realne neto plaće na godišnjoj razini smanjene za 0,2%.

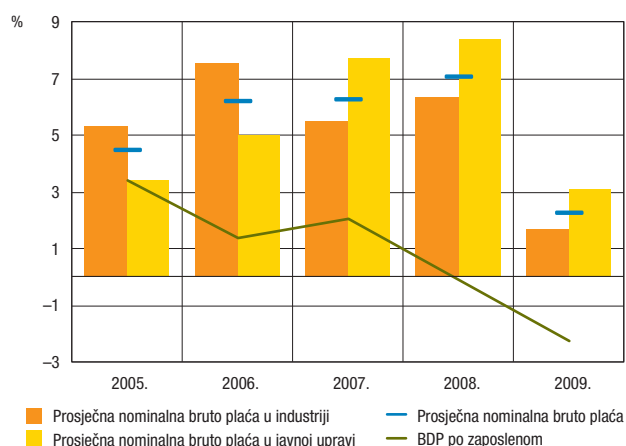
Kako je već spomenuto, javni je sektor prilagodio svoje plaće, no zbog visokih ostvarenja na početku godine njihov rast je i u 2009. bio viši od rasta plaća u privatnom sektoru. Najizraženiji doprinos snažnom usporavanju rasta plaća u privatnom su sektoru, kao i kod zaposlenosti, dale djelatnosti trgovine, prerađivačke industrije i građevinarstva. Promatra li se sektor industrije,

1.15. Prosječne realne plaće
godišnje stope promjene

Napomena: Podaci se odnose na plaće isplaćene u tekućoj godini.
Izvor: DZS

1.16. Bruto plaća i BDP po zaposlenom
godišnje stope promjene

Napomena: Podaci se odnose na plaće obračunate u tekućoj godini.
Izvor: Izračun na temelju podataka DZS-a

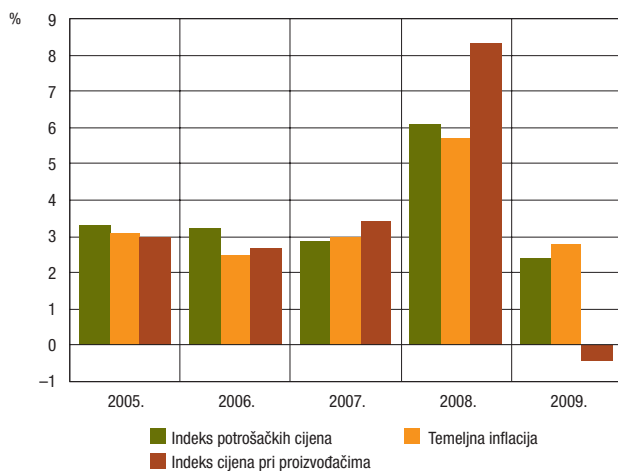
kretanje plaća nije odstupalo od onog zabilježenog u drugim područjima gospodarstva te su zabilježena nepovoljnija kretanja u odnosu na 2008. Iako se broj zaposlenih na razini ukupnoga gospodarstva znatno smanjio, smanjenje proizvodnje mjjerne BDP-om bilo je izrazitije, što je rezultiralo nastavkom pada proizvodnosti rada u 2009. godini. Ako se tome doda i snažno usporavanje rasta nominalnih bruto plaća, zaključuje se da se rast jediničnog troška rada u prošloj godini također usporio na godišnjoj razini.

1.2.4. Cijene i tečaj

Cijene

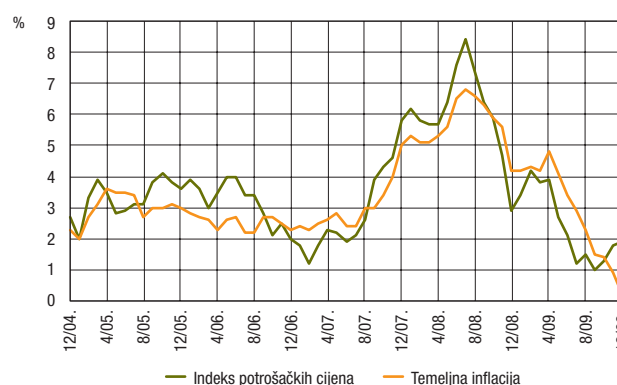
Gospodarska je kretanja u 2009. obilježilo zamjetno slabljenje inflatornih pritiska. Pritom se prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj smanjila sa 6,1%, koliko je iznosila u 2008., na 2,4% u 2009. Usporavanje inflacije potrošačkih cijena ostvareno je u uvjetima smanjenja osobne potrošnje, smanjenih uvoznih inflatornih pritiska, usporavanja rasta jediničnih troškova rada te stabilnog tečaja kune prema euru. Valja ujedno napomenuti

1.17. Indeks potrošačkih cijena, temeljna inflacija i indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima
prosječne godišnje stope promjene

Izvor: DZS

1.18. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija^a
godišnje stope promjene

^a Temeljna inflacija izračunava se tako da se iz košarice dobara i usluga obuhvaćenih u izračunu indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje su administrativno regulirane (među ostalim, tu su svrstane cijene električne struje i naftnih derivata).

Izvor: DZS

da je prijenos inflacije iz prethodne godine bio vrlo nizak⁹. Usporavanje inflacije potrošačkih cijena u 2009. godini bilo bi još izraženije da istodobno nisu znatno povećane cijene koje su pod utjecajem administrativnih odluka (cijene plina, duhanskih preradevina te medicinskih i bolničkih usluga). Temeljna inflacija bila je nešto viša od ukupne inflacije potrošačkih cijena. Njezina je prosječna godišnja stopa promjene u 2009. iznosila 2,8%, no također se znatno smanjila ako je usporedimo s 5,7%, koliko je iznosila u 2008. Sličan je bio i trend cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, ali je smanjenje bilo znatno intenzivnije, pa se njihova prosječna godišnja stopa promjene smanjila s 8,3% u 2008. na -0,4% u 2009. godini.

Potrošačke cijene

Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena smanjila se za 1,0 postotni bod, i to s 2,9%, koliko je iznosila u prosincu 2008., na 1,9% u prosincu 2009. godine. Pritom su se smanjile godišnje stope promjene cijena svih glavnih komponenata osim energije. Najveći doprinos spomenutom smanjenju godišnje stope inflacije dali su pad godišnje stope promjene cijena prehrambenih proizvoda te cijena industrijskih proizvoda bez prehrane i energije.

Na usporavanje inflacije potrošačkih cijena u 2009. godini najviše je utjecalo smanjenje domaćih inflatornih pritisaka, koje se ogledalo u zamjetnom smanjenju osobne potrošnje. Valja pritom zamijetiti da je u takvim uvjetima izostao izraženiji utjecaj povećanja stope poreza na dodanu vrijednost, s 22% na 23% u kolovozu 2009., na potrošačke cijene (više o tome vidi u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 152). Pokazatelji tržišta rada također su povoljno djelovali na inflaciju potrošačkih cijena. Naime, u uvjetima slabljenja gospodarske aktivnosti došlo je do primjetnog usporavanja rasta naknada po zaposlenom, što je rezultiralo usporavanjem rasta jediničnih troškova rada¹⁰. Na ublažavanje inflatornih pritisaka u domaćem gospodarstvu utjecala je i aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru, koja je smanjila pritiske prouzročene povećanjem cijena uvoznih sirovina i finalnih proizvoda koji se plaćaju američkim dolarima¹¹. Nadalje, niskoj

inflaciji pridonosila je i stabilnost nominalnog tečaja kune prema euru. Kao što je spomenuto, pritisak na rast inflacije potrošačkih cijena u 2009. godini stvaralo je povećanja cijena sirovina na svjetskom tržištu, no one su u prosjeku bile niže nego u 2008.

Temeljna je inflacija uglavnom pratila kretanje ukupne inflacije potrošačkih cijena, no njezino je usporavanje bilo znatno izrazitije. Tako se godišnja stopa temeljne inflacije smanjila s 4,2%, koliko je iznosila u prosincu 2008., na samo 0,2% u prosincu 2009. Zbog viših cijena energije u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine ukupna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u posljednja dva mjeseca 2009. bila je viša od godišnje stope temeljne inflacije. Najveći doprinos usporavanju temeljne inflacije u 2009. godini dalo je smanjenje cijena određenih prehrambenih proizvoda te cijena industrijskih proizvoda, koje je ostvareno u uvjetima znatnog smanjenja osobne potrošnje.

Administrativno su regulirane cijene komponenta koja je u 2009. godini vršila pritisak na rast ukupne inflacije potrošačkih cijena. Pod utjecajem administrativnih odluka došlo je do povećanja cijena plina za kućanstva, cijene duhanskih preradevina porasle su zbog povećanih trošarina, dok su se cijene u zdravstvu povećale zbog uvođenja participacija za medicinske i bolničke usluge.

Promatramo li komponente ukupnog indeksa potrošačkih cijena, primjećuje se zamjetan pad godišnje stope promjene cijena neprerađenih prehrambenih proizvoda, i to s 3,7% u prosincu 2008. na -1,6% u prosincu 2009. godine. Najveći doprinos tome dao je pad godišnje stope promjene cijena mesa, što je pretežno rezultat povoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno njihova priličnog poskupljenja u 2008., a manjim dijelom i rezultat pada cijena tih proizvoda u 2009. godini.

Prerađeni prehrambeni proizvodi također su znatno pridonijeli usporavanju ukupne inflacije potrošačkih cijena, pri čemu se njihova godišnja stopa promjene cijena smanjila s 4,7% u prosincu 2008. na 1,8% u prosincu 2009. godine, što je niže od prosjeka za 2009. (3,8%) te bitno niže od prosjeka za 2008. godinu (10,5%). Tome su najviše pridonijeli pad godišnje stope

9 Prijenos inflacije iz 2008. u 2009. iznosio je samo 0,2 postotna boda zbog smanjenja potrošačkih cijena u drugom polugodištu 2008., koje je uslijedilo nakon njihova prilično snažnog rasta u prvoj polovini te godine, potaknutog izrazitim povećanjem cijena sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu. Nasuprot tome, prijenos inflacije iz 2007. u 2008. bio je znatno veći i iznosio je 3,3 postotna boda.

10 Godišnji rast jediničnih troškova rada u industriji usporio se u prosjeku s 5,5% u 2008. na 4,6% u 2009. godini, prema desezoniranim podacima. Istodobno se prosječni godišnji rast jediničnih troškova rada na razini ukupnoga gospodarstva usporio sa 7,4% u 2008. na 4,8% u 2009. godini.

11 Prosječni dnevni tečaj kune prema američkom dolaru bio je u prosincu 2009. za 7,4% jači od onoga ostvarenog u prosincu 2008. godine.

Tablica 1.2. Indeks potrošačkih cijena, klasifikacija u pet glavnih kategorija proizvoda godišnje stope promjene

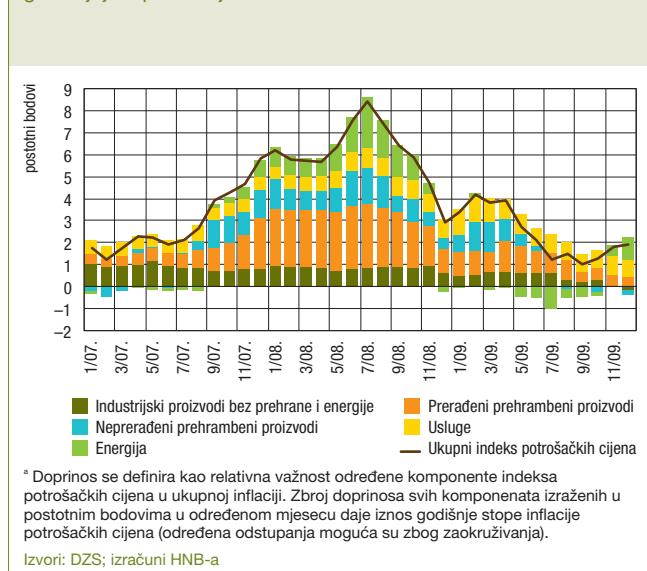
	Ponder 2009.	XII.2008.	III.2009.	VI.2009.	IX.2009.	XII.2009.
Ukupno	100,0	2,9	3,8	2,1	1,0	1,9
Energija	13,0	-1,7	-1,3	-4,1	-3,2	7,9
Neprerađeni prehrambeni proizvodi	14,7	3,7	9,5	1,4	-0,2	-1,6
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkohol i duhan)	23,2	4,7	4,2	4,5	2,1	1,8
Industrijski proizvodi bez prehrane i energije	28,3	2,2	2,2	2,2	0,7	-0,5
Usluge	20,7	4,2	5,0	3,8	3,8	3,9

Izvor: DZS

promjene cijena kruha i ostalih pekarskih proizvoda, mlijeka i mliječnih prerađevina te ulja. Suprotan učinak imalo je poskupljenje duhanskih prerađevina zbog povećanja trošarina¹², pri čemu se njihov doprinos ukupnoj godišnjoj stopi promjene cijena prerađenih prehrambenih proizvoda u 2009. godini povećao za 3,5 postotnih bodova.

Opisana kretanja cijena prehrambenih proizvoda upućuju na

1.19. Doprinosi^a komponentata indeksa potrošačkih cijena godišnjoj stopi inflacije

znatno smanjenje inflatornih pritisaka kod onih proizvoda koji su tijekom 2008. godine bili pod utjecajem snažnog rasta cijena sirovina na svjetskom tržištu. Najvažniji domaći činitelj koji je djelovao na smanjenje domaćih cijena prehrane (snizile su se proizvođačke cijene i smanjile trgovačke marže) jest pad osobne potrošnje.

U kretanju cijena industrijskih proizvoda bez prehrane i energije također je vidljiv utjecaj slabe domaće potražnje i smanjenih troškovnih pritisaka. Godišnja stopa promjene cijena spomenute skupine proizvoda smanjila se s 2,2% u prosincu 2008. na -0,5% u prosincu 2009. godine. To je ponajprije rezultat pada godišnje stope promjene cijena odjeće i obuće te cijena automobila, a koji je prouzročilo smanjenje osobne potrošnje kućanstava povezano s nepovoljnim kretanjima izvora njezina financiranja. Uz to, pouzdanje potrošača bilo je na niskim razinama, ponajprije zbog nepovoljnih očekivanja u vezi s budućim kretanjima na tržištu rada.

Inflacija cijena usluga, za razliku od ostalih glavnih kategorija indeksa potrošačkih cijena, tek se blago usporila, pri čemu

se njezina godišnja stopa promjene smanjila s 4,2% u prosincu 2008. na 3,9% u prosincu 2009. godine. Najveći doprinos tome dalo je usporevanje godišnje stope rasta cijena ugostiteljskih usluga (ponajprije hrane i pića u restoranima) te pad godišnje stope promjene cijena usluga u cestovnom putničkom prometu. Valja napomenuti da su takva kretanja velikim dijelom rezultat povoljnog učinka baznog razdoblja, odnosno neizravnog učinka snažnog rasta cijena sirovina na svjetskom tržištu na poskupljenje navedenih usluga u 2008. godini. Suprotan učinak na indeks cijena usluga imalo je spomenuto poskupljenje usluga čije se cijene administrativno reguliraju (medicinske i bolničke usluge), a koje je bilo zabilježeno početkom godine.

Među pet glavnih kategorija proizvoda koje čine indeks potrošačkih cijena povećala se jedino godišnja stopa promjene cijena energije, i to s -1,7% u prosincu 2008. na 7,9% u prosincu 2009. godine. To je uglavnom bilo rezultat poskupljenja naftnih derivata i plina u 2009. godini te nepovoljnog učinka baznog razdoblja povezanog sa zamjetnim padom cijena sirove nafte u posljednjem tromjesečju 2008.

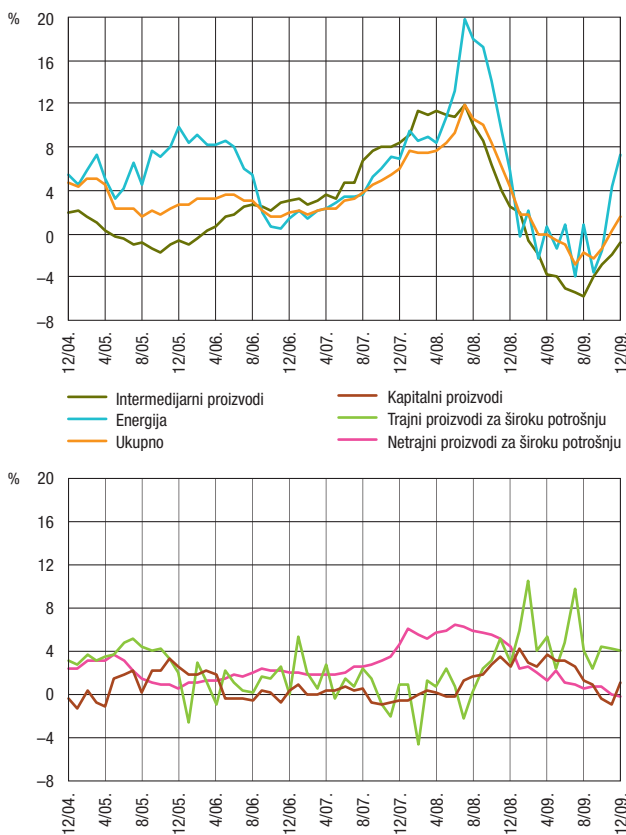
Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Kretanje cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima također je bilo pod znatnim utjecajem slabljenja gospodarske aktivnosti i nižih troškovnih pritisaka. Godišnja stopa promjene tih cijena spustila se s 4,3%, koliko je ostvareno u prosincu 2008., na 1,6% u prosincu 2009. godine. Promatramo li unutargodišnju dinamiku, može se primijetiti da se u razdoblju od siječnja do listopada 2009. uglavnom bilježio pad godišnje stope promjene tih cijena, pri čemu je u najvećem dijelu tog razdoblja ona bila negativna. U posljednjem se tromjesečju 2009. godišnja stopa promjene cijena pri proizvođačima znatno povećala, i to ponajprije zbog zamjetnog porasta godišnje stope promjene cijena energije, što je uglavnom bilo rezultat nepovoljnog učinka baznog razdoblja povezanog sa snažnim padom cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u posljednjem tromjesečju 2008. godine.

Što se tiče glavnih industrijskih grupacija, najizrazitije smanjenje godišnje stope promjene cijena u 2009. godini zabilježeno je u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju i intermedijarnih proizvoda. Kod netrajnih proizvoda za široku potrošnju posebno je uočljivo bilo smanjenje godišnje stope promjene proizvođačkih cijena prehrambenih proizvoda i odjeće. U skupini intermedijarnih proizvoda osobito se ističe pad cijena metala, pri čemu je najveći dio tog pada ostvaren u prvom tromjesečju 2009. Može se tako primijetiti da domaće cijene metala nisu slijedile trend poskupljenja metala na svjetskom tržištu. Istodobno je smanjenje godišnje stope promjene cijena kapitalnih proizvoda na domaćem tržištu bilo relativno slabije izraženo. Nasuprot spomenutim kretanjima, godišnje su se stope rasta cijena

12 Zbog uvođenja novog sustava trošarina duhanske su prerađevine poskupjele u dva navrata tijekom 2009. (u siječnju za 6,9% i u travnju za 14,0% u odnosu na prethodni mjesec).

1.20. Indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima po glavnim industrijskim grupacijama
godišnje stope promjene

Izvor: DZS

energije i trajnih proizvoda za široku potrošnju povećale, pri čemu je najizrazitiji godišnji rast cijena zabilježen u proizvodnji naftnih derivata odnosno električne opreme.

Cijene nekretnina

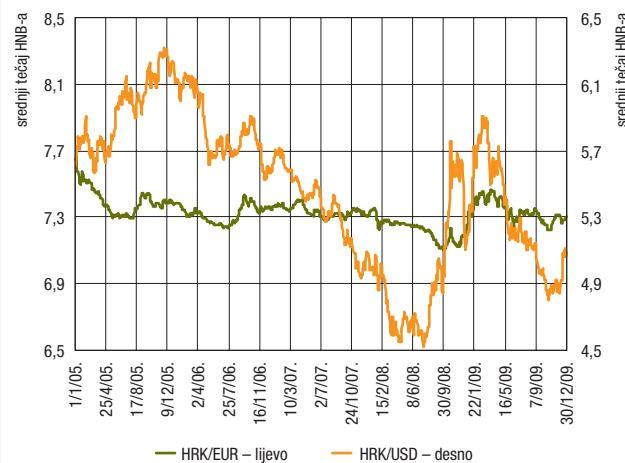
Nakon što je još od drugog polugodišta 2007. bio prisutan trend usporavanja godišnjeg rasta cijena nekretnina, u 2009. je došlo i do njihova pada pa su se cijene nekretnina u Hrvatskoj smanjile za 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Na pad cijena nekretnina utjecalo je smanjenje potražnje za stambenim prostorom, do kojeg je došlo u uvjetima stagnacije raspoloživog dohotka stanovništva i snažnog pada potrošačkog optimizma potaknutog, prije svega, očekivanim nepovoljnim kretanjima na tržištu rada, osobito rastom nezaposlenosti. Na pad potražnje za nekretninama utjecali su i pooštreni uvjeti dobivanja kredita te daljnji rast kamatnih stopa na stambene kredite. Podaci o

kretanju novoodobrenih stambenih kredita, kao jedan od indikatora potražnje za nekretninama, potvrđuju da je pad potražnje za nekretninama bio snažan, te se realna razina novoodobrenih stambenih kredita u 2009. smanjila za 41,5% u odnosu na prethodnu godinu. Istodobno je ponuda nekretnina ostala relativno velika i rezultirala značajnim brojem neprodanih nekretnina na tržištu te pritiscima na pad njihovih cijena. Smanjenje potražnje za stambenim prostorom s odgodom je djelovalo na ponudu, što je vidljivo iz značajnog smanjenja broja odobrenja za građenje stanova u 2009. (za 30,8%). To će utjecati na smanjenu ponudu nekretnina u sljedećim razdobljima.

Tečaj

Tijekom 2009. godine zadržana je relativna stabilnost tečaja kune prema euru, koji je jedan od ključnih instrumenata monetarne politike za očuvanje ukupne makroekonomske stabilnosti. Tako je tečaj kune od 7,31 HRK/EUR, zabilježen na kraju 2009., bio neznatno jači (za 0,2%) nego na kraju prethodne godine, dok je prosječni dnevni tečaj kune u 2009. iznosio 7,34 HRK/EUR te je bio slabiji samo za 1,6% u usporedbi s onim iz prethodne godine. Deprecijacijski pritisci prevladavali su u prvom tromjesečju 2009., a potaknuli su ih znatna potražnja države i poduzeća za devizama potrebnima za plaćanje dospjelih inozemnih obveza, smanjeni priljev inozemnoga kapitala te depreciacijska očekivanja zbog povećane neizvjesnosti u gospodarstvu. U ostalom dijelu godine prevladavali su aprecijacijski pritisci, koji su bili nešto jače izraženi u drugom i četvrtom tromjesečju, kad se očekivao priljev deviza od zaduživanja države na inozemnom tržištu na osnovi izdanja euroobveznica odnosno dolarskih obveznica.

1.21. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru i američkom dolaru

Izvor: HNB

Tablica 1.3 Indeks cijena stambenog prostora u Hrvatskoj
godišnje stope promjene

	Ponder	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2007.		2008.		2009.	
							1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.
Hrvatska	100,0	8,8	16,6	13,1	5,7	-4,1	17,6	8,9	5,7	5,6	-5,3	-3,0
Zagreb	65,3	10,0	17,0	11,9	2,1	-5,2	14,4	9,4	1,8	2,4	-3,1	-7,4
Jadran	22,0	17,2	15,9	16,2	10,4	-3,6	23,1	10,1	13,3	7,5	-9,4	2,6

Napomena: Prema metodologiji izrade hedonističkog indeksa cijena nekretnina u Hrvatskoj pri svakom se izračunavanju nove vrijednosti indeksa (nakon isteka pojedinog polugodišta) ponovno procjenjuju svi parametri u pojedinim jednadžbama postignutih cijena nekretnina, što uzrokuje reviziju indeksa cijena nekretnina za prijašnja polugodišta odnosno godine. Svako ažuriranje, dakle, mijenja indekse ostvarene u prethodnim godinama, no oni su svaki put sve preciznije izmjereni jer su izračunati pomoću većeg broja podataka.

Izvori:
Burza nekretnina;
izračuni HNB-a

Slabljenju deprecijacijskih očekivanja početkom drugog tromjesečja pridonijelo je, između ostalog, i nešto jače zaduživanje poduzeća u inozemstvu, a valja istaknuti da je do jačanja kune prema euru krajem trećeg i u četvrtom tromjesečju došlo u uvjetima visoke devizne likvidnosti banaka. Treba napomenuti i da je pad vanjskotrgovinskog manjka utjecao na smanjenje potražnje za devizama potrebnima za njegovo financiranje.

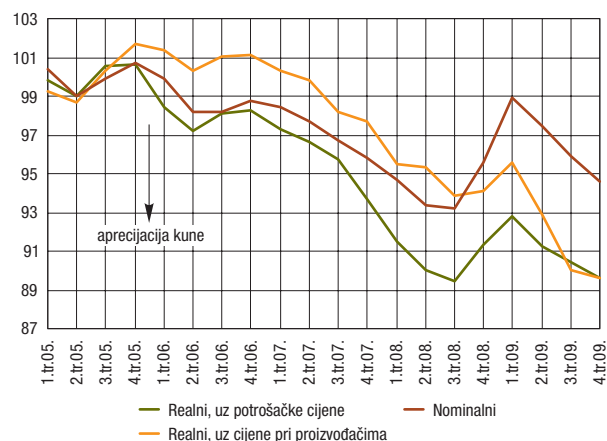
Središnja je banka intervenirala na deviznom tržištu u 2009. godini sedam puta, pri čemu je dva puta¹³ prodavala devize poslovnim bankama početkom godine kad su jačali deprecijacijski pritisci. HNB je, osim toga, u nastojanju da zaustavi slabljenje kune prema euru, promjenom instrumenata monetarne politike utjecao na povećanje devizne likvidnosti banaka.¹⁴ Preostalih pet¹⁵ deviznih intervencija koje su uslijedile u nastavku godine odnosile su se na otkupe deviza, odnosno bile su usmjerene na ublažavanje intenziteta jačanja kune prema euru. Na održanim intervencijama središnja je banka od poslovnih banaka u 2009. neto otkupila 324,8 mil. EUR, dok je u 2008. središnja banka putem deviznih intervencija i ostalih deviznih transakcija neto prodala poslovnim bankama 11,5 mil. EUR. Tijekom 2009. zabilježen je i značajan obujam deviznih transakcija između Ministarstva financija i HNB-a. Naime, HNB je od države neto otkupio 570,4 mil. EUR, što je znatno više nego u 2008., kada je od države neto otkupljeno 185,9 mil. EUR. Tome je ponajviše pridonio otkup deviza koje je država prikupila izdavanjem euro-obveznica početkom lipnja, a manjim dijelom i otkup deviza koje je država prikupila izdavanjem dolarskih obveznica u studenome 2009. godine. HNB je putem transakcija na deviznom tržištu tako u 2009. godini neto otkupio ukupno 895,2 mil. EUR te je na taj način emitirao 6,4 mlrd. kuna, što je znatno više u usporedbi s 1,2 mlrd. kuna emitiranih u 2008.

Američki je dolar prema euru na svjetskome deviznom tržištu znatno ojačao u siječnju i veljači 2009. godine (za 10,7%), čemu su najviše pridonijeli nepovoljni gospodarski pokazatelji u eurozoni i očekivanja da će se i nadalje smanjivati ključna kamatna stopa u eurozoni. Međutim, u ožujku je američki dolar počeo slabjeti te je najveći dio 2009. obilježio trend snažnog slabljenja američkog dolara prema euru na svjetskome deviznom tržištu, koji je tijekom devetomjesečnog razdoblja deprecirao ukupno za 18,7%, s 1,27 USD/EUR početkom ožujka na 1,50 USD/EUR početkom prosinca. Slabljenje američkog dolara prema euru tijekom tog razdoblja ponajviše su pospjeli gospodarski pokazatelji koji su upućivali na početak oporavka svjetskoga gospodarstva, zbog čega je rastao optimizam ulagača i potražnja za rizičnijim oblicima ulaganja, a to je smanjilo potražnju za američkim dolarom. U prosincu 2009. ponovno je započeo trend aprecijacije tečaja američkog dolara prema euru, čemu su pridonijeli povoljni makroekonomski pokazatelji za američko gospodarstvo, kao i očekivanja da bi američka središnja banka mogla početi povećavati svoju referentnu kamatnu stopu. Osim toga, na jačanje američkog dolara utjecala je i zabrinutost ulagača zbog velike proračunskog manjka pojedinih zemalja članica eurozone (posebno Grčke, Portugala i Španjolske), pa se smanjila njihova

sklonost riziku. Kretanja na svjetskome deviznom tržištu odrazilila su se na kretanje tečaja kune prema američkom dolaru, koji je tijekom 2009. ojačao ukupno za 1,3%, tj. s 5,16 HRK/USD, koliko je bilo zabilježeno na kraju 2008., na 5,09 HRK/USD na kraju 2009. Prosječni tečaj kune prema američkom dolaru ostvaren u 2009. godini bio je za 7,0% slabiji u usporedbi s istovrsnim pokazateljem za 2008.

U 2009. zabilježeno je vrlo blago poboljšanje cjenovne konkurentnosti izvoza, promatra li se kretanje indeksa realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog potrošačkim cijenama. Naime, u prosjeku je u 2009. kuna prema košarici valuta nominalno oslabjela za 2,7% u odnosu na prethodnu godinu, poglavito zbog izražene deprecijacije prosječnog tečaja kune prema američkom dolaru te, manjim dijelom, deprecijacije prema euru i švicarskom franku. Što se tiče cjenovnih kretanja, domaće su potrošačke cijene porasle više od inozemnih u odnosu na 2008. godinu pa je zabilježena blaga deprecijacija realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog potrošačkim cijenama (od 0,5%) bila znatno slabija od spomenute nominalne deprecijacije kune prema košarici valuta. Istodobno je razlika u kretanju proizvođačkih cijena u Hrvatskoj i inozemstvu bila još izraženija (njihov

1.22. Indeks^a nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog potrošačkim cijenama i cijenama pri proizvođačima
2005. = 100

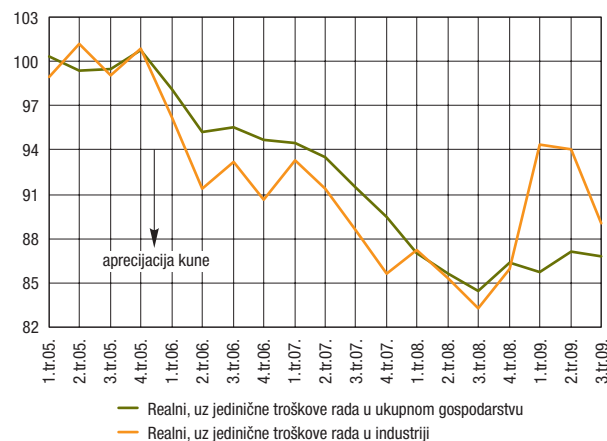

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

Izvor: Izračun HNB-a

1.23. Indeks^a realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog jediničnim troškovima rada

2005. = 100

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

Izvor: Izračun HNB-a

13 U siječnju je prodano 328,3 mil. EUR, a u veljači 184,7 mil. EUR.

14 HNB je na početku 2009. donio odluku kojom se obračunati devizni dio obvezne pričuve koji se izvršava u kunama povećava s 50% na 75%. Središnja je banka ublažavanju deprecijacijskih pritisaka pridonijela i tako što je oslobodila devizne pričuve banaka spustivši stopu minimalno potrebnih deviznih potraživanja banaka, i to s 28,5% na 25%, a potom na 20%. Istodobno je bankama povećana najveća dopuštena otvorena devizna pozicija s 20% jamstvenoga kapitala na 30%. Time je bankama bilo olakšano raspolaganje deviznim sredstvima koja su oslobođena smanjivanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja banaka.

15 Deviznom intervencijom održanom na kraju veljače otkupljeno je 331,2 mil. EUR, u rujnu 1,3 mil. EUR, u listopadu na dvije aukcije ukupno 234,0 mil. EUR i u prosincu 271,3 mil. EUR.

je pad u Hrvatskoj bio slabiji nego u inozemstvu), zbog čega je realni efektivni tečaj kune deflacioniran proizvođačkim cijenama aprecirao (za 2,8%), tako da ovaj indikator upućuje na to da se pogoršava cjenovna konkurentnost izvoza u 2009.

Indeks realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniran jediničnim troškovima rada, prema dostupnim podacima za prvih devet mjeseci 2009., u prosjeku je deprecirao (za 1,0%) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatra li se cijelo gospodarstvo. Na razini industrije ostvarena je pak znatna deprecijacija realnoga efektivnog tečaja kune: od 8,5%, što upućuje na primjetno poboljšanje troškovne konkurentnosti hrvatskih izvoznika u toj grani gospodarstva. Budući da je kuna tijekom prvih devet mjeseci 2009. nominalno deprecirala prema košarici valuta za 3,9%, izraženija deprecijacija indeksa realnoga efektivnog tečaja u industriji posljedica je sporijeg rasta jediničnih troškova rada u Hrvatskoj u usporedbi s inozemstvom, dok je istodobno rast jediničnih troškova rada u ukupnom gospodarstvu bio izrazitiji u Hrvatskoj nego u inozemstvu.

1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika

Monetarna politika u 2009. godini bila je poglavito usmjerena na očuvanje stabilnosti nominalnog tečaja kune prema euru i osiguravanje dostatne devizne likvidnosti. U takvim se uvjetima iznimno važnim pokazalo formiranje visoke razine pričuva tijekom snažnog priljeva kapitala iz inozemstva u prethodnim godinama. Upravo zahvaljujući tome središnja je banka izmjenama i korištenjem postojećih instrumenata monetarne politike već krajem 2008. uspješno ublažila pritiske na deprecijaciju tečaja domaće valute te održala deviznu likvidnost zemlje. Jednako je HNB nastavio djelovati i na početku 2009. pa je promijenio strukturu obvezne pričuve u siječnju odnosno povećao dio devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama s 50% na 75%, dok je u veljači spuštena stopa minimalno potrebnih deviznih potraživanja s 28,5% na 20,0%. Time su oslobođena znatna devizna sredstva, a te su izmjene bile podržane i prodajom deviza na tržištu te ograničavanjem kreiranja kunske likvidnosti repo operacijama. Usto, povećanjem najveće dopuštene otvorene devizne pozicije banaka s 20% na 30% jamstvenoga kapitala u veljači, bankama je olakšano raspolaganje oslobođenim devizama.

U nastavku godine monetarno se okružje stabiliziralo te su ponovno počeli prevladavati aprecijacijski pritisci, koji su bili prije svega uzrokovani priljevom kapitala zbog pojačanog financiranja države u inozemstvu. HNB je putem deviznih transakcija otkupljivao devize i kreirao značajnu kunsku likvidnost, čime se spriječila aprecijacija tečaja, a ujedno je došlo i do oporavka bruto međunarodnih pričuva.

U skladu s nepovoljnim kretanjima u realnom sektoru gospodarstva u 2009. je godini zabilježen pad gotovo svih monetarnih i kreditnih agregata. Pritom je najizraženiji bio pad novčane mase, dok se rast kredita domaćih banaka privatnom sektoru zastavio. U takvim je okolnostima središnja banka u studenome 2009. ukinula Odluku o upisu obveznih blagajničkih zapisa, kojom se u protekle tri godine ograničavao prekomjeren rast kredita banaka. Osim toga, kako bi se potaknuo oporavak domaćih plasmana, a time i ukupnoga gospodarstva, središnja je banka krajem godine dodatno poboljšala kunsku likvidnost domaćega monetarnog sustava.

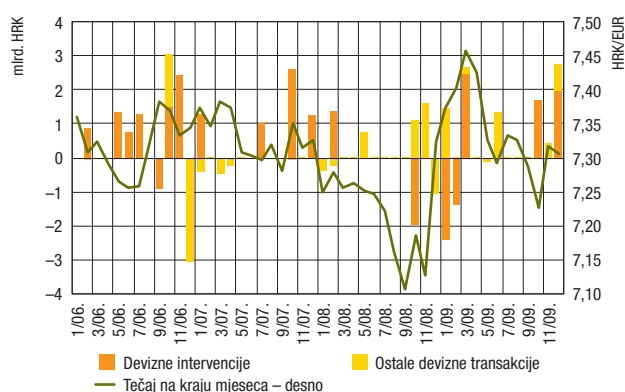
Monetarna politika i tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca

Najveći učinak na tokove formiranja i povlačenja primarnog novca u 2009. godini imale su devizne transakcije središnje banke. Njima su se uspješno sprječavali prekomjerni pritisci na tečaj domaće valute koji su početkom godine pridonosili njegovu

slabljenju, dok su u nastavku godine, zbog pojačanih priljeva kapitala iz inozemstva, do izražaja došli pritisci koji su djelovali suprotno. U skladu s time HNB je tijekom prva dva mjeseca 2009. na deviznom tržištu dvaput intervenirao prodajom deviza poslovnim bankama, dok je u nastavku godine zabilježeno ukupno pet intervencija s otkupom deviza, jedna krajem veljače te četiri u razdoblju od rujna do prosinca. No, iako je obujam deviznih transakcija s poslovnim bankama bio značajan, veći monetarni učinak u 2009. godini imale su kupoprodaje deviza sa središnjom državom. U tim transakcijama HNB je također bio neto kupac deviza, što je bilo izravna posljedica inozemnog zaduživanja države, odnosno dvaju međunarodnih izdanja državnih obveznica, u svibnju i studenome.

Osim što su primijenjene devizne intervencije i izravne kupoprodaje deviza s državom, u prvoj polovini godine s bankama je bio sklopljen ugovor o razmjeni deviza (devizni *swap*). Tim ugovorom HNB je u siječnju omogućio bankama da uz zalag deviza (261,3 mil. EUR) pribave kunska sredstva za kreditiranje središnje države. Uz blago povećanje iznosa, ugovor o razmjeni produžen je sve do lipnja, kada je država na međunarodnom tržištu nabavila sredstva koja je djelomično iskoristila za zatvaranje

1.24. Devizne transakcije HNB-a i srednji tečaj HRK/EUR

Napomena: Pozitivne vrijednosti deviznih intervencija i deviznih transakcija odnose se na otkupe deviza od strane HNB-a. U ostale devizne transakcije ubrajaju se kupoprodaje deviza s MF-om i ugovori o razmjeni (devizni *swapovi*) s poslovnim bankama.

Izvor: HNB

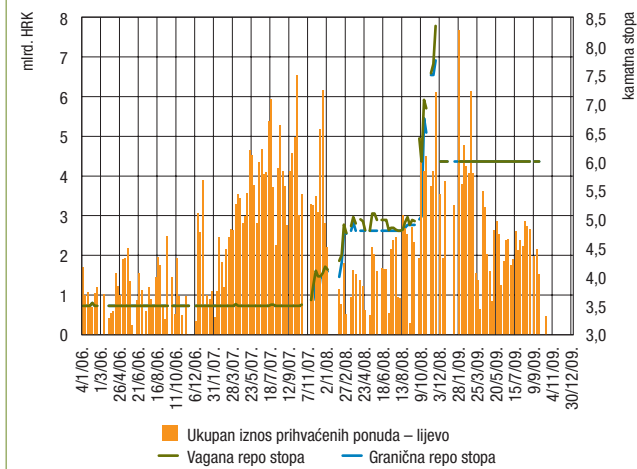
kreditnih linija s domaćim poslovnim bankama.

Opisanim deviznim poslovima u 2009. godini središnja je banka ukupno neto otkupila 895,2 mil. EUR i tako kreirala 6,4 mlrd. kuna. Od tog iznosa gotovo dvije trećine ili 570,4 mil. EUR odnosilo se na neto otkup od središnje države, dok je od poslovnih banaka otkupljeno 324,8 mil. EUR. Kreiranje tako znatnog iznosa kunske likvidnosti putem deviznih transakcija uvelike je odredilo korištenje ostalih instrumenata monetarne politike, i to posebice u posljednjem tromjesečju, kada je prosječni višak kunske likvidnosti, uključujući i prekonoični depozit kod HNB-a, dosegnuo iznimno visoku razinu od gotovo 3,0 mlrd. kuna (vidi Sliku 1.26.).

Korištenje operacija na otvorenom tržištu u 2009. godini, slično kao i godinu prije, bilo je ograničeno. No, za razliku od 2008., kada je razlog tome bilo antiinflacijsko djelovanje monetarne politike, u 2009. središnja je banka ovim operacijama restriktivnije plasirala sredstva zbog deprecijacijskih pritisaka na početku godine i zbog vrlo visoke razine likvidnosti koja se formirala otkupom deviza u nastavku godine.

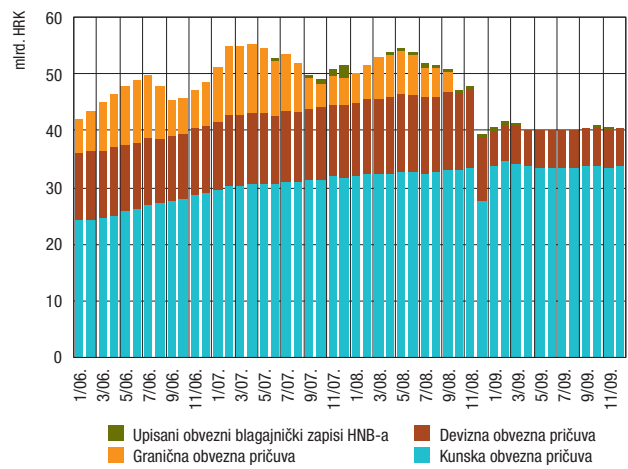
Prosječno dnevno stanje sredstava plasiranih obratnim repo poslovima u 2009. je iznosilo 1,9 mlrd. kuna, pri čemu se ono

1.25. Redovite obratne repo operacije

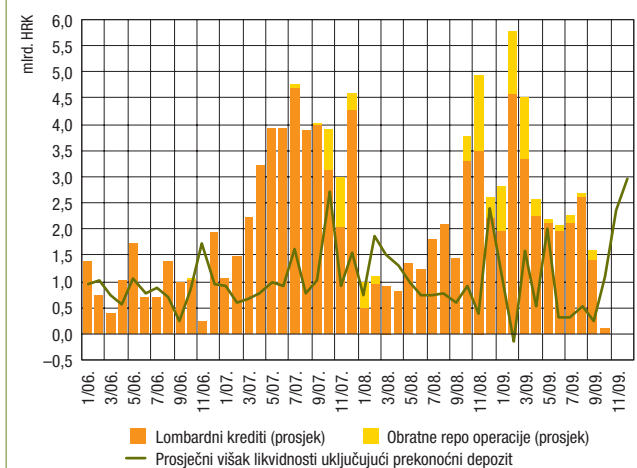
Izvor: HNB

1.27. Obračunata obvezna pričuva i upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a

Izvor: HNB

1.26. Kreiranje primarnog novca obratnim repo operacijama i lombardnim kreditima

Izvor: HNB

znatno smanjilo: s 3,3 mlrd. kuna u prvom tromjesečju na vrlo nisku razinu od 37 mil. kuna u četvrtom tromjesečju, u kojem je održana tek jedna aukcija. Na ukupno 37 održanih obratnih repo aukcija HNB je u prosjeku prihvaćao nešto više od 40% pristiglih ponuda banaka uz fiksnu repo stopu od 6,00%.

Tijekom 2009. godine banke su se uobičajeno oslanjale i na stalno raspoložive mogućnosti kod HNB-a. Pritom su unutar-dnevni beskamatni kredit za povećanje limita na računima za namiru banke koristile nešto rjeđe nego prijašnjih godina, samo 18 radnih dana, u prosječnom iznosu od 0,3 mlrd. kuna. Što se tiče potražnje za lombardnim kreditima, ona se kretala slično kao i promet na obratnim repo aukcijama te je bila izraženija u prvom dijelu godine, dok je u posljednja četiri mjeseca potražnja u potpunosti izostala. Ukupno su se lombardni krediti koristili 79 radnih dana, u prosječnom iznosu od 1,1 mlrd. kuna, uz nepromijenjenu kamatnu stopu od 9,00%.

Mogućnošću prekonoćnog deponiranja viškova likvidnosti kod HNB-a banke su se koristile intenzivnije nego prijašnjih godina, što je bilo posljedica visoke likvidnosti u sustavu. Pri kraju godine ta se mogućnost koristila gotovo svakodnevno, i to tijekom cijelog razdoblja održavanja obvezne pričuve, dok

je prijašnja praksa bila takva da se višak sredstava deponira tek kada banke ispune obvezu održavanja, odnosno pri kraju obračunskog razdoblja. Prekonoćni depozit u 2009. ukupno je bio korišten 83 radna dana, u prosječnom iznosu od 1,9 mlrd. kuna.

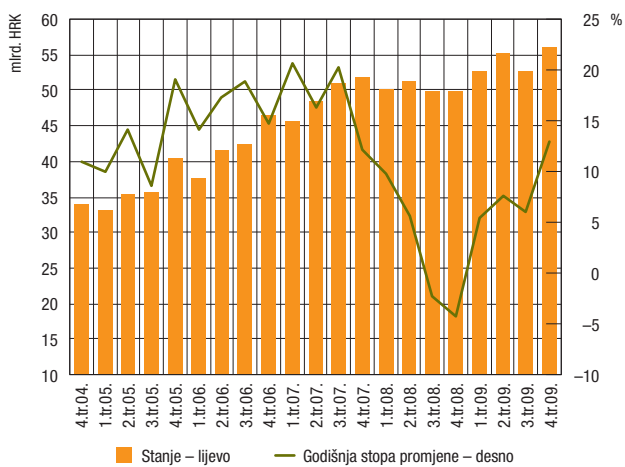
Obvezna pričuva i nadalje je najvažniji instrument za povlačenje likvidnosti iz sustava, a krajem 2009. ukupna sredstva sterilizirana na osnovi kunske i devizne obvezne pričuve iznosila su 40,5 mlrd. kuna. Osim blagog prirasta ukupno obračunate obvezne pričuve, koji je na godišnjoj razini iznosio 3,7%, zabilježena je i znatna promjena njezine strukture, koja je bila posljedica izmjene navedenog instrumenta s početka godine. Naime, u sklopu mjera za poboljšanje devizne likvidnosti monetarnog sustava i očuvanja stabilnosti tečaja, HNB je u siječnju 2009. donio odluku o povećanju dijela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama s 50% na 75%. Zbog toga je došlo do značajnog povećanja kuskog, odnosno smanjenja deviznog dijela obvezne pričuve. Učinak se zadržao tijekom cijele godine, pa je u 2009. kunska obvezna pričuva porasla za 22,8%, dok se devizna komponenta smanjila za 41,6%.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Primarni novac (M0) porastao je u 2009. godini za 12,9%, na što je najveći utjecaj imala opisana izmjena instrumenta obvezne pričuve te izrazito povoljna razina kunske likvidnosti krajem godine. Snažan rast monetarnog agregata M0 djelomično je rezultat nastojanja središnje banke da u uvjetima negativnih gospodarskih kretanja i pada novčane mase održi povoljnu razinu primarne likvidnosti monetarnog sustava, posebice u situaciji kada visoka likvidnost nije zapreka za očuvanje stabilnosti nominalnog tečaja domaće valute.

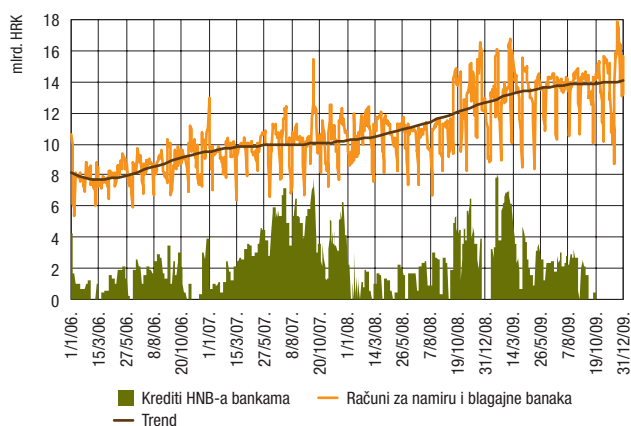
U strukturi primarnog novca najsnažniji rast tijekom 2009. bio je onaj depozita banaka kod HNB-a, i to zbog povećanja izdvojene kunske obvezne pričuve (4,4 mlrd. kuna) te zbog porasta sredstava na računima za namiru banaka (2,5 mlrd. kuna). Uz učinak monetarnih operacija i izmjena instrumenata, povećanju kunske likvidnosti banaka pridonijelo je i smanjenje gotovine u optjecaju zbog negativnih gospodarskih kretanja i smanjene osobne i turističke potrošnje. Tako je za gotov novac izvan banaka, kao drugu najvažniju komponentu primarnog novca, uz uobičajena sezonska kretanja u 2009. godini zabilježen zamjetan pad, u iznosu od 1,8 mlrd. kuna. Glede ostalih komponenata primarnog novca stanje u blagajnama banaka blago se povećalo (za 0,2 mlrd. kuna), dok su sredstva koja su bila izdvojena na

1.28. Primarni novac

Izvor: HNB

1.29. Računi za namiru banaka kod HNB-a i posudbe za održavanje likvidnosti

Napomena: Krediti HNB-a bankama uključuju lombardne kredite, redovite repo operacije i operacije fine prilagodbe.

Izvor: HNB

osnovi obvezno upisanih blagajničkih zapisa i posebne obvezne pričuve, u iznosu od 0,5 mlrd. kuna, u potpunosti oslobođena ukidanjem tih instrumenata, što je na godišnjoj razini također imalo povoljan učinak na likvidnost.

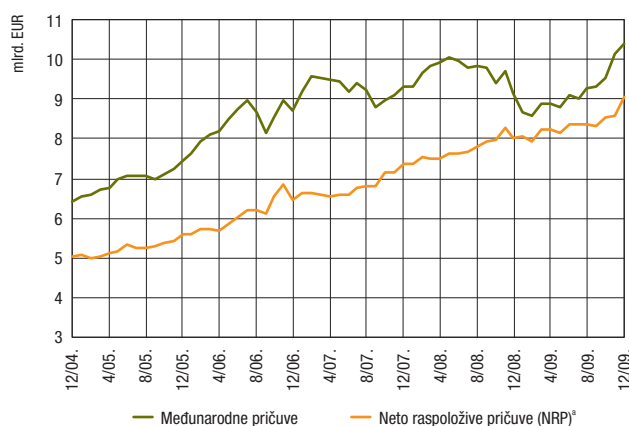
Kad je riječ o depozitima središnje države kod HNB-a, tijekom 2009. zabilježeni su veći skokovi u lipnju i u posljednja dva mjeseca godine, što je bilo povezano s privremenim deponiranjem sredstava države prije otplate obveza koje su ubrzo nakon toga dospjevale. To se pogotovo odnosilo na devizni depozit, koji je u lipnju privremeno povećan na 3,6 mlrd. kuna te u studenome na 7,3 mlrd. kuna, i to zbog deponiranja sredstava od međunarodnog izdanja državnih obveznica. Na kraju godine od deviznog depozita države preostale su 2,3 mlrd. kuna, koje su bile predviđene za otplatu deviznih obveza na početku 2010. Što se tiče kunskih depozita države, njihovo stanje tijekom godine bilo je stabilno i nije značajnije narušavalo kunsku likvidnost sustava. Jedini veći skok zabilježen je u studenome (2,6 mlrd. kuna) i na samome kraju godine (1,8 mlrd. kuna).

Nakon višegodišnjeg rasta početkom 2009. godine međunarodne su se pričuve smanjile, a uzroci su bili trošenje devizne likvidnosti i sprječavanje deprecijacijskih pritisaka na tečaj

domaće valute. Tako su u siječnju međunarodne pričuve pale za 0,5 mlrd. EUR zbog smanjenja obvezne pričuve banaka izdvojene u devizama. Nadalje, na pad pričuva utjecala je i prodaja deviza u iznosu od 328,3 mil. EUR u siječnju i 184,7 mil. EUR u veljači. Suprotan je učinak imao ugovor o razmjeni (devizni *swap*), kojim je od poslovnih banaka početkom siječnja otkupljeno 261,3 mil. EUR.

Bruto međunarodne pričuve počele su se oporavljati nakon što je HNB od banaka u ožujku otkupio 331,2 mil. EUR. U drugom pak tromjesečju na kretanje bruto pričuva pozitivno je utjecala konverzija otprilike 0,5 mlrd. EUR otkupljenih od Ministarstva financija na osnovi izdanja euroobveznica, dok je negativan utjecaj imalo zatvaranje ugovora o razmjeni s bankama. U kolovozu je Hrvatska od MMF-a na temelju opće alokacije posebnih prava vučenja (engl. *special drawing rights*, SDR), čiji je cilj bilo poboljšanje globalne likvidnosti, dobila 270,7 mil. SDR (297 mil. EUR), a u sklopu posebne alokacije u rujnu 2009. primljeno je još 32,5 mil. SDR (35 mil. EUR). Alokacijom SDR-a povećana je razina bruto međunarodnih pričuva i omogućeno iskorištavanje primljenih sredstava ako se pojavi potreba za održavanjem devizne likvidnosti zemlje u budućem razdoblju.

1.30. Međunarodne pričuve HNB-a

* NRP = međunarodne pričuve – inozemna pasiva – devizni dio obvezne pričuve – devizni depoziti države – SDR

Izvor: HNB

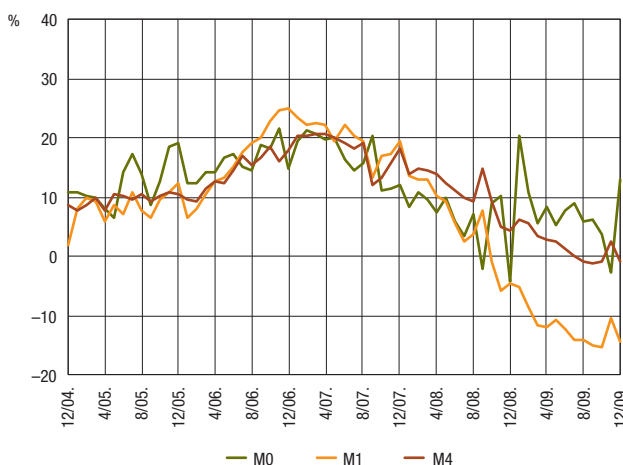
U posljednjem tromjesečju od banaka je otkupljeno 505,3 mil. EUR, a neto otkup od države iznosio je 157,7 mil. EUR, što je povoljno utjecalo na razinu bruto pričuva.

Krajem 2009. bruto međunarodne pričuve iznosile su 10,4 mlrd. EUR i bile su za 13,8% više nego na kraju 2008. godine. Neto raspoložive međunarodne pričuve također su porasle, i to za 12,6%, pa su na kraju 2009. dosegnule 9,0 mlrd. EUR.

Kretanje monetarnih i kreditnih agregata

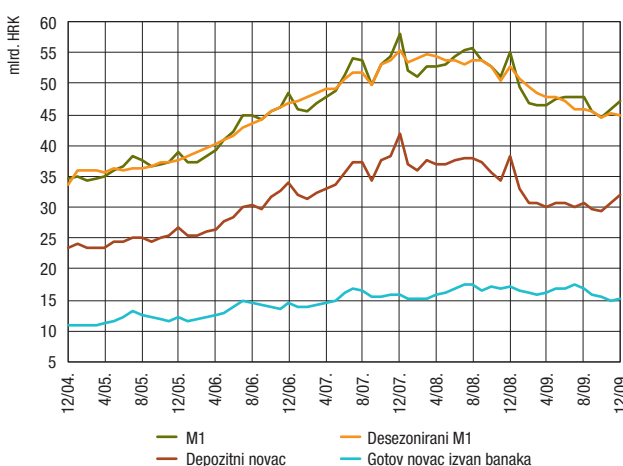
Usporavanje ukupne gospodarske aktivnosti u 2009. godini snažno je djelovalo na kretanje monetarnih i kreditnih agregata. Prvi put od 1999. zabilježen je godišnji pad plasmana banaka privatnom sektoru, što se, zajedno sa smanjenjem ukupne likvidnosti u gospodarstvu, odrazilo na smanjenje novčane mase (M1). Snažno su pali i kunski štedni i oročeni depoziti, a jedini monetarni agregat koji je nastavio rasti bili su devizni depoziti. Opisana kretanja rezultirala su smanjenjem ukupnih likvidnih sredstava (M4) u 2009., tako da je taj najširi monetarni agregat na kraju godine iznosio 223,1 mlrd. kuna, što je za 1,9 mlrd. kuna ili 0,9% manje nego na kraju prethodne godine.

Novčana masa (M1) u 2009. smanjila se za 14,6% (8,0 mlrd.

1.31. Monetarni agregati
godišnje stope promjene

Izvor: HNB

1.32. Novčana masa

Izvor: HNB

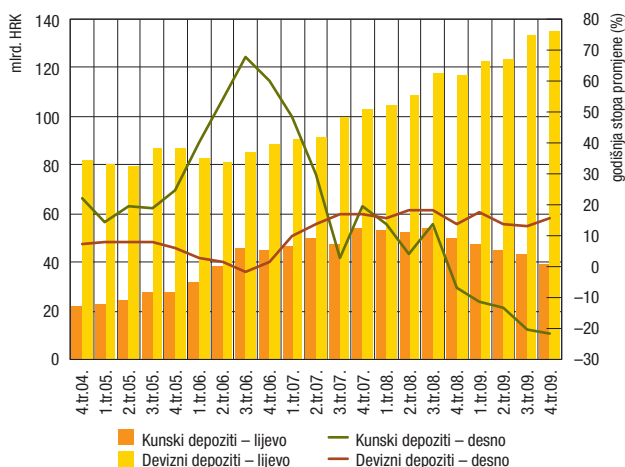
kuna) i na kraju godine iznosila je 47,2 mlrd. kuna. Najveći dio smanjenja bio je ostvaren u prvom tromjesečju, a uz sezonska kolebanja monetarni agregat M1 zadržao se na nižoj razini i u nastavku godine.

Na kretanje M1 u najvećoj je mjeri utjecala promjena depozitnog novca, koji čini približno dvije trećine toga monetarnog agregata. Tako se depozitni novac u 2009. smanjio za 16,4% (6,3 mlrd. kuna), na što je utjecao snažan pad sredstava na tekućim računima i žiroračunima poduzeća i stanovništva. Druga komponenta monetarnog agregata M1, gotov novac izvan banaka, također se smanjila, i to za 10,4% (1,8 mlrd. kuna). Odljev depozitnog novca i slabljenje potražnje za gotovinom odraz su negativnih gospodarskih kretanja i smanjene domaće potrošnje, što potvrđuju i kretanja u realnom sektoru gospodarstva.

Nemonetarni kunski i devizni depoziti

U 2009. godini usporio se rast štednih i oročenih depozita domaćega privatnog sektora. Ukupni depoziti porasli su za 4,4% (7,3 mlrd. kuna), što je za 2,4 postotna boda manje nego

1.33. Kunski i devizni depoziti

Izvor: HNB

prethodne godine. Takva su kretanja u potpunosti posljedica pada kunskih depozita, koji je na razini godine iznosio čak 21,8%, dok se rast deviznih depozita ubrzao, odnosno iznosio je 15,5%. Time se i stupanj euroiziranosti domaćega bankovnog sustava povećao jer je udio deviznih depozita u ukupnim depozitima na kraju 2009. godine dosegnuo 77,6%, što je za 7,5 postotnih bodova više nego na kraju 2008.

Na kretanje depozita i promjenu u njihovoj strukturi najveći utjecaj imali su veća sklonost stanovništva štednji u devizama i trošenje zaliha likvidnosti sektora poduzeća. Naime, stanovništvo je u uvjetima veće neizvjesnosti glede gospodarskih kretanja i kretanja tečaja domaće valute znatan dio svoje kunske štednje zamijenilo deviznom. Na razini godine kunski štedni i oročeni depoziti stanovništva smanjili su se za 24,4%, dok je rast devizne štednje bio iznimno snažan i iznosio je 15,2%. Što se tiče poduzeća, ona su zbog teže dostupnosti domaćih i stranih kredita smanjila svoju kunsku štednju kod domaćih banaka za više od četvrtine (4,6 mlrd. kuna ili 28,2%), a rast je njihovih deviznih depozita bio umjeren, ali ipak snažniji nego prethodne godine i iznosio je 2,2 mlrd. kuna (13,6%).

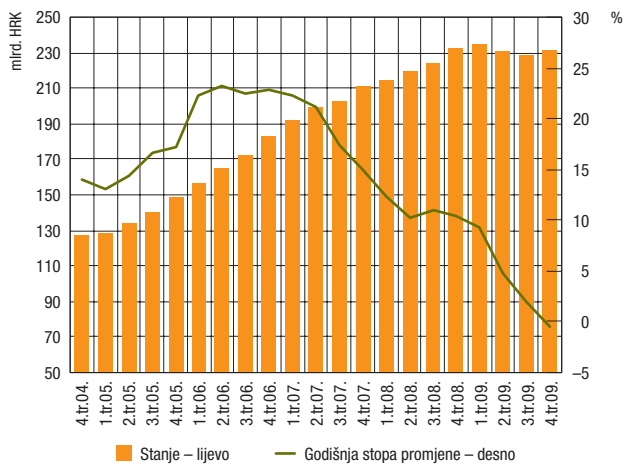
Plasmani banaka

Plasmani banaka nebankarskom sektoru na kraju 2009. godine iznosili su 231,7 mlrd. kuna, što je za 1,3 mlrd. kuna ili 0,6% manje u odnosu na kraj 2008. Negativan utjecaj svjetske financijske krize na početku godine i usporevanje ukupne gospodarske aktivnosti odrazili su se na pad ponude, ali i potražnje za kreditima. Naime, suočene s rastom udjela loših kredita u ukupnim kreditima i većim stupnjem neizvjesnosti, poslovne su banke bile opreznije pri preuzimanju novih rizika, povećale su kamatne stope i pooštrile ostale uvjete kreditiranja. S druge strane, poduzeća i stanovništvo smanjila su potražnju za novim kreditima pod pritiskom negativnih trendova i očekivanja u realnom sektoru gospodarstva te povećanog tereta otplate postojećih kredita.¹⁶

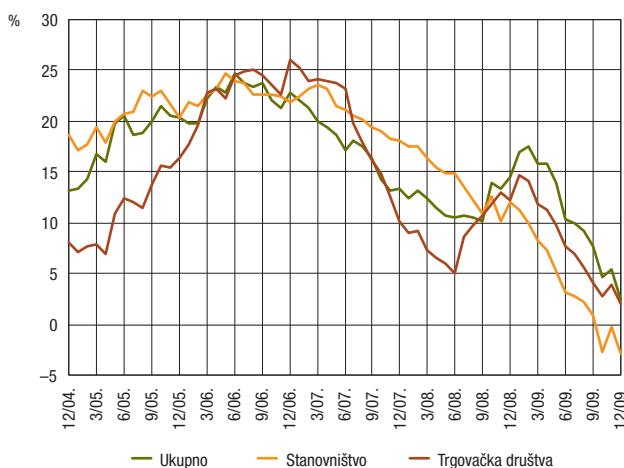
Kada je riječ o sektorskoj strukturi kredita, kontrakcija je bila osobito izražena kod stanovništva, kod kojeg je zabilježen godišnji pad od 2,9%. Najviše su se smanjili krediti za kupnju automobila (za 19,0%) i krediti po kreditnim karticama (za 9,2%), a blagi je pad zabilježen i kod ostalih nenamjenskih kredita. Stambeni krediti, koji su proteklih nekoliko godina bili glavni činitelj rasta zaduženosti stanovništva, u 2009. godini gotovo su stagnirali.

16 Za razliku od njih, potražnja države za novim bankovnim kreditima snažno se povećala.

1.34. Plasmani banaka nebankarskom sektoru

Izvor: HNB

1.35. Krediti poslovnih banaka
godišnje stope promjene

Izvor: HNB

Iako sporije nego prethodne godine, krediti banaka poduzećima porasli su u 2009. za 2,0%, pri čemu je najveći dio rasta ostvaren u posljednjem tromjesečju. S obzirom na velik iznos kredita poduzeća koji su imali dospjeće u 2009. godini i činjenicu da se stanje ukupnih kredita u toj godini blago povećalo, može se zaključiti da su poduzeća velikim dijelom refinancirala svoje obveze kod domaćih banaka.

Zbog promjene valutne strukture izvora sredstava banke su promijenile i valutnu strukturu svojih kredita. Tako je na kraju 2009. udio deviznih kredita i kredita odobrenih uz valutnu klauzulu u ukupno odobrenim kreditima privatnom sektoru iznosio 70,1%, što je za 7,0 postotnih bodova više u odnosu na stanje s kraja 2008. godine. Poslovne banke tako i nadalje usklađuju valutnu poziciju svoje imovine i obveza, a tečajnom riziku zapravo ostaju izložene neizravno preko komitenata koji imaju neusklađenu deviznu poziciju.

Neto potraživanja banaka od središnje države

Središnja se država tijekom 2009. intenzivno financirala na domaćem bankarskom tržištu. Najsnažniji rast potraživanja banaka od države zabilježen je u prvom tromjesečju, kada je u jeku

financijske krize državi na naplatu dospio velik iznos inozemnih obveza, dok je punjenje državnog proračuna bilo znatno narušeno. Financiranje države u tom razdoblju olakšao je HNB jer je dio sredstava banaka za plasmane državi oslobodio izmijenivši instrumente monetarne politike.

Blago smanjenje potraživanja banaka zabilježeno je tek potkraj godine, kada je dio novca prikupljenog na međunarodnom financijskom tržištu država iskoristila za otplatu kratkoročnih kredita domaćih banaka. Preostali iznos prikupljenih sredstava država je čuvala za obveze koje su dospjevale na početku 2010. godine pa ih je privremeno deponirala kod poslovnih banaka i HNB-a.

Na godišnjoj razini potraživanja poslovnih banaka od središnje države povećala su se za 6,4 mlrd. kuna. U isto vrijeme depoziti države kod poslovnih banaka porasli su za 2,2 mlrd. kuna, tako da su se neto potraživanja poslovnih banaka od države povećala umjerenije, odnosno za 4,2 mlrd. kuna. Pridoda li se tome rast depozita kod HNB-a od 4,0 mlrd. kuna, ukupna neto pozicija države prema poslovnim bankama i HNB-u u 2009. godini ostala je gotovo nepromijenjena.

Kretanje inozemne aktive i pasive

Inozemna pozicija poslovnih banaka u 2009. godini umjerenost pogoršala, i to uglavnom zbog smanjenja inozemne aktive banaka početkom godine. Naime, u veljači je središnja banka smanjila propisanu minimalnu razinu devizne likvidnosti banaka i time omogućila da banke sredstvima koja su bila deponirana u inozemstvu financiraju središnju državu. U nastavku godine banke su sezonski priljev domaćih depozita tijekom ljetnih mjeseci iskoristile za povećanje inozemne aktive i smanjenje inozemnih obveza, što je rezultiralo poboljšanjem devizne likvidnosti bankovnog sustava.

Pri samom kraju godine, zbog poslovne politike pojedinih banaka, zabilježen je privremeni snažan rast i inozemne aktive i inozemne pasive. Cilj tih banaka bilo je povećanje stanja ukupne imovine na kraju poslovne godine, a naposljetku takva kretanja nisu utjecala na neto inozemnu poziciju bankovnog sustava. Na kraju 2009. neto inozemna pozicija banaka bila je za 5,7 mlrd. kuna ili 22,9% manja nego na kraju 2008. godine, pri čemu je inozemna aktiva iznosila 49,6 mlrd. kuna, a inozemna pasiva 80,4 mlrd. kuna.

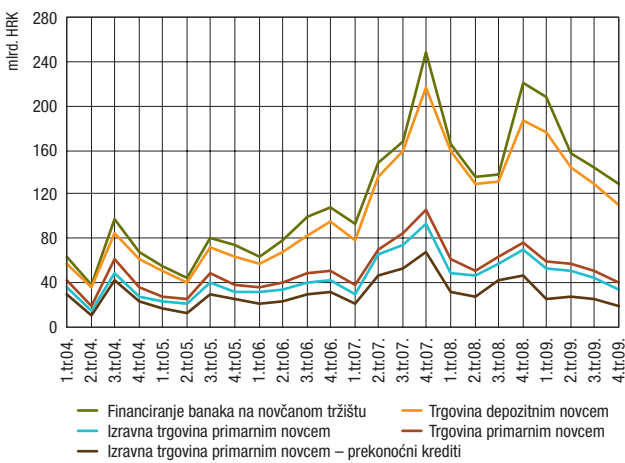
1.2.6. Tržište novca

Protekla godina bila je obilježena velikim oscilacijama kamatnih stopa na novčanom tržištu, pri čemu su se njihovi mjesečni prosjeci kretali u rasponu od 19,0% u veljači do 1,0% u studenom. Kamatne stope na novčanom tržištu bile su početkom godine na najvišoj, a krajem godine na najnižoj prosječnoj mjesечноj razini tijekom posljednjih pet godina. Nadalje, na aukcijama trezorskih zapisa MF-a tijekom 2009. zanimanje ulagača za eurske trezorske zapise, koji su se u protekloj godini počeli redovito izdavati s atraktivnim kamatnim stopama, bilo je relativno veliko. Stanje ukupno upisanih trezorskih zapisa poraslo je sa 17,4 mlrd. kuna na kraju prosinca 2008. na 22,1 mlrd. kuna krajem prosinca 2009. godine, od čega se 10 mlrd. kuna odnosilo na eurske trezorske zapise. Isto tako, porasle su i kamatne stope banaka u odnosu na 2008. godinu, pri čemu su u prvom polugodištu kamatne stope banaka rasle, dok su u drugom polugodištu neke stope počele padati, što ih je vratilo na razine s početka godine.

Kamatne stope na tržištu novca

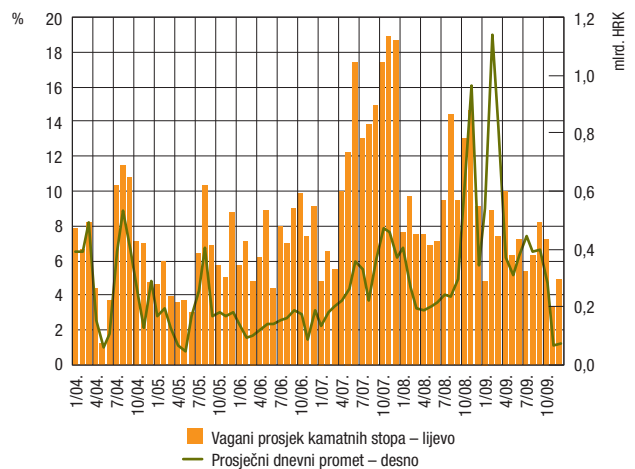
Banke su tijekom 2009. godine svoju primarnu likvidnost financirale sekundarnim izvorima s novčanog tržišta u prosječnom dnevnom iznosu od 2,5 mlrd. kuna (ukupno 637,8 mlrd. kuna u cijeloj godini), što je približno jednako prosječnom

1.36. Promet na novčanom tržištu
tromjesečni podaci

Izvor: HNB

1.38. Izravna međubankovna trgovina prekoćnoćnim kreditima
mjesečni podaci na osnovi dnevnih podataka

Izvor: HNB

dnevnom prometu 2008. godine. No, postupno poboljšanje likvidnosti bankovnog sustava umanjivalo je potrebu banaka za financiranjem putem novčanog tržišta, pa se obujam prometa kontinuirano smanjivao.

Financiranje banaka na novčanom tržištu u 2009. najvećim se dijelom odnosilo na kredite u trgovini depozitnim novcem (560,8 mlrd. kuna), iako je njihov udio blago smanjen u odnosu na udio ostvaren godinu prije, a sve veću važnost stjecali su repo ugovori (76,7 mlrd. kuna). Preostala sredstva namaknuta su trgovanjem vrijednosnim papirima. Trgovina depozitnim novcem u tom je razdoblju bila ponajviše smanjena u kreditiranju putem nebankarskih financijskih institucija, a uloga te trgovine tijekom prethodnih dviju godina zamjetljivo je rasla. Trgovina među bankama u tom je razdoblju također smanjena, kao i trgovina s ostalim pravnim osobama, koja je činila samo petinu ukupnoga ostvarenog prometa.

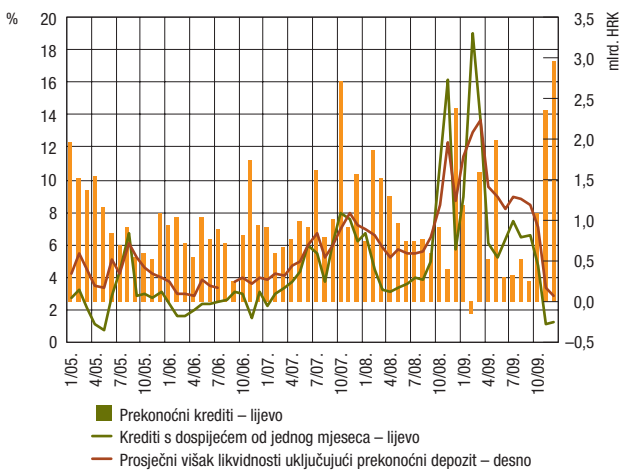
Međubankovnom trgovinom primarnim novcem tijekom 2009. godine je, kao i prethodnih godina, dominirala izravna trgovina između banaka. Pritom je u izravnoj trgovini, u kojoj sudjeluje samo nekoliko banaka, ostvareno nešto manje od 90% prometa. Ostatak se odnosio na trgovanje uz posredovanje Tržišta novca Zagreb.

Prekonoćni krediti bili su, kao i prethodnih godina, najlikvidniji instrument u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem. Njihov prosječni dnevni promet bio je gotovo prepolovljen u prvom tromjesečju 2009. u odnosu na godinu prije. Istodobno je zabilježen i skok kamatnih stopa na najviše razine tijekom posljednjih deset godina. Popuštanje pritiska na novčanom tržištu i dobra likvidnost bankovnog sustava rezultirali su postupnim padom kamatnih stopa te su krajem godine kamatne stope na prekonoćne kredite pale na 1,0%, što su ujedno i njihove najniže razine u posljednjih pet godina.

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

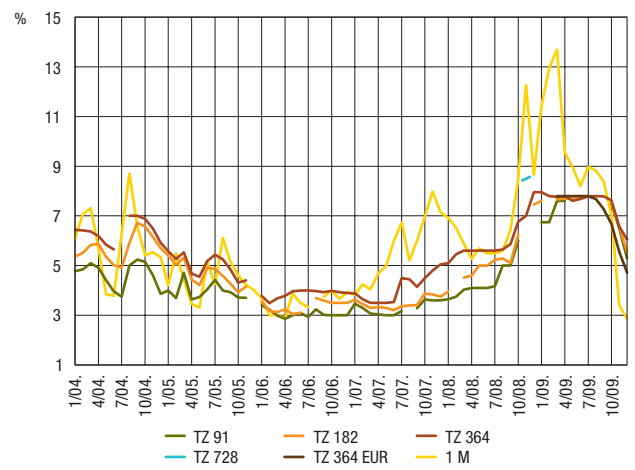
U uvjetima pogoršane likvidnosti početkom godine pritisak na rast kamatnih stopa na kunske trezorske zapise bio je povećan, a to je dovelo i do smanjenja obujma emisije kunskih trezorskih zapisa. Stoga je država odustala od izdavanja obveznica na domaćem tržištu i okrenula se izdavanju eurskih trezorskih zapisa s atraktivnim kamatnim stopama. Od ožujka 2009. počelo je redovito izdavanje jednogodišnjih eurskih trezorskih zapisa, što je uvelike olakšalo kratkoročno financiranje države na domaćem tržištu. Postupno popravljane likvidnosti bankovnog

1.37. Kamatne stope u izravnoj trgovini među bankama i prosječni višak likvidnosti

Izvor: HNB

1.39. Kamatne stope na trezorske zapise MF-a i u izravnoj trgovini među bankama
ročna struktura

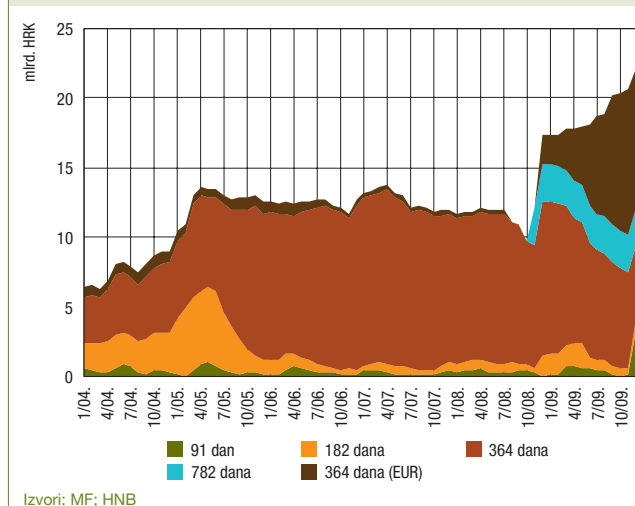
Izvori: MF; HNB

sustava u ostatku godine dovelo je i do pada kamatnih stopa na trezorske zapise.

Početak 2009. godine kamatne stope na trezorske zapise s različitim rokovima dospjeća međusobno su konvergirale, pri čemu je prevladavao trend rasta, tako da su se do jeseni zadržale na razini od oko 7,70%. S popuštanjem likvidnosnih pritisaka kako se godina bližila kraju te djelomičnim oslanjanjem privatnoga i državnog sektora na zaduživanje u inozemstvu, pristigle ponude na aukcijama počele su višestruko nadmašivati planirane iznose emisija i upisanih trezorskih zapisa te su potaknule oštro smanjivanje zahtijevanih prinosa na trezorske zapise svih rokova dospjeća. Najnižu razinu u prosincu imale su tako kamatne stope na eurske trezorske zapise (4,72%), a najmanje izražen bio je pad kunskih trezorskih zapisa s istim rokom dospjeća (od godišne dana), čija se stopa u prosincu spustila na 6,06%.

Ukupno je u 2009. održano 35 aukcija trezorskih zapisa, na kojima su prikupljene približno 22,0 mlrd. kuna. U usporedbi s 2008. u 2009. godini održano je sedam aukcija manje, a prikupljeno 4,4 mlrd. kuna više. Za razliku od 2008., iznosi pristiglih ponuda znatno su više premašivali planirane iznose emisija i samo je polovina pristiglih ponuda bila prihvaćena (u 2008. taj

1.40. Stanje upisanih trezorskih zapisa na kraju mjeseca, po rokovima dospjeća

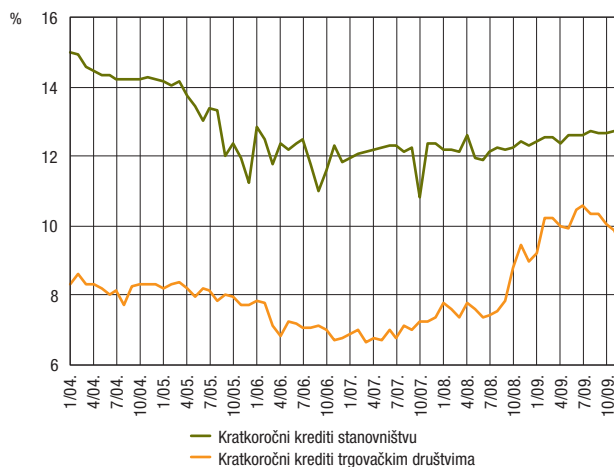

udio iznosio je više od 90%), što je rezultat uvođenja eurskih trezorskih zapisa kao i rasta potražnje za svim vrstama trezorskih zapisa potkraj te godine. Stanje upisanih trezorskih zapisa MF-a tako je snažno poraslo sa 17,4 mlrd. kuna krajem prosinca 2008. na 22,1 mlrd. kuna na kraju prosinca 2009. godine. U strukturi ukupno upisanih trezorskih zapisa primat jednogodišnjim kunskim trezorskim zapisima oduzeli su jednogodišnji eurski trezorski zapisi, koji su u prosincu 2009. imali udio od gotovo 50% nasuprot 24,1%, koliko je iznosio udio kunskih trezorskih zapisa s istim rokom dospjeća. Udio trezorskih zapisa s rokovima dospjeća od 91 i 182 dana krajem prosinca 2009. iznosio je 14,7% odnosno 4,1%, dok je udio trezorskog zapisa s dvogodišnjim rokom dospjeća upisanog još krajem 2008. iznosio 12,0%.

Kamatne stope poslovnih banaka

Skuplji inozemni izvori financiranja banaka, pogoršanje kvalitete njihova kreditnog portfelja i velika potražnja države za kreditima banaka bili su glavni činitelji koji su poticali rast kamatnih stopa banaka u prvoj polovini 2009. godine. S druge strane, rast kamatnih stopa ublažavalo je smanjenje regulatornog troška kao i poboljšanje likvidnosti sustava pod utjecajem mjera HNB-a.

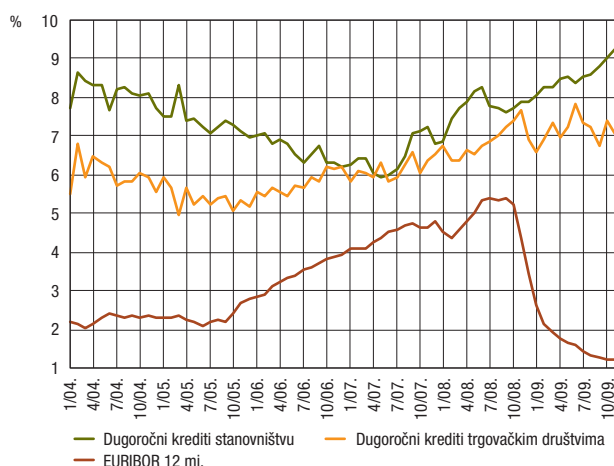
1.41. Prosječne aktivne kamatne stope poslovnih banaka na novoodobrene kratkoročne kredite bez valutne klauzule

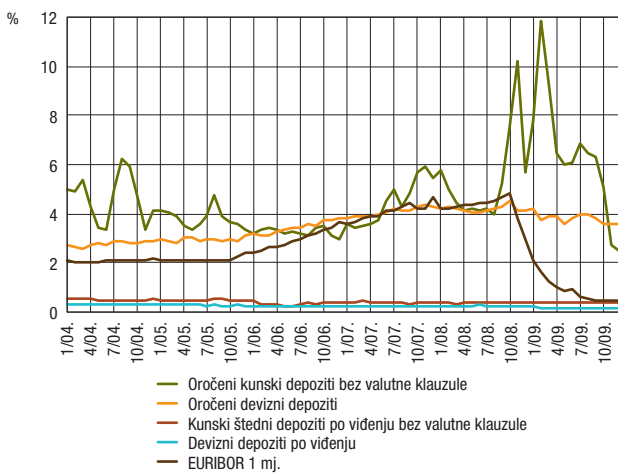
Početak drugog polugodišta, s popuštanjem likvidnosnih pritisaka i prvim znacima oporavka zemalja u okružju, koji su pozitivno djelovali na porast sklonosti ulagača riziku, premija za rizik zemlje se smanjila, što je olakšalo pristup stranim izvorima financiranja i potaknulo smanjivanje aktivnih kamatnih stopa na kredite trgovačkim društvima. Pasivne kamatne stope banaka ostale su tijekom prvog polugodišta relativno stabilnima zahvaljujući kretanju kamatnih stopa na devizne depozite, a vagane kamatne stope na oročene kunske depozite bez valutne klauzule znatno su porasle. U drugoj polovini godine pasivne su kamatne stope uglavnom pratile kretanje aktivnih kamatnih stopa banaka, održavajući tako kamatne razlike relativno stabilnima.

U segmentu kratkoročnih kredita kamatne su stope na kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule tijekom prve polovine godine nastavile rasti kao i prethodne godine, a od srpnja su počele padati te su se na kraju godine vratile na razine od 9,0% s početka godine. Nasuprot tome, kamatne stope na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule kontinuirano su rasle tijekom 2009., dosegnuvši razinu od 13,0% u prosincu. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom približno je pratila tendencije zabilježene kod

1.42. Prosječne aktivne kamatne stope poslovnih banaka na novoodobrene dugoročne kredite s valutnom klauzulom

1.43. Prosječne pasivne kamatne stope poslovnih banaka na novozaprimljene depozite

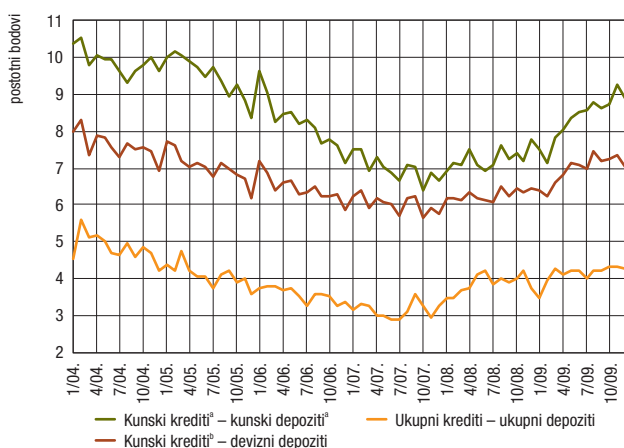

Izvor: HNB

kratkoročnih kamatnih stopa poduzećima bez valutne klauzule, samo na nižim razinama. Tako je ova stopa u prosincu 2009. dosegla razinu od 7,3%, što je za 0,4 postotna boda više u odnosu na vrijednost u prosincu 2008. godine. Porastom sa 7,9% u prosincu 2008. na 9,0% u prosincu 2009. vagana kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom iskazala je najintenzivniji porast, dosegnuvši i svoju najvišu razinu od početka 2003. godine. Njezinu rastu uvelike je pridonijela promjena strukture novoodobrenih dugoročnih kredita stanovništvu prema namjeni, posebice u drugom dijelu godine, koja se odnosila na povećanje udjela relativno skupljih ostalih dugoročnih kredita na račun najjeftinijih stambenih kredita.

Kamatna stopa na oročene kunske depozite bez valutne klauzule intenzivno je reagirala na promjene likvidnosti u 2009., praćeci kretanje kamatnih stopa na prekonocne kredite u međubankovnoj trgovini. Nakon što su kraj 2008. i početak 2009. godine bili obilježeni visokim vrijednostima i znatnom kolebljivošću ovih kamatnih stopa, drugo tromjesečje bilo je razdoblje njihova smirivanja, a na kraju godine one su se spustile na rekordno niske razine. S druge strane, kamatne stope na oročene devizne depozite te depozite po viđenju ostale su tijekom 2009. relativno stabilne.

1.44. Razlike između prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kredite i na depozite

^a Bez valutne klauzule; ^b S valutnom klauzulom

Izvor: HNB

Navedena kretanja aktivnih i pasivnih kamatnih stopa utjecala su na rast opće kamatne razlike tijekom 2009. (sa 6,4 postotna boda krajem 2008. na malo više od 7,0 postotnih bodova na kraju 2009.), nastavljajući tako trendove iz 2008. godine. Pritom je izraženiji bio rast kamatne razlike po "čistim" kuskim kreditima i depozitima (bez valutne klauzule), što odražava pojačanu percepciju rizičnosti plasmana i potencijalnih gubitaka banaka po navedenim plasmanima. Ta je kamatna razlika porasla sa 7,8 postotnih bodova u prosincu 2008. na 8,9 postotnih bodova u prosincu 2009. godine. S druge strane, nakon porasta u prvom tromjesečju, kamatna razlika po indeksiranim kreditima i deviznim depozitima u ostatku je godine bila relativno stabilna, pa su tako navedeni indeksi neto kamatnih prihoda nastavili divergirati.

1.2.7. Tržište kapitala

Tijekom 2009. domaće tržište kapitala bilo je pod snažnim utjecajem kretanja na svjetskim financijskim tržištima. Recesijski pritisci proizašli iz prelijevanja svjetske financijske krize na realno gospodarstvo i nesklonost ulagača rizičnim ulaganjima obilježili su početak godine. No već su krajem ožujka najavljeni planovi za sanaciju financijskog sustava i poticajne mjere najvećih svjetskih vlada i središnjih banaka potaknuli rast optimizma i smanjivanje nesklonosti prema riziku svjetskih ulagača. Pozitivni trendovi sa svjetskih burza prenijeli su se i na kretanja na domaćem tržištu kapitala, a oporavak se nastavio sve do posljednjeg tromjesečja 2009., kada su se zabrinutost svjetskih ulagača glede održivosti gospodarskog oporavka najvećih svjetskih gospodarstava i loši makroekonomski pokazatelji hrvatskoga gospodarstva nepovoljno odrazili na kretanja na domaćem tržištu. Vrlo niska razina likvidnosti obilježila je domaće tržište vlasničkih vrijednosnih papira u 2009., pa je godišnji promet dionica znatno smanjen u odnosu na stanje prethodne godine (7,4 mlrd. kuna u odnosu na 16,8 mlrd. kuna ostvarenih u 2008.). Unatoč tome, vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, u 2009. povećala se za 16,4% te je potkraj prosinca iznosila 2004 boda.

Osim tržišta vlasničkih vrijednosnih papira slaba aktivnost ulagača tijekom 2009. obilježila je i hrvatsko tržište dužničkih vrijednosnih papira. Tako je u 2009. promet obveznica iznosio samo 3,4 mlrd. kuna, što je najniži godišnji promet zabilježen na tržištu dužničkih izdanja još od 2001. godine. Djelomično je to posljedica gotovo jednogodišnjeg zastoja izdavanja novih dugoročnih dužničkih vrijednosnica na domaćem tržištu¹⁷, koji je prekinut tek potkraj 2009. godine, kada su izdane dvije nove korporacijske obveznice ukupne nominalne vrijednosti oko 29,4 mil. EUR. To je smanjenje u odnosu na 2008., kada su izdane tri nove obveznice te jedna nova tranša već postojećega dužničkog izdanja ukupne nominalne vrijednosti od oko 56,4 mil. EUR. Tako su na kraju 2009. na domaćem tržištu kapitala kotirale ukupno 33 obveznice, tj. dvije manje nego na kraju 2008. godine. Rast cijena državnih obveznica koje su u sastavu obvezničkog indeksa, CROBIS-a, povećale su njegovu vrijednost tijekom 2009. za 5,2 boda, odnosno za 5,8%.

Produblivanje svjetske financijske krize krajem 2008. povećalo je nesklonost prema riziku svjetskih ulagača, koji su svoje zanimanje usmjerili prema sigurnijim ulaganjima, osobito državnim obveznicama najrazvijenijih zemalja, dok su zahtijevani prinosi na međunarodne obveznice gotovo svih zemalja s tržištima

17 Krajem studenoga 2008. godine Republika Hrvatska na domaćem je tržištu dužničkih vrijednosnih papira izdala trezorske zapise MF-a s rokom dospijeća duljim od jedne godine (728 dana), nominalne vrijednosti od oko 2,7 mlrd. kuna. No kako taj vrijednosni papir ne kotira na Zagrebačkoj burzi, ovi trezorski zapisi nisu uključeni u promet i izračun tržišne kapitalizacije obveznica na domaćoj burzi.

Tablica 1.4. Emisija dionica inicijalnom javnom ponudom u milijunima kuna

Godina	Broj uspješnih emisija	Ukupna vrijednost emisija
1997.	17	839,4
1998.	6	247,1
1999.	3	29,0
2000.	1	20,0
2001.	1	13,0
2002.	1	11,8
2003.	1	1,2
2004.	2	11,0
2005.	4	231,0
2006.	0	0,0
2007.	4	46,9
2008.	2	24,2
2009.	1	30,0

Napomena: Javne ponude evidentiraju se prema datumu rješenja Hanfe.

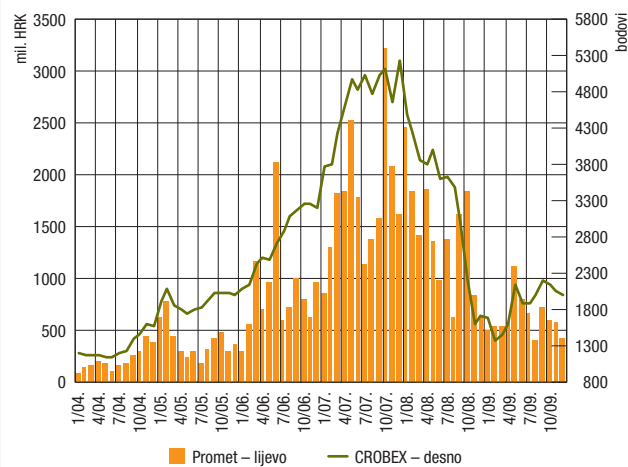
Izvor: Hanfa

u nastajanju drastično porasli. S naporima najvećih svjetskih vlada i središnjih banaka usmjerenima prema stabilizaciji svjetskoga gospodarstva počela se mijenjati i percepcija rizika svjetskih ulagača, pa se dinamika zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice tijekom prvog tromjesečja 2009. stabilizirala. Rast optimizma na svjetskim burzama i povećana sklonost riziku u drugom tromjesečju 2009. potaknuli su pad zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice, koji se nastavio do kraja godine.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Smanjenje godišnjeg prometa dionica¹⁸ na domaćem tržištu vlasničkih vrijednosnih papira zabilježeno u 2008. dodatno se intenziviralo u 2009., pa je godišnji promet dionica bio za 55,9% manji nego u prethodnoj godini te je iznosio samo 7,4 mlrd. kuna. To je njegova najniža zabilježena razina još od 2005. godine. Broj uvrštenih dionica na Zagrebačkoj se burzi tijekom godine smanjio s 377 na 280, što je posljedica nove zakonske regulative i s njom usklađenih novih Pravila Zagrebačke burze¹⁹. Dinamika domaćega tržišta kapitala u 2009. vjerno je odražavala globalna kretanja. Početak godine obilježila je povećana nesklonost domaćih ulagača rizičnijim ulaganjima. Međutim, oporavak svjetskih tržišta donio je i oporavak dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, premda je likvidnost ostala niska, što odražava suzdržanost i nesigurnost ulagača u smislu dinamike i intenziteta prelijevanja učinaka svjetske financijske krize na hrvatski realni sektor. Tako se vrijednost CROBEX²⁰-a kontinuirano smanjivala sve do početka ožujka, kada je taj indeks pao na najnižu razinu u

1.45. Mjesečni promet dionica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBEX na kraju mjeseca

Izvor: Zagrebačka burza

posljednje četiri i pol godine. Nakon toga vrijednost većine dionica uvrštenih na Zagrebačkoj burzi počela je rasti te je taj trend s manjim oscilacijama nastavljen do kraja 2009. godine. Krajem 2009. vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze iznosila je 2004 boda, što je za 16,4% više nego krajem 2008. godine. Od rujna 2009. na Zagrebačkoj je burzi uveden novi dionički indeks CROBEX 10²¹, čime su se nastojali poboljšati informiranje, transparentnost i usporedivost podataka. Dinamika novoga dioničkog indeksa, CROBEX-a 10, tijekom sljedećih je mjeseci blisko slijedila kretanje CROBEX-a.

Unatoč zabilježenom rastu cijena dionica na domaćem tržištu kapitala, zbog vrlo niske likvidnosti²² vlasničkih vrijednosnih papira tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi na kraju 2009. iznosila je 135,4 mlrd. kuna, odnosno 40,6% BDP-a za 2009. godinu. U usporedbi sa stanjem krajem 2008. tržišna kapitalizacija dionica smanjila se za 6,7 mlrd. kuna, odnosno za 4,7%.

Potkraj srpnja 2009. na domaćem tržištu kapitala uvedena su nova Pravila Zagrebačke burze kojima je izmijenjena struktura tržišta vrijednosnih papira. Pravila su usklađena s novim Zakonom o tržištu kapitala, prema kojemu se trgovanje financijskim instrumentima može osim na uređenom tržištu²³ odvijati i na alternativnom, manje zahtjevnom tržištu, tzv. multilateralnoj trgovinskoj platformi²⁴ (MTP). Tijekom godine na službeno su tržište, osim redovnih dionica Ine, Istraturista Umag d.d., Medike d.d., Podravke d.d., Viro tvornice šećera d.d., Atlantic grupe d.d., T-HT-a, Ingre d.d., Magme d.d., Varteksa d.d., Genere²⁵ d.d., Instituta IGH d.d., OT-optima telekoma d.d. te osim redovnih i povlaštenih dionica Croatia osiguranja d.d., uvrštene

18 Za razdoblje od siječnja 2002. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu dionica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa dionica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj koriste se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze.

19 Zakonom o tržištu kapitala koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. te s njime usklađenim novim Pravilima Zagrebačke burze od 20. srpnja 2009. ukinuta je Kotacija javnih dioničkih društava (JDD). Ukidanjem obveznog uvrštavanja na Zagrebačku burzu tvrtkama iz Kotacije JDD omogućeno je da umjesto nastavka trgovanja u višoj kotaciji, Redovitom tržištu, zatraže ukidanje uvrštenja svojih dionica sa Zagrebačke burze. Osim toga, nova su Pravila tvrtkama čije su dionice bile uvrštene u najnižu kotaciju, Uređeno tržište, omogućila da dionice po želji premjeste u MTP tržište ili da se ukine njihovo uvrštenje.

20 Od 21. rujna 2009. sastav indeksa CROBEX čine dionice 24 izdavatelja. U odnosu na listopad 2008. iz sastava CROBEX-a izvrštene su dionice Belišća d.d., Diokija d.d., Hidroelektrike niskogradnje d.d. i Konzuma d.d.

21 U sastav dioničkog indeksa CROBEX 10 uključeno je deset dionica iz sastava CROBEX-a s najvećom *free-float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

22 Pri izračunu tržišne kapitalizacije Zagrebačke burze za svaku se dionicu računa umnožak njezine posljednje cijene i broja izdanih dionica. Međutim, u izračun se uključuje i likvidnost dionice, pa se dobivena tržišna kapitalizacija dionica kojima se u prethodnom mjesecu nije trgovalo prepolovljuje. Ako se nekom dionicom nije trgovalo u prethodna tri mjeseca, u zbroj tržišne kapitalizacije ulazi samo jedna četvrtina tržišne kapitalizacije te dionice.

23 Uređeno tržište podijeljeno je na sljedeće segmente: redovito tržište, službeno tržište i *prime market*.

24 Riječ je o multilateralnom trgovinskom sustavu koji prema unaprijed određenim pravilima spaja ponudu i potražnju više zainteresiranih strana za financijskim instrumentima, a kojim upravlja investicijsko društvo ili tržišni operater.

25 Od 16. lipnja 2009. tvrtka Veterina d.d. nosi naziv Genera d.d.

i redovne dionice Belišća d.d., Dalekovoda d.d. i Petrokemije d.d., dok su redovne dionice Plive d.d. isključene iz trgovanja na tom tržištu. Tijekom 2009. godine najviše se trgovalo dionicama T-HT-a, a tom je trgovinom ostvaren promet od 1,8 mlrd. kuna, odnosno 23,7% ukupnoga godišnjeg prometa dionica. Prema udjelu u ukupnom ostvarenom prometu slijedile su dionice Atlantske plovidbe d.d. (14,0%), Instituta IGH d.d. (7,01%) i Dalekovoda d.d. (6,6%).

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira u 2009.

izostala su nova veća dužnička izdanja. Tako su tek potkraj godine izdane dvije nove korporacijske obveznice, pa su na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira krajem prosinca 2009. kotirala 33 izdanja obveznica²⁶, od čega je bilo osam državnih obveznica, jedna obveznica državnih agencija (HBOR-a), osam obveznica jedinica lokalne samouprave i 16 korporacijskih obveznica, što je za dvije korporacijske obveznice manje nego na kraju prosinca 2008.

Tijekom 2009. na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira nije bilo novih izdanja državnih obveznica kao ni obveznica jedinica lokalne samouprave. Republika Hrvatska u prvom

Tablica 1.5. Izdanja obveznica na domaćem tržištu na kraju prosinca 2009.

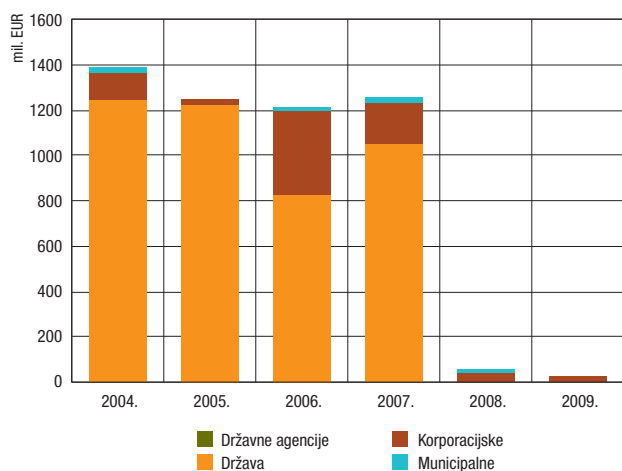
Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena ^a	Tekući prinos 31.12.2009.
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	104,50	6,579%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	101,00	5,446%
RHMF-O-19BA	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	500.000.000	5,375%	89,10	6,033%
RHMF-O-103A	Republika Hrvatska	8.3.2005.	8.3.2010.	HRK	3.000.000.000	6,750%	98,18	6,875%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	14.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	89,45	4,751%
RHMF-O-15CA	Republika Hrvatska	15.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	96,00	5,469%
RHMF-O-137A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2013.	HRK	4.000.000.000	4,500%	86,95	5,175%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	91,10	5,214%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	93,52	6,950%
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	98,10	5,607%
GDRI-O-167A	Grad Rijeka	18.7.2006.	18.7.2016.	EUR	24.574.513	4,125%	–	–
GDST-O-137A	Grad Split	24.7.2006.	24.7.2013.	EUR	8.000.000	4,563%	101,30	4,504%
GRVI-O-17AA	Grad Vinkovci	23.10.2007.	23.10.2017.	HRK	42.000.000	5,500%	–	–
GROS-O-17AA	Grad Osijek	30.10.2007.	30.10.2017.	HRK	25.000.000	5,500%	–	–
GDST-O-15BA	Grad Split	27.11.2007.	27.11.2015.	EUR	8.100.000	4,750%	–	–
GDST-O-177A	Grad Split	8.7.2008.	8.7.2017.	EUR	8.200.000	6,000%	–	–
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	300.000.000	4,875%	–	–
RBA-O-112A	Raiffeisenbank Austria d.d.	10.2.2006.	10.2.2011.	HRK	600.000.000	4,125%	97,50	4,231%
PODR-O-115A	Podravka d.d.	17.5.2006.	17.5.2011.	HRK	375.000.000	5,125%	89,68	5,715%
NEXE-O-116A	Nexe grupa d.d.	14.6.2006.	14.6.2011.	HRK	750.000.000	5,500%	87,25	6,304%
HEP-O-13BA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	29.11.2006.	29.11.2013.	HRK	500.000.000	5,000%	91,70	5,453%
ATGR-O-11CA	Atlantic grupa d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	115.000.000	5,750%	87,82	6,547%
INGR-O-11CA	Ingra d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	200.000.000	6,125%	74,99	8,168%
OPTE-O-142A	Optima telekom d.o.o.	1.2.2007.	1.2.2014.	HRK	250.000.000	9,125%	47,00	19,415%
JDGL-O-126A	Jadran Galenski laboratorij d.d.	11.6.2007.	11.6.2012.	HRK	125.000.000	5,650%	–	–
JDRA-O-129A	Jadranka d.d.	13.9.2007.	13.9.2012.	HRK	75.000.000	6,475%	–	–
JRLN-O-12AA	Jadrolinija d.d.	25.10.2007.	25.10.2012.	HRK	70.000.000	6,500%	100,50	6,468%
OIV-O-14BA	Odašiljači i veze d.o.o.	20.11.2007.	20.11.2014.	HRK	100.000.000	7,250%	85,00	8,529%
HEP-O-17CA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	7.12.2007.	7.12.2017.	HRK	700.000.000	6,500%	85,10	7,638%
RPRO-O-181A	Rijeka promet d.d.	25.1.2008.	25.1.2018.	HRK	192.000.000	6,813%	–	–
PLOR-O-133A	Plodine d.d.	4.3.2008.	4.3.2013.	HRK	100.000.000	9,000%	85,00	10,588%
MTEL-O-137A	Metronet telekomunikacije d.d.	17.7.2009.	17.7.2013.	EUR	19.800.000	12,000%	–	–
SCVI-O-14CA	Športski centar Višnjik d.o.o.	23.12.2008.	23.12.2014.	EUR	9.600.000	8,813%	–	–

^a U redovitom prometu

Izvor: Zagrebačka burza, mjesečno izvješće za prosinac 2009.

²⁶ U ovaj broj, kao ni u izračune tržišne kapitalizacije, nisu uključene obveznice Fonda za naknadu oduzete imovine.

1.46. Izdavanje obveznica na domaćem tržištu

Izvor: Zagrebačka burza

polugodištu 2009. svoje je financijske potrebe zadovoljila uglavnom na domaćem financijskom tržištu, gdje se, osim na pojačano zaduživanje putem bankovnih kredita, usmjerila i na kratkoročno zaduživanje izdavanjem trezorskih zapisa MF-a, a u drugom dijelu godine okrenula se i inozemnim tržištima kapitala. Tek u listopadu na domaće tržište dužničkih vrijednosnih papira uvrštena su dva nova korporacijska dužnička izdanja, jednako kao i u prethodnoj godini. To su ujedno bila jedina dužnička izdanja uvrštena na domaće tržište kapitala u cijeloj 2009. godini. Tako je početkom listopada na Zagrebačku burzu uvrštena četverogodišnja korporacijska obveznica Metronet telekomunikacija d.d. nominalne vrijednosti 19,8 mil. EUR i s prinosom do dospeljeća na dan izdavanja od 12,1%, a krajem istog mjeseca uvrštena je i petogodišnja obveznica Športskog centra Višnjik d.o.o. nominalne vrijednosti 9,6 mil. EUR i s prinosom do dospeljeća na dan izdavanja od 8,9%. Tijekom 2009. dospjela su tri korporacijska dužnička izdanja, a sa stupanjem na snagu novih Pravila Zagrebačke burze krajem srpnja 2009. jedna korporacijska obveznica isključena je iz trgovine.

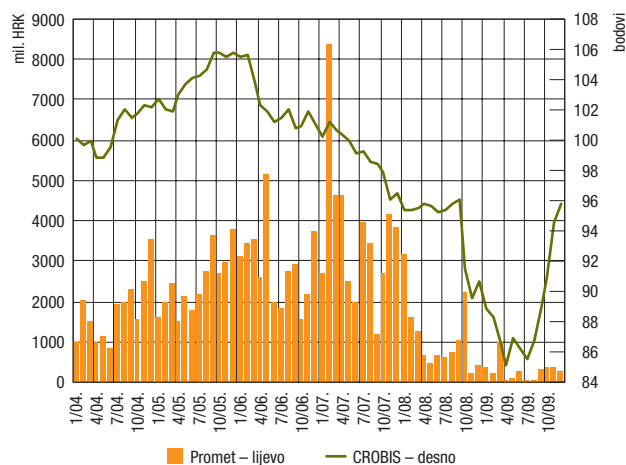
Promet obveznica²⁷ u 2009. iznosio je samo 3,4 mlrd. kuna te je bio za 9,8 mlrd. kuna odnosno 74,5% manji u odnosu na stanje prethodne godine. To je ujedno i najniži godišnji promet obveznica zabilježen još od 2001. godine. Znatno pad aktivnosti na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira posljedica je izostanka većeg broja novih dužničkih izdanja u 2009. godini. U promatranom razdoblju najlikvidnija je bila kunska obveznica RH s valutnom klauzulom koja dospeljeva 2012. godine, na koju se odnosilo 19,6% ukupnog prometa (657,2 mil. kuna). Relativno visok promet ostvaren je i u trgovanju kunskim obveznicama RH s valutnom klauzulom koje dospeljevaju 2014. (15,0% odnosno 502,5 mil. kuna) i 2019. godine (11,8% odnosno 394,1 mil. kuna). Premda tijekom 2009. nije zabilježen veći broj novoizdanih korporacijskih obveznica, njihov se udio u ukupnom godišnjem prometu obveznica u 2009. znatno povećao u odnosu

27 Za razdoblje od siječnja 2004. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu obveznica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa obveznica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj koriste se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze. Treba naglasiti da je promet obveznica na Varaždinskoj burzi bio zanemariv jer njegov udio u ukupnom prometu obveznica ni u jednoj promatranj godini nije bio veći od 0,4%.

28 Osim obveznica Fonda za naknadu oduzete imovine

29 U sastav CROBIS-a ulazi sedam obveznica Republike Hrvatske.

1.47. Mjesečni promet obveznica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBIS na kraju mjeseca

Izvor: Zagrebačka burza

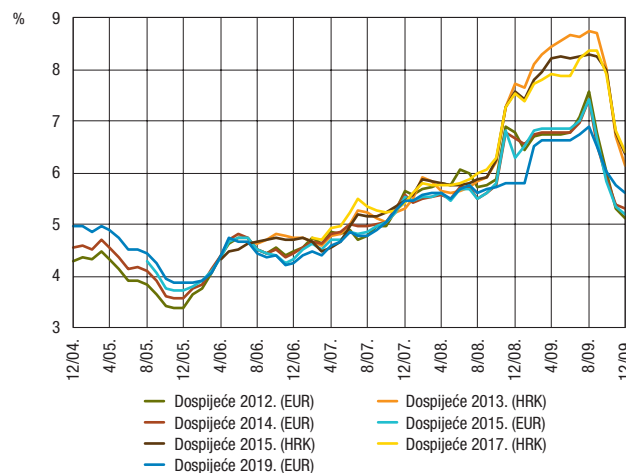
na udio prethodne godine te je iznosio 20,2% ukupnoga godišnjeg prometa obveznica na Zagrebačkoj burzi. Međutim, kako je tijekom 2009. zanimanje ulagača za dužničke vrijednosne papire bilo slabo, ostvareni promet bili su vrlo mali.

Tržišna kapitalizacija svih obveznica²⁸ na domaćem tržištu kapitala na kraju prosinca 2009. iznosila je 36,0 mlrd. kuna (4,9 mlrd. EUR), odnosno 10,7% BDP-a za 2009. godinu. Tržišna kapitalizacija državnih obveznica, obveznica lokalne samouprave i HBOR-a iznosila je 32,1 mlrd. kuna (4,4 mlrd. EUR), odnosno 9,6% BDP-a, a tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica iznosila je 4,0 mlrd. kuna (521 mil. EUR), što je 1,1% BDP-a.

Tijekom prvog polugodišta 2009. vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBIS-a²⁹, uglavnom se smanjivala, no u drugom se polugodištu povećala. To je rezultiralo godišnjim rastom vrijednosti CROBIS-a za 5,8%, pa je krajem prosinca ona iznosila 95,8 bodova. Rast cijena obveznica RH kojima se u promatranom razdoblju trgovalo na Zagrebačkoj burzi odrazio se na smanjenje prinosa do dospeljeća državnih obveznica u 2009. u usporedbi s njihovim prinosima na kraju prethodne godine.

Nakon pet godina Republika Hrvatska je potkraj svibnja

1.48. Kretanje prinosa do dospeljeća državnih obveznica na domaćem tržištu

Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 1.6. Izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju 2009.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.3.2009.	Razlika prinosa ^a 30.6.2009.	Razlika prinosa ^a 30.9.2009.	Razlika prinosa ^a 31.12.2009.
Londonski klub A, 2010.	31.7.1996.	USD	857.796.000	6-mj. LIBOR + 81,25 b.b.			712	333	234	302
Euroobveznice, 2011.	14.3.2001.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	215	571	363	258	233
Euroobveznice, 2010.	14.2.2003.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	546	306	134	223
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%	101	513	371	226	215
Euroobveznice, 2015.	27.5.2009.	EUR	750.000.000	6,500%	6,57%	406		470	300	274
Euroobveznice, 2019.	5.11.2009.	USD	1.500.000.000	6,750%	7,01%	324				239

^a Prema usporedivoj obveznici

Izvor: Bloomberg

2009. na inozemnim tržištima kapitala izdala novu šestogodišnju obveznicu nominiranu u eurima, nominalnog iznosa 750 mil. EUR te uz nepromjenjivu godišnju kamatnu stopu od 6,5%. Usto je početkom studenoga 2009. izdana još jedna nova državna desetogodišnja međunarodna obveznica nominirana u američkim dolarima nominalnog iznosa 1,5 mlrd. USD te uz nepromjenjivu kamatnu stopu od 6,75%. To je ujedno dosad najveće izdanje međunarodnih obveznica RH. Budući da je u veljači dospjela obveznica nominirana u eurima nominalnog iznosa 500 mil. EUR, a krajem lipnja i samurajska obveznica nominalnog iznosa 25 mlrd. JPY, na kraju prosinca 2009. godine na inozemnim je tržištima kapitala kotiralo ukupno šest izdanja hrvatskih državnih obveznica, jednako kao i krajem 2008. godine. Od preostalih međunarodnih obveznica RH četiri su nominirane u eurima i dvije u američkim dolarima. Ukupna nominalna vrijednost svih šest izdanja hrvatskih obveznica na inozemnim tržištima na kraju 2009. iznosila je 30,3 mlrd. kuna (odnosno 4,1 mlrd. EUR) i bila je za 7,9 mlrd. kuna (1,1 mlrd. EUR) veća u odnosu na stanje na kraju prethodne godine.

Nakon intenzivnog rasta zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice u 2008., prva tri mjeseca 2009. donijela su njihovu stabilizaciju. Početkom drugog tromjesečja 2009. rast optimizma na svjetskim burzama povećao je sklonost ulagača rizičnijim ulaganjima. To je, zajedno s rastom ponude državnog duga zbog fiskalnih poticaja, rezultiralo smanjenjem razlika u prinosisima na obveznice zemalja s tržištima u nastajanju i najrazvijenijih zemalja, koje se zadržalo do kraja 2009. godine. Tako su na kraju

prosina 2009. razlike zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospelja 2011. i 2014. godine i prinosa na usporedive njemačke obveznice iznosile 233 i 215 baznih bodova, što je znatno manje nego na kraju prosinca 2008., kada su te razlike iznosile čak 636 i 479 baznih bodova. Zahtijevani su prinosi na novu eursku međunarodnu obveznicu s rokom dospelja 2015. tijekom istog razdoblja bili viši od zahtijevanih prinosa na ostale dvije promatrane hrvatske euroobveznice, pa je razlika u prinosisu na tu međunarodnu obveznicu i referentnu njemačku euroobveznicu krajem prosinca 2009. iznosila 274 bazna boda. Istodobno je razlika prinosa na novu hrvatsku euroobveznicu nominiranu u američkim dolarima s rokom dospelja 2019. i referentnu američku vrijednosnicu iznosila 239 baznih bodova, što je blago smanjenje u odnosu na stanje u razdoblju neposredno nakon njezina izdavanja.

1.2.8. Platna bilanca

U 2009. godini pod utjecajem globalne gospodarske krize, koja se odrazila na smanjenje obujma međunarodne trgovinske razmjene i dostupnost izvora financiranja, prvi je put nakon višegodišnjega kontinuiranog rasta smanjen manjak tekućeg računa platne bilance. Tako je, prema preliminarnim podacima, manjak tekućeg računa u 2009. iznosio 2,4 mlrd. EUR ili za 2 mlrd. EUR (46,0%) manje nego u 2008. U relativnom omjeru prema BDP-u njegov se udio smanjio s 9,2% na 5,2%. Za takve je brojke najzaslužnija kontrakcija robnog manjka za 3,4 mlrd.

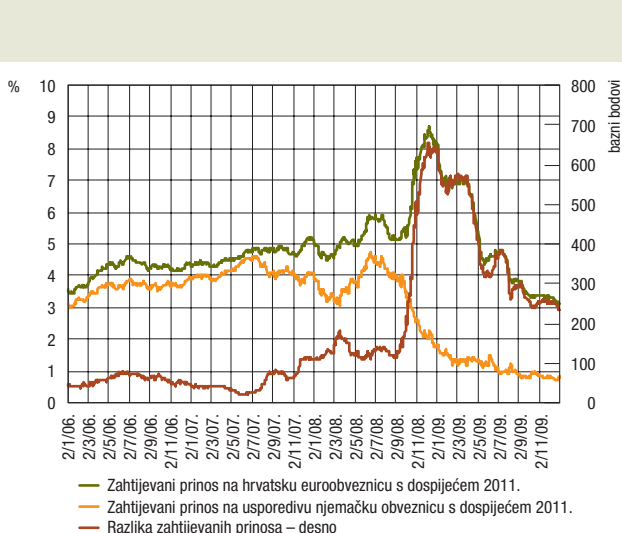
Tablica 1.7. Struktura salda tekućeg računa platne bilance u postocima BDP-a

	2005.	2006.	2007. ^a	2008. ^a	2009. ^b
Saldo tekućih transakcija	-5,5	-6,9	-7,6	-9,2	-5,2
Roba	-21,0	-21,3	-22,0	-22,8	-16,3
Nafta i naftni derivati	-2,9	-3,2	-3,2	-3,9	-2,5
Ostala transportna oprema	0,8	1,1	0,9	0,5	0,6
Ostala roba	-20,0	-20,6	-20,7	-20,3	-15,1
Prilagodbe	1,0	1,3	0,9	0,9	0,7
Usluge	14,9	14,6	14,6	14,7	12,5
Prihodi od turizma	16,8	16,1	15,8	15,7	14,0
Dohodak	-2,7	-3,0	-2,6	-3,3	-3,7
Tekući transferi	3,3	2,8	2,4	2,2	2,3

^a Revidirani podaci^b Preliminarni podaci

Izvor: HNB

1.49. Zahtijevani prinos na hrvatsku euroobveznicu s dospeljem 2011. i usporedivu njemačku obveznicu te njihova razlika

EUR (31,5%). Međutim, istodobno se smanjio i višak na računu usluga, najviše zbog pada prihoda od turizma, dok su kretanja na računu tekućih transfera bila ista kao prethodne godine. Jedino se manjak na računu faktorskih dohodaka povećao, i to zbog snažnog pada prihoda, što je uvelike povezano s lošim poslovanjem inozemnih tvrtki u vlasništvu rezidenata, ali i sa smanjenim kamatnim prihodima od ulaganja inozemne imovine financijskih institucija.

Bruto inozemni dug Republike Hrvatske povećao se tijekom 2009. za 3,6 mlrd. EUR⁵⁰, što je znatno manje nego prethodne godine (5,9 mlrd. EUR) te je na kraju prosinca iznosio 43,1 mlrd. EUR (95,0% BDP-a). Osim što se prirast inozemnog duga bitno smanjio u odnosu na prethodnu godinu, zamjetljiva je i promjena u doprinosima pojedinih sektora tome rastu. Tako se, nakon višegodišnjeg smanjivanja, izravno zaduživanje središnje države u inozemstvu ponovo intenziviralo, a prirast se duga trgovačkih društava znatno ublažio u usporedbi s prethodnih nekoliko godina. Osim s osnove zaduživanja manji priljevi kapitala zabilježeni su i s osnove izravnih i portfeljnih vlasničkih ulaganja.

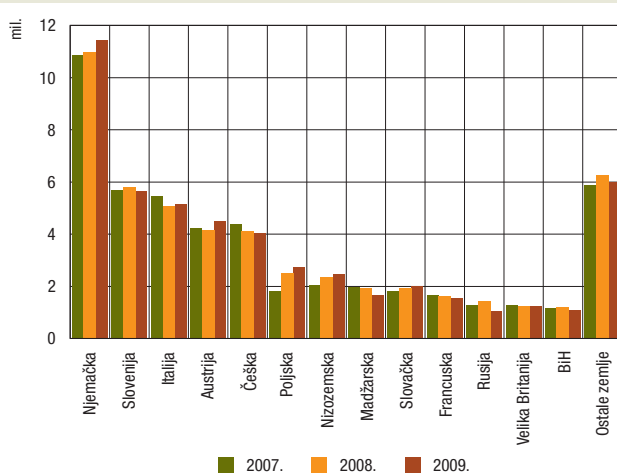
Račun tekućih transakcija

Snažna kontrakcija manjka tekućeg računa platne bilance u 2009. godini (46,0%) u potpunosti je rezultat smanjivanja robnog manjka uzrokovanog iznimno snažnim padom uvoza. Robni se uvoz, prema platnobilančnim podacima, smanjio za 26,8% u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu se pad domaće potražnje najviše odrazio na pad uvoza kapitalnih proizvoda i cestovnih vozila, dok je snažan pad vrijednosti uvezene nafte i naftnih derivata rezultat cjenovnih činitelja. Pad robnog izvoza bio je samo malo slabiji (-21,6%), a negativna kretanja zabilježena su gotovo u svim segmentima robe osim kod poljoprivrednih i prehrambenih te medicinskih i farmaceutskih proizvoda. Promatrano prema pojedinim izvoznim tržištima, podjednako je podbacio izvoz u stare i nove članice Europske unije, a snažan pad zabilježen je i kod izvoza u zemlje regije, posebice u Bosnu i Hercegovinu.

Slabljenje inozemne potražnje u 2009. godini uvelike je utjecalo i na pad neto prihoda od usluga, što se najviše osjetilo u turizmu (neto prihodi od turizma smanjeni su za 15,6% ili za 1

mlrd. EUR u odnosu na 2008.). U relativnom iznosu još lošiji rezultati nego u turizmu zabilježeni su kod usluga prijevoza, koje je snažno pogodio pad obujma međunarodne robne razmjene i smanjenje turističke potrošnje. Naime, višak u razmjeni usluga prijevoza gotovo se prepolovio, pri čemu je pad ostvaren i na strani prihoda i na strani rashoda (-37,8% odnosno -29,1%). Među pojedinim vrstama prijevoza najlošija su ostvarenja bila u pomorskom prijevozu tereta i zračnom prijevozu putnika. U razmjeni ostalih usluga pad negativnog salda bio je blag, a smanjili su se i prihodi i rashodi. Na strani prihoda najviše su podbacili oni od različitih poslovnih usluga (poglavito arhitektonskih te usluga istraživanja i razvoja) te telekomunikacijskih usluga. Nasuprot tome, kod poljoprivrednih i rudarskih, informacijskih te graditeljskih usluga ostvaren je blagi porast prihoda. Pad na strani rashoda također se uglavnom odnosio na razne poslovne i telekomunikacijske usluge.

1.50. Noćenja gostiju iz odabranih zemalja u komercijalnim smještajnim kapacitetima

Izvor: DZS

Tablica 1.8. Račun tekućih transakcija

u milijunima eura i postocima

	2007. ^a	2008. ^a	2009. ^b	Stopa promjene 2009./2008.
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE	-3.238	-4.371	-2.361	-46,0
1. Roba	-9.434	-10.794	-7.398	-31,5
1.1. Prihodi	9.193	9.814	7.691	-21,6
1.2. Rashodi	-18.626	-20.608	-15.089	-26,8
2. Usluge	6.267	6.958	5.667	-18,6
2.1. Prihodi	9.115	10.091	8.439	-16,4
2.2. Rashodi	-2.847	-3.133	-2.772	-11,5
3. Dohodak	-1.114	-1.571	-1.664	5,9
3.1. Prihodi	1.293	1.352	791	-41,5
3.2. Rashodi	-2.407	-2.923	-2.455	-16,0
4. Tekući transferi	1.043	1.036	1.035	-0,1
4.1. Prihodi	1.576	1.684	1.606	-4,6
4.2. Rashodi	-533	-648	-572	-11,9

^a Revidirani podaci

^b Preliminarni podaci

Izvor: HNB

30 Broj isključuje prirast s osnove kružnih ulaganja, koja su se u 2009. povećala za 0,7 mlrd. EUR te su na kraju prosinca iznosila 1,5 mlrd. EUR.

Pad prihoda od turizma za 14,6%, koliko je zabilježeno u 2009. godini, gotovo u cijelosti odražava smanjenje prosječne potrošnje po putniku, s obzirom na to da je broj dolazaka odnosno noćenja ostao gotovo nepromijenjen (prema podacima DZS-a koji obuhvaćaju komercijalne smještajne kapacitete, broj dolazaka i noćenja stranih gostiju manji je za 0,9% odnosno 0,2% u odnosu na 2008.). U strukturi gostiju prema zemlji prebivališta smanjenje broja noćenja uglavnom su ostvarili gosti iz novih članica EU (poglavito iz Mađarske i Slovenije), zatim Rusije te zemalja regije, osobito Bosne i Hercegovine. Gosti iz starih članica EU ukupno su ostvarili veći broj noćenja nego u 2008., osobito oni iz Austrije i Njemačke.

Sveukupno je u međunarodnoj razmjeni robe i usluga u 2009. ostvaren godišnji pad manjka za 54,9%. Pritom se i relativni pokazatelj manjka u razmjeni robe i usluga, unatoč smanjenju nominalnog iznosa BDP-a, poboljšao s 8,1% BDP-a u 2008. na 3,8% BDP-a u 2009., a pokazatelj pokrivenosti uvoza robe i usluga njihovim izvozom povećao se s 83,8% u 2008. na 90,3% u 2009. godini.

U 2009. godini negativan saldo na računu faktorskih dohodaka povećao se za 5,9%, i to zbog smanjivanja prihoda intenzivnijeg od smanjivanja rashoda. Pad ukupnih prihoda, koji je iznosio 41,5%, osjetio se na većini stavki osim kod naknada zaposlenima, koje su se na godišnjoj razini povećale za 4,1%. Zbog lošeg poslovanja poduzeća u inozemstvu njihovi su domaći vlasnici, za razliku od prijašnjih godina, kada su uobičajeno ostvarivali do 0,2 mlrd. EUR prihoda, u 2009. s osnove isplaćenih dividendi i zadržane dobiti ostvarili gubitak od 0,1 mlrd. EUR. Osim toga, znatno manje prihoda ostvarile su i poslovne banke ulaganjem svoje inozemne imovine, kao i HNB ulaganjem međunarodnih pričuva. Kada je riječ o rashodima, najviše su se smanjili rashodi od vlasničkih ulaganja (isplaćene dividende i zadržana dobit stranih vlasnika domaćih poduzeća i banaka), i to za trećinu vrijednosti. Pritom su strani vlasnici, za razliku od prethodnih godina, kada je taj omjer bio podjednak, nešto veći dio ostvarene dobiti isplatili u obliku dividendi. Osim toga, smanjile su se i kamate na akumulirani inozemni dug, i to zahvaljujući padu kamatnih stopa na inozemnom tržištu i usporevanju rasta inozemnog duga.

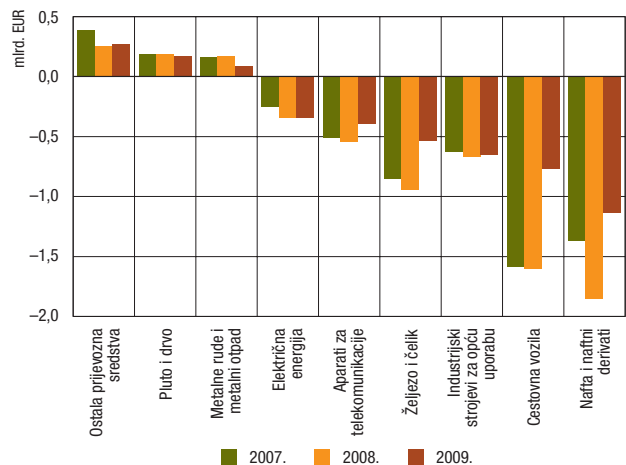
Saldo na računu tekućih transfera nije se znatnije promijenio u 2009. u odnosu na godinu prije, premda su se i prihodi i rashodi donekle smanjili. Smanjenje rashoda bilo je izrazitije kod sektora države, pa se njezina bilanca tekućih transfera

sveukupno poboljšala. S druge strane, zbog nešto snažnijeg smanjivanja prihoda, posebno s osnove radničkih doznaka, bilanca ostalih domaćih sektora blago se pogoršala.

Robna razmjena

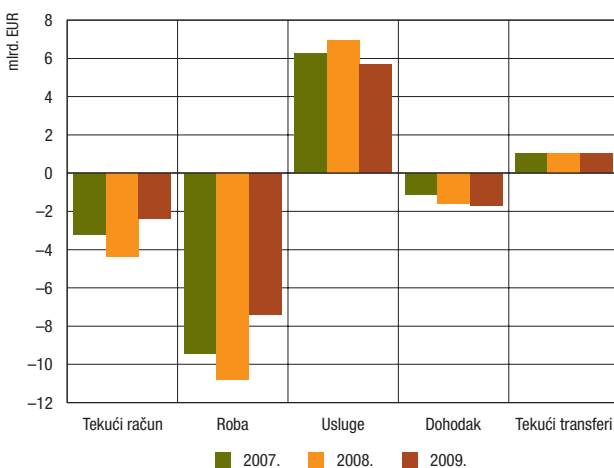
Kretanja robne razmjene, pogođena padom i domaće i inozemne potražnje, u 2009. godini bila su znatno drugačija nego prethodnih godina. Obujam razmjene iznimno se smanjio, pri čemu je pad uvoza bio snažniji od pada izvoza. Tako se zaustavio i trend rasta manjka u robnoj razmjeni s inozemstvom, koji je, smanjivši se za trećinu u odnosu na 2008., iznosio 7,7 mlrd. EUR. Takvoj je kontrakciji najviše pridonio izrazit pad uvoza cestovnih vozila, zahvaljujući kojemu je manjak u razmjeni proizvoda tog odsjeka prepolovljen. Osim toga, kretanje manjka robne razmjene uvelike je, kao i u 2008., odredila razmjena nafte i naftnih derivata, no u 2009. taj je odsjek pridonio kontrakciji manjka. Naime, nakon što su cijene sirove nafte na svjetskom tržištu u 2008. dosegnule najviše dotad zabilježene razine, u 2009. bile su prosječno za trećinu niže, što se u većoj mjeri odrazilo na vrijednost uvoza naftnih derivata nego na vrijednost njihova izvoza, i to zbog njegove trostruko veće vrijednosti.

1.52. Saldo robne razmjene s inozemstvom prema odabranim odsjecima SMTK

Izvor: DZS

1.51. Tekući račun platne bilance

Izvor: HNB

Gotovo je polovina kontrakcije ukupnog manjka u robnoj razmjeni posljedica ostvarenja u spomenuta dva odsjeka.

Ukupan robni izvoz, prema podacima DZS-a, u 2009. smanjio se za 21,6% u odnosu na prethodnu godinu te je iznosio 7,5 mlrd. EUR (9,6 mlrd. EUR u 2008.). Upola manji izvoz ostalih prijevoznih sredstava (uglavnom brodova) najvažniji je činitelj spomenutog pada, a znatan je bio i učinak smanjenja izvoza nafte i naftnih derivata, i to gotovo u cijelosti u Bosnu i Hercegovinu. Osim toga, primjetljiv je bio i pad izvoza proizvoda od metala i specijalnih strojeva za pojedine industrijske grane, posebice u Njemačku i Italiju, te umjetnih gnojiva, i to u Bosnu i Hercegovinu te Sloveniju. Rast izvoza zabilježen je u nekolicini odsjeka, pri čemu treba istaknuti poljoprivredne proizvode, posebice žitarice i proizvode od žitarica, ribu i riblje preradevine te meso i mesne preradevine. Povećao se i izvoz medicinskih i farmaceutskih proizvoda, i to ponajprije u Rusiju.

Ukupan je robni uvoz (prema podacima DZS-a) u 2009. iznosio 15,2 mlrd. EUR, što je za 26,9% manje nego u prethodnoj godini. Negativna su kretanja bila još izrazitija nego kod izvoza, pa je tako rast uvoza zabilježen samo u nekim odsjecima, pri čemu se po iznosu ističu uvoz medicinskih i farmaceutskih

proizvoda, potaknut uvozom cjepiva iz Švicarske, te mesa i mesnih prerađevina. Među odsjecima u kojima je ostvaren pad po intenzitetu promjene izdvajaju se nafta i naftni derivati, čiji se uvoz smanjio za trećinu, uglavnom zbog već opisanih cjenovnih činitelja. Nadalje, pad domaće potražnje za cestovnim vozilima imao je za posljedicu upola manji uvoz proizvoda tog odsjeka, a znatno se smanjio i uvoz ostalih prijevoznih sredstava, željeza i čelika te industrijskih strojeva, pri čemu se potonje može povezati s oslabljenom industrijskom proizvodnjom u promatranom razdoblju. Na spomenute se odsjeke odnosilo više od polovine ukupnog smanjenja uvoza u 2009. godini.

Bolji uvid u kretanja robne razmjene pruža analiza zasnovana na podacima koji iz ukupnoga agregata isključuju pojedine odsjeke s velikim udjelom i visokom kolebljivošću. Tako se u slučaju robne razmjene RH promatra izvoz i uvoz bez ostalih prijevoznih

sredstava, na čiju vrijednost velik utjecaj ima metodologija knjiženja njihove dorade, te nafte i naftnih derivata, na koje vrlo snažno utječe kretanje cijena na svjetskom tržištu. Pad izvoza, isključujući se navedena dva odsjeka, u 2009. je iznosio 15,6%, a pad uvoza 23,3%, što znači da su negativni učinci krize na kretanja robne razmjene bili široko rasprostranjeni, i to posebice na strani uvoza.

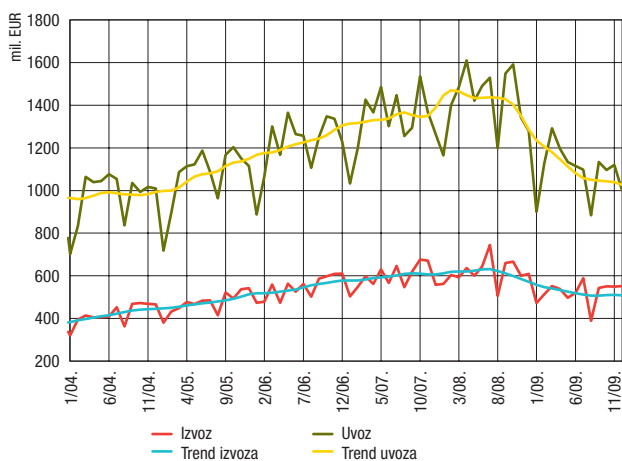
Promotri li se zemljopisna struktura robne razmjene, očit je nastavak trenda blagog povećavanja udjela zemalja u razvoju na račun udjela razvijenih zemalja. Spomenuta su kretanja vidljiva i na strani uvoza i na strani izvoza te se mogu pripisati znatnijem padu robne razmjene s razvijenim zemljama nego sa zemljama u razvoju. Pritom se u potonjoj skupini 80% pada na strani izvoza može pripisati smanjenju izvoza u Bosnu i Hercegovinu, dok je kod robnog uvoza najveći pad ostvaren u razmjeni s Rusijom. U oba je slučaja spomenuta kontrakcija posljedica pada vrijednosti trgovine naftom i naftnim derivatima. Ipak, pad izvoza u Bosnu i Hercegovinu te kao posljedica toga znatno smanjenje udjela te zemlje u ukupnom hrvatskom izvozu nadomješteno je ponajprije povećanim izvozom u neke bliskoistočne zemlje te Liberiju (brodovi). Kretanja robne razmjene s razvijenim zemljama uvelike je odredila razmjena s Italijom, na koju je ponajviše utjecala kontrakcija razmjene ostalih prijevoznih sredstava, a u malo manjoj mjeri i pad uvoza nafte.

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Na računu kapitalnih i financijskih transakcija u 2009. zabilježen je znatno manji neto priljev sredstava nego godinu prije (bez promjene međunarodnih pričuva iznosio je 4,0 mlrd. EUR, što je gotovo za trećinu manje nego u 2008.). Pritom su se podjednako smanjili priljevi s osnove inozemnog zaduživanja kao i priljevi povezani s vlasničkim ulaganjima iz inozemstva. Rast inozemne imovine domaćih sektora također se poprilično smanjio u odnosu na prethodnu godinu.

Porast inozemne imovine domaćih sektora u 2009. u najvećoj se mjeri odnosio na izravna ulaganja rezidenata u inozemstvo u iznosu od 0,9 mlrd. EUR, od čega se veći dio odnosio na kružna ulaganja³¹. Osim toga, i investicijski su fondovi, nakon

1.53. Robni izvoz (fob) i uvoz (cif) bez ostale transportne opreme te nafte i naftnih derivata

Izvori: DZS; izračun HNB-a

Tablica 1.9. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja udjeli u postocima

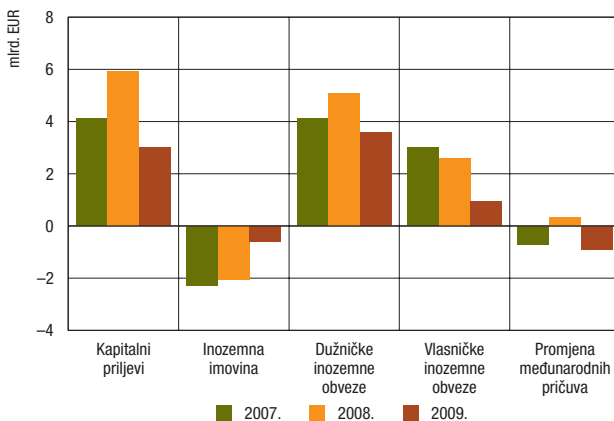
Ekonomske grupacije	Izvoz			Uvoz		
	2007.	2008.	2009. ^a	2007.	2008.	2009. ^a
Razvijene zemlje	67,7	66,8	66,0	73,2	72,6	72,2
EU-25	60,3	60,9	60,5	64,8	64,1	62,7
Slovenija	8,3	7,8	7,4	5,9	5,6	5,7
Mađarska	2,2	2,4	1,8	2,9	3,2	3,2
EU-15	43,7	44,2	43,9	48,8	48,5	47,0
Austrija	6,1	5,8	5,4	5,3	4,9	5,0
Italija	19,2	19,2	19,1	16,1	17,1	15,4
Njemačka	10,0	10,7	11,0	14,4	13,4	13,5
Efta	1,2	1,2	1,7	1,9	1,7	2,6
Zemlje u razvoju	32,3	33,2	34,0	26,8	27,4	27,8
Bosna i Hercegovina	14,4	15,3	12,9	2,8	2,7	2,7
Srbija, Crna Gora	6,6	6,8	6,9	1,3	1,4	1,6
Rusija	1,3	1,3	1,5	10,1	10,3	9,5
Kina	0,2	0,3	0,4	6,2	6,2	6,8

^a Privremeni podaci

Izvor: DZS

31 Pojmom kružnih ulaganja (engl. *round tripping*) opisuje se transakcija kojom se ulaganja u poduzeće obavljaju preko u tu svrhu osnovane pravne osobe (subjekta posebne namjene, engl. *Special Purpose Entity*) u drugoj zemlji. U Hrvatskoj su zabilježena dva slučaja kružnog ulaganja putem subjekta posebne namjene sa sjedištem u Hrvatskoj, i to u posljednjem tromjesečju 2008. (0,8 mlrd. EUR) te u trećem tromjesečju 2009. (0,7 mlrd. EUR). Navedene transakcije istodobno su uvećale iznos izravnih inozemnih ulaganja u Hrvatsku i iznos izravnih hrvatskih ulaganja u inozemstvo, pa nisu imale nikakav učinak na iznos neto izravnih ulaganja.

1.54. Financijske transakcije s inozemstvom

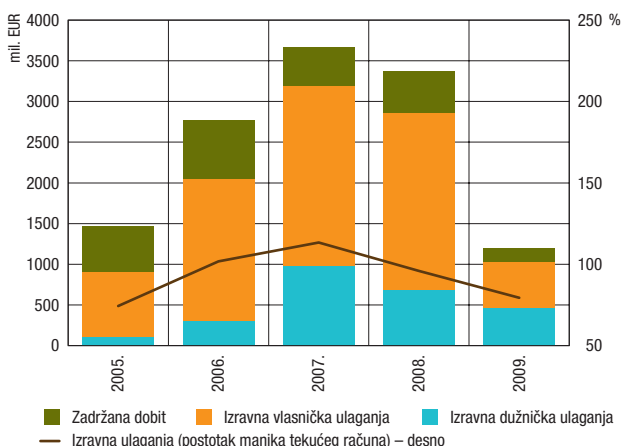
Napomene: Negativna promjena inozemne aktive i međunarodnih pričuva znači njihov rast. Kapitalni priljevi ne uključuju kružna izravna ulaganja.

Izvor: HNB

privlačenja s inozemnih tržišta kapitala tijekom prethodne godine, u 2009. ponovo ulagali, i to veći dio sredstava u dužničke, a manji dio u vlasničke vrijednosne papire. Stanje se trgovinskih kredita odobrenih nerezidentnim poduzećima smanjilo, što je u skladu s manjim obujmom međunarodne trgovinske razmjene. Glede inozemne imovine poslovnih banaka, njezino blago smanjenje na razini cijele 2009. u cijelosti je realizirano u prvom tromjesečju, kada je smanjena stopa minimalno potrebnih deviznih potraživanja. To je smanjenje u nastavku godine u većoj mjeri nadoknađeno ponovnim odljevima bankovnih sredstava u inozemstvo.

U strukturi obveza domaćih sektora prema inozemstvu u 2009. (5,1 mlrd. EUR) glavninu su činile dužničke obveze (porast inozemnog zaduživanja), a samo se manji dio odnosio na vlasničke obveze nastale s osnove izravnih i portfeljnih vlasničkih ulaganja. Porastu dužničkih obveza najviše su pridonijela poduzeća, premda se intenzitet njihova zaduživanja u inozemstvu prilično usporio. Banke su također ostvarile manji prirast inozemnog duga nego godinu prije, dok je jedino središnja država znatno pojačala intenzitet zaduživanja: nakon smanjenja duga tijekom prethodnih nekoliko godina, u 2009. povećala je svoje

1.55. Struktura inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku

Napomena: Podaci ne uključuju kružna izravna ulaganja.

Izvor: HNB

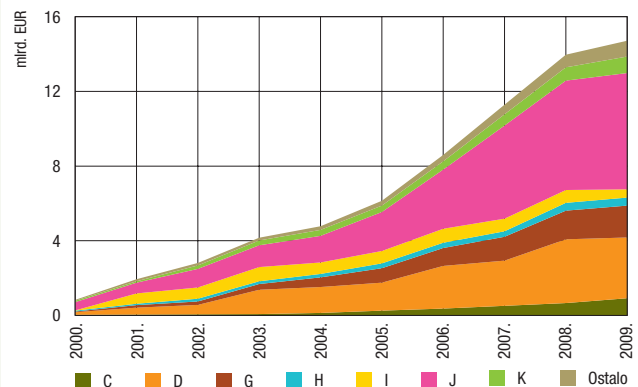
obveze prema inozemstvu za 1 mlrd. EUR.

Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku u 2009. iznosila su 1,9 mlrd. EUR, što je više nego dvostruko manje u odnosu na 2008. Najviše su se smanjila izravna vlasnička ulaganja, kojih je bilo samo 0,6 mlrd. EUR. Skromniji nego prije bio je i iznos zadržane dobiti, što odražava slabije poslovne rezultate poduzeća i banaka u stranom vlasništvu. Iznos dužničkih izravnih ulaganja (dug prema vlasnički povezanim poduzećima u inozemstvu) iznosio je 1,1 mlrd. EUR, u čemu je najveća transakcija (0,7 mlrd. EUR) bilo kružno izravno ulaganje koje nije imalo stvarnog učinka na saldo financijskog računa jer je u istom iznosu pridonijelo i povećanju inozemne imovine rezidenata.

Promatrano prema djelatnostima, najveći dio izravnih vlasničkih ulaganja i zadržane dobiti u 2009. ostvaren je u djelatnostima financijskog posredovanja (većinom zadržana dobit u bankarstvu), zatim vađenja nafte i zemnog plina, raznim oblicima trgovinske djelatnosti te kupnje nekretnina. Uz iznimku kupnje nekretnina, koje su se počele odvojeno statistički pratiti tek od 2007., u navedenim se djelatnostima općenito generalno najviše izravnih ulaganja tijekom proteklog desetljeća. Osim u proizvodnji nafte i naftnih derivata, u okviru prerađivačke industrije

1.56. Struktura izravnih vlasničkih ulaganja i zadržane dobiti po djelatnostima NKD-a

kumulativni podaci od 2000. do 2009. godine

Napomena: NKD (2002.): C – Rudarstvo i vađenje; D – Prerađivačka industrija; G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo; H – Hoteli i restorani; I – Prijevoz, skladištenje i veze; J – Financijsko posredovanje; K – Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge.

Izvor: HNB

prilično velik dio ukupno kumuliranih ulaganja ostvaren je u kemijskoj industriji.

Inozemni dug³²

Godinu 2009. obilježilo je usporavanje inozemnog zaduživanja. Sveukupno se u cijeloj godini inozemni dug povećao za 3,6 mlrd. EUR, što je za oko 40% manje nego u 2008., odnosno gotovo podjednako kao u 2007. godini. Pritom je došlo i do promjene u sektorskoj strukturi novog zaduživanja jer se država, nakon što je nekoliko godina kontinuirano smanjivala stanje svoga inozemnog duga, ponovo počela više zaduživati na inozemnom tržištu, dok je intenzitet zaduživanja banaka te pogotovo poduzeća uvelike oslabio. Tako je na kraju prosinca 2009. bruto inozemni dug iznosio 43,1 mlrd. EUR.

Kao i prethodnih godina, u 2009. najviše je porastao inozemni dug ostalih domaćih sektora (uglavnom trgovačkih društava). Međutim, valja napomenuti kako je u godini ograničene

³² Podaci prikazani i opisani u odjeljku Inozemni dug ne uključuju dug s osnove kružnih izravnih ulaganja.

Tablica 1.10. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	Struktura				
						2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
1. Država ^a	6.153	5.670	5.372	4.197	5.191	23,9	19,4	16,3	10,7	12,0
2. Središnja banka (HNB)	3	3	2	2	1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	8.979	10.223	8.879	10.079	10.680	34,9	34,9	27,0	25,8	24,8
4. Ostali domaći sektori	8.176	10.500	14.743	19.836	21.393	31,7	35,9	44,8	50,7	49,6
5. Izravna ulaganja	2.451	2.878	3.933	5.010	5.826	9,5	9,8	11,9	12,8	13,5
U čemu: hibridni i podređeni instrumenti	216	169	56	218	378	0,8	0,6	0,2	0,6	0,9
Ukupno (1+2+3+4+5)	25.761	29.274	32.929	39.125	43.092	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a Država ne uključuje HBOR, a od početka 2008. ni HAC čiji je dug tada iznosio 1,2 mlrd. EUR. Oboje je reklasificirano u ostale domaće sektore.

Izvor: HNB

dostupnosti inozemnih izvora financiranja prirast duga poduzeća od 1,3 mlrd. EUR činio samo trećinu duga ostvarenog u prethodnoj godini. Usporavanje rasta inozemnih obveza bilo je prisutno kod većine subjekata promatranog sektora, a najizrazitije kod trgovačkih društava u privatnom vlasništvu te nebankarskih financijskih institucija. Pritom je porast duga potonjih odredilo snažnije zaduživanje HBOR-a, dok su ostale nebankarske financijske institucije (većinom društva za lizing) čak uspjele smanjiti stanje inozemnog duga u odnosu na prethodnu godinu.

Kod duga s osnove izravnih stranih ulaganja (obuhvaća dug prema inozemnim vlasnicima te hibridne i podređene instrumente banaka) zabilježeno je blaže usporavanje porasta inozemne zaduženosti, što znači da su se poduzeća ipak lakše zaduživala kod poduzeća s kojima su u vlasničkom odnosu nego kod ostalih poduzeća i banaka. Tako je ukupno u 2009. godini inozemni dug na toj osnovi porastao za 0,7 mlrd. EUR, što čini dvije trećine onoga ostvarenog u prethodnoj godini.

Ukupan inozemni dug poduzeća (uključujući i dug s osnove izravnih ulaganja u poduzeća) u 2009. godini povećao se za malo manje od 2 mlrd. EUR te je na kraju godine činio gotovo dvije trećine ukupnoga bruto inozemnog duga. Pritom valja istaknuti kako, unatoč nepovoljnim ekonomskim kretanjima, većina poduzeća nije imala poteškoća u podmirivanju dospjelih obveza, čiji je najveći dio otplaćen na vrijeme, i to uglavnom refinanciranjem kod inozemnih kreditora, dok je otplata manjeg dijela kredita produljena u dogovoru s kreditorima. Ipak, promotre li

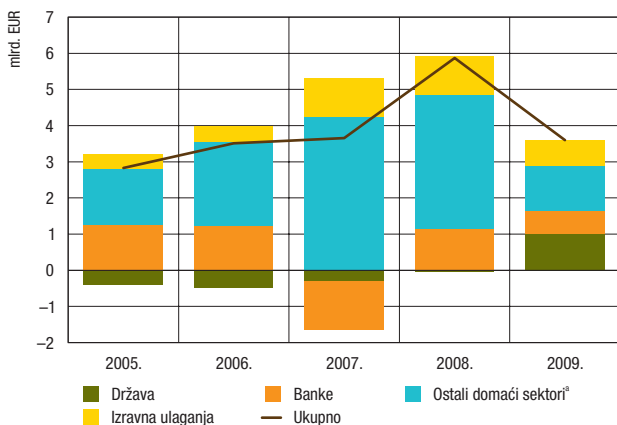
se otplate dospjelih obveza prema pojedinim sektorima, jasno je da su najviše problema s otplatom imala poduzeća iz turističkog sektora te građevinske i s njome povezanih djelatnosti. Tako je na razini cijele godine došlo i do povećanja u kašnjenju otplate glavnice i kamata (za 0,4 mlrd. EUR), ali oko polovine tog iznosa odnosilo se na samo jednog dužnika, dok su ostatak iznosa kašnjenja uglavnom prijavila poduzeća u spomenutim djelatnostima.

Inozemni dug sektora država, koji obuhvaća središnju državu, republičke fondove i lokalnu državu, u 2009. je godini prvi put nakon 2004. porastao, i to za 1,0 mlrd. EUR. Na taj su rast utjecala dva međunarodna izdanja obveznica koja su upisali uglavnom inozemni investitori, ali i otplata dospjelih obveza s osnove starijih izdanja obveznica i kredita. Tako je država u lipnju izdala euroobveznice vrijedne 750 mil. EUR, a u studenom dolarske obveznice vrijedne 1,5 mlrd. USD (1,1 mlrd. EUR). Glede otplata u veljači su otplaćene euroobveznice izdane 2002. godine u iznosu od 500 mil. EUR, a u lipnju samurajske obveznice u iznosu od 25 mlrd. JPY (185 mil. EUR). Javni sektor, koji osim države obuhvaća i HBOR te trgovačka društva u javnom i mješovitom vlasništvu, u 2009. je povećao stanje svog inozemnog duga za 1,8 mlrd. EUR, čemu je, osim zaduživanja središnje države, pridonijelo zaduživanje poduzeća u javnom i mješovitom vlasništvu te HBOR-a. Potencijalni dug javnog sektora, odnosno dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor, kontinuirano se smanjuje već duži niz godina te se na kraju 2009. spustio na samo 9 mil. EUR.

Banke su u 2009. povećale svoje inozemne obveze za ukupno 0,6 mlrd. EUR (odnosno za 0,8 mlrd. EUR uključujući i hibridni i podređeni instrumenti), što je gotovo upola manje nego u prethodnoj godini. Podsjetimo, na kraju 2008. godine, zbog prelijevanja učinaka svjetske financijske krize na domaće gospodarstvo, došlo je do izrazitog rasta inozemnog duga banaka, koje su zaduživanjem u inozemstvu, većinom kod banaka majki, nadomjestile povlačenje deviznih depozita stanovništva te financirale potrebe središnje države u uvjetima otežanog pristupa inozemnim izvorima sredstava. Nakon dodatnog rasta u siječnju 2009., u veljači je, nakon što je središnja banka spustila stopu minimalno potrebnih deviznih potraživanja, došlo do pada duga banaka, koje su oslobođena sredstva djelomično iskoristile za otplatu naraslih inozemnih obveza. U drugom se tromjesečju ponovo intenziviralo zaduživanje banaka u inozemstvu, a sredinom godine nastupilo je uobičajeno sezonsko smanjivanje zaduživanja, koje je u uvjetima slabijih deviznih priljeva u glavnoj turističkoj sezoni ipak bilo znatno manje nego prijašnjih godina. Na kraju godine dug banaka privremeno je snažno porastao (za 0,7 mlrd. EUR).

U valutnoj strukturi inozemnog duga i nadalje prevladava

1.57. Doprinosi domaćih sektora godišnjem prirastu ukupnoga inozemnog duga

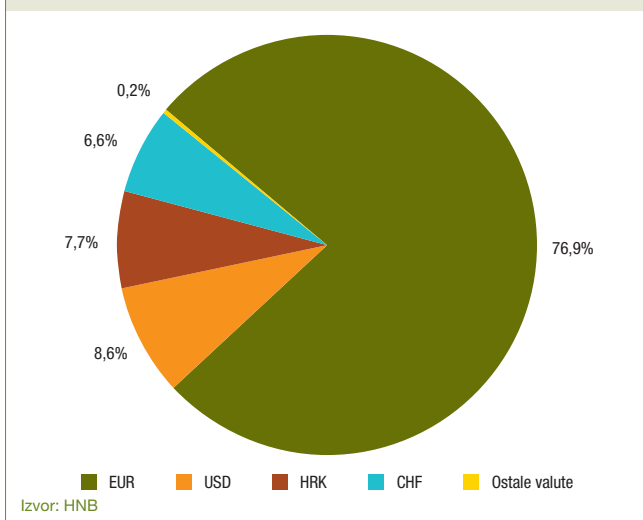

^a U ostalim domaćim sektorima nalazi se HBOR, a od 2008. i HAC, koji je dotad bio klasificiran u sektor države.

Izvor: HNB

1.58. Valutna struktura inozemnog duga RH

31. prosinca 2009.

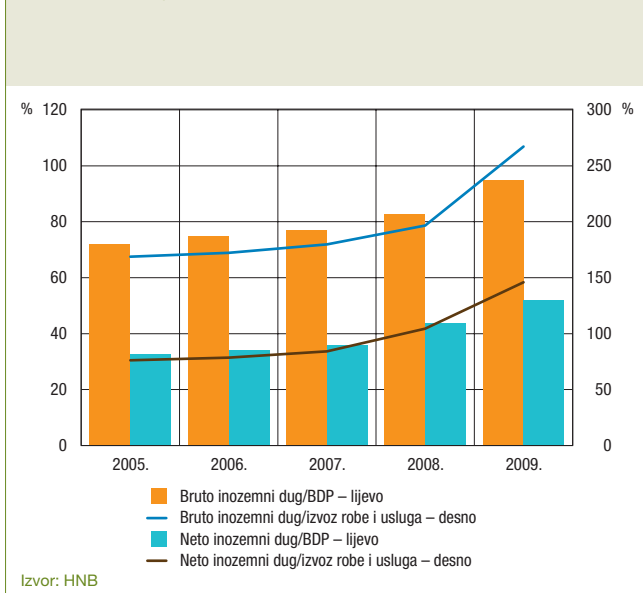

euro sa stabilnim udjelom od oko tri četvrtine (76,9%), dok udio američkog dolara iznosi gotovo desetinu. Udio domaće valute, koja je treća po zastupljenosti, blago se smanjio u odnosu na prethodnu godinu, dok se udio duga u švicarskim francima, ponajprije zbog pada bruto inozemnog duga poduzeća iskazanog u spomenutoj valuti, znatno smanjio. Kako je sredinom 2009. godine otplaćena samurajska obveznica, inozemnog duga u jenu nema više.

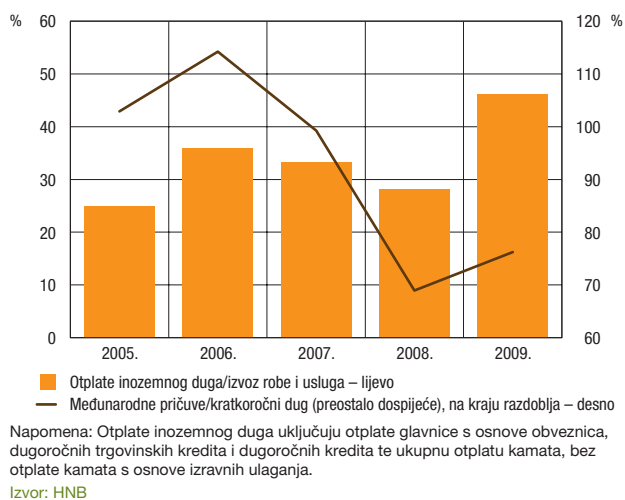
Promatrano prema ročnoj strukturi, u 2009. godini došlo je do znatnog smanjenja kratkoročnog duga, što je posljedica smanjenja kratkoročnih inozemnih obveza poslovnih banaka, koje su se, pak, krajem prethodne godine bile snažno povećale. Udio kratkoročnog u ukupnom dugu na kraju prosinca 2009. iznosio je 11,2%, što je za 2,5 postotnih bodova manje nego na kraju prethodne godine, a ujedno je to njegova najmanja vrijednost u ukupnom dugu u posljednjih pet godina.

Unatoč znatnom smanjenju apsolutnog prirasta inozemnog duga, relativni pokazatelji inozemne zaduženosti u 2009. znatno su pogoršani, i to uvelike zbog smanjenja BDP-a te pogoršanja izvoza robe i usluga. Tako se udio inozemnog duga u BDP-u povećao za 12,4 postotna boda te je na kraju 2009. iznosio 95,0%.

1.59. Pokazatelji inozemne zaduženosti RH

1.60. Relativni pokazatelji tereta inozemnog duga i dostatnosti međunarodnih pričuva

Pritom su 8,4 postotna boda rezultat porasta apsolutnog iznosa duga (manjim dijelom uzrokovanog prelaskom na unaprijeđeni sustav obrade podataka), a ostatak je posljedica smanjenja BDP-a. Također, udio inozemnog duga u izvozu robe i usluga pogoršao se za 70 postotnih bodova (sa 197% u 2008. na 267% u 2009.), od čega je čak 50 postotnih bodova odraz smanjenja vrijednosti izvoza robe i usluga. Relativni pokazatelji neto duga također su se pogoršali, iako u nešto manjoj mjeri jer je zbog rasta međunarodnih pričuva i prirast neto duga bio slabiji nego prirast bruto duga. Tako je u 2009. godini neto inozemni dug RH porastao za 2,8 mlrd. EUR te je iznosio 51,9% BDP-a, tj. 146,0% izvoza robe i usluga.

U 2009. godini teret otplata inozemnog duga domaćih sektora izrazito se povećao: s 28,2% u 2008. na 46,4% u 2009. godini. Rastu toga tereta, mjenog udjelom otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemni dug u izvozu robe i usluga, istodobno su pridonijeli porast iznosa otplata (9,3 postotna boda), ostvaren kod svih sektora, kao i smanjenje apsolutnog iznosa izvoza robe i usluga. Unatoč porastu tereta otplata, pokazatelji dostatnosti međunarodnih pričuva za pokriće dospjeloga kratkoročnog duga poboljšani su zahvaljujući porastu međunarodnih pričuva tijekom 2009. godine.

1.2.9. Državne financije³³

Obilježja fiskalne politike u 2009. godini

Državne financije u 2009. godini bile su obilježene znatnim padom prihoda konsolidirane opće države, pri čemu su takva kretanja bila posljedica snažne kontrakcije agregatne potražnje. Pritom se usporevanje gospodarske aktivnosti ogledalo ponajprije u smanjivanju poreznih prihoda, dok je reakcija tržišta rada na nepovoljna gospodarska kretanja nastupila s određenim odmakom i bila, na razini cijele godine, slabijeg intenziteta, pa su se prihodi od socijalnih doprinosa samo blago smanjili. Izmjene u poreznom zakonodavstvu, koje se prije svega odnose na povećanje osnovne stope PDV-a te uvođenje posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke, samo su ublažile spomenuto smanjenje prihoda i osigurale stabilnost državnih financija te uredno

³³ Tekst o državnim financijama napisan je na osnovi preliminarnih podataka MF-a za 2009. godinu.

ispunjavanje proračunskih obveza. Nasuprot tome, rashodi su se povećali, ali vidljivo slabijom dinamikom nego prethodnih godina, dok je neto nabava nefinancijske imovine smanjena za petinu. U skladu s navedenim kretanjima prihoda i rashoda, ostvareni manjak konsolidirane opće države (prema metodologiji GFS 2001 i na gotovinskom načelu) iznosio je 10,7 mlrd. kuna ili 3,2% BDP-a. Za usporedbu treba reći da je u 2008. manjak iznosio 2,9 mlrd. kuna, odnosno 0,8% BDP-a. Ipak, stvarne financijske potrebe (bez obveza koje su dospjele na naplatu) bile su veće zbog protestiranih jamstava, uvelike izdanih brodogradilištima u državnom vlasništvu, koja se u skladu s nacionalnim računskim planom klasificiraju u transakcije u financijskoj imovini, dok su u skladu s metodologijom ESA 95 sastavni dio manjka opće države.

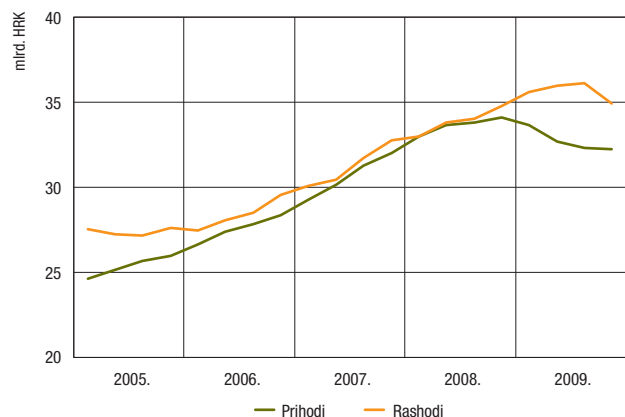
Pad prihoda te istodobni porast rashoda zaustavili su četverogodišnji trend smanjivanja manjka, a to se uvelike odrazilo na rast duga. Naime, kako u 2009. nije bilo znatnije prodaje financijske imovine, sredstva za financiranje manjka (i refinanciranje obveza) osigurana su zaduživanjem na domaćem tržištu te izdavanjem dviju inozemnih obveznica. Stoga se dug opće države od siječnja do prosinca 2009. povećao za 17,4 mlrd. kuna te je na kraju godine iznosio 117,8 mlrd. kuna. Primjetljivo veći porast duga od navedenog manjka rezultat je porasta sredstava na računima kod HNB-a, koja su iskorištena za plaćanje obveza na početku 2010., a država je u 2009. velik iznos sredstava utrošila i na plaćanje spomenutih protestiranih jamstava. Valja istaknuti da su porast obveza opće države i kontrakcija nominalnog BDP-a rezultirali povećanjem udjela duga opće države u nominalnom BDP-u s 29,3% na kraju 2008. na 35,4% na kraju 2009. godine.

Prihodi i rashodi konsolidirane opće države

Prema preliminarnim podacima MF-a o izvršenju proračuna prihodi konsolidirane opće države u 2009. iznosili su 128,1 mlrd. kuna, što je za 4,9% manje u odnosu na ostvarenje prihoda za 2008. godinu. Usporede li se ostvareni prihodi s planiranim, vidljiv je njihov blagi podbačaj, i to ponajprije zbog ostvarenja prihoda od socijalnih doprinosa, dok su porezni prihodi i tzv. ostali prihodi bili malo veći od očekivanih. S obzirom na to da je riječ o podacima prikazanim na gotovinskom načelu, podbačaj je djelomice posljedica slabije naplate poreza i doprinosa, na što je utjecao porast nelikvidnosti u gospodarstvu, a to potvrđuju podaci o dospjelim neplaćenim obvezama na osnovi poreza i doprinosa pravnih osoba u 2009. godini.

U odnosu na 2008. godinu padu ukupnih prihoda najviše su pridonijeli prihodi od PDV-a zbog snažnog smanjenja osobne potrošnje i međunarodne razmjene. Iz istih su razloga znatno smanjeni i prihodi od trošarina, čijem su padu najviše pridonijeli prihodi od trošarina na automobile, što se pak može povezati s prepolovljenim uvozom cestovnih vozila. Nadalje, smanjenju prihoda od trošarina pridonijelo je i nepovoljno kretanje prihoda od trošarina na alkohol, pivo te bezalkoholna pića zbog slabije domaće potražnje te zamjetljivo slabije potrošnje stranih turista. Blago su se smanjili i prihodi od trošarina na duhanske proizvode, iako je promijenjen sustav naplate³⁴ te povećan iznos trošarina na duhanske proizvode (ostvaren u siječnju i lipnju 2009.) zbog prilagodbe praksi u EU. Takva se kretanja mogu objasniti određenim padom potražnje za duhanskim proizvodima zbog smanjenja realnoga raspoloživog dohotka stanovništva

1.61. Kretanje prihoda i rashoda konsolidirane opće države
pomični prosjeci, četiri posljednja tromjesečja

Napomena: Uključeni su i prihodi od prodaje te rashodi za nabavu nefinancijske imovine. Od 2008. godine konsolidirana opća država ne uključuje HAC.

Izvori: MF; izračun HNB-a

te povećanja njihove prodajne cijene proizašlog iz spomenutih poreznih izmjena, no vjerojatno je povećana i prodaja tih proizvoda na sivom tržištu. Osim toga, njihov pad na godišnjoj razini posljedica je i baznog učinka, odnosno snažnog rasta prihoda od trošarina na duhanske proizvode krajem 2008. godine. Tada je, zbog najavljenog povećanja trošarina od siječnja 2009., došlo do povećane proizvodnje i uvoza duhanskih proizvoda, čime su se htjele stvoriti zalihe kako bi se na što dulje vrijeme odgodilo povećanje njihove prodajne cijene. Blagu negativnu stopu promjene imali su i prihodi od trošarina na naftne derivate³⁵, unatoč naplati prethodno nastalih potraživanja na toj osnovi u prosincu 2009. godine.

Primjetljiv doprinos padu ukupnih prihoda dali su i prihodi od poreza na dobit. Takva su kretanja ponajviše rezultat intenziviranja nepovoljnih gospodarskih kretanja, zbog čega su obveznici poreza na dobit, čini se, tražili znatnije smanjenje mjesečnih predujmova za 2009. godinu.³⁶

Rastuća gospodarska nelikvidnost te istodobna stagnacija mase bruto plaća rezultirali su padom prihoda i od socijalnih doprinosa te poreza na dohodak. Smanjenju prihoda od poreza na dohodak pridonio je i nepovoljan učinak baznog razdoblja, s obzirom na to da je u srpnju 2008. godine povećan osnovni osobni odbitak. Jedino su prihodi od kvazikorporacija i tzv. ostalih poreza znatnije pridonijeli rastu ukupnih prihoda, a bili su posljedica uplate dijela dobiti HNB-a ostvarene u 2008. te uvođenja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke.

Rashodi konsolidirane opće države u 2009. iznosili su 132,9 mlrd. kuna, što je godišnji porast od 2,0%. Zbog tog povećanja porastao je udio rashoda konsolidirane opće države u nominalnom BDP-u na 39,9%.

Socijalne naknade, koje su prema udjelu najveća rashodna stavka i koje su u 2009. godini najviše pridonijele rastu ukupnih rashoda, povećale su se za 6,8%. Njihov rast rezultat je ponajprije kretanja izdataka za socijalne naknade iz osiguranja, koje obuhvaćaju veći dio mirovina te rashoda za zdravstvo. Na rast posljednje navedene rashodne stavke vjerojatno je utjecala zdravstvena reforma započeta krajem 2008., ali i plaćanje dijela

34 Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom porezu na duhanske proizvode (NN, br. 152/2008.) od siječnja 2009. posebni porez na cigarete, osim na količinu, plaća se i kao proporcionalni posebni porez propisan u određenom postotku od maloprodajne cijene cigareta.

35 Uključeni su i prihodi od naknada za ceste.

36 Iako se predujam poreza na dobit u tekućoj godini plaća na temelju porezne prijave za prethodno porezno razdoblje, odnosno prethodnu godinu, prema Zakonu o porezu na dobit (NN, br. 177/2004.) Porezna uprava može na osnovi podataka o poslovanju poreznog obveznika te na njegov zahtjev izmijeniti visinu mjesečnih predujmova.

raniye dospjelih obveza u zdravstvu. Povećane su i naknade za socijalnu pomoć, koje uključuju rashode poput braniteljskih mirovina, doplataka za djecu te različitih drugih rashoda povezanih sa socijalnim pravima.

Porast rashoda za zaposlene od 4,8% uvelike je odraz kretanja tih rashoda početkom godine, kada je u prva četiri mjeseca isplaćena plaća zaposlenima u javnim i državnim službama uvećana za 6% u odnosu na 2008. godinu. Međutim, radi nužnih ušteda, osnovica za obračun plaća zaposlenika u javnim i državnim službama vraćena je na razinu iz prosinca 2008., pa se rast naknada zaposlenima od svibnja ublažio. Osim toga, rast naknada zaposlenima donekle je posljedica i povećanja broja zaposlenih u obrazovanju te zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi, rasta plaća na osnovi minulog rada kao i sporazuma između Vlade i Sindikata zaposlenih u obrazovanju i znanosti, prema kojemu se plaće od srpnja 2008. povećavaju za 2,1% te za još 2,2% od srpnja 2009., i to na već uračunati dodatak iz prethodne godine.

Zamjetljivo smanjenje rashoda opća je država ostvarila na izdacima za korištenje dobara i usluga, koji, među ostalim, uključuju rashode za uredski materijal, energiju, vojnu opremu, usluge tekućega i investicijskog održavanja itd. Također, znatno su smanjeni i tzv. ostali rashodi, što se djelomice može objasniti smanjenim transferima HAC-u na osnovi naknada za ceste, manjim ulaganjima u osuvremenjivanje i izgradnju željezničke infrastrukture te modernizaciju i nabavu željezničkih vozila. Pad je obilježio i izdatke za subvencije, ali u mnogo blažem obliku. S druge strane, intenziviranje kratkoročnog zaduživanja na domaćem tržištu te poskupljenje izvora financiranja rezultirali su snažnim povećanjem izdataka za kamate.

Operativni saldo konsolidirane opće države i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama

U skladu s opisanim kretanjima prihoda i rashoda u 2009., ostvaren je negativan neto operativni saldo od 4,8 mlrd. kuna. Istodobno, u nabavu nefinancijske imovine utrošeno je 6,7 mlrd. kuna, i to većinom u nabavu zgrada i građevina, kategoriju koja prema metodologiji GFS 2001 uključuje, među ostalim, stambene zgrade, uredske zgrade, škole, bolnice, ceste, mostove i tunele. Kako je prodaja nefinancijske imovine u spomenutom razdoblju bila zamjetljivo manja od njezine nabave, manjak konsolidirane opće države (GFS 2001, na gotovinskom načelu) iznosio je 10,7 mlrd. kuna. Glavnina manjka ostvarena je na razini državnog proračuna, dok je na razini lokalne države ostvareno 0,7

mlrd. kuna, a na razini izvanproračunskih fondova 0,5 mlrd. kuna manjka. Pritom je kod izvanproračunskih fondova negativan saldo bio gotovo u cijelosti rezultat poslovanja HC-a, čiji je manjak u 2009. iznosio 1,0 mlrd. kuna ili za petinu manje nego godinu prije. S druge strane, fondovi HV, FZOEU i DAB ostvarili su višak.

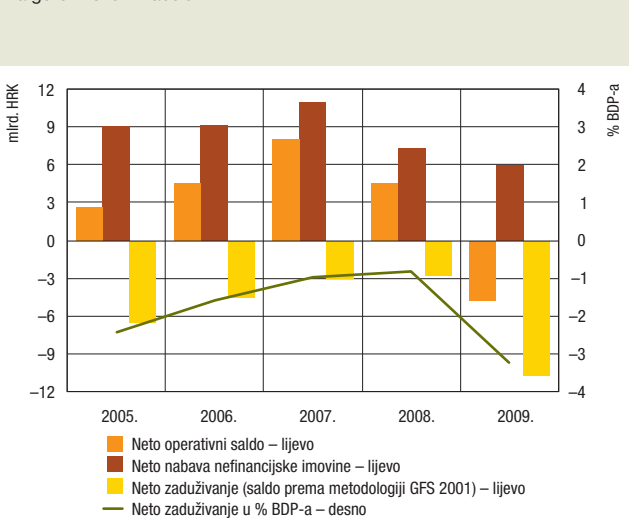
Kako se negativan saldo konsolidirane opće države u 2009. godini financirao zaduživanjem, znatno su porasle financijske obveze. Istodobno, financijska se imovina povećala za 6,7 mlrd. kuna jer je dio sredstava namaknutih zaduživanjem položen u obliku depozita kod HNB-a, pri čemu su ta sredstva iskorištena za podmirivanje obveza na početku 2010. godine. Osim toga, približno jedna trećina navedenog povećanja financijske imovine posljedica je izdataka za neto dane zajmove, što se većinom može povezati s plaćanjem protestiranih jamstava.

Državni dug

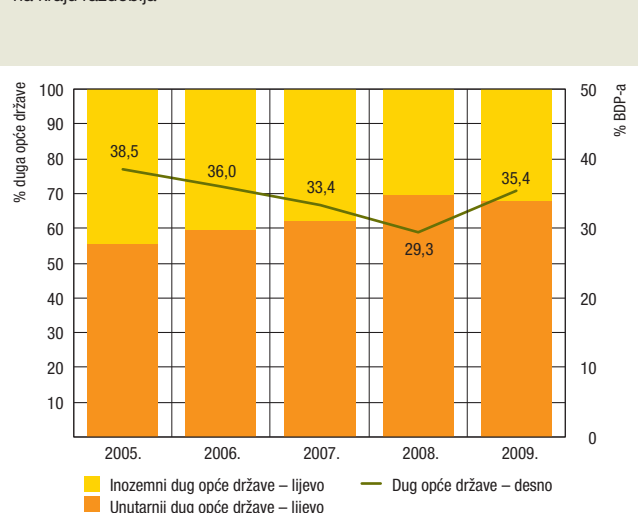
S obzirom na to da su potrebe za financiranjem manjka i jamstava dospjelih na naplatu konsolidirane opće države u 2009. bile znatne, pri čemu je dio sredstava osiguran zaduživanjem prenesen i u 2010., dug opće države povećan je u 2009. godini za čak 17,4 mlrd. kuna te je na kraju prosinca iznosio 117,8 mlrd. kuna. Osim toga, priličan iznos sredstava bio je potreban i za refinanciranje obveza. Potrebna sredstva prikupljena su na domaćem tržištu, ali i na inozemnim tržištima kapitala putem plasmana dviju obveznica, što je rezultiralo porastom udjela inozemnog duga u ukupnom dugu opće države s 30,4% na kraju 2008. na 32,2% na kraju 2009. godine. Potencijalni dug države u obliku izdanih državnih jamstava također se znatno povećao, djelomice zbog inozemnih zaduženja HAC-a i HBOR-a, pa su na kraju promatranog razdoblja izdana jamstva iznosila 49,9 mlrd. kuna ili 5,3 mlrd. kuna više u odnosu na stanje na kraju 2008. godine.

Kako se opća država u 2009. u velikoj mjeri zadužila u tužemstvu, unutarnji se dug povećao za 10,0 mlrd. kuna. Najveći rast duga ostvaren je na osnovi kreditnih zaduženja, ali znatno su povećane i obveze po trezorskim zapisima, dok je dug na osnovi obveznica, zbog izostanka većih otplata i zaduživanja, ostao gotovo nepromijenjen. Pritom valja istaknuti da je u 2009. primjetljiv porast zaduženja opće države na domaćem tržištu u stranoj valuti te u kunama s valutnom klauzulom, što je posljedica znatnog rasta broja aukcija trezorskih zapisa MF-a nominiranih u eurima te sindiciranoga deviznog kredita dobivenog

1.62. Neto zaduživanje (prema metodologiji GFS 2001) na gotovinskom načelu

1.63. Dug konsolidirane opće države na kraju razdoblja

početkom 2009. u iznosu od 750 mil. EUR. Također, zbog toga sindiciranog kredita i zaduživanja putem izdavanja trezorskih zapisa MF-a porasle su potrebe opće države za refinanciranjem obveza u 2010. godini. Osim duga državnog proračuna povećan je i unutarnji dug izvanproračunskih fondova, i to za 0,8 mlrd. kuna, ponajprije zbog zaduženja HC-a.

Rast unutarnjeg duga bio je najizrazitiji u prvom tromjesečju 2009. godine, i to zbog velikih potreba države za financiranjem te ograničenih mogućnosti zaduživanja na inozemnim tržištima kapitala. Međutim, poboljšanje globalne financijske situacije

omogućilo je državi plasiranje dviju inozemnih obveznica, od kojih je prva izdana krajem svibnja u iznosu od 750 mil. EUR s dospeljećem u siječnju 2015., a druga u studenom u iznosu od 1,5 mlrd. USD na rok od deset godina. Ipak, kako su tijekom godine otplaćene inozemne obveznice u iznosu od 500 mil. EUR, samurajske obveznice nominalnog iznosa 25 mlrd. JPY te rate Londonskom i Pariškom klubu, navedena zaduženja nisu rezultirala jednakim povećanjem inozemnog duga, koji je tako na kraju 2009. iznosio 37,9 mlrd. kuna, što je apsolutni godišnji porast od 7,4 mlrd. kuna.

Instrumenti
monetarne politike
i upravljanje međunarodnim
pričuvama

2.1. Instrumenti monetarne politike u 2009.

2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu

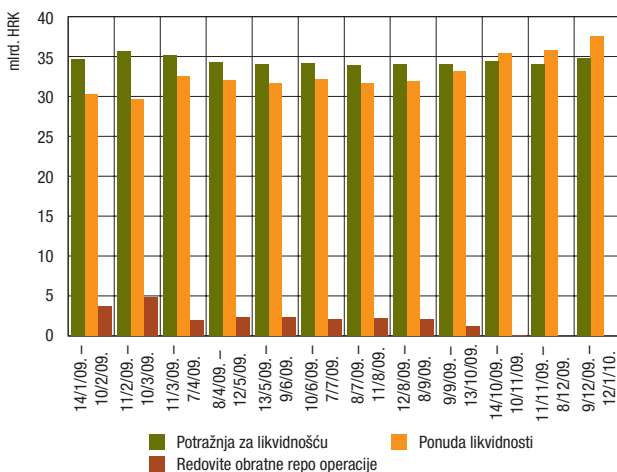
Operacije na otvorenom tržištu primjenjuju se u svrhu ispravljanja neravnoteža u bilanci HNB-a nastalih zbog promjena u pojedinim stavkama koje utječu na ponudu i potražnju za likvidnošću bankovnog sustava. Izjednačavanjem ponude i potražnje postiže se fino upravljanje likvidnošću te se utječe na minimiziranje kolebljivosti kamatnih stopa na novčanom tržištu.

Hrvatska narodna banka koristi se sljedećim vrstama operacija na otvorenom tržištu:

- redovitim operacijama,
- operacijama fine prilagodbe i
- strukturnim operacijama.

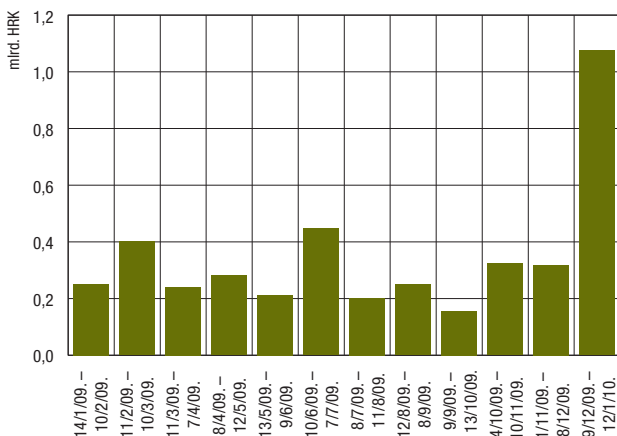
Potražnja za novčanim sredstvima određena je ukupnim iznosom kunskog dijela obvezne pričuve i potražnjom za viškom likvidnosti. Prosječno stanje ukupne potražnje za sredstvima iznosilo je tijekom 2009. godine 34,2 mlrd. kuna, od čega

2.1. Ponuda i potražnja za likvidnošću
prosječno stanje u razdobljima održavanja obvezne pričuve

Izvor: HNB

2.2. Prosječni višak likvidnosti u razdoblju održavanja obvezne pričuve
po razdobljima održavanja

Izvor: HNB

je kunski dio obvezne pričuve u prosjeku iznosio približno 33,9 mlrd. kuna, a prosječni višak likvidnosti približno 0,4 mlrd. kuna. Tako je prosječno stanje ukupne potražnje za likvidnošću tijekom 2009. bilo za 2,1% veće nego tijekom 2008., što je proiziašlo iz povećanja kunskog dijela obvezne pričuve. Prosječni se višak likvidnosti po razdobljima održavanja obvezne pričuve tijekom 2009. kretao u rasponu od 0,2 mlrd. kuna do 1,1 mlrd. kuna. Maksimalni iznos prosječnog viška likvidnosti zabilježen je u prosincu.

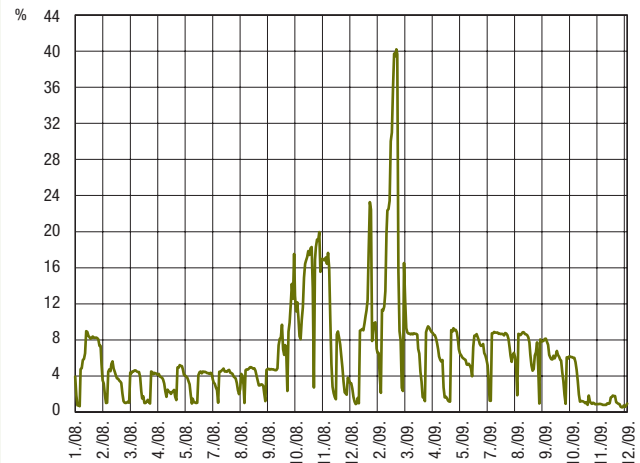
Ponudu novčanih sredstava određuju autonomni činitelji, odnosno stavke iz bilance HNB-a koje utječu na likvidnost bankovnog sustava, ali njihove promjene nisu pod izravnom kontrolom središnje banke. Najvažniji su autonomni činitelji neto inozemna aktiva, gotov novac izvan banaka, blagajna banaka i kunski depoziti države. Autonomni činitelji prosječno su tijekom 2009. iznosili 32,6 mlrd. kuna ili za 2,4% više nego tijekom 2008. Od autonomnih činitelja najveće je povećanje zabilježeno kod prosječnoga dnevnog stanja blagajne banaka, čiji je porast iznosio 4,4%. Prosječno dnevno stanje gotovog novca izvan banaka bilo je za 0,6% manje u odnosu na prethodnu godinu, a smanjenje neto inozemne aktive iznosilo je 3,4%. U istom razdoblju prosječno dnevno stanje kunskih depozita države smanjilo se za 29,5%.

Dok je prosječno stanje potražnje za likvidnošću tijekom cijele 2009. bilo stabilno, prosječno stanje autonomne ponude likvidnosti izrazito se povećalo tijekom posljednja četiri razdoblja održavanja obvezne pričuve u 2009. Naime, prosječno stanje ukupnih autonomnih činitelja u posljednjem razdoblju održavanja u 2009. bilo je za 7,3 mlrd. kuna veće od prosječnog stanja u prvom razdoblju održavanja 2009., što je prije svega posljedica porasta prosječne razine neto inozemne aktive od 9,2 mlrd. kuna i smanjenja prosječne razine gotovog novca izvan banaka od 1,3 mlrd. kuna u promatranom razdoblju.

Budući da je prosječni iznos potražnje u 2009. bio veći od prosječnog iznosa ponude, instrumentima monetarne politike u prosjeku je tijekom 2009. kreirano likvidnosti u neto iznosu od 1,6 mlrd. kuna, što je za 3,8% manje nego 2008. godine.

Prosječna razina i varijabilnost prekononoćne kamatne stope na novčanom tržištu ostvarene tijekom 2009. bile su veće nego u 2008. Prekononoćna kamatna stopa kretala se tijekom 2009. u

2.3. Prekononoćna kamatna stopa

Izvor: HNB

rasponu od 0,52% do 40,21%, za razliku od 2008., kad se kretala u rasponu od 0,66% do 19,95%. Međutim, treba naglasiti da je, nakon razdoblja izražene kolebljivosti prekonocne kamatne stope na novčanom tržištu u prvom tromjesečju 2009., u većem dijelu godine njezino kretanje bilo znatno stabilnije, osobito tijekom studenoga i prosinca.

Prosječna razina i varijabilnost prekonocne kamatne stope ostvarena tijekom prvog tromjesečja 2009. bila je veća nego tijekom 2008., pa je koeficijent varijacije u tom razdoblju iznosio 81,61% i bio je veći od koeficijenta varijacije ostvarenog tijekom 2008. godine (79,38%). U razdoblju od travnja do listopada koeficijent varijacije iznosio je 37,01%. Tijekom studenoga i prosinca 2009. prosječna razina i varijabilnost prekonocne kamatne stope značajno su se smanjili, te je koeficijent varijacije iznosio 33,47%, pri čemu kamatna stopa nije prelazila razinu od 1,85%.

Redovite operacije

Redovite operacije bankarskom sektoru osiguravaju najznatniji dio sredstava. Pomoću njih upravlja se likvidnošću u sustavu, a provode se obratnim repo operacijama. Te se operacije provode, u pravilu, svakog tjedna (srijedom) na aukcijama s rokom dospijeaća od jednog tjedna. Na aukcijama mogu sudjelovati domaće banke, a prihvatljiv su kolateral trezorski zapisi MF-a u kunama.

Obratne repo operacije HNB-a bile su tijekom prvih devet mjeseci 2009. glavni instrument kreiranja kunske likvidnosti te su, u skladu s time, banke redovito sudjelovale na obratnim repo aukcijama. U posljednjem je tromjesečju, zbog visoke likvidnosti bankovnog sustava, održana samo jedna obratna repo aukcija. U 2009. održano je ukupno 37 obratnih repo aukcija, pri čemu su na jednoj aukciji sve ponude odbijene, dok 15 obratnih repo aukcija nije održano.

Kreiranje likvidnosti na redovitim obratnim repo aukcijama u 2009. bilo je ravnomjernije raspoređeno unutar razdoblja održavanja obvezne pričuve u odnosu na 2008., čemu je pridonio niži prosječni postotak prihvaćenosti ponuda na obratnim repo aukcijama i poticanje banaka na racionalnije upravljanje likvidnošću.

Ukupan iznos sredstava koji je plasiran bankama s te osnove u 2009. je godini iznosio 96,1 mlrd. kuna, što je za 9,3 mlrd. kuna veći iznos od ukupno plasiranog u 2008. godini. Iznos sredstava plasiranih na pojedinim aukcijama u 2009. godini

kretao se od 7,7 mlrd. kuna u siječnju do simboličnog iznosa od 0,5 mlrd. kuna u listopadu. Prosječno dnevno stanje sredstava kreiranih na održanim obratnim repo aukcijama iznosilo je 1,9 mlrd. kuna. Najviše prosječno dnevno stanje sredstava kreiranih na održanim obratnim repo aukcijama zabilježeno je u razdoblju od 11. veljače 2009. do 10. ožujka 2009. u iznosu od 4,8 mlrd. kuna, pri čemu su se pojedinačni iznosi sredstava plasiranih na četiri aukcije u tom razdoblju kretali između 4,0 mlrd. i 6,1 mlrd. kuna.

Tijekom cijele 2009. godine središnja je banka provodila redovite repo aukcije uz fiksnu kamatnu stopu od 6,0%. Na jednoj održanoj aukciji ponude su banaka odbijene u potpunosti, a na ostalima je prosječni postotak prihvaćenosti iznosio 41,5%. Postotak prihvaćenih ponuda u odnosu na ukupno pristigle ponude kretao se između 10% i 100%, izuzevši aukciju na kojoj su ponude odbijene u potpunosti. Tijekom 2009. na obratnim repo aukcijama u prosjeku je sudjelovalo 14 banaka, s prosječnim iznosom od 0,4 mlrd. kuna po ponuđaču.

Operacije fine prilagodbe

Za razliku od redovitih operacija, kojima se isključivo povećava likvidnost u sustavu, operacije fine prilagodbe koriste se za privremeno smanjenje ili povećanje likvidnosti u sustavu. Te se operacije provode po potrebi radi upravljanja likvidnošću na tržištu i upravljanja kamatnim stopama, i to u situacijama u kojima treba neutralizirati učinke promjena kamatnih stopa uzrokovanih nepredviđenim fluktuacijama na tržištu. Operacije fine prilagodbe moguće je provoditi repo i obratnim repo operacijama te izravnim prodajama i kupnjama vrijednosnih papira i deviza. Zbog potencijalne potrebe za brzim djelovanjem u slučaju iznenadnih tržišnih fluktuacija zadržan je visok stupanj fleksibilnosti operacija fine prilagodbe pa njihova učestalost i dospijeaće nisu standardizirani, a provode se na aukcijama putem nestandardnih ponuda ili bilateralnim putem s ograničenim brojem sudionika. Kao prihvatljiv kolateral služe trezorski zapisi MF-a u kunama i devizama.

Strukturne operacije

Treći su oblik operacija na otvorenom tržištu strukturne operacije, koje se primjenjuju u slučaju potrebe za dugoročnijom prilagodbom strukture likvidnosti. Provode se izravnim prodajama i kupnjama vrijednosnih papira te repo i obratnim repo operacijama. Mogu se koristiti za povećanje ili smanjenje likvidnosti u sustavu, pri čemu njihovo dospijeaće i frekvencija nisu standardizirani. Izvršavaju se putem standardnih ponuda na aukcijama na kojima sudjeluju poslovne banke, a prihvatljivih je kolaterala za taj oblik operacija više i obuhvaćaju sve vrste državnih vrijednosnih papira. Tijekom 2009. strukturne operacije nisu korištene.

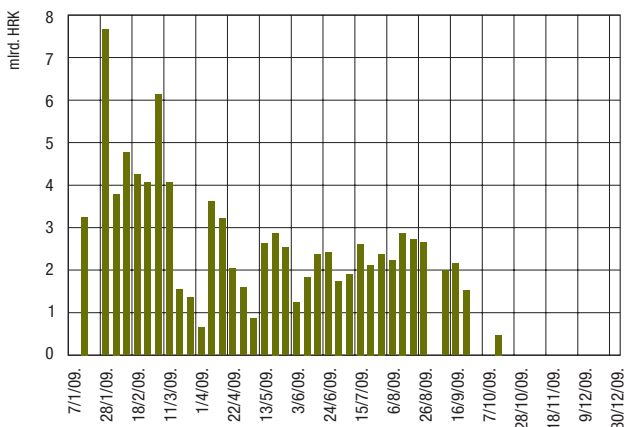
2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti

Stalno raspoložive mogućnosti instrumenti su kojima se banke koriste na svoju inicijativu, neograničen broj dana u mjesecu, a služe za stabiliziranje neočekivanih promjena u kretanju likvidnosti banaka. Stalno raspoložive mogućnosti imaju prekonocno dospijeaće, a mogu se koristiti u obliku lombardnoga kredita u slučaju manjka sredstava ili novčanog depozita u slučaju viška sredstava. Njima su postavljene granice raspona kamatnih stopa na novčanom tržištu, pri čemu je kamatna stopa na lombardni kredit gornja granica kamatnog raspona, a kamatna stopa na prekonocni depozit kod HNB-a donja granica kamatnog raspona.

Lombardni kredit

Kamatnom stopom na lombardni kredit utvrđuje se gornja

2.4. Pregled redovitih operacija
iznosi na aukcijama

Izvor: HNB

granica kamatnog raspona na novčanom tržištu, koja je tijekom 2009. iznosila 9,0%. Kredit se odobrava uz zalag i u 2009. mogao se koristiti svakodnevno do iznosa 50% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a. Odlukom o uvjetima za odobrenje kratkoročnoga kredita na osnovi zaloga vrijednosnih papira u ožujku 2009. proširen je kolateral pa se osim kunskih trezorskih zapisa MF-a prihvaćaju i trezorski zapisi MF-a u stranoj valuti s izvornim rokom dospijeća do godine dana.

Lombardni kredit koristi se na zahtjev banke ili automatski u slučaju nevraćanja unutardnevnoga kredita, i to isključivo na kraju radnog dana. Banke su obvezne lombardni kredit vratiti sljedećega radnog dana. HNB ima diskrecijsko pravo privremenog ili trajnog uskraćivanja mogućnosti korištenja lombardnim kreditom.

U 2009. lombardni kredit korišten je samo tijekom prva tri tromjesečja. Iznosi odobrenoga lombardnoga kredita u 2009. kretali su se između 10,0 mil. kuna i 3,9 mlrd. kuna, a prosječni dnevni iznos korištenja lombardnoga kredita iznosio je 1,1 mlrd. kuna. Maksimalni prosječni iznos lombardnoga kredita za dane korištenja zabilježen je u siječnju 2009. u iznosu od 2,1 mlrd. kuna, a u istom je mjesecu odobren i najveći dnevni iznos

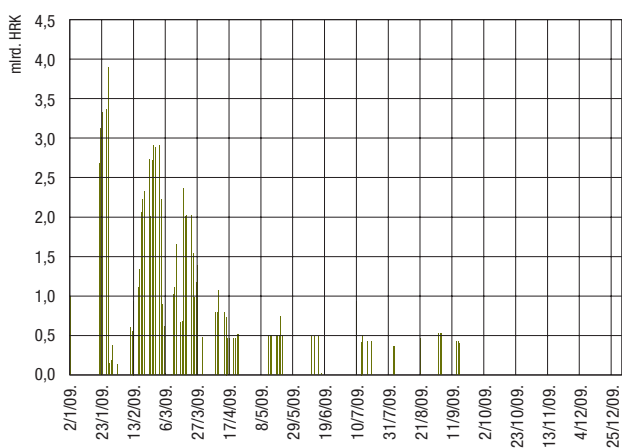
lombardnoga kredita, od 3,9 mlrd. kuna. Minimalni prosječni dnevni iznos korištenja lombardnoga kredita, od 371,0 mil. kuna, zabilježen je u lipnju 2009. Lombardni kredit korišten je u 2009. godini ukupno 79 dana, od kojih 42 dana u prvom tromjesečju 2009. Banke su se mogućnošću korištenja lombardnoga kredita koristile između tri i 20 radnih dana unutar jednog mjeseca, pri čemu je najveći broj dana korištenja toga kredita zabilježen u ožujku 2009.

Novčani depozit

Višak likvidnosti na kraju dana banke mogu položiti u obliku novčanog depozita kod HNB-a. Korištenje novčanog depozita je prekononočno s rokom povrata bankama na početku sljedećega radnog dana. Na sredstva novčanog depozita HNB obračunava kamate po stopi od 0,5% godišnje, što je donja granica kamatnog raspona na novčanom tržištu. Sredstva koja banka položi u obliku novčanog depozita kod HNB-a ne uključuju se u održavanje obvezne pričuve, a središnja banka ima i diskrecijsko pravo privremenoga ili trajnog uskraćivanja mogućnosti polaganja novčanog depozita.

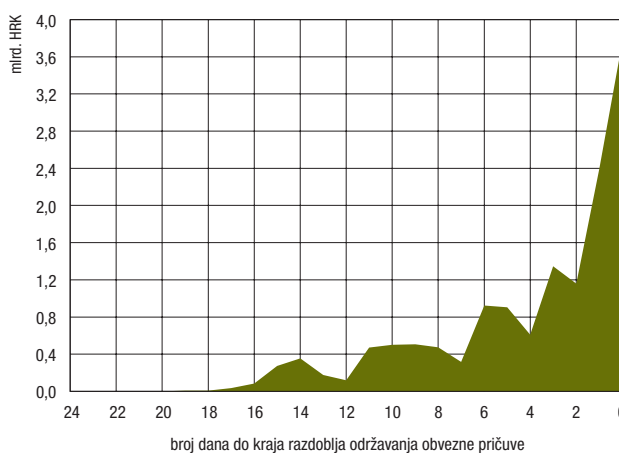
Tijekom cijele 2009. banke su se koristile mogućnošću

2.5. Pregled odobrenih lombardnih kredita dnevna stanja

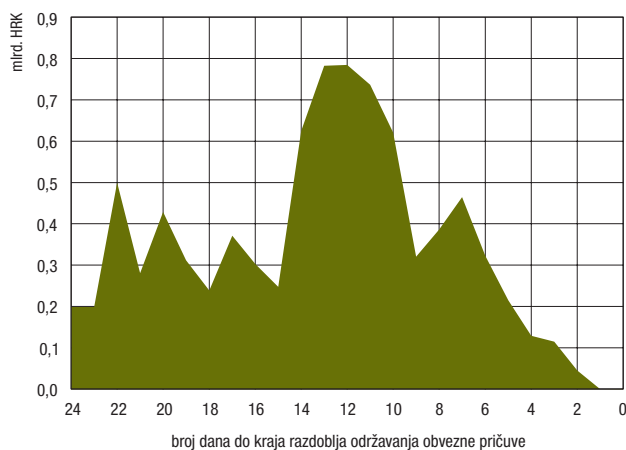
Izvor: HNB

2.7. Kretanje prekononočnoga novčanog depozita u razdoblju održavanja obvezne pričuve prosječna dnevna stanja

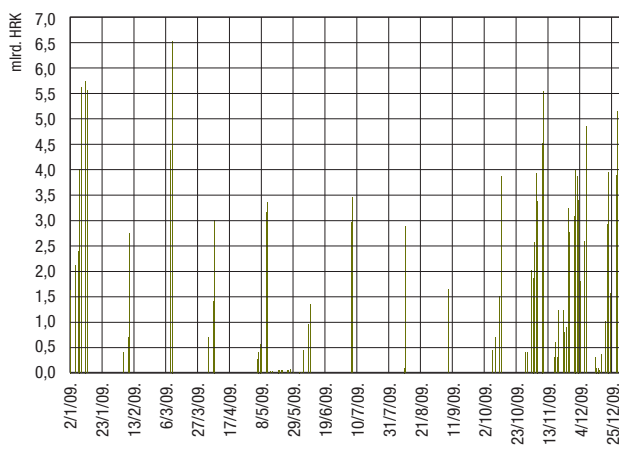
Izvor: HNB

2.6. Kretanje lombardnoga kredita u razdoblju održavanja obvezne pričuve prosječna dnevna stanja

Izvor: HNB

2.8. Pregled prekononočnih novčanih depozita dnevna stanja

Izvor: HNB

prekonočnog deponiranja novčanih sredstava kod HNB-a, pri čemu je intenzivnije korištenje, u smislu broja dana i iznosa, zabilježeno u posljednjem tromjesečju 2009. Unutar razdoblja održavanja obvezne pričuve prekonočni se depozit uobičajeno više koristio u drugom dijelu toga razdoblja, kad obično za pojedinu banku postaje izvjesno da će uspjeti održati obveznu pričuvu. Najčešće povećanje prekonočnih depozita zabilježeno je neposredno prije novog ciklusa održavanja obvezne pričuve.

Novčani je depozit korišten tijekom 2009. prosječno dnevno iznosio 1,9 mlrd. kuna. Najveći dnevni iznos prekonočnog novčanog depozita od 6,5 mlrd. kuna zabilježen je u ožujku 2009., a u istom je mjesecu ostvaren i maksimalni prosječni iznos za dane korištenja u iznosu od 5,5 mlrd. kuna. Prekonočni novčani depozit korišten je u 2009. godini ukupno 83 dana, a banke su se mogućnošću prekonočnog deponiranja koristile između jednog i 19 radnih dana svakog mjeseca. Minimalni prosječni iznos za dane korištenja od 0,6 mlrd. kuna zabilježen je u svibnju 2009. Najveći broj dana korištenja prekonočnih depozita zabilježen je u prosincu 2009., kad su banke 19 dana deponirale sredstva kod središnje banke, uz prosječni iznos depozita od 2,5 mlrd. kuna.

2.1.3. Obvezna pričuva

Obvezna pričuva bila je i u 2009. glavni instrument sterilizacije viška likvidnosti u bankovnom sustavu. Stopa obvezne pričuve tijekom godine iznosila je 14%. Osnovica za obračun obvezne pričuve sastoji se od kunskoga i deviznog dijela. Počevši s obračunom obvezne pričuve od 14. siječnja 2009., dio obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se uključuje u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava u kunama povećan je s 50% na 75%. Obračunsko razdoblje traje od prvoga do posljednjega kalendarskog dana u mjesecu, a razdoblje održavanja počinje druge srijede u mjesecu i traje do dana koji prethodi drugoj srijedi sljedećeg mjeseca. Postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve na poseban račun kod HNB-a iznosi 70%, a postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60% obračunate obvezne pričuve. Međutim, devizni dio obvezne pričuve obračunat na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci izdvaja se po stopi od 100%. Preostali dio obvezne pričuve može se održavati prosječnim dnevnim stanjima računa likvidnih potraživanja.

Kunski i devizni dio obvezne pričuve

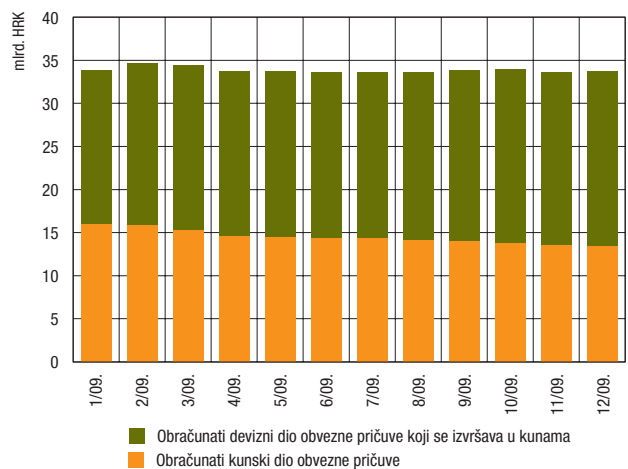
Kunski dio osnovice tijekom 2009. kontinuirano se smanjivao, ako se izuzme rast ostvaren u lipnju. Najviša razina, od 113,8 mlrd. kuna, zabilježena je u siječnju, a najniža razina, od 94,6 mlrd. kuna, u prosincu. Pad kunskog dijela osnovice tijekom 2009. iznosio je između 0,7% i 4,3% mjesečno. Od siječnja do prosinca kunski je dio osnovice smanjen za 16,9%.

Najviša razina kunskog dijela obvezne pričuve, od 34,7 mlrd. kuna, ostvarena je u veljači, a najniža razina, od 33,6 mlrd. kuna, u lipnju. Od siječnja do prosinca kunski dio obvezne pričuve smanjen je za 0,5%.

Devizni dio osnovice u siječnju je iznosio 178,5 mlrd. kuna, što je ujedno bila i najniža razina u 2009. Do kraja godine nastavio se trend rasta deviznog dijela osnovice pa je u prosincu taj dio osnovice dosegao najvišu razinu u 2009., u iznosu od 194,3 mlrd. kuna. Time je ostvaren porast deviznog dijela osnovice na godišnjoj razini od 8,8%. Najveći mjesečni porast deviznog dijela osnovice od 5,3% zabilježen je u siječnju, dok je, ukupno promatrajući, u preostalom dijelu 2009. mjesečni rast bio blaži.

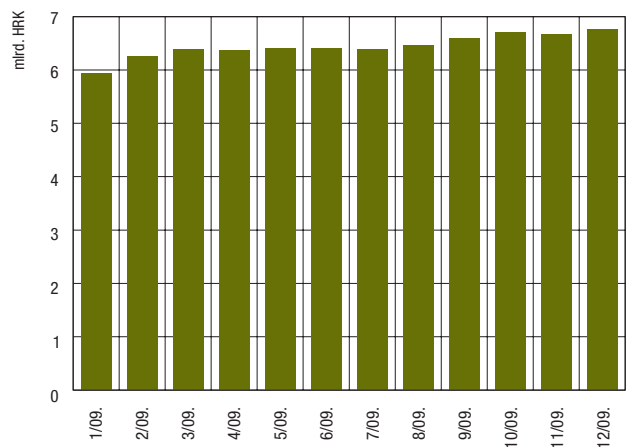
Devizni dio obvezne pričuve oscilirao je tijekom 2009. u

2.9. Pregled ukupnoga kunskog dijela obvezne pričuve stanje u razdoblju održavanja

Izvor: HNB

2.10. Pregled ukupnoga deviznog dijela obvezne pričuve stanje u razdoblju održavanja

Izvor: HNB

skladu s kretanjem deviznog dijela osnovice. Time je ostvareno povećanje deviznog dijela obvezne pričuve od 13,7%, odnosno s razine od 5,9 mlrd. kuna u siječnju na 6,8 mlrd. kuna u prosincu.

Tijekom 2009. godine naknada za sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve iznosila je 0,75%. Stopa remuneracije na izdvojeni devizni dio obvezne pričuve za sredstva izdvojena u eurima iznosila je 50% ključne kamatne stope Europske središnje banke (engl. *ECB Minimum Bid Refinance Rate*), a za sredstva izdvojena u američkim dolarima 50% ključne kamatne stope Feda (engl. *U.S. Federal Funds Target Rate*). Počevši s obračunom obvezne pričuve od 11. studenoga 2009., ukinuta je remuneracija na izdvojeni devizni dio obvezne pričuve.

2.1.4. Mjere za ograničavanje rasta plasmana i inozemnog zaduživanja

Posebna obvezna pričuva

U veljači 2009. godine HNB je donio Odluku o prestanku važanja Odluke o posebnoj obveznoj pričuvi na obveze po

izdanim vrijednosnim papirima. Naime, zbog krize na financijskim tržištima te povećane potrebe domaćih banaka za kunskom i deviznom likvidnošću, ukinut je instrument posebne obvezne pričuve kako bi se bankovnom sustavu olakšalo poslovanje u navedenim uvjetima. Zbog istih je razloga HNB već u listopadu 2008. ukinuo instrument granične obvezne pričuve.

Osnovicu za obračun posebne obvezne pričuve činila je pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja izdanih dužničkih vrijednosnih papira u određenome obračunskom razdoblju i prosječnoga dnevnog stanja izdanih dužničkih vrijednosnih papira u početnome obračunskom razdoblju, pri čemu se za početno obračunsko razdoblje uzimalo razdoblje od 1. do 31. siječnja 2006. Obračun posebne obvezne pričuve obavljao se druge srijede u mjesecu, primjenom stope od 55% na propisanu osnovicu. Za sredstva posebne obvezne pričuve HNB nije plaćao naknadu.

Posebna obvezna pričuva iznosila je 9,5 mil. kuna u siječnju 2009., a isti je iznos vraćen bankama nakon stupanja na snagu Odluke o prestanku važenja Odluke o posebnoj obveznoj pričuvi na obveze po izdanim vrijednosnim papirima u veljači 2009. godine.

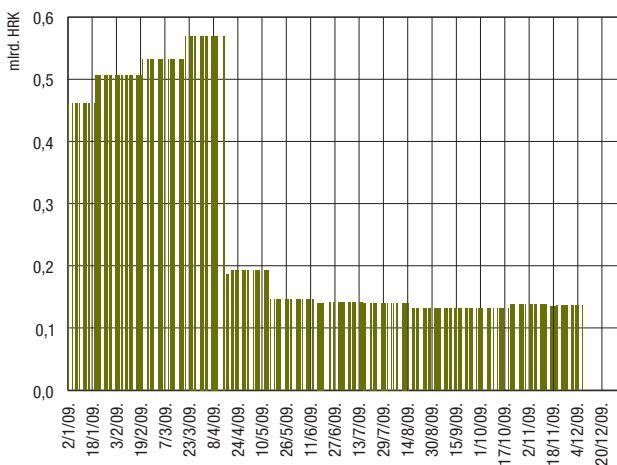
Upis obveznih blagajničkih zapisa HNB-a

Ovaj je instrument uveden kako bi se ostvario neposredan cilj: ograničavanje rasta plasmana banaka, koje neizravno pridonosi smanjenju rasta inozemnog duga banaka i stabilizaciji manjka na tekućem računu platne bilance.

U studenome 2009. godine HNB je donio Odluku o prestanku važenja Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a, kojom je ukinuta obveza banaka da upisuju obvezne blagajničke zapise za porast plasmana po stopi višoj od dopuštene. Naime, budući da su zbog financijske krize plasmani na razini bankovnog sustava zadržani u granicama ispod 12% godišnje, koliko je bilo određeno Odlukom o upisu obveznih blagajničkih zapisa, ocijenjeno je da više ne postoji potreba za ograničavanjem plasmana ovom mjerom HNB-a.

Stanje upisanih obveznih blagajničkih zapisa iznosilo je početkom siječnja 2009. godine 460,6 mil. kuna. Maksimalno stanje upisanih obveznih blagajničkih zapisa u 2009. ostvareno je u ožujku, u iznosu od 569,6 mil. kuna. Nakon stupanja na snagu Odluke o prestanku važenja Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a u prosincu 2009. godine, bankama su isplaćeni upisani obvezni blagajnički zapisi u iznosu od 136,8 mil. kuna.

2.11. Pregled upisanih obveznih blagajničkih zapisa HNB-a dnevna stanja

Izvor: HNB

2.1.5. Ostali instrumenti

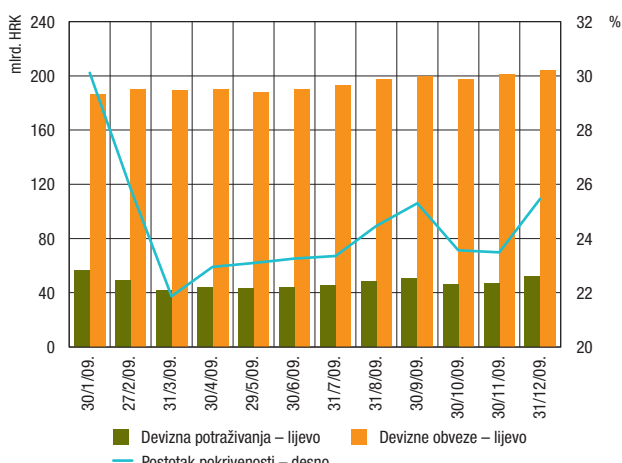
Minimalno potrebna devizna potraživanja

Minimalno potrebna devizna potraživanja instrument su održavanja devizne likvidnosti banaka i iznosila su 20,0% deviznih obveza u većem dijelu 2009. Naime, početkom siječnja 2009. godine postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima iznosio je 28,5%, dok je krajem istog mjeseca donesena nova Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, kojom je postotak smanjen na 25,0% kako bi se olakšalo financiranje proračunskih potreba države u otežanim okolnostima zbog financijske krize. U veljači 2009. postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima dodatno je smanjen, na 20,0% radi očuvanja stabilnosti tečaja i smirivanja deprecijacijskih pritiska na deviznom tržištu. Smanjivanjem postotka pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima oslobođen je iznos deviznih potraživanja od 2,1 mlrd. EUR.

Obveza održavanja propisanog postotka je dnevna, a likvidnim se deviznim potraživanjima smatraju devizna potraživanja (osim potraživanja po kreditima) s preostalim rokom dospijanja do tri mjeseca.

2.12. Minimalna devizna likvidnost

stanje na kraju mjeseca

Izvor: HNB

Postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima u 2009. godini kretao se između 30,11% na dan 30. siječnja i 21,87% na dan 31. ožujka. Postotak pokrivenosti na kraju godine iznosio je 25,47%.

Blagajnički zapisi HNB-a u kunama

Nematerijalizirani prenosivi blagajnički zapisi HNB-a nominirani u kunama, čiji je rok dospijanja 35 dana, prodaju se na aukcijama uz diskont, a sve obveze koje proistječu iz kupnje blagajničkih zapisa namiruju se na dan aukcije. HNB utvrđuje datum aukcije, a pristup primarnom tržištu imaju domaće banke, podružnice stranih banaka i HBOR. Poslove depozitorija blagajničkih zapisa obavlja Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. Iako su blagajnički zapisi HNB-a u kunama dio operativnog okvira monetarne politike, u 2009. nisu se izdavali.

Kratkoročni kredit za likvidnost

Kratkoročni kredit za likvidnost odobrava se uz financijsko osiguranje u obliku repo transakcije (repo kredita) ili kredita uz zalag. Iako tijekom 2009. godine nije bilo potrebe za korištenjem kratkoročnoga kredita za likvidnost, u prosincu 2009.

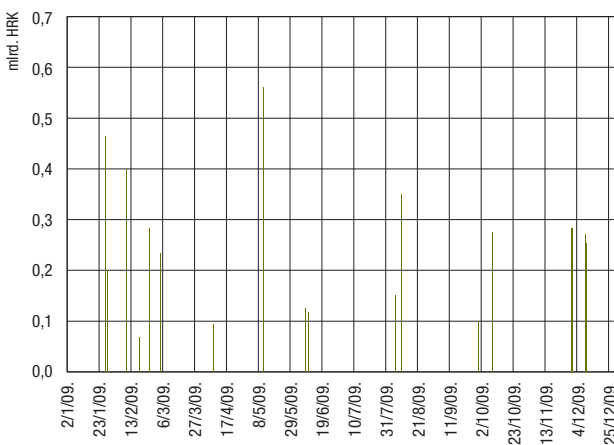
Odlukom o izmjeni Odluke o kratkoročnom kreditu za likvidnost proširen je kolateral na temelju kojeg se on odobrava, i to na način da se osim vrijednosnih papira i ostalih dužničkih instrumenata osiguranja kao kolateral mogu prihvatiti i ostali instrumenti osiguranja koje HNB ocijeni prihvatljivima. Time je omogućena veća fleksibilnost pri odobravanju kratkoročnoga kredita za likvidnost.

Kredit se može koristiti najviše 12 mjeseci. Kamatna stopa za korištenje kratkoročnim kreditom za likvidnost jednaka je stopi koja se naplaćuje na lombardni kredit uvećanoj za 0,5 postotnih bodova za razdoblje korištenja kreditom do tri mjeseca, odnosno uvećanoj za 1 postotni bod za razdoblje korištenja kreditom duže od tri mjeseca.

Unutardnevni kredit

Unutardnevni kredit je instrument platnog prometa koji služi boljoj protočnosti platnih transakcija tijekom radnog dana. Banke se unutardnevnim kreditom mogu koristiti svakodnevno u obliku limita na računu za namiru, pri čemu je limit visina dopuštenoga negativnog stanja na računu za namiru. Kredit je kolateraliziran i u 2009. se godini mogao koristiti u visini do

2.13. Korištenje unutardnevnim kreditom

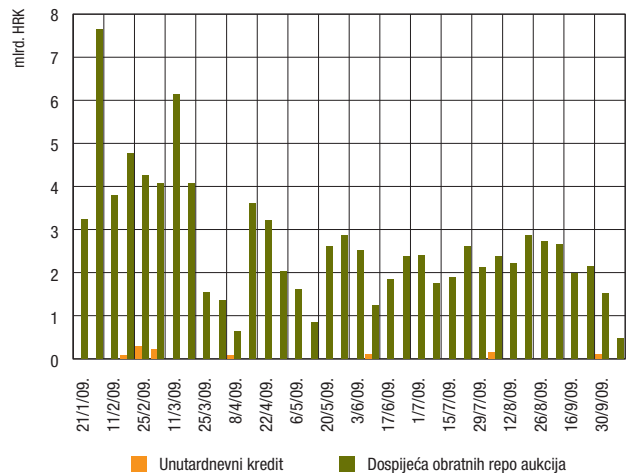
Izvor: HNB

50% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a. U ožujku 2009. promijenjena je Odluka o uvjetima za odobrenje unutardnevnoga kredita na osnovi zaloga vrijednosnih papira. Izmjenom je utvrđeno da će HNB kao kolateral na osnovi kojeg se odobravaju unutardnevni krediti prihvaćati, osim kunskih trezorskih zapisa MF-a, i trezorske zapise MF-a u stranoj valuti s izvornim rokom dospijeća do godine dana.

N vraćeni unutardnevni kredit na kraju radnog dana automatski se smatra zahtjevom za odobrenje lombardnoga kredita, i to u iznosu negativnog stanja na računu za namiru. Uskraćivanje mogućnosti korištenja, odnosno ograničenje iznosa lombardnoga kredita automatski podrazumijeva identična ograničenja u mogućnosti korištenja unutardnevnoga kredita. Na sredstva korištenoga unutardnevnoga kredita HNB ne zaračunava kamate.

Tijekom 2009. unutardnevni se kredit koristio tek 18 dana u prosječnom iznosu od 250,4 mil. kuna, a pojedinačni dnevni odobreni iznosi kretali su se od 67,5 mil. kuna do 559,9 mil. kuna. Najveći prosječni iznos za dane korištenja unutardnevnoga kredita zabilježen je u svibnju 2009., u iznosu od 559,9 mil. kuna, dok je najmanji prosječni iznos, od 92,5 mil. kuna, zabilježen

2.14. Korištenje unutardnevnim kreditom i dospijeća redovitih operacija

Izvor: HNB

u travnju 2009. godine. Banke su se ovom mogućnošću koristile u prosjeku 1,5 dana u mjesecu, dok u srpnju 2009. unutardnevni kredit nije korišten nijedan dan.

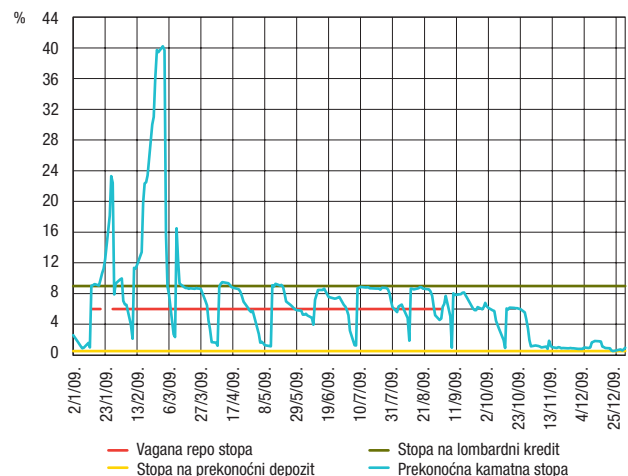
Što se tiče korištenja unutardnevnoga kredita na dane dospijeća redovitih operacija, od ukupno 37 održanih obratnih repo aukcija unutardnevni kredit koristio se sedam puta, odnosno na 18,9% svih redovitih operacija u 2009. godini. Prosječno je na te dane unutardnevni kredit iznosio 149,1 mil. kuna, a pojedinačni dnevni odobreni iznosi kretali su se od 67,5 mil. kuna do 283,3 mil. kuna.

2.1.6. Kamatne stope i naknade HNB-a

Kamatne stope na stalno raspoložive mogućnosti tvore kamatni raspon koji bi trebao ograničavati raspon kretanja prekoćnoćne kamatne stope na novčanom tržištu. Gornju granicu kamatnog raspona činila je kamatna stopa na lombardni kredit, koja je iznosila 9,0% godišnje, dok je donju granicu činila kamatna stopa na prekoćnoćni depozit kod HNB-a, koja je iznosila 0,5% godišnje.

HNB je tijekom 2009. godine provodio obratne repo aukcije

2.15. Kamatni raspon, repo stopa i prekoćnoćna kamatna stopa u 2009.

Izvor: HNB

s fiksnom repo stopom koja je iznosila 6%.

Stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve iznosila je 0,75%. U listopadu 2009. godine donesena je Odluka o izmjeni Odluke o kamatnim stopama i naknadama HNB-a, kojom je utvrđeno da HNB za sredstva izdvojenoga deviznog dijela

obvezne pričuve ne plaća naknadu. Međutim, do tada je stopa remuneracije deviznog dijela obvezne pričuve za sredstva izdvojena u američkim dolarima iznosila 50% ključne kamatne stope Feda, a za sredstva izdvojena u eurima 50% ESB-ove ključne kamatne stope.

2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske, koje su, na temelju Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, dio bilance središnje banke. Način upravljanja pričuvama prilagođen je utvrđenoj monetarnoj i deviznoj politici, pri čemu se u upravljanju međunarodnim pričuvama središnja banka prije svega rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti. Međunarodne pričuve RH čine sva potraživanja i novčanice u konvertibilnoj stranoj valuti te sredstva u posebnim pravima vučenja.

2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama

Institucionalni i organizacijski okvir upravljanja međunarodnim pričuvama

Savjet HNB-a određuje strategiju i politiku upravljanja međunarodnim pričuvama te odobrava okvir upravljanja rizicima. Komisija za upravljanje međunarodnim pričuvama razvija strategiju ulaganja međunarodnih pričuva u skladu s ciljevima i kriterijima koje je postavio Savjet HNB-a te donosi taktičke odluke u upravljanju međunarodnim pričuvama, vodeći računa prije svega o tržišnim uvjetima.

Načela upravljanja međunarodnim pričuvama i rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama

Središnja banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja (članak 19. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci). Pritom održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te, uz dana ograničenja, nastoji ostvariti povoljne stope povrata svojih ulaganja.

Rizici prisutni u upravljanju međunarodnim pričuvama najprije su financijski rizici, dakle kreditni, kamatni i valutni rizik, no pozornost se pridaje i likvidnosnom i operativnom riziku. HNB ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem u obveznice država visokog rejtinga te u kolateralizirane i nekolateralizirane depozite, koji se plasiraju samo u financijske institucije najvišega kredibiliteta. Kamatni rizik, odnosno rizik pada vrijednosti portfelja međunarodnih pričuva zbog neželjenih promjena kamatnih stopa, kontrolira se primjenom tzv. referentnih portfelja (engl. *benchmark portfolios*). Valutni rizik proizlazi iz fluktuacije međuvalutnih odnosa između kune i eura te između kune i američkog dolara. Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem pričuva u lakotržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospeljem. Operativni rizik kontrolira se strogim razdjeljivanjem funkcija i odgovornosti, točno propisanim metodologijama i procedurama te redovitim unutarnjim i vanjskim revizijama.

Način upravljanja međunarodnim pričuvama

Prema Odluci o upravljanju međunarodnim pričuvama HNB upravlja međunarodnim pričuvama na dva načina: 1) aktivno – na osnovi vlastitih odrednica i 2) pasivno – na osnovi ugovorenih deviznih obveza.

HNB aktivno upravlja dijelom ukupnih međunarodnih pričuva koji je formiran definitivnim otkupom deviza od banaka i Ministarstva financija, i to u skladu sa zacrtanim referentnim portfeljima, čime se postiže adekvatan omjer dobiti i rizika. Drugim dijelom pričuva, formiranim na osnovi izdvojenih deviznih obveznih pričuva banaka, depozita MF-a, repo poslova, ugovora o razmjeni (*swap* aranžmana) i sredstava u posebnim pravima vučenja (engl. *special drawing rights*, SDR), HNB upravlja pasivno u ovisnosti o ugovorenim deviznim obvezama, a s ciljem zaštite od valutnoga i kamatnog rizika.

U terminologiji izvješćivanja o međunarodnim pričuvama HNB-a upotrebljavaju se još pojmovi bruto i neto pričuve. Pod pojmom bruto pričuva podrazumijevaju se ukupne međunarodne pričuve. Neto pričuve obuhvaćaju dio pričuva kojima HNB aktivno upravlja i efektivni strani novac.

2.2.2. Međunarodne pričuve u 2009.

Ukupne međunarodne pričuve HNB-a na dan 31. prosinca 2009. iznosile su 10,4 mlrd. EUR, što je za 1,3 mlrd. EUR (13,8%) više u odnosu na njihovo stanje na posljednji dan 2008. godine, kad su iznosile 9,1 mlrd. EUR. Neto međunarodne pričuve, u koje nisu uključeni devizna obvezna pričuva, SDR-i kod MMF-a, kao ni sredstva MF-a, porasle su u 2009. za 1,0 mlrd. EUR, s razine od 8,0 mlrd. EUR na 9,0 mlrd. EUR.

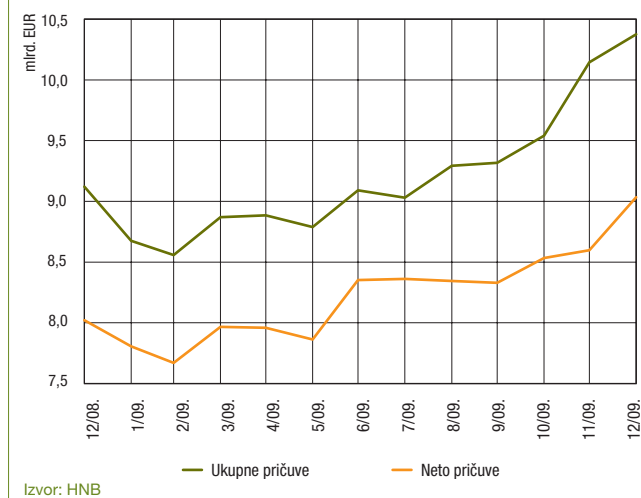
Tablica 2.1. Mjesečno kretanje ukupnih i neto međunarodnih pričuva HNB-a

na kraju razdoblja, u milijunima eura

Mjesec	Ukupne pričuve	Neto pričuve
Prosinac 2008.	9.120,74	8.022,26
Siječanj 2009.	8.674,49	7.806,95
Veljača 2009.	8.557,58	7.670,81
Ožujak 2009.	8.869,37	7.965,82
Travanj 2009.	8.884,88	7.958,99
Svibanj 2009.	8.788,35	7.862,52
Lipanj 2009.	9.089,89	8.352,65
Srpanj 2009.	9.030,69	8.360,60
Kolovoz 2009.	9.292,03	8.343,66
Rujan 2009.	9.317,41	8.329,56
Listopad 2009.	9.540,68	8.533,51
Studeni 2009.	10.145,29	8.597,27
Prosinac 2009.	10.375,55	9.034,53
Razlika XII. 2009. – XII. 2008.	1.254,81	1.012,27

Izvor: HNB

2.16. Međunarodne pričuve HNB-a na kraju razdoblja

Glavni činitelji promjene razine ukupnih međunarodnih pričuva tijekom 2009. na priljevnoj strani bili su:

- ukupan priljev za račun Ministarstva financija u iznosu od 1,8 mlrd. EUR (od čega je HNB od Ministarstva otkupio 669,8 mil. EUR),
- kupnja deviza od banaka putem intervencija u iznosu od 1,1

mlrd. EUR (od čega je 288,0 mil. EUR iznosila *swap* aukcija),

- priljev sredstava na temelju alokacije MMF-a (u SDR-ima) u iznosu od 332,2 mil. EUR,
 - prihodovana sredstva na osnovi ulaganja ukupnih međunarodnih pričuva HNB-a u iznosu od 118,9 mil. EUR,
- a na odljevnoj strani:
- prodaja deviza bankama putem intervencija u iznosu od 801,0 mil. EUR (od čega je 288,0 mil. EUR iznosila *swap* aukcija),
 - smanjenje ukupno izdvojene devizne obvezne pričuve u iznosu od 402,9 mil. EUR i
 - prodaja deviza Ministarstvu financija u iznosu od 99,3 mil. EUR te plaćanje deviznih obveza MF-a u iznosu od 862,2 mil. EUR.

Ukupni promet HNB-a na deviznom tržištu u 2009.

Hrvatska je narodna banka tijekom 2009. godine intervenirala na tržištu kupujući i prodajući devize u trgovini s domaćim bankama, Ministarstvom financija i stranim bankama. Ukupno je u transakcijama na deviznom tržištu HNB otkupio 1,8 mlrd. EUR, dok je ukupno prodao 900,4 mil. EUR, pa je zabilježena neto kupnja u iznosu od 895,2 mil. EUR. Time je na tržište ukupno emitirano 6,4 mlrd. kuna.

HNB je u 2009. intervencijama s domaćim bankama otkupio 1,1 mlrd. EUR, dok je bankama prodao 801,0 mil. EUR. U navedene iznose uključena je i devizna *swap* aukcija, kojom je u siječnju 2009. HNB inicijalno otkupio 261,3 mil. EUR te su

Tablica 2.2. Ukupni promet HNB-a na deviznom tržištu od 1. siječnja do 31. prosinca 2009.

prema tečaju na dan valute, u milijunima

	Kupnja (1)		Prodaja (2)		Razlika (1 - 2)	
	EUR	HRK	EUR	HRK	EUR	HRK
Domaće banke	1.125,75	8.234,09	800,97	5.946,81	324,78	2.287,27
Ministarstvo financija	669,78	4.882,42	99,34	736,37	570,44	4.146,05
Strane banke	0,00	0,00	0,04	0,30	-0,04	-0,30
Ukupno	1.795,53	13.116,50	900,35	6.683,48	895,18	6.433,02

Izvor: HNB

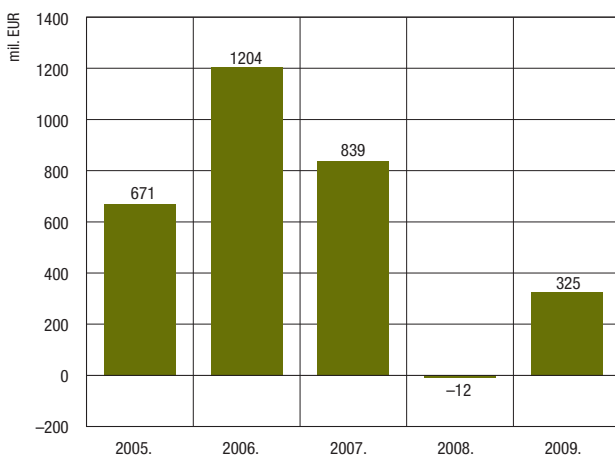
Tablica 2.3. Devizne intervencije HNB-a s domaćim bankama u 2008. i 2009.

u milijunima eura

Mjesec	Kupnja deviza (1)		Prodaja deviza (2)		Razlika (1 - 2)	
	2008.	2009.	2008.	2009.	2008.	2009.
Siječanj	0,00	261,25	0,00	328,30	0,00	-67,05
Veljača	189,10	0,00	0,00	184,72	189,10	-184,72
Ožujak ^a	0,00	357,90	0,00	0,00	0,00	357,90
Travanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svibanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lipanj	0,00	0,00	0,00	287,95	0,00	-287,95
Srpanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kolovoz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rujan	0,00	1,30	0,00	0,00	0,00	1,30
Listopad	0,00	234,00	270,60	0,00	-270,60	234,00
Studeni	220,00	0,00	0,00	0,00	220,00	0,00
Prosinac	0,00	271,30	150,00	0,00	-150,00	271,30
Ukupno	409,10	1.125,75	420,60	800,97	-11,50	324,78

^a U ožujku je od banaka otkupljeno 331,2 mil. EUR, a povećanje *swap* aranžmana iznosilo je 26,7 mil. EUR.

2.17. Devizne intervencije HNB-a s domaćim bankama u neto iznosima

Izvor: HNB

banke tako pribavile 1,9 mlrd. kuna. Ugovoreni iznos povećan je na 288,0 mil. EUR pri obnavljanju u ožujku, a cjelokupni posao zatvoren je u lipnju prodajom deviza i otkupom kuna od domaćih banaka. Ukupno je u 2009. otkup deviza od banaka bio za 324,8 mil. EUR veći od prodaje, što znači da je kreirana kunska likvidnost u iznosu od 2,3 mlrd. kuna.

Ministarstvu financija HNB je u 2009. prodao 99,3 mil. EUR, dok je u istom razdoblju od MF-a otkupio 669,8 mil. EUR. Učinak kupoprodaja s MF-om u 2009. jest neto kupnja u iznosu od 570,4 mil. EUR, čime je emitirano 4,1 mlrd. kuna.

Visina ukupnih međunarodnih pričuva u 2009. godini povećana je i zbog priljeva s osnove opće i posebne alokacije MMF-a, u okviru koje je RH dodijeljeno ukupno 303,1 mil. SDR-a (tj. 332,2 mil. EUR). Naime, potaknut razmjerima svjetske financijske krize

MMF je radi pružanja financijske podrške zemljama članicama kao jednu od mjera proveo opću alokaciju posebnih prava vučenja u protuvrijednosti od 250,0 mlrd. USD u kolovozu 2009. (kad je RH primila 270,6 mil. SDR-a) te posebnu alokaciju u iznosu 21,4 mlrd. SDR-a u rujnu iste godine (kad je RH primila 32,5 mil. SDR-a). Prvenstvena namjena provedenih alokacija bilo je jačanje rezervnih sredstava na globalnoj razini.

Rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama i struktura ulaganja međunarodnih pričuva u 2009.

Kreditni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kreditni rizik jest rizik nepodmirenja obveza, odnosno opasnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti te da se neće vraćati planiranom dinamikom.

HNB ima tri razine zaštite od kreditnog rizika:

- HNB ulaže sredstva samo kod financijskih institucija i država najvišega kreditnog rejtinga; ocjena kreditne sposobnosti temelji se na rejtingima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i FitchRatings),
- ulaganja kod pojedinih financijskih institucija i zemalja ograničena su, čime se kreditni rizik diversificira i
- velik je dio ulaganja kolateraliziran, tj. osiguran državnim obveznicama koje imaju tržišnu vrijednost istu ili veću od vrijednosti uloženi sredstava.

Zbog svjetske financijske krize tijekom 2008. devizni portfelji međunarodnih pričuva značajnije su restrukturirani. Većina nekolateraliziranih ulaganja preusmjerena je u sigurnije instrumente poput državnih vrijednosnih papira i instrumenata međunarodnih financijskih institucija, kao što je Banka za međunarodne namire (BIS), te u instrumente središnjih banaka. Takva struktura zadržala se i u cijeloj 2009. godini.

Struktura ukupnih međunarodnih pričuva HNB-a na posljednji dan 2009. neznatno je izmijenjena u odnosu na 31. prosinca 2008.

Tablica 2.4. Struktura ulaganja međunarodnih pričuva prema kreditnom riziku na dan 31. prosinca 2009.

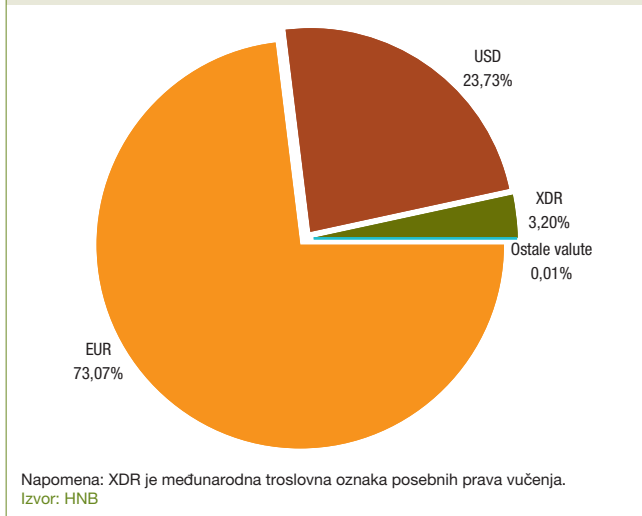
prema tržišnoj vrijednosti, u milijunima eura

Ulaganja	Neto pričuve	Obvezna pričuva	Granična obvezna pričuva	Ministarstvo financija	Ukupne pričuve	31.12.2009. neto pričuve, %	31.12.2009. ukupne pričuve, %	31.12.2008. neto pričuve, %	31.12.2008. ukupne pričuve, %
1. Države									
Državne obveznice ^a	7.734,88	245,64	–	–	7.980,52	85,61	76,92	80,92	83,09
Središnje banke	413,55	444,52	–	90,99	949,06	4,58	9,15	10,13	8,91
Bankovne obveznice	180,11	–	–	–	180,11	1,99	1,74	–	–
Osigurane obveznice	32,52	–	–	–	32,52	0,36	0,31	–	–
2. Međunarodne financijske institucije									
	532,93	–	–	558,73	1.091,66	5,90	10,52	7,65	6,81
3. Banke									
	140,54	–	–	1,14	141,68	1,56	1,37	1,30	1,19
Ukupno	9.034,53	690,16	–	650,86	10.375,55	100,00	100,00	100,00	100,00

^a Uključuje i obratne repo ugovore jer su kolateralizirani, tj. osigurani državnim obveznicama.

Izvor: HNB

2.18. Valutna struktura ukupnih međunarodnih pričuva na dan 31. prosinca 2009.

Valutna struktura međunarodnih pričuva

Na dan 31. prosinca 2009. udio eura u ukupnim međunarodnim pričuvama iznosio je 73,1%, dok je udio američkog dolara iznosio 23,7%. U 2009. zabilježen je porast udjela SDR-a, koji je krajem godine iznosio 3,2% ukupnih međunarodnih pričuva, što je posljedica opće i posebne alokacije MMF-a, u okviru koje je RH dodijeljeno ukupno 303,1 mil. SDR-a.

Kamatni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kamatni rizik je rizik pada cijena obveznica, odnosno vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva HNB-a zbog neželjenih promjena kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinomom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva HNB-a kontrolira se primjenom precizno utvrđenih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja samih pričuva. Budući da su osnovna načela ulaganja međunarodnih pričuva sigurnost i likvidnost, smjernice kamatnog rizika postavljene su tako da se osiguraju pozitivne stope povrata neto dolarskog i neto eurskog portfelja HNB-a u godini dana.

Rezultati i analiza upravljanja deviznim portfeljima HNB-a u 2009.

Stopa povrata neto eurskog portfelja HNB-a za 2009. godinu

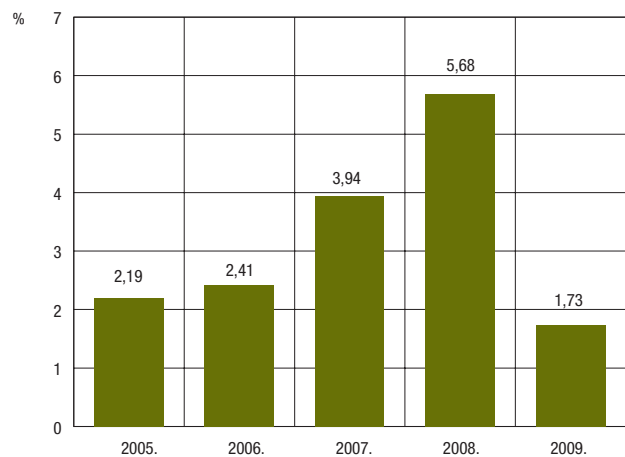
Tablica 2.5. Ostvareni prihodi u 2009. i prosječne stope povrata deviznih portfelja HNB-a prema načelu tržišne vrijednosti

u milijunima originalne valute i postocima

Portfelj	Ostvareni prihod	Godišnja stopa povrata					
	2009.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Eurski	110,50	2,71	2,19	2,41	3,94	5,68	1,73
Dolarski	10,63	1,29	2,78	4,67	6,23	4,57	0,50

Izvor: HNB

2.19. Stope povrata eurskog portfelja HNB-a

Izvor: HNB

iznosila je 1,73%¹, dok je stopa povrata neto dolarskog portfelja HNB-a u istom razdoblju iznosila 0,50%.

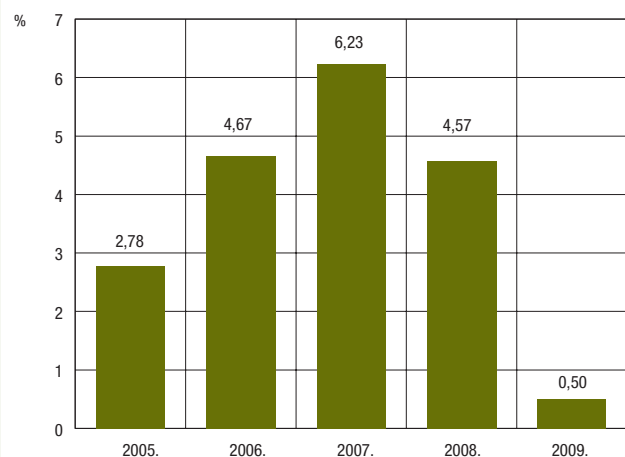
Eurskim neto portfeljem u 2009. ostvaren je prihod od 110,5 mil. EUR, dok je dolarskim neto portfeljem ostvaren prihod od 10,6 mil. USD (7,2 mil. EUR).

Ostvarene stope povrata i eurskog i dolarskog neto portfelja HNB-a u 2009. odražavaju prije svega nisku razinu eurske, a pogotovo dolarske krivulje prinosa, što je prouzročeno velikim porastom cijena obveznica u 2008. godini. S obzirom na taj porast cijena i veliki pad krivulja prinosa u posljednjih nekoliko godina, u sljedećim razdobljima više gotovo i nema prostora za daljnji značajniji rast cijena, a time ni za više stope povrata.

Europska središnja banka nastavila je u 2009. godini provoditi ekspanzivnu monetarnu politiku. Referentnu jednotjednu repo kamatnu stopu tako je snizila četiri puta u razdoblju od siječnja do svibnja 2009., s razine od 2,50% na razinu od 1,00%, na kojoj je ta stopa ostala do kraja prosinca.

Središnja američka banka tijekom cijele 2009. nije mijenjala svoju ključnu prekonoćnu kamatnu stopu, te se ona zadržala u rasponu od 0% do 0,25%, koliko je, nakon deset uzastopnih spuštanja, iznosila i krajem 2008.

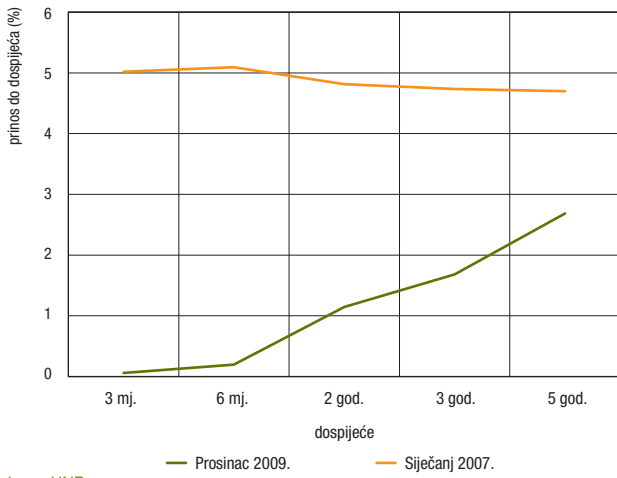
2.20. Stope povrata dolarskog portfelja HNB-a

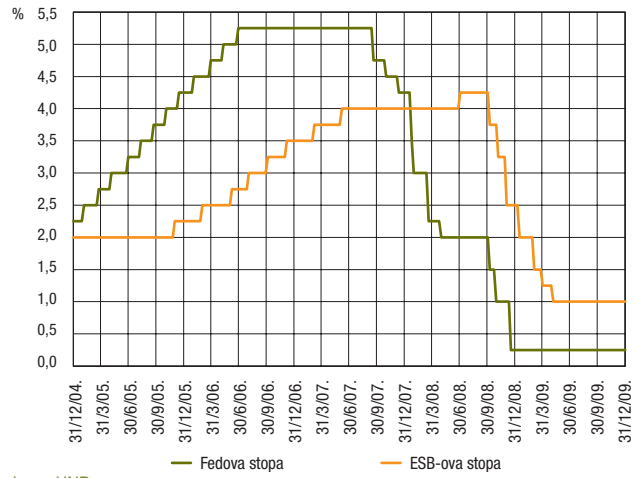
Izvor: HNB

¹ Godišnje stope povrata izračunate su po tzv. metodologiji GIPS (engl. *Global Investment Performance Standards*).

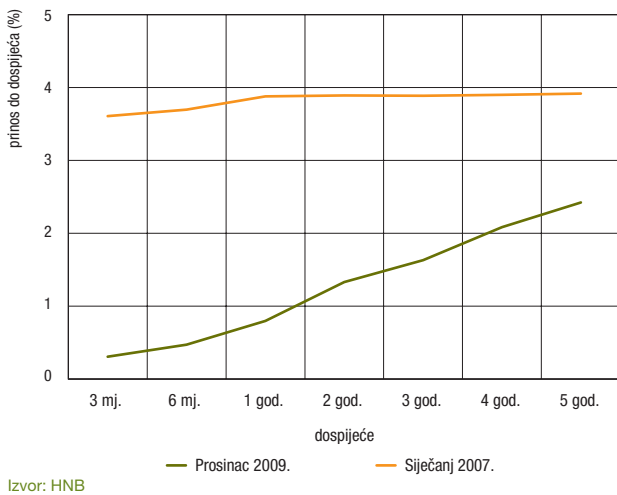
2.21. Razina američke krivulje prinosa početkom 2007. i krajem 2009.

2.23. Kretanje Fedove i ESB-ove ključne kamatne stope

2.22. Razina njemačke krivulje prinosa početkom 2007. i krajem 2009.

Bankarski sektor¹

Rast troškova rezerviranja za gubitke u kreditnom portfelju smanjio je dobit banaka u 2009. godini. ROAA i ROAE nastavili su višegodišnji padajući trend te su na kraju godine iznosili 1,1% odnosno 6,7%. Unatoč padu profitabilnosti, stanje bankovnog sustava u 2009. godini i nadalje je bilo stabilno, a stopa adekvatnosti kapitala zadržala se na visokoj razini (15,8%).

Pogoršavanje gospodarske i financijske situacije u zemlji i okružju u 2009. utjecalo je na kompoziciju bilance banaka te je osjetno usporilo njezin rast i tempo kreditne aktivnosti banaka. Dani krediti porasli su u 2009. za 3,3%, pri čemu je zamjetljivo bilo povećanje kredita državnim jedinicama, dok su krediti stanovništvu, ponajprije gotovinski nenamjenski krediti i krediti za kupnju automobila, smanjeni. Gospodarsko stanje utjecalo je na povećanje kreditnog rizika – smanjena je mogućnost otplate bankovnih kredita, posebice trgovačkih društava. Reakcija

banaka na smanjenje urednosti naplate potraživanja bile su pojačane aktivnosti produživanja rokova naplate i reprogramiranja kredita. Unatoč tome, iznos djelomično naplativih i nenaplativih kredita snažno je porastao te je iznosio 7,8% ukupnih kredita banaka.

Rast depozita domaćih sektora bio je skroman, pa je u rastu izvora financiranja, a time i imovine banaka, ključnu ulogu imala podrška većinskih stranih vlasnika. Uvjeti u okružju, osim što su za posljedicu imali ograničen rast bilance banaka od 2,4%, rezultirali su i drugim prilagodbama u poslovanju banaka. Ojačao je udio devizne i indeksirane imovine kao i udio kratkoročnih plasmana. Banke su strogo kontrolirale opće troškove poslovanja, a oporavak depozita u drugom dijelu godine iskoristile su za jačanje svojih rezervi likvidnosti.

3.1. Poslovanje banaka

Na kraju 2009. godine u Republici Hrvatskoj poslovalo je 39 kreditnih institucija: 32 banke, dvije štedne banke i pet stambenih štedionica. U odnosu na kraj 2008. godine broj se banaka smanjio za jedan, i to zbog pripajanja Slavonske banke d.d., Osijek, banci Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb. Broj štednih banaka povećao se za jedan nakon što je počela poslovati A štedna banka malog poduzetništva d.d., Zagreb.

Broj se srednjih banaka² smanjio sa četiri na kraju 2008. na tri na kraju 2009. godine, i to zbog spomenutog pripajanja Slavonske banke d.d., Osijek, banci iz grupe velikih banaka, Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb, tijekom prvog tromjesečja 2009. godine. S početkom poslovanja novoosnovane A štedne banke malog poduzetništva d.d., Zagreb, u travnju 2009. godine broj

Tablica 3.1. Broj kreditnih institucija na kraju razdoblja

Banke	2007.	2008.	2009.
Broj banaka na početku razdoblja	33	33	33
Banke pripojene drugim bankama	–	–	1
Broj banaka na kraju razdoblja	33	33	32
Štedne banke			
Broj štednih banaka na početku razdoblja	–	–	1 ^a
Broj štednih banaka koje su dobile odobrenje za rad	–	2	–
Broj štednih banaka na kraju razdoblja	–	1 ^a	2
Stambene štedionice			
Broj stambenih štedionica na početku razdoblja	5	5	5
Stambene štedionice koje su dobile odobrenje za rad	–	–	–
Broj stambenih štedionica na kraju razdoblja	5	5	5

^a A štedna banka malog poduzetništva d.d., Zagreb, odobrenje za rad dobila je 9. 4. 2008., a s poslovanjem je započela 1. 4. 2009.

Izvor: HNB

1 Svi financijski podaci za 2009. godinu zasnivaju se na privremenim nerevidiranim izvješćima kreditnih institucija: banaka, štednih banaka i stambenih štedionica.

2 Banke (uključujući štedne banke) podijeljene su u tri grupe usporedivih značajki, ovisno o veličini udjela aktive banke u ukupnoj aktivni svih banaka na kraju izvještajnog razdoblja: velike, srednje i male banke. Velike banke su one banke čija je aktiva veća od 5% ukupne aktive svih banaka, srednje banke su one banke čija je aktiva veća od 1% i manja od 5% ukupne aktive svih banaka, a male banke su one banke čija je aktiva manja od 1% ukupne aktive svih banaka.

malih banaka povećao se na 25. U odnosu na kraj 2008. godine broj velikih banaka te ukupan broj kreditnih institucija bili su nepromijenjeni.

Pripajanje srednje banke velikoj banci najviše je utjecalo na porast udjela ukupne aktive grupe velikih banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka, i to sa 79,4% na kraju 2008. na 82,7% na kraju 2009. godine. Ukupna aktiva velikih banaka porasla je za 6,6%, a isključujući utjecaj povećanja aktive zbog pripajanja, godišnja stopa rasta iznosi 2,8%. Za razliku od velikih banaka, udio ukupne aktive grupe srednjih banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka smanjen je s 12,5% na kraju 2008. godine na 9,1% na kraju 2009. Osim smanjenja broja srednjih banaka, na takvu promjenu utjecalo je i smanjenje aktive svih preostalih banaka iz te grupe u odnosu na kraj 2008. godine, pa je godišnja stopa smanjenja ukupne aktive srednjih banaka, nakon isključenja utjecaja pripajanja, iznosila 2,6%.

Najveći godišnji rast ukupne aktive u odnosu na stanje na kraju 2008. godine ostvaren je kod grupe malih banaka (3,5%), ponajprije zahvaljujući visokim stopama rasta aktive pojedinih malih banaka. To je rezultiralo blagim porastom udjela aktive te grupe banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka s 8,1% na kraju 2008. na 8,2% na kraju 2009. godine.

Tablica 3.2. Grupe banaka usporedivih značajki i udio njihove aktive u aktivnosti svih banaka

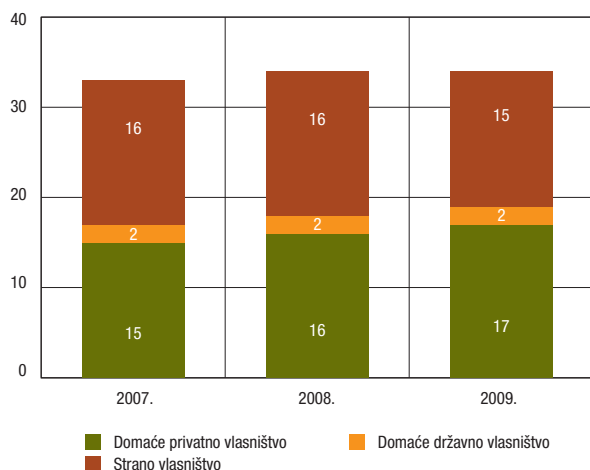
na kraju razdoblja

	Broj banaka			Udio		
	2007.	2008.	2009.	2007.	2008.	2009.
Velike banke	6	6	6	79,0	79,4	82,7
Srednje banke	4	4	3	12,9	12,5	9,1
Male banke	23	24	25	8,1	8,1	8,2
Ukupno	33	34	34	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

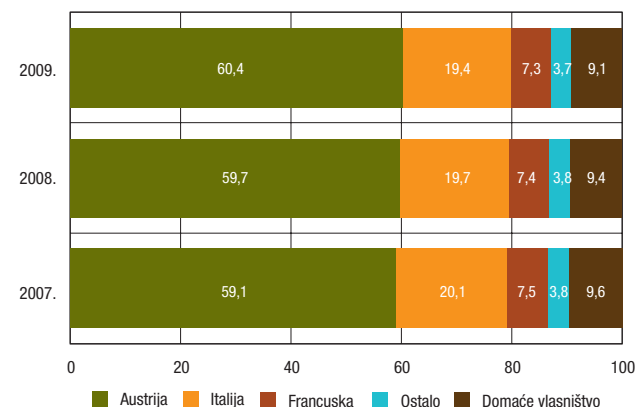
Unatoč povećanju broja banaka u domaćem vlasništvu zbog početka rada A štedne banke malog poduzetništva d.d., Zagreb, udio aktive domaćih banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka u odnosu na kraj 2008. smanjio se za 0,3 postotna boda. Razlog tome je smanjenje udjela aktive banaka u većinskom vlasništvu države s 4,5% na 4,2% zbog smanjenja ukupne aktive tih banaka

3.1. Broj banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva na kraju razdoblja

Izvor: HNB

3.2. Aktiva banaka prema domicilu dioničara na kraju razdoblja

Napomena: Pod domicilom dioničara u ovom se prikazu podrazumijeva sjedište dioničkog društva ili prebivalište vlasnika (fizičke osobe).

Izvor: HNB

u odnosu na stanje na kraju 2008. za 4,2%. Aktiva banaka u domaćem privatnom vlasništvu porasla je za 3,2%, no njezin udio u ukupnoj aktivnosti svih banaka ostao jednak kao i na kraju 2008. godine.

Aktiva banaka u većinskom vlasništvu stranih dioničara porasla je u odnosu na aktivu na kraju 2008. za 2,7%. Udio aktive tih banaka na kraju 2009. iznosio je 90,9% aktive svih banaka, što je za 0,3 postotna boda više nego na kraju 2008. godine. Na povećanje udjela banaka u vlasništvu stranih dioničara najviše je utjecao rast ukupne aktive banaka u vlasništvu austrijskih dioničara za 3,6%, zbog čega je aktiva tih šest banaka imala udio od 60,4% ukupne aktive svih banaka. S udjelom od 19,4% slijedila je aktiva pet banaka u vlasništvu talijanskih dioničara, što je za 0,3 postotna boda manje nego na kraju 2008. godine. Banke u vlasništvu talijanskih dioničara ostvarile su stopu rasta aktive nižu od prosječne (1,1% nasuprot 2,4%). Dioničari iz Francuske, Mađarske, San Marina i Luksemburga na kraju 2009. godine bili su većinski vlasnici po jednoj banci.

Tablica 3.3. Aktiva banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva

u postocima

Banke prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva	Udio aktive pojedine grupe banaka u ukupnoj aktivnosti banaka		
	2007.	2008.	2009.
Banke u domaćem privatnom vlasništvu	4,9	4,9	4,9
Banke u domaćem državnom vlasništvu	4,7	4,5	4,2
Banke u stranom vlasništvu	90,4	90,6	90,9
Ukupno	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

3.1.1. Struktura bilance banaka

Struktura aktive banaka

Na kraju 2009. ukupna aktiva banaka iznosila je 378,9 mlrd. kuna te je u usporedbi sa stanjem na kraju 2008. bila viša za 8,8 mlrd. kuna ili 2,4%. Tijekom prve polovine godine aktiva se banaka smanjila za 0,2% te je njezin rast tijekom 2009. isključivo rezultat povećanja u drugoj polovini godine. Stope rasta

Tablica 3.4. Struktura aktive banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	51.415,9	14,9	3,6	42.671,2	11,5	-17,0	47.673,1	12,5	11,7
1.1. Gotovina	4.551,7	1,3	15,8	5.394,3	1,5	18,5	5.430,9	1,4	0,7
1.2. Depoziti kod HNB-a	46.864,2	13,6	2,6	37.276,9	10,1	-20,5	42.242,2	11,1	13,3
2. Depoziti kod bankarskih institucija	35.118,0	10,2	35,0	35.592,9	9,6	1,4	32.741,9	8,6	-8,0
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	8.748,7	2,5	8,3	10.062,5	2,7	15,0	9.365,8	2,5	-6,9
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	8.515,5	2,5	10,2	6.840,0	1,8	-19,7	5.522,4	1,5	-19,3
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	11.326,4	3,3	-10,7	12.480,3	3,4	10,2	14.009,7	3,7	12,3
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospelja	3.536,7	1,0	6,8	4.798,8	1,3	35,7	4.014,5	1,1	-16,3
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	700,0	0,2	52,1	669,0	0,2	-4,4	1.644,9	0,4	145,9
8. Derivatna financijska imovina	276,0	0,1	-1,8	121,9	0,0	-55,8	212,4	0,1	74,2
9. Krediti financijskim institucijama	6.949,8	2,0	72,2	5.796,7	1,6	-16,6	6.065,1	1,6	4,6
10. Krediti ostalim komitentima	209.319,6	60,7	13,9	240.808,0	65,1	15,0	246.452,8	65,0	2,3
11. Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	1.703,9	0,5	1,7	1.774,1	0,5	4,1	1.959,0	0,5	10,4
12. Preuzeta imovina	355,7	0,1	-20,2	391,7	0,1	10,1	600,5	0,2	53,3
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	4.510,4	1,3	1,7	4.503,8	1,2	-0,1	4.377,6	1,2	-2,8
14. Kamate, naknade i ostala imovina	5.471,0	1,6	14,3	6.624,6	1,8	21,1	7.322,0	1,9	10,5
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	-2.866,2	-0,8	7,2	-3.042,4	-0,8	6,1	-3.080,5	-0,8	1,3
Ukupno imovina	345.081,4	100,0	13,3	370.093,0	100,0	7,2	378.881,2	100,0	2,4

Izvor: HNB

aktive tijekom posljednja dva tromjesečja 2009. bile su jednake (1,3%), pa je u drugoj polovini godine imovina banaka porasla za 9,4 mlrd. kuna ili 2,6%. Rast aktive u drugoj polovini 2009. uglavnom se odnosio na rast likvidnijih i manje rizičnih oblika imovine, dok je rast kredita bio blag, a njihov neto iznos bio je smanjen zbog povećanih ispravaka vrijednosti za nastale gubitke u kreditnom portfelju.

U promatranom jednogodišnjem razdoblju aktiva većine banaka (njih 20) je porasla, dok je kod 13 banaka aktiva bila manja nego na kraju 2008. Aktiva se smanjila u jednoj velikoj banci, u sve tri srednje banke te u devet malih banaka. Unatoč smanjenju iznosa aktive znatnog broja malih banaka, upravo je kod ove skupine, a zbog osjetnog rasta imovine kod većine preostalih 16 banaka iz grupe, ostvarena najviša godišnja stopa rasta aktive, od 3,5%. Aktiva srednjih banaka smanjena je za 2,6%, dok je u skupini velikih banaka rast aktive iznosio 2,8%.³

Dok je promjena iznosa ukupne aktive banaka bila blaga, promjene u valutnoj strukturi bilance tijekom 2009. godine bile su izrazitije.⁴ U 2008. preokrenut je trend jačanja kunske imovine, prisutan dviju prethodnih godina, a povećao se i udio devizne imovine i kunske imovine s valutnom klauzulom. Slična su se kretanja nešto jačim intenzitetom nastavila i u 2009. godini.

Devizna imovina porasla je za 9,1 mlrd. kuna (10,5%), kunska imovina s valutnom klauzulom za 14,0 mlrd. kuna (10,2%), a iznos imovine u kunama smanjio se za 14,3 mlrd. kuna (9,8%). Udio kunske imovine bio je manji za 4,7 postotnih bodova te je iznosio 34,6%, a udjeli devizne imovine i kunske imovine s valutnom klauzulom, zbog porasta od 1,9 odnosno 2,8 postotnih bodova, iznosili su 25,4% odnosno 40,1% ukupne imovine banaka. Rast devizne imovine i kunske imovine s valutnom klauzulom ponajprije je bio odraz rasta kredita u stranim valutama i kunkskih kredita s valutnom klauzulom odobrenih državnim jedinicama i trgovačkim društvima, dok su istodobno kunkski krediti, posebice kunkski krediti trgovačkim društvima, osjetno smanjeni. Viši od ukupnog povećanja deviznih i kunkskih kredita s valutnom klauzulom bio je iznos povećanja kredita u eurima ili indeksiranih uz euro. Ovi su krediti na kraju 2009. činili gotovo 80,0% ukupnih deviznih i indeksiranih kredita, a imovina u eurima ili indeksirana uz euro činila je 81,8% ukupne devizne imovine i kunske imovine s valutnom klauzulom. Udio kredita u švicarskim francima (uključujući one indeksirane uz tu valutu) smanjio se drugu godinu zaredom te je na kraju 2009. iznosio 18,4%. Tijekom 2008. i prvog tromjesečja 2009. prosječna tromjesečna otvorena devizna pozicija banaka bila je kratka, a rast

³ Za potrebe prikaza svih promjena po grupama banaka u ovome poglavlju isključen je utjecaj pripajanja Slavonske banke d.d., Osijek, banci Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb.

⁴ S obzirom na neznatno jačanje tečaja kune prema euru i švicarskom franku, kretanje tečajeva nije imalo znatnijeg utjecaja na kretanje iznosa aktive i njezine devizne (i indeksirane) komponente. Na dan 31. 12. 2009. tečaj kune prema euru u odnosu na tečaj s kraja 2008. blago je aprecirao, sa 7,32 HRK/EUR na 7,31 HRK/EUR, tj. za 0,25%, dok je aprecijacija prema švicarskom franku bila još slabije izražena (0,03%).

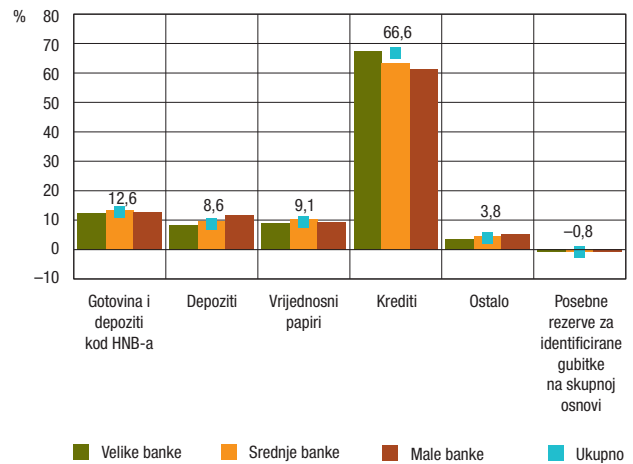
neizvjesnosti i deprecijacijska očekivanja utjecali su na promjenu pozicije iz kratke u dugu. Na kraju 2009. banke su imale dugu otvorenu deviznu poziciju, a njezina je vrijednost bila znatno niža od zakonskog ograničenja u visini od 30% jamstvenoga kapitala.

U strukturi bilance banaka u odnosu na stanje na kraju 2008. nije bilo većih promjena udjela pojedinih instrumenata. Udio danih kredita ostao je na istoj razini, a povećanju udjela depozita kod HNB-a za 1,1 postotni bod odgovaralo je smanjenje udjela depozita kod bankarskih institucija od 1,0 postotnog boda. Iznos depozita kod HNB-a bio je veći gotovo za 5,0 mlrd. kuna, i to uglavnom zahvaljujući prirastu ostvarenom u posljednjem tromjesečju u godini, kad je znatno porastao iznos na računima za namiru kao i iznos ostalih depozita kod HNB-a (prekonočni depoziti). Dio je to pojačanog stvaranja zaliha likvidnosti prisutnog tijekom druge polovine 2009. godine. Tada su banke povećale iznos depozita kod HNB-a i depozita kod bankarskih institucija, a također su dosta bila pojačana i ulaganja u vrijednosne papire, posebice vrijednosne papire stranih središnjih država. No, u odnosu na kraj 2008. iznos depozita kod bankarskih institucija i iznos ulaganja u vrijednosne papire smanjeni su. Razlog smanjenja depozita kod bankarskih institucija znatan je pad njihova iznosa u prvom tromjesečju 2009. godine, kada je obvezni postotak minimalne pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima smanjen s 28,5% na 25,0%, a potom na 20,0%. Pad ulaganja u vrijednosne papire prije svega je bio posljedica promijenjenih računovodstvenih pravila. Izmjene Međunarodnih računovodstvenih standarda iz 2008. omogućile su da se ulaganja vođena u trgovačkom portfelju i u portfelju raspoloživom za prodaju, pod uvjetom da se zadovolje određeni uvjeti, reklasificiraju u portfelj zajmova i potraživanja. Kako se vrednovanje ovih instrumenata nakon reklasifikacije provodi po amortiziranom trošku, a ne po fer vrijednosti, na taj način prestaje obveza priznavanja dobitaka/gubitaka po ovim instrumentima u računu dobiti i gubitka, odnosno računu kapitala kada je riječ o portfelju raspoloživom za prodaju. Preknjižavanjem znatnog iznosa ulaganja (2,3 mlrd. kuna) s pozicije vrijednosnih papira na poziciju danih kredita u drugom je tromjesečju 2009. zamjetljivo smanjen iznos ulaganja u vrijednosne papire i povećan je iznos kredita, što je utjecalo i na kretanje njihovoga iznosa na godišnjoj razini.

Jednako kao i na kraju 2008., nešto više od polovine iznosa ulaganja u vrijednosne papire bilo je evidentirano u portfelju raspoloživom za prodaju. Vrijednost ulaganja raspoređenih u taj portfelj usklađuje se s tržišnim cijenama, a pritom se ostvarena dobit/gubitak ne priznaje izravno u računu dobiti i gubitka, već se vodi na računima kapitala kao nerealizirana dobit/gubitak. Na kraju 2009. banke su po ovome portfelju iskazale nerealizirani gubitak od 24,8 mil. kuna, što je u odnosu na gubitke iskazane na kraju 2008. smanjenje od 78,0%. U strukturi dužničkih vrijednosnih papira prema instrumentima i nadalje su dominirale obveznice (49,8%), a slijedili su trezorski zapisi MF-a s 27,6%. Više od polovine obveznica (59,0%) činile su obveznice nerezidenata, pretežito obveznice stranih država. Nešto više od četvrtine dužničkih vrijednosnih papira odnosilo se na instrumente tržišta novca, koji su zbog snažnog porasta ulaganja u instrumente tržišta novca stranih država u posljednjem tromjesečju u godini znatno povećali svoj udio u distribuciji vrijednosnih papira prema instrumentima.

Iznos (neto) danih kredita porastao je u 2009. za 5,9 mlrd. kuna ili 2,4%, i to isključivo zahvaljujući porastu tijekom prvog tromjesečja u godini. Tada je, nakon spomenutih izmjena propisa o deviznoj likvidnosti, ostvaren zamjetljiv rast kredita državnim jedinicama. U sljedeća dva tromjesečja 2009. godine krediti ovom sektoru nastavili su rasti, premda znatno usporenijim tempom. U posljednjem tromjesečju 2009. smanjio se iznos kredita

3.3. Struktura aktive grupa banaka usporedivih značajki na kraju 2009.

Izvor: HNB

državnim jedinicama, a porasli su krediti trgovačkim društvima. Međutim, glavnina tada zabilježenog rasta kredita trgovačkim društvima bila je usmjerena na trgovačka društva u vlasništvu države. Bez obzira na pad u posljednjem tromjesečju, iznos kredita državnim jedinicama na godišnjoj je razini snažno porastao (46,7%), pa je i njihov udio u sektorskoj distribuciji kredita u promatranom jednogodišnjem razdoblju zamjetljivo povećan. Istodobno je udio kredita stanovništvu osjetno smanjen, na 46,8%.

Najvišu stopu rasta (neto) danih kredita u 2009. ostvarile su velike banke (3,2%) zbog svoje dominantne uloge u kreditiranju državnih jedinica, pa je u odnosu na kraj 2008. udio kredita u aktivi povećan isključivo u ovoj grupi banaka. Kod malih banaka krediti su porasli za 1,2%, a u srednjim su se bankama smanjili po stopi od 4,2%. U strukturi aktive velikih banaka udio kredita bio je najviši te je iznosio 67,5%. Najmanji udio kredita u aktivi i nadalje su imale male banke (61,5%), dok je kod srednjih banaka taj udio iznosio 63,2%.

Struktura pasive banaka

Tijekom 2009. primljeni depoziti banaka porasli su za 9,0 mlrd. kuna ili 3,6% te su na kraju godine iznosili 256,8 mlrd. kuna. Njihov udio u pasivi banaka blago se povećao, i to na 67,8%. U odnosu na 2008. godinu, kada je stopa rasta depozita iznosila 6,3%, rast depozita zamjetljivo je usporen, a za to je zaslužan ponajprije osjetno sporiji rast depozita stanovništva (3,8% u odnosu na 11,7% u 2008. godini).

U odnosu na kraj 2008. najviše su porasli depoziti nerezidenata (8,6 mlrd. kuna ili 22,9%), pri čemu se na depozite većinskih stranih vlasnika odnosilo 6,8 mlrd. kuna. Depoziti stanovništva porasli su za 5,2 mlrd. kuna (3,8%), a depoziti financijskih institucija, prije svega nebankarskih financijskih institucija (osiguravatelji, mirovinski fondovi i dr.) za 1,5 mlrd. kuna (9,5%). Depozita trgovačkih društava bilo je manje za 4,3 mlrd. kuna ili 8,7%, a depozita državnih jedinica za 1,8 mlrd. kuna ili 29,8%. Udio se depozita stanovništva u ukupnim depozitima blago povećao na 55,0%, a osjetan pad udjela od 2,4 postotna boda zabilježen je kod depozita trgovačkih društava, čiji je udio u ukupnim depozitima banaka na kraju 2009. godine iznosio 17,6%. Najviše je porastao udio depozita nerezidenata u ukupnim depozitima banaka (za 2,8 postotnih bodova, tj. na 17,9%), tako da su ti depoziti premašili po udjelu u ukupnim depozitima banaka trgovačka društva.

Tablica 3.5. Struktura pasive banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	20.573,0	6,0	36,2	19.270,0	5,2	-6,3	21.180,5	5,6	9,9
1.1. Kratkoročni	11.325,6	3,3	55,4	8.314,0	2,2	-26,6	10.163,7	2,7	22,2
1.2. Dugoročni	9.247,4	2,7	18,3	10.956,1	3,0	18,5	11.016,8	2,9	0,6
2. Depoziti	233.108,0	67,6	14,9	247.813,9	67,0	6,3	256.810,1	67,8	3,6
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	45.284,0	13,1	20,1	41.313,1	11,2	-8,8	34.526,9	9,1	-16,4
2.2. Štedni	26.859,4	7,8	1,0	25.640,1	6,9	-4,5	24.531,5	6,5	-4,3
2.3. Oročeni	160.964,5	46,6	16,1	180.860,7	48,9	12,4	197.751,7	52,2	9,3
3. Ostali krediti	31.738,8	9,2	-20,2	32.862,6	8,9	3,5	31.787,5	8,4	-3,3
3.1. Kratkoročni	5.528,8	1,6	-44,9	7.955,1	2,1	43,9	6.133,5	1,6	-22,9
3.2. Dugoročni	26.210,1	7,6	-11,9	24.907,5	6,7	-5,0	25.654,0	6,8	3,0
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	367,5	0,1	65,9	1.578,3	0,4	329,4	417,1	0,1	-73,6
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	3.476,7	1,0	-3,0	3.392,3	0,9	-2,4	119,3	0,0	-96,5
5.1. Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Dugoročni	3.476,7	1,0	-3,0	3.392,3	0,9	-2,4	119,3	0,0	-96,5
6. Izdani podređeni instrumenti	225,7	0,1	-70,2	53,3	0,0	-76,4	396,6	0,1	643,6
7. Izdani hibridni instrumenti	636,6	0,2	15,2	2.055,7	0,6	222,9	3.016,4	0,8	46,7
8. Kamate, naknade i ostale obveze	11.781,4	3,4	13,1	13.139,7	3,6	11,5	12.413,9	3,3	-5,5
Ukupno obveze	301.907,8	87,5	10,4	320.165,9	86,5	6,0	326.141,5	86,1	1,9
Ukupno kapital	43.173,6	12,5	38,1	49.927,1	13,5	15,6	52.739,7	13,9	5,6
Ukupno obveze i kapital	345.081,4	100,0	13,3	370.093,0	100,0	7,2	378.881,2	100,0	2,4

Izvor: HNB

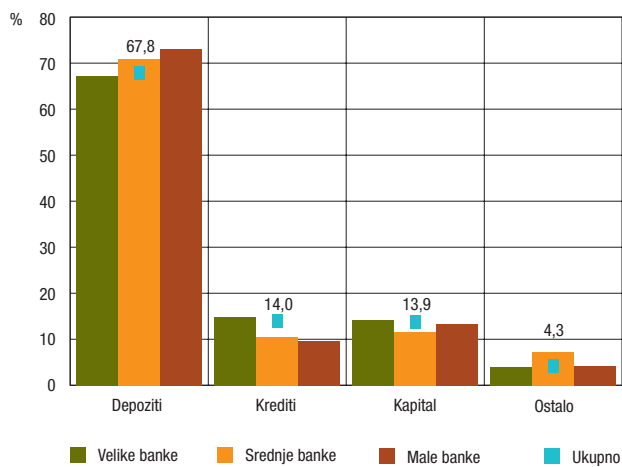
Glavnina prirasta depozita ostvarena je u trećem tromjesečju, zahvaljujući sezonskom oporavku i porastu depozita gotovo svih sektora, a posebice depozita trgovačkih društava. Unatoč visokom porastu u trećem tromjesečju, iznos depozita trgovačkih društava bio je niži nego na kraju prethodne godine, na što je ponajprije utjecao snažan pad u prvom tromjesečju. U 2009. kod trgovačkih su društava osjetno smanjeni oročeni depoziti, a zatim i depoziti žiroračuna i tekućih računa, pri čemu je kod obične vrste depozita najveći učinak imao pad kunske komponente. Uobičajeni porast depozita stanovništva tijekom ljetnih mjeseci nije izostao ni ove godine. U gotovo jednakom su nominalnom iznosu kao u trećem tromjesečju depoziti stanovništva porasli i u posljednjem tromjesečju godine, ali zbog neznatnog rasta tijekom prve polovine godine (pri čemu je u drugom tromjesečju zabilježen i blagi pad) iznos godišnjeg rasta depozita stanovništva bio je gotovo tri puta manji od onoga u 2008. godini. Gotovo za četvrtinu smanjeni su tijekom 2009. depoziti žiroračuna i tekućih računa stanovništva, dok su oročeni depoziti tog sektora osjetno porasli, ali ipak znatno slabije nego prethodne godine. Rast oročenih depozita stanovništva isključivo je rezultat rasta oročenih deviznih depozita. Oni su znatno porasli, za 18,8%, i to djelomice zbog supstitucije kunske štednje deviznom.

Rast oročenih depozita stanovništva i nerezidenata rezultirao je rastom ukupnih oročenih depozita za 9,3%, a štedni depoziti i depoziti žiroračuna i tekućih računa smanjili su se za 4,3% odnosno 16,4%. Udio depozita žiroračuna i tekućih računa iznosio je 13,4%, što je znatno manje od prosječnog udjela u posljednjih pet godina (17,6%). Nešto blaži bio je pad udjela štednih depozita, a udio oročenih depozita iznosio je 77,0% ukupnih depozita. Nešto više od 80% oročenih depozita imalo je preostali rok do dospelosti kraći od jedne godine, dok je godinu dana prije taj postotak

iznosio 78,8%. Gotovo cjelokupan prirast oročenih depozita odnosio se na kategorije kratkoročnog dospeljeka (do jedne godine).

Pad oročenih kunskih depozita, posebice kod trgovačkih društava i stanovništva te pad depozita žiroračuna i tekućih računa koji su pretežito kunski rezultirali su vidljivim smanjenjem udjela kunskih depozita u ukupnim depozitima banaka. Oni su na kraju 2009. činili 32,3% ukupnih depozita, što je čak za 8,0 postotnih bodova manje nego na kraju 2008. godine. Udio deviznih depozita porastao je za 8,7 postotnih boda te je iznosio 65,6%

3.4. Struktura pasive grupa banaka usporedivih značajki na kraju 2009.

Izvor: HNB

ukupnih depozita, a zajedno s kunkskim depozitima s valutnom klauzulom udio je iznosio 67,7%. Rast deviznih depozita rezultat je rasta oročenih deviznih depozita svih sektora osim državnih jedinica.

Zahvaljujući porastu depozita većinskih stranih vlasnika, stopa rasta ukupnih depozita bila je najviša u velikim bankama (4,4%). U malim bankama depoziti su porasli za 2,4% zbog porasta depozita stanovništva, koji su u ovoj skupini banaka imali najvišu stopu rasta, a zatim i zbog snažnog porasta depozita ostalih nerezidenata (različitih od većinskih stranih vlasnika). Pad od 1,5% ostvaren je kod depozita srednjih banaka, ponajprije zbog pada depozita financijskih institucija te depozita državnih jedinica i trgovačkih društava. Udio depozita u pasivi smanjio se jedino kod malih banaka, no on je u ovoj grupi i nadalje bio najviši i iznosio je 72,9%. Istodobno je u pasivi malih banaka porastao udio primljenih kredita, i to zbog pojačanoga korištenja kreditnih sredstava HBOR-a.

Saldo primljenih kredita bio je na kraju 2009. za 0,8 mlrd. kuna ili 1,6% manji nego na kraju 2008. te je iznosio 53,0 mlrd. kuna ili 14,0% ukupne pasive banaka. Smanjenje primljenih kredita ponajprije je bilo posljedica smanjenja kredita primljenih od ostalih stranih financijskih institucija (različitih od većinskih stranih vlasnika) u iznosu od 1,8 mlrd. kuna, i to zbog povrata inozemnoga kredita u jednoj velikoj banci u drugom tromjesečju 2009. godine. U toj je banci u posljednjem tromjesečju 2009. godine osjetno porastao iznos kredita od HBOR-a, čiji je porast na razini svih banaka u posljednjem tromjesečju iznosio 2,0 mlrd. kuna. Stoga su na godišnjoj razini krediti od HBOR-a porasli za 2,8 mlrd. kuna ili 22,0%. Krediti od HBOR-a činili su na kraju 2009. godine 29,5% ukupnih primljenih kredita banaka, a najveći dio primljenih kredita, 44,6%, i nadalje se odnosio na kredite od većinskih stranih vlasnika, koji su tijekom godine porasli za 0,9 mlrd. kuna ili 4,0%.

Rast primljenih kredita bio je najizrazitiji u malim bankama (12,1%), u kojima su najviše porasli krediti od HBOR-a (11,1%), koji su na kraju 2009. činili 67,9% primljenih kredita malih banaka. Male su banke imale najniži udio primljenih kredita u pasivi među svim grupama banaka. On je na kraju 2009. iznosio 9,6%. U velikim bankama taj je udio bio najviši i iznosio je 14,8%, a rast primljenih kredita u toj grupi banaka (po stopi od 1,8%) ponajprije je odraz snažnog rasta kredita od HBOR-a (30,0%), a potom i kredita od većinskih stranih vlasnika (4,9%). U srednjima su se bankama primljeni krediti smanjili za 8,4% te

su činili 0,4% pasive, i to pod utjecajem pada kredita od većinskih stranih vlasnika.

Iznos izdanih dužničkih vrijednosnih papira znatno je smanjen zbog isplate obveznice po dospelju u jednoj velikoj banci. Izdavanje podređenih i hibridnih instrumenata u većem broju banaka rezultiralo je njihovim zamjetljivim relativnim porastom, no njihov je udio u pasivi, kao i udio dužničkih vrijednosnih papira, bio nizak. Zajedno su činili manje od 1,0% pasive banaka.

Svoj je udio u pasivi osim depozita povećao i kapital banaka, koji je na kraju 2009. iznosio 13,9%. Veći dio dobiti ostvarene u 2008., oko tri četvrtine iznosa, banke su rasporedile u zadržanu dobit i rezerve, što je umanjilo utjecaj pada dobiti banaka u 2009. i rezultiralo porastom kapitala od 5,6%. Visok udio kapitala u pasivi banaka posljedica je znatnih kapitalnih ulaganja dioničara banaka kao i zadržavanja većeg dijela ostvarene dobiti u razdoblju od 2006. nadalje. Niz monetarnih i bonitetnih mjera HNB-a poticao je u tome razdoblju banke na supstituciju duga kapitalnim ulaganjima, a najvažnija od tih mjera, mjera o graničnoj obveznoj pričuvu, ukinuta je u listopadu 2008. godine.

Udio kapitala u pasivi u promatranom je jednogodišnjem razdoblju porastao samo u velikim bankama, a u toj je grupi bio i najviši (14,2%). Najniži je bio u srednjim bankama (11,6%), i to zbog utjecaja gubitaka ostvarenih u tekućoj godini u jednoj od banaka iz grupe. Kapital malih banaka bio je opterećen gubicima iz tekuće godine te gubicima iz prethodnih godina, a njegova još relativno visoka vrijednost (13,9% ukupne pasive malih banaka) posljedica je visokog udjela kapitala u pasivi u određenom broju malih banaka.

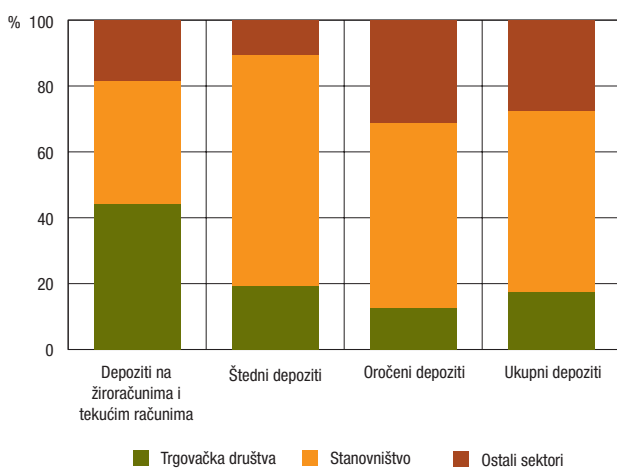
Snažan rast deviznih depozita (19,5%) rezultirao je porastom ukupnih deviznih obveza i obveza s valutnom klauzulom od 13,1%, dok su kunske obveze bile niže za 15,8%. Stoga je udio deviznih obveza i obveza s valutnom klauzulom na kraju 2009. porastao na 68,0% ukupnih obveza banaka. Glavnina se odnosila na devizne obveze, čiji je udio iznosio 63,1% i koji je u odnosu na stanje na kraju 2008. bio viši za 7,0 postotnih bodova. S obzirom na to da je kapital banaka u cijelosti nominiran u kunama, udio devizne i indeksirane komponente u pasivi, tj. u obvezama i kapitalu zajedno, bio je manji i iznosio je 58,5%. Rast deviznih i indeksiranih obveza bio je, i nominalno i relativno, izrazitiji od rasta devizne i indeksirane imovine, i to zbog osjetnog pada imovine u švicarskim francima (uključujući imovinu indeksiranu uz tu valutu). Istodobno je rast eurske imovine bio viši od rasta eurskih obveza (uključujući imovinu i obveze indeksirane uz tu valutu), što je bio osnovni uzrok produljivanja duge otvorene devizne pozicije banaka u odnosu na kraj 2008. godine.

3.1.2. Kapital banaka

U 2009. nastavilo se znatno usporavanje rasta bilančnoga kapitala banaka iz prethodne godine te je njegovo povećanje u iznosu od 2,8 mlrd. kuna ili 5,6% bilo gotovo trostruko sporije u usporedbi s povećanjem u 2008. godini, kada je rastao po stopi od 15,6%. S obzirom na blago povećanje dioničkoga kapitala od 0,5 mlrd. kuna (1,7%) te smanjenje dobiti tekuće godine za četvrtinu (25,4%), navedeno povećanje bilančnoga kapitala ponajprije je rezultat raspoređivanja dobiti iz 2008. godine u zadržanu dobit, koja je porasla za više od trećine odnosno za 36,4% (za 2,1 mlrd. kuna) te u statutarne i ostale kapitalne rezerve (porast od 12,2% odnosno za 1,3 mlrd. kuna). Te su stavke kapitala nastavile povećavati svoje udjele u ukupnom bilančnom kapitalu te su, promatrane zajedno, premašile trećinu, odnosno činile 37,1% ukupnoga bilančnoga kapitala.

Velike su banke znatno povećale bilančni kapital, za 11,9%, a srednje su ga smanjile za više od trećine, tj. za 33,9%. Obje promjene treba povezati s navedenim pripajanjem jedne banke

3.5. Struktura depozita banaka po vrstama i sektorima na kraju 2009.

Izvor: HNB

Tablica 3.6. Struktura bilančnoga kapitala banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	25.179,3	58,3	51,8	28.287,6	56,7	12,3	28.781,8	54,6	1,7
2. Dobit/gubitak tekuće godine	4.067,4	9,4	19,8	4.612,5	9,2	13,4	3.439,5	6,5	-25,4
3. Zadržana dobit/gubitak	4.212,0	9,8	13,3	5.694,1	11,4	35,2	7.764,9	14,7	36,4
4. Zakonske rezerve	1.054,3	2,4	19,5	969,4	1,9	-8,1	1.084,1	2,1	11,8
5. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	8.644,2	20,0	29,8	10.511,3	21,1	21,6	11.790,2	22,4	12,2
6. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	30,7	0,1	109,9	-112,5	-0,2	-	-24,8	0,0	-78,0
7. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	-0,8	0,0	-	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	0,0
8. Dobit/gubitak prethodne godine	-13,6	0,0	396,3	-35,3	-0,1	159,9	-96,0	-0,2	171,8
Ukupno kapital	43.173,6	100,0	38,1	49.927,1	100,0	15,6	52.739,7	100,0	5,6

Izvor: HNB

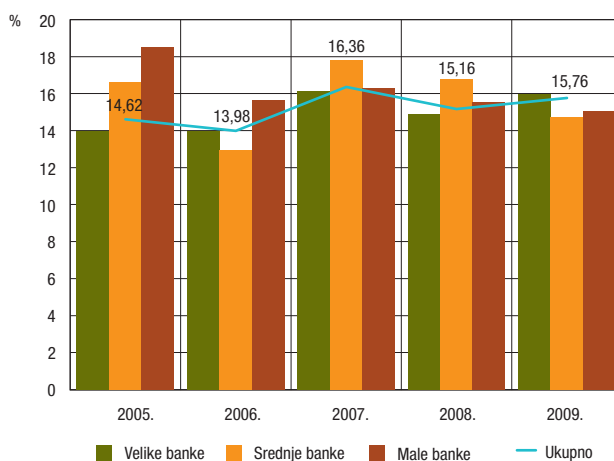
iz grupe srednjih banaka banci iz grupe velikih banaka. Bilančni kapital malih banaka povećao se za 2,4%.

Tijekom 2009. godine jamstveni kapital banaka porastao je za 3,1% te je iznosio 50,5 mlrd. kuna. Povećanje je rezultat kretanja u prva dva tromjesečja, kada je porast iznosio gotovo 3,5%, a u drugom dijelu godine jamstveni se kapital smanjio za 0,4%. Porastu jamstvenoga kapitala u mnogo većoj mjeri pridonio je rast dopunskoga kapitala I (61,6%, odnosno za 1,3 mlrd. kuna) nego porast osnovnoga kapitala (22,3%, odnosno 0,3 mlrd. kuna). Dopunski kapital II i nadalje nije iskazivala nijedna banka.

Krajem 2009. stopa adekvatnosti kapitala bila je viša za 0,6 postotnih bodova u usporedbi sa stopom krajem prethodne godine te je iznosila 15,76%. Rast stope adekvatnosti kapitala rezultat je porasta jamstvenoga kapitala od 3,1% i istodobnog smanjenja kapitalnog zahtjeva za 0,8%. Smanjenje kapitalnog zahtjeva bilo je uvjetovano smanjenjem dijela za pokriće kreditnog rizika za 0,3% kao i smanjenjem preostalog dijela, koji služi za pokriće tržišnih rizika, za 29,5%.

Prvi put od kraja 2006. grupa srednjih banaka nije iskazala najvišu stopu adekvatnosti kapitala, s obzirom na to da ju je tijekom godine smanjila za više od 2,0 postotna boda, a na to je

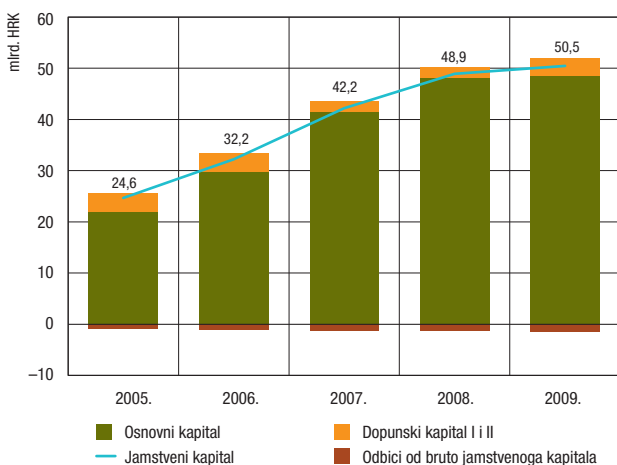
3.7. Stopa adekvatnosti kapitala po grupama banaka usporedivih značajki na kraju razdoblja

Izvor: HNB

3.6. Struktura jamstvenoga kapitala banaka

na kraju razdoblja

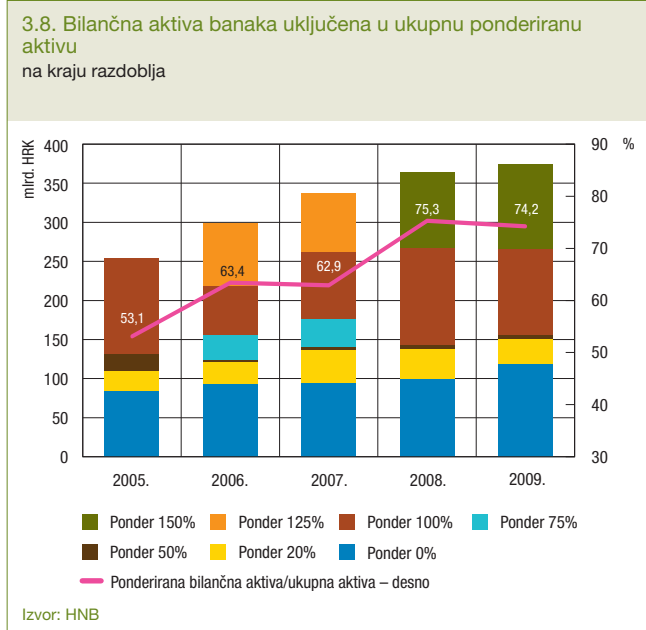

Izvor: HNB

znatno utjecalo navedeno pripajanje jedne banke iz grupe srednjih banaka banci iz grupe velikih banaka. Stopa adekvatnosti smanjila se i kod grupe malih banaka za 0,48 postotnih bodova te je njezin porast na razini svih banaka isključivo rezultat povećanja kod velikih banaka, i to za 1,08 postotnih bodova. Na taj je način ta grupa banaka prvi put u duljem razdoblju ostvarila najvišu stopu adekvatnosti kapitala u visini od 15,94%. Kao i krajem 2008., dvije su banke iskazale stopu adekvatnosti kapitala manju od 11%, a nijedna banka nije iskazala stopu adekvatnosti nižu od zakonski propisanog minimuma od 10%.

Neto vrijednost aktive koja se ponderira različitim stupnjema rizika porasla je u 2009. za 10,5 mlrd. kuna ili 2,9%, odnosno nešto više nego što je porasla ukupna aktiva (2,4%). Povećanje ponderiranog iznosa aktive bilo je, međutim, vrlo skromno (2,5 mlrd. kuna ili 0,9%) zbog relativno visokog porasta nerizičnog dijela aktive, odnosno onog dijela koji se ponderira ponderom 0%⁵, pa tako ne povećava visinu ponderiranog iznosa.

5 Potraživanja osigurana jamstvima/vrijednosnim papirima Vlade RH, Hrvatske narodne banke, vlada ili središnjih banaka zemalja članica OECD-a ili potraživanja od tih institucija.

Iznos izloženosti koje se ponderiraju ponderom 0% porastao je za 19,5 mlrd. kuna, odnosno za 19,5%. Osim tog dijela aktive znatnije je porastao dio koji se ponderira ponderom 150%⁶ (za 11,8 mlrd. kuna), što je rezultiralo povećanjem ponderiranog iznosa za 17,7 mlrd. kuna. Istodobno je znatno smanjen iznos izloženosti koje se ponderiraju ponderom 100%⁷, za 14,1 mlrd. kuna.

Nastavilo se smanjivanje inače niskog udjela kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike u ukupnom kapitalnom zahtjevu. On se tijekom 2009. godine smanjio za 29,5% te mu je udio pao za pola postotnog boda, s 1,8% na 1,3% ukupnoga kapitalnog zahtjeva. Kapitalni zahtjev za kreditni rizik ostao je gotovo neizmijenjenim (pad od 0,3%) te je činio 98,7% ukupnoga kapitalnog zahtjeva.

3.1.3. Kvaliteta aktive banaka

Plasmani i potencijalne obveze⁸ banaka porasli su u 2009. samo za 1,1%, što znači da usporevanje njihova rasta traje treću godinu zaredom. Godina 2009. bila je obilježena niskom razinom kreditne aktivnosti zbog nesklonosti banaka povećavanju

izloženosti kreditnom riziku u uvjetima negativnih gospodarskih trendova, ali i zbog slabljenja potražnje za kreditima, uglavnom potražnje stanovništva.

Ukupni plasmani i potencijalne obveze banaka iznosili su na kraju 2009. godine 427,0 mlrd. kuna, a krediti, s udjelom od 61,2%, i nadalje su činili najveći dio plasmana i potencijalnih obveza. Najveća nominalna i relativna promjena među stavkama plasmana i potencijalnih obveza u odnosu na kraj 2008. ostvarena je kod potencijalnih obveza. Zbog smanjenja svih stavki, a posebice neiskorištenih okvirnih kredita, potencijalne su obveze bile manje za 8,9 mlrd. kuna (12,7%), pa im se udio smanjio na 14,2% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. Dani depoziti blago su porasli (2,2 mlrd. kuna, tj. 3,0%) te su činili 17,5% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. Preostalih 7,1% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza činila je imovina raspoloživa za prodaju, imovina koja se drži do dospijeća, ugrađeni derivati i ostala potraživanja.

Gotovo cjelokupan rast plasmana i potencijalnih obveza banaka u 2009. godini od 4,6 mlrd. kuna odnosio se na rast u velikim bankama⁹ (4,3 mlrd. kuna ili 1,2%), dok je rast u malim bankama iznosio 639,9 mil. kuna (2,0%). Srednje su banke ostvarile smanjenje plasmana i potencijalnih obveza za 425,5 mil. kuna (1,2%).

Veći od ukupnog rasta plasmana bio je rast tzv. loših plasmana i potencijalnih obveza¹⁰, koji su rasli po godišnjoj stopi od 61,0%. Tako snažan porast loših plasmana, pojačan padom plasmana i potencijalnih obveza skupine A od 1,0%, utjecao je na povećanje udjela loših plasmana i potencijalnih obveza s 3,3% na 5,3%. Veći udio od navedenog loši plasmani i potencijalne obveze posljednji su put imali na kraju 2002. godine (5,9%).

Glavnina rasta loših plasmana i potencijalnih obveza u 2009. odnosila se na rast djelomično nadoknadivih plasmana (plasmana skupine B) koji su porasli za 7,5 mlrd. kuna (75,6%), od čega se najveći dio odnosio na plasmane podskupine B1, kod kojih procijenjeni gubitak iznosi od 1% do 30%. Potpuno nenadoknativi plasmani (plasmani skupine C) u promatranom su razdoblju porasli za 1,1 mlrd. kuna (26,7%).

Sve grupe banaka ostvarile su u 2009. visoke stope rasta loših plasmana i potencijalnih obveza, a najvišu stopu rasta iskazale su srednje banke (125,3%). Slijedile su velike banke s rastom od 58,0% te male banke s rastom od 39,0%. Unatoč znatnom porastu loših plasmana u velikim bankama, ova je grupa banaka i nadalje imala najmanji omjer loših i ukupnih plasmana

Tablica 3.7. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza banaka po rizičnim skupinama na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.		2008.		2009.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
Potpuno nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina A)	384.204,3	96,9	408.397,9	96,7	404.373,3	94,7
Djelomično nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina B)	7.946,5	2,0	9.865,7	2,3	17.328,3	4,1
Nenadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina C)	4.270,3	1,1	4.214,6	1,0	5.341,3	1,2
Ukupno	396.421,2	100,0	422.478,1	100,0	427.043,0	100,0

Izvor: HNB

⁶ Devizna i valutno indeksirana potraživanja od klijenata s neusklađenom deviznom pozicijom

⁷ Kunska potraživanja nepokrivena odgovarajućom založnom imovinom

⁸ Plasmani i potencijalne obveze koji su izloženi kreditnom riziku i koji podliježu raspoređivanju u rizične skupine utvrđeni su Odlukom o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka (NN, br. 17/2005., 149/2005. i 74/2006.). Prema Odluci plasmani i potencijalne obveze raspoređuju se u sljedeće rizične skupine: A – potpuno nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze, B – djelomično nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze i C – nenadoknadivi plasmani i potencijalne obveze.

⁹ Za potrebe prikaza svih promjena po grupama banaka u ovome poglavlju isključen je utjecaj pripajanja Slavonske banke d.d., Osijek, banci Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb.

¹⁰ Lošim plasmanima i potencijalnim obvezama smatraju se plasmani i potencijalne obveze raspoređeni u rizične skupine B i C.

Tablica 3.8. Ispravci vrijednosti i rezervacije banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Banke	2007.	2008.	2009.
Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	9.774,6	10.230,1	13.379,1
– ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	6.290,3	6.555,2	9.764,7
– rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	3.484,3	3.674,9	3.614,4
Ukupni plasmani i potencijalne obveze	396.421,2	422.478,1	427.043,0
Relativni omjer (%): ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	2,5	2,4	3,1

Izvor: HNB

i potencijalnih obveza, koji je na kraju 2009. iznosio 4,8%. U srednjim bankama, uz najveći porast za 3,1 postotni bod, omjer je iznosio 7,5%, a kod malih banaka premašio je 8,5%.

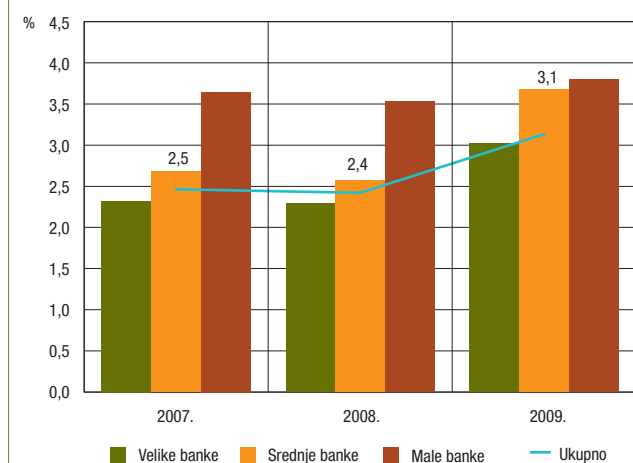
Banke su u 2009. povećale ukupan iznos ispravaka vrijednosti i rezerviranja¹¹ za 3,1 mlrd. kuna (30,8%), čime je zaustavljen i preokrenut višegodišnji silazni trend pokrivenosti ukupnih

zmanjenje ove pokrivenosti u godini, za gotovo 8,0 postotnih bodova, iskazale su male banke (na 34,5%). Tako snažno smanjivanje pokrivenosti kod malih banaka rezultat je više nego upola niže stope rasta ispravaka vrijednosti (brojnik pokazatelja) nego što je bio rast loših plasmana (nazivnik pokazatelja), odnosno 12,9% naprama 39,0%. Kod velikih i srednjih banaka također je zamjetljiva sporija stopa rasta ispravaka vrijednosti od stope rasta loših plasmana, premda ne u tolikoj mjeri.

Ukupni krediti banaka (bruto) iznosili su na kraju 2009. godine 261,1 mlrd. kuna, što je odnosu na stanje na kraju 2008. povećanje za 8,5 mlrd. kuna (3,3%). U velikim bankama porast kredita iznosio je 8,6 mlrd. kuna ili 4,1%, a u malim bankama 323,9 mil. kuna (1,6%), dok su se u srednjim bankama ukupni krediti (bruto) smanjili za 460,2 mil. kuna ili 2,0%.

U odnosu na prethodnu godinu kreditna se aktivnost banaka prema svim sektorima, osim prema domaćim financijskim i neprofitnim institucijama koje imaju relativno malu važnost, usporila, a krediti nerezidentima i stanovništvu smanjili su se za 14,7% odnosno 3,0%. Za sektor stanovništva 2009. je prva godina u posljednjih 12 godina u kojoj su se bruto krediti smanjili. Ukupno smanjenje iznosilo je 3,7 mlrd. kuna, a najveći je pad ostvaren kod gotovinskih nenamjenskih, iskorištenih okvirnih i ostalih kredita, i to za 2,0 mlrd. kuna (3,6%), kao i kredita za kupnju automobila za 1,8 mlrd. kuna (19,0%), što je ujedno bilo najveće godišnje relativno smanjenje kredita. Jedini su porasli, premda mnogo sporije u odnosu na prethodnu godinu, stambeni krediti, čiji je rast na kraju 2009. iznosio 642,0 mil. kuna (1,2%). Rast se kredita trgovačkim društvima u protekloj godini

3.9. Pokrivenost plasmana i potencijalnih obveza ispravicima vrijednosti i rezervacijama, po grupama banaka usporedivih značajki na kraju razdoblja

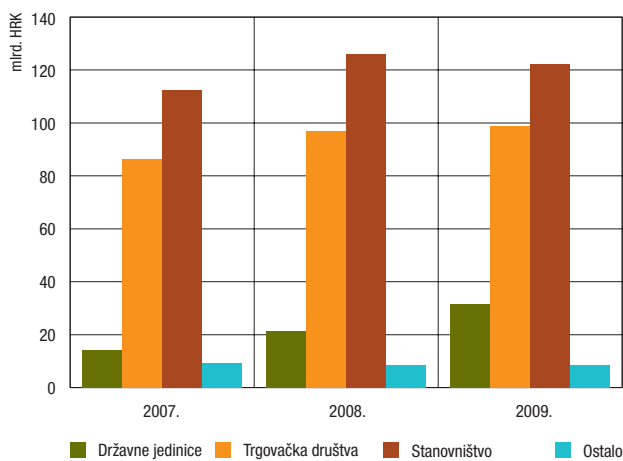

Izvor: HNB

plasmana i potencijalnih obveza banaka ukupnim ispravicima vrijednosti i rezervacijama te je ovaj pokazatelj na kraju 2009. iznosio 3,1%. Premda je rast ispravaka vrijednosti i rezerviranja bio mnogo viši nego prijašnjih godina, zbog iznimnog porasta loših plasmana pokrivenost tih plasmana pripadajućim ispravicima vrijednosti nastavila se smanjivati, te se s 46,6% na kraju 2008. smanjila na 43,1% na kraju 2009. godine.

Pokrivenost ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka ukupnim ispravicima vrijednosti i rezervacijama na kraju 2009. i nadalje je bila najviša u grupi malih banaka (3,8%). Slijedile su srednje banke s nešto manjom pokrivenošću od 3,7%, dok su najmanju pokrivenost plasmana iskazale velike banke (3,0%). Za razliku od ukupne pokrivenosti, grupa velikih banaka imala je najvišu pokrivenost loših plasmana pripadajućim ispravicima vrijednosti (45,3%). Slijedile su srednje banke s pokrivenošću od 38,1%, a najmanju pokrivenost loših plasmana i najveće

3.10. Stanje bankovnih kredita prema vrsti korisnika na kraju razdoblja

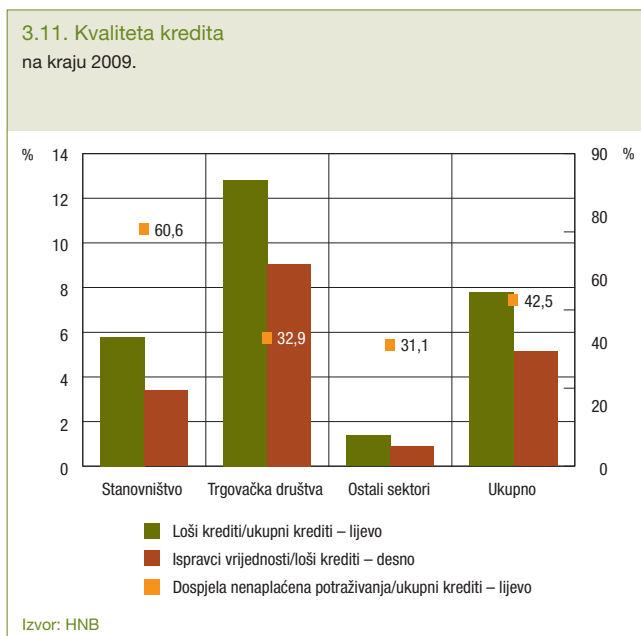

Izvor: HNB

11 Loši plasmani i potencijalne obveze podliježu umanjenju vrijednosti za iznos gubitka zbog nemogućnosti potpune naplate (skupine B i C), a plasmani i potencijalne obveze klasificirane u rizičnu skupinu A podliježu rezerviranjima za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

također znatno usporio, s 12,3% u 2008. na 2,7% u 2009. godini. Smanjenje stope rasta (s 50,1% u 2008. na 46,7% u 2009.), promatrano relativno, obilježilo je i kredite državnim jedinicama, no porast tih kredita tijekom 2009. godine bio je nominalno veći nego 2008. te je tako ostvareno povećanje za 10,0 mlrd. kuna (u 2008. povećanje je iznosilo 7,2 mlrd. kuna). Posljedica toga jesu promjene u sektorskoj distribuciji bruto kredita najvećih sektora u obliku smanjenja udjela kredita stanovništvu s 49,8% na 46,8%, kredita trgovačkim društvima s 38,3% na 37,9% te povećanje udjela kredita državnim jedinicama s 8,5% na 12,1% ukupnih kredita.

Gotovo cjelokupni godišnji nominalni rast kredita državnim jedinicama ostvaren je već u prvom tromjesečju 2009. u velikim bankama, pa je ta grupa banaka, s udjelom od 95,3%, bila dominantni kreditor sektora državne jedinice. Taj rast odrazio se na povećanje udjela sektora državnih jedinica u sektorskoj distribuciji kredita u velikim bankama s 10,0% na 13,8%. Sve grupe banaka, a nominalno najviše velike banke, smanjile su kreditiranje stanovništva (za 2,9 mlrd. kuna odnosno 1,4%). Kod srednjih banaka krediti stanovništvu smanjeni su za nešto više od 0,5 mlrd. kuna (0,3%), a kod malih banaka za 351,5 mil. kuna

(4,4%). Male su banke najviše povećale kredite trgovačkim društvima (i nominalno i relativno), i to za 1,2 mlrd. kuna ili 11,3%. Povećanje tih kredita kod velikih banaka iznosilo je 1,1 mlrd. kuna (5,90%), dok su se kod srednjih banaka krediti trgovačkim društvima blago smanjili, i to za 131,2 mil. kuna ili 0,7%.

Izrazit rast loših kredita u 2009. godini (7,8 mlrd. kuna ili 62,7%) ponajviše je rezultat povećanja loših kredita trgovačkih društava (5,4 mlrd. kuna ili 75,3%), potom stanovništva (2,1 mlrd. kuna ili 41,6%) te nerezidenata (309,6 mil. kuna ili 313,3%). Većina porasta loših kredita u okviru sektora stanovništva odnosila se na gotovinske nenamjenske, iskorištene okvirne i ostale kredite stanovništvu (1,4 mlrd. kuna ili 39,7%) te stambene kredite (0,6 mlrd. kuna ili 62,2%). Loši krediti trgovačkim društvima, zbog stope rasta veće od prosječne stope rasta svih loših kredita, nadalje povećavaju svoj udio u sektorskoj distribuciji loših kredita na 62,5%, dok se, zbog sporije dinamike stope rasta od prosječne stope, udio loših kredita stanovništvu u

2009. godini smanjio na 34,9%.

Rast loših kredita utjecao je na pogoršanje osnovnog pokazatelja kvalitete kredita – udjela loših kredita u ukupnim kreditima s 4,9% na 7,8%. Vrijednost višu od navedene taj je pokazatelj posljednji put imao u rujnu 2004. godine. Promatrano po sektorima, najveće povećanje omjera loših i ukupnih kredita ostvareno je kod nerezidenata (19,0 postotnih bodova) te je ovaj pokazatelj dosegnuo najvišu vrijednost (23,9%) među svim sektorima. U odnosu na 2008. povećani su udjeli loših kredita u ukupnim kreditima odobrenima trgovačkim društvima (na 12,8%) i stanovništvu (na 5,8%). U sektoru stanovništva iznadprosječan udio loših kredita u ukupnim imali su hipotekarni krediti (11,9%) te gotovinski, okvirni i ostali krediti stanovništvu (9,0%).

Udio se loših u ukupnim kreditima najviše povećao kod srednjih banaka, s 4,9% na 11,4%, potom kod malih banaka, s 8,8% na 13,0%, a najmanji porast tog udjela bio je kod velikih banaka, i to za 2,3 postotna boda, odnosno na 6,9%. Srednje su banke imale najvišu stopu rasta loših kredita (126,8% ili 1,4 mlrd. kuna), ponajviše zbog rasta loših kredita trgovačkim društvima za 1,1 mlrd. kuna, a to je i u ostalim grupama banaka bio osnovni razlog za porast ukupnih loših kredita. Tako se na rast loših kredita trgovačkih društava u velikim bankama odnosilo 3,6 mlrd. kuna od ukupno 5,5 mlrd. kuna, koliko je iznosio porast ukupnih loših kredita u toj grupi banaka. U malim bankama taj je rast iznosio 734,0 mil. kuna, a ukupnih loših kredita bilo je za 869,4 mil. kuna više nego na kraju 2008.

Dospjela nenaplaćena potraživanja po kreditima¹² iznosila su na kraju 2009. godine 13,4 mlrd. kuna, što je u odnosu na stanje na kraju 2008. porast za 4,1 mlrd. kuna ili 43,3%. Rast dospjelih nenaplaćenih potraživanja odrazio se na rast njihova udjela u ukupnim kreditima s 3,7% na 5,1%. Glavnina ukupnog porasta tih potraživanja odnosila se na kredite odobrene trgovačkim društvima (3,1 mlrd. kuna), što je utjecalo na nastavak rasta njihova udjela u ukupno odobrenim kreditima trgovačkim društvima sa 6,1% na 9,1%. Kod stanovništva taj se pokazatelj s 2,5% povećao na 3,4%, a najveći relativni porast bio je kod nerezidenata, s 8,2% na 12,6%.

Iznos kredita skupine A kod kojih postoje nenaplaćena potraživanja dospjela duže od 90 dana¹³ smanjen je u odnosu na stanje na kraju prethodne godine za 375,3 mil. kuna ili 7,8%, što je djelomično posljedica reklasifikacije tih kredita u lošije rizične skupine, ali i pojačanih aktivnosti prolongiranja rokova naplate i reprogramiranja kredita u 2009. godini.

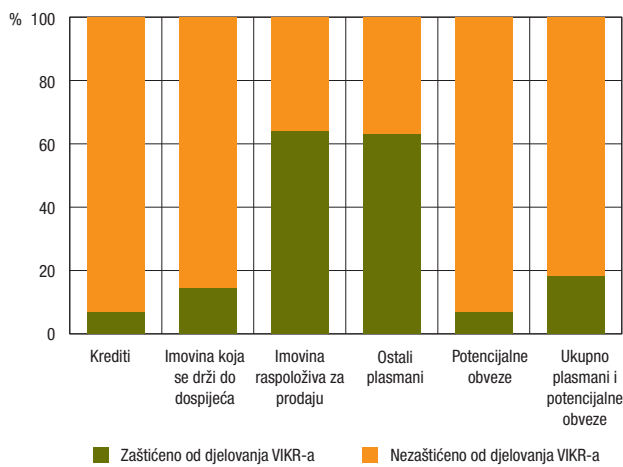
Na kraju 2009. devizni dio bilance banaka (izražen ili indeksiran uz stranu valutu) povećan je za 23,1 mlrd. kuna u odnosu na stanje na kraju 2008., dok je kunkski dio smanjen za 14,3 mlrd. kuna, a depoziti kod HNB-a jedina su važnija kunska stavka u bilanci banke koja je porasla. U takvim je okolnostima znatno porasla izloženost valutno induciranoj kreditnoj riziku (VIKR), pa su na kraju 2009. godine plasmani i potencijalne obveze izloženi VIKR-u činili 61,2% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, što je najviša vrijednost ovog pokazatelja zabilježena od njegova uvođenja (polovinom 2006. godine). U odnosu na 2008. smanjen je udio plasmana i potencijalnih obveza koji su, iako izloženi VIKR-u, zaštićeni od njegova utjecaja (s 21,1% na 17,7%), odnosno porastao je udio nezaštićenih plasmana, tj. plasmana onim klijentima koji imaju neusklađenu deviznu poziciju (na 82,3%). Najveći udio od VIKR-a nezaštićenih plasmana imali su i nadalje krediti (na kraju 2009. udio je iznosio 93,1%, a na kraju 2008. godine 91,5%).

Smanjivanje udjela kunkskih kredita u ukupnim kreditima,

¹² Isključivo dospjeli dio potraživanja, bez obzira na broj dana kašnjenja.

¹³ Krediti kod kojih nastane kašnjenje u plaćanju duže od 90 dana mogu se zadržati u rizičnoj skupini A ako je banka poduzela pravne radnje za naplatu svojih tražbina pomoću instrumenata osiguranja naplate. Ako se naplata ne ostvari u roku od dvije godine, banka mora reklasificirati takve kredite u lošije rizične skupine uz provođenje ispravka vrijednosti od minimalno 30%.

3.12. Struktura neto plasmana izloženih VIKR-u na kraju 2009.

Izvor: HNB

koje je započelo krajem 2008. godine, nastavilo se tijekom cijele 2009., pa su na kraju 2009. krediti izraženi ili indeksirani u stranoj valuti činili 72,7% ukupnih kredita (2008. taj je udio iznosio 65,3%). Tako se udio kunskih kredita u ukupnim kreditima smanjio za 16,5 mlrd. kuna ili 19,3% te su kunski krediti na kraju godine činili samo 27,3% svih kredita, što je niže od razine s kraja 2006. godine, kada je njihov udio iznosio 28,3%. Ukupan godišnji rast deviznih kredita iznosio je 11,7 mlrd. kuna ili 40,7%, što se odrazilo na porast njihova udjela u ukupnim kreditima s 11,7% na 16,0%. Kunski krediti s valutnom klauzulom također su se povećali, za 10,7 mlrd. kuna ili 8,1%, njihov je udio u ukupnim kreditima povećan za 3,0 postotna boda, tj. na 56,7%. Rast kredita (izraženih ili indeksiranih) u stranoj valuti isključivo je bio posljedica rasta eurskih kredita, i to za 28,5 mlrd. kuna ili 24,1%, dok su krediti u svim ostalim važnijim stranim valutama (švicarskim francima, američkom dolaru) smanjeni. Kao rezultat navedenoga krediti (izraženi ili indeksirani) u eurima činili su gotovo 80% svih valutnih kredita te 58,1% svih neto kredita.

Udio plasmana (bez potencijalnih obveza) koji su osigurani kvalitetnim instrumentima osiguranja¹⁴ iznosio je na kraju 2009. godine 45,3% neto plasmana. Vrijednost instrumenata osiguranja pokrivala je 88,8% vrijednosti plasmana koji su bili predmetom osiguranja, što je neznatno smanjenje u odnosu na stanje na kraju 2008. godine. Najvažniji instrumenti osiguranja plasmana i nadalje su bile stambene i poslovne nekretnine, premda se njihov udio u svim kvalitetnim instrumentima blago smanjio u odnosu na udio prethodne godine (na 36,9%, tj. na 21,2% osiguranog iznosa potraživanja). S udjelom od 23,2% slijedili su ostali instrumenti (koje su definirale banke), koji su na godišnjoj razini blago porasli, kao i osiguranja u obliku jamstava i vrijednosnih papira.

Najveći udio osiguranih u ukupnim plasmanima ponovo su imale velike banke (47,5%), koje su se, osim stambenim i poslovnim nekretninama te interno definiranim instrumentima osiguranja, dosta koristile jamstvima i vrijednosnim papirima. Slijedile su male banke s udjelom osiguranih plasmana od 40,1%, kojima je poslovna nekretnina (kao i kod srednjih banaka) i nadalje bila glavna stavka među kvalitetnim instrumentima

osiguranja. U srednjim bankama udio osiguranih plasmana bio je najmanji i iznosio je 29,8%.

3.1.4. Kvaliteta zarade banaka

Dobit banaka prije oporezivanja na kraju 2009. u usporedbi s dobiti na kraju 2008. smanjila se za četvrtinu, odnosno za 1,4 mlrd. kuna te je iznosila 4,3 mlrd. kuna. Takav se financijski rezultat neizbježno odrazio na znatno pogoršanje svih pokazatelja profitabilnosti banaka. Navedeno smanjenje dobiti rezultat je pogoršanja kvalitete plasmana i izvanbilančnih potraživanja banaka i time uvjetovanog povećanja troškova rezerviranja za gubitke u ukupnom iznosu od 2,3 mlrd. kuna.

Gubitak u poslovanju iskazalo je ukupno devet banaka u ukupnoj visini od 613,1 mil. kuna, od čega se gotovo tri četvrtine odnosilo na jednu banku iz grupe srednjih banaka. Udio tih banaka u ukupnoj aktivni svih banaka iznosio je 5,2%, što je znatno više u usporedbi sa stanjem na kraju 2008., kad je udio aktivne sedam banaka koje su tada poslovale s gubitkom činio 1,2% aktivne svih banaka.

Grupa srednjih banaka završila je 2009. godinu s gubitkom od 277,3 mil. kuna. Gubitak je rezultat ostvarenoga gubitka jedne banke iz te grupe u visini od 446,6 mil. kuna, dok su preostale dvije srednje banke imale dobit. Dobit velikih banaka smanjila se za 13,3%, a dobit se malih banaka smanjila na manje od polovine iznosa dobiti iz 2008. (smanjenje za 50,8%).

Sve su grupe banaka iskazale snažno povećanje ukupnih troškova rezerviranja za gubitke, ponajviše velike banke, kod kojih su oni bili gotovo tri i pol puta veći nego krajem prethodne godine (povećanje za 245,5%). Rezerviranja srednjih banaka bila su dva i pol puta veća, a ona malih banaka dvostruko veća.

Povećanje neto prihoda banaka od 6,3%, te gotovo nepromijenjena visina općih administrativnih troškova i amortizacije rezultirali su povećanjem neto prihoda iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke od 12,9%, ali zbog navedenog porasta troškova rezerviranja to nije bilo dovoljno da bi spriječilo pad dobiti. Do porasta neto prihoda došlo je zahvaljujući porastu neto nekamatnih prihoda, koji su porasli gotovo za trećinu, što je gotovo isključivo bilo zbog porasta ostalih neto nekamatnih prihoda, dok su neto prihodi od provizija i naknada ostali isti kao na kraju 2008. S druge strane, neto kamatni prihod se smanjio, upućujući ponajprije na poskupljenje izvora sredstava banaka. Međutim, valja napomenuti da su jedan dio povećanih kamatnih troškova banke nadomjestile dobitima od izvedenih instrumenata, koji su namijenjeni zaštiti od kamatnog rizika.

Zbog smanjenja od 4,1% udio se neto kamatnog prihoda u neto prihodu banaka smanjio na manje od dvije trećine. Udio se neto prihoda od provizija i naknada također smanjio na nešto manje od petine neto prihoda. Nasuprot tome, udio neto ostalih nekamatnih prihoda povećao se za više od osam postotnih bodova te je krajem 2009. u ukupnom neto prihodu banaka sudjelovao s 18,0%.

Kamatni su prihodi porasli za 4,9%, tj. rasli su dva i pol puta sporije od kamatnih troškova, zbog čega se neto kamatni prihod smanjio za 4,1% u odnosu na stanje u istom razdoblju 2008. godine. Porast kamatnih prihoda od kredita za 8,7% rezultirao je porastom njihova udjela u strukturi kamatnih prihoda za 3,1 postotni bod, na 87,1%. Blago se povećao i udio kamatnih prihoda od dužničkih vrijednosnih papira, a kamatni prihodi od depozita smanjili su se čak za dvije trećine. Njihov pad rezultat je pada depozita kod stranih financijskih institucija, do kojeg je došlo

¹⁴ Kvalitetnim instrumentima osiguranja smatraju se stambena i poslovna nekretnina, depoziti, jamstva ili vrijednosni papiri domaćih državnih jedinica i HNB-a, državnih jedinica i središnjih banaka zemalja članica OECD-a, domaćih banaka, banaka zemalja članica OECD-a, ali i svi ostali instrumenti koje su banke svojim aktima odredile kao kvalitetne instrumente osiguranja.

Tablica 3.9. Račun dobiti i gubitka banaka
u milijunima kuna i postocima

	2007.		2008.		2009.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
Ukupno kamatni prihodi	18.246,9	22,6	21.767,4	19,3	22.830,3	4,9
Ukupno kamatni troškovi	9.690,8	34,6	11.809,2	21,9	13.282,1	12,5
Neto kamatni prihod	8.556,1	11,3	9.958,2	16,4	9.548,2	-4,1
Ukupno prihodi od provizija i naknada	4.207,6	16,9	4.342,8	3,2	4.301,4	-1,0
Ukupno troškovi provizija i naknada	1.368,2	-0,4	1.362,0	-0,5	1.319,6	-3,1
Neto prihod od provizija i naknada	2.839,4	27,7	2.980,9	5,0	2.981,8	0,0
Ostali nekamatni prihodi	2.077,3	9,5	2.291,7	10,3	3.367,3	46,9
Ostali nekamatni troškovi	795,7	-11,5	860,5	8,1	622,1	-27,7
Neto ostali nekamatni prihod	1.281,6	28,4	1.431,3	11,7	2.745,1	91,8
Neto nekamatni prihod	4.121,0	27,9	4.412,1	7,1	5.726,9	29,8
Opći administrativni troškovi i amortizacija	6.607,9	10,2	7.534,8	14,0	7.557,0	0,3
Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	6.069,2	23,4	6.835,5	12,6	7.718,1	12,9
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	530,6	160,2	908,4	71,2	3.474,1	282,5
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	433,4	-9,1	190,6	-56,0	-60,5	-
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	964,0	41,7	1.098,9	14,0	3.413,6	210,6
Dobit/gubitak prije oporezivanja	5.105,1	20,5	5.736,5	12,4	4.304,5	-25,0
Porez na dobit	1.037,7	23,3	1.124,0	8,3	865,0	-23,0
Dobit/gubitak tekuće godine	4.067,4	19,8	4.612,5	13,4	3.439,5	-25,4

Izvor: HNB

nakon izmjena mjere o deviznoj likvidnosti. Istodobno je ostvaren visok rast kredita državnim jedinicama, pa su kamatni prihodi od kredita tom sektoru porasli za 46,1%. Porast kamatnih troškova iznosio je 12,5%. Kamatni troškovi na primljene depozite, izrazito najveći dio kamatnih troškova, porasli su za 21,0%. Više od polovine tih troškova odnosilo se na troškove s osnove depozita primljenih od stanovništva, koji su porasli za 25,5%, a njihov je porast činio gotovo tri četvrtine porasta ukupnih kamatnih troškova.

Neto kamatni prihod neznatno se smanjio kod velikih banaka, za 0,1%. Znatno je smanjenje bilo vidljivo kod grupe srednjih banaka (od 29,1%), a treba imati na umu da je broj banaka u

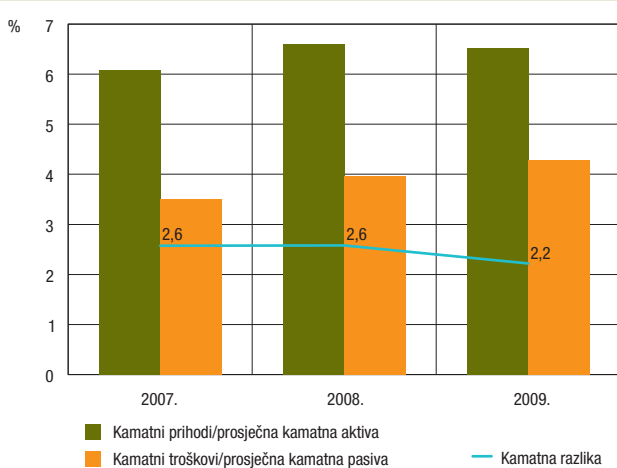
toj grupi u odnosu na kraj 2008. smanjen. Smanjenje neto kamatnog prihoda malih banaka bilo je nešto slabije nego kod svih banaka ukupno i iznosilo je 3,2%.

Zbog blagog smanjenja kamatnog prihoda po prosječnoj kamatnoj aktivni te nešto intenzivnijeg porasta kamatnih troškova po kamatnoj pasivi njihova se razlika (engl. *spread*) smanjila za 0,4 postotna boda.

Ukupni neto prihodi od provizija i naknada banaka ostali su gotovo neizmijenjeni u usporedbi s vrijednostima na kraju 2008. godine. Prihodi banaka s te osnove smanjili su se za manje od 1% zbog većeg utjecaja smanjenja prihoda od naknada za usluge platnog prometa (za 4,9%) od utjecaja povećanja prihoda od naknada za ostale bankovne usluge, koji su porasli za 2,5%. Troškovi od provizija i naknada bili su manji za 3,1%, uglavnom zbog smanjenja troškova provizija i naknada za bankovne usluge rezidenata od 7,6%. Istodobno, iste su naknade za nerezidente porasle za 19,5%.

Neto ostali nekamatni prihodi, koji su se gotovo udvostručili (povećanje za 91,8%), ostvarili su porast zbog istodobnog rasta prihoda za 46,9% i smanjenja troškova za 27,7%. U 2009. banke su ostvarile mnogo bolji rezultat od trgovinskih aktivnosti (trgovanje izvedenicama, vrijednosnim papirima, devizama i kunkskom gotovinom). Dobit od aktivnosti trgovanja iznosila je 2,6 mlrd. kuna, a 2008. godine ostvaren je gubitak od 2,1 mlrd. kuna. Dobit ostvarena trgovanjem izvedenicama iznosila je 1,4 mlrd. kuna (u 2008. gubitak je iznosio 2,5 mlrd. kuna), a veći je dio rezultat zaštite (engl. *hedge*) od valutnoga i kamatnog rizika. Cjelokupan iznos dobiti od trgovanja izvedenicama ostvaren je u prvoj polovini godine, posebice u drugom tromjesečju, kada je jačanje tečaja kune prema najvažnijim stranim valutama rezultiralo gubicima od tečajnih razlika i dobitima od izvedenih instrumenata namijenjenih zaštiti od valutnog rizika. Dobit od trgovanja devizama iznosila je 1,2 mlrd. kuna, odnosno 397,5 mil. kuna više nego krajem 2008. Dobit od trgovanja

3.13. Prihod od kamatne aktive i trošak kamatne pasive banaka na kraju razdoblja

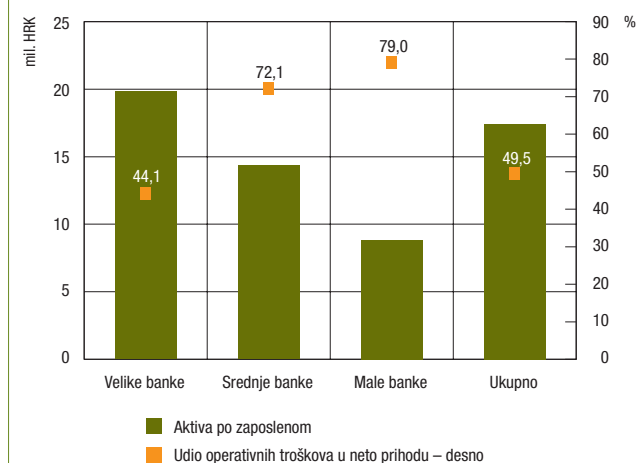
Izvor: HNB

vrijednosnim papirima iznosila je 85,0 mil. kuna, a 2008. je godine ostvaren gubitak na osnovi ove aktivnosti u iznosu od 331,8 mil. kuna.

Porast općih administrativnih troškova i amortizacije bio je zanemariv (0,3%), što je zajedno s porastom neto prihoda od 6,3% pozitivno djelovalo na omjer tih troškova i neto prihoda (engl. *cost to income ratio*), koji je iznosio 49,5%. Krajem 2008. taj je omjer iznosio 52,4%. Pritom je važan bio utjecaj smanjenja tog pokazatelja kod velikih banaka, gdje se jedino i smanjio, gotovo za četiri postotna boda. Kod preostalih dviju grupa banaka, kod kojih je navedeni omjer znatno viši, on je porastao, i to ponajviše kod srednjih banaka (za 9,4 postotna boda), a mnogo manje kod malih banaka (za manje od pola postotnog boda).

Tijekom cijele 2009. broj zaposlenika banaka bio je u padu te je na kraju godine iznosio 21.730, pa je u odnosu na stanje na kraju 2008. zaposlenih bilo za 335 manje. S obzirom na to da se imovina banaka povećala za 2,4%, povećao se i iznos aktive po zaposlenom, te je dosegao najvišu vrijednost u proteklih pet godina (17,4 mil. kuna). Prema visini tog omjera prve su bile velike banke (19,8 mil. kuna), kod kojih je taj omjer bio više nego dvostruko veći nego kod malih banaka (8,8 mil. kuna). Kod

3.14. Efikasnost poslovanja, po grupama banaka usporedivih značajki na kraju 2009.

Izvor: HNB

grupe srednjih banaka omjer je iznosio 14,3 mil. kuna imovine po zaposlenom.

Porast ukupnih troškova rezerviranja za gubitke u proteklih godinu dana iznosio je 2,3 mlrd. kuna odnosno 210,6%. Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke bili su veći za 2,6 mlrd. kuna ili 282,5%, dok je od ukidanja troškova rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi u 2009. ostvaren prihod od 60,5 mil. kuna. Ukupni troškovi rezerviranja znatno su porasli kod svih skupina banaka, najviše kod grupe velikih banaka (245,5%). Srednje su banke povećale troškove rezerviranja za 150,0%, a male banke za 100,3%.

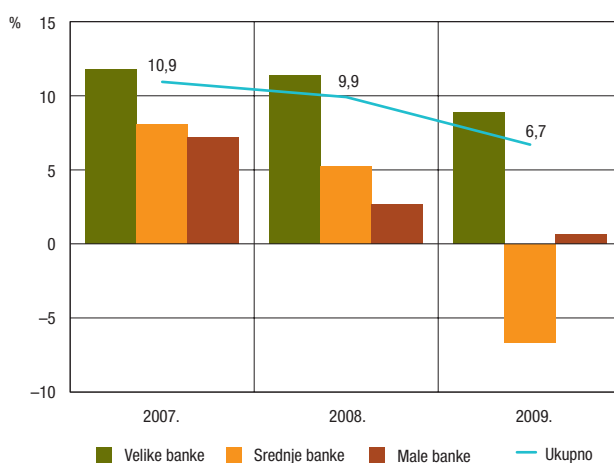
Oba su glavna pokazatelja profitabilnosti, profitabilnost prosječne aktive (engl. *Return on Average Assets* – ROAA) i profitabilnost prosječnoga kapitala banaka (engl. *Return on Average Equity* – ROAE) zbog navedenog smanjenja dobiti banaka u 2009. godini poprimila najniže vrijednosti u proteklih pet godina. U odnosu na kraj 2008. ROAA se smanjio za 0,5 postotnih bodova, na 1,1%. U grupi srednjih banaka ovaj je pokazatelj bio negativan, u malima je iznosio samo 0,3%, a u velikim bankama iznosio je 1,5%, odnosno za 0,3 postotna boda manje nego na kraju 2008. godine.

3.15. Prinos na prosječnu aktivu, po grupama banaka usporedivih značajki na kraju razdoblja

Izvor: HNB

3.16. Prinos na prosječni kapital, po grupama banaka usporedivih značajki na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Povrat na prosječni kapital banaka (ROAE) smanjio se za 3,2 postotna boda, na 6,7%. Kod grupe velikih banaka pokazatelj je iznosio 8,9%, u malim bankama samo 0,7%, a u grupi srednjih banaka pokazatelj je bio negativan zbog gubitaka ostvarenih u 2009. godini.

3.1.5. Likvidnost banaka

U odnosu na 2008. izvori financiranja u 2009. godini bili su znatno oskudniji i skuplji. Domaći depoziti ostali su na gotovo jednakoj razini kao na kraju 2008., pa su se banke, posebice velike, više oslanjale na izvore većinskih stranih vlasnika. Otežana likvidnosna pozicija banaka u prvom polugodištu, posebice u prvom tromjesečju, kada je HNB radi slabljenja deprecijacijskih pritisaka ograničio kunsku likvidnost, u drugome se polugodištu osjetno poboljšala. Zahvaljujući prije svega utjecaju sezonskog priljeva depozita te nesklonosti preuzimanju viših rizika u poslovanju, banke su osnažile svoje zalihe likvidnosti ulažući u manje rizične i visokolikvidne oblike imovine.

U 2009. ukupni primljeni depoziti i krediti banaka, odnosno izvori financiranja porasli su za 9,8 mlrd. kuna ili 3,3%, pri

čemu je rast depozita iznosio 9,0 mlrd. kuna (3,6%), a rast primljenih kredita 0,8 mlrd. kuna (1,6%).

Rast domaćih izvora bio je skroman. Oni su porasli za 2,3 mlrd. kuna (1,0%), a najveći dio odnosio se na primljene kredite (1,8 mlrd. kuna ili 9,5%), dok su domaći depoziti porasli za samo 0,4 mlrd. kuna ili 0,2%. Nizak rast domaćih izvora nadomješten je porastom kredita i depozita većinskih stranih vlasnika. Oni su tijekom 2009. porasli za 7,7 mlrd. kuna (14,9%), a najveći dio odnosio se na depozite, čiji je rast iznosio 6,8 mlrd. kuna ili 23,3%. Ostali strani izvori financiranja blago su smanjeni zbog osjetnog pada kredita primljenih od stranih financijskih institucija (različitih od većinskih stranih vlasnika), no istodobno je izražen bio rast ostalih stranih depozita, koji su u 2009. porasli za 1,7 mlrd. kuna ili 21,5%. Krediti i depoziti primljeni od većinskih stranih vlasnika činili su na kraju 2009. godine 19,3% ukupnih izvora financiranja, što je za 2,0 postotna boda više nego na kraju 2008. godine.¹⁵ Kada se tome dodaju i ostali strani izvori, udio izvora nerezidenata u ukupnim izvorima financiranja iznosio je 25,1%.

Izvori od većinskih stranih vlasnika porasli su kod svih grupa banaka, a ponajviše kod grupe velikih banaka, koja je i nadalje imala najviši udio ovih izvora među svim grupama banaka (22,3% ukupnih izvora). U velikim bankama izvori od većinskih stranih vlasnika porasli su za 15,6%, u malima povećanje je iznosilo 5,4%, a u srednjim bankama stopa rasta tih izvora bila je vrlo niska (0,5%).¹⁶ U srednjim i malim bankama ovi su izvori činili 8,4%, odnosno 1,3% ukupnih primljenih depozita i kredita.

Tablica 3.10. Pokazatelji likvidnosti banaka
na kraju razdoblja, u postocima

	2007.	2008.	2009.
Dani krediti/primljeni depoziti	92,8	99,5	98,3
Primljeni krediti/ukupna aktiva	15,2	14,1	14,0
Neto međubankovna pozicija	-1,4	-5,2	-7,0

Izvor: HNB

Rast izvora od većinskih stranih vlasnika nepovoljno se odrazio na pokazatelj neto međubankovne pozicije (razlika između sredstava plasiranih financijskim institucijama i sredstava primljenih od njih izražena kao udio u aktivi), dok su usporena kreditna aktivnost i skroman rast zaduživanja banaka poboljšali preostala dva pokazatelja likvidnosti. U odnosu na prethodnu

Tablica 3.11. Struktura primljenih kredita banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Kreditni od državnih jedinica	183,3	0,4	-32,8	125,7	0,2	-31,4	62,2	0,1	-50,6
Kreditni od financijskih institucija	20.573,0	39,3	36,2	19.270,0	37,0	-6,3	21.180,5	40,0	9,9
Kreditni od trgovačkih društava	189,4	0,4	-	3,5	0,0	-98,1	4,6	0,0	29,7
Kreditni od stranih financijskih institucija	31.117,8	59,5	-21,2	32.603,9	62,5	4,8	31.712,7	59,9	-2,7
Kreditni od ostalih nerezidenata	248,3	0,5	-31,1	129,3	0,2	-47,9	8,0	0,0	-93,8
Ukupno primljeni krediti	52.311,8	100,0	-4,7	52.132,6	100,0	-0,3	52.968,0	100,0	1,6
Kreditni od većinskoga stranog vlasnika	17.600,8	33,6	-23,2	22.735,6	43,6	29,2	23.641,7	44,6	4,0

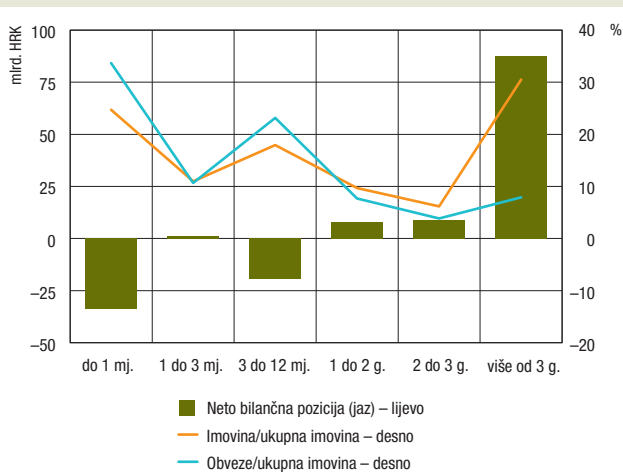
Izvor: HNB

godinu, kada je snažno porastao, omjer kredita i depozita u 2009. blago se smanjio te je jedino u grupi velikih banaka bio nešto viši od 100%.

Za razliku od vrlo dobre likvidnosne pozicija banaka u drugom dijelu 2009., koja se ogledala u jačanju likvidnosnih pričuva (vidi poglavlje 3.1.1., dio Struktura aktive banaka) i održavanju razine devizne likvidne imovine u postotku osjetno višem od propisanog minimuma, u prvoj polovini godine, pogotovo u prvom tromjesečju, likvidnosna pozicija banaka bila je pod određenim pritiskom. Oslobođanjem dijela deviznih pričuva i ograničavanjem kunske likvidnosti u prvom tromjesečju 2009. HNB je ublažio deprecijacijske pritiske, ali kamatne su stope na novčanom tržištu snažno porasle, a neke su se banke osim repo aukcijama koristile i mogućnošću lombardnog kredita i valutnog ugovora o razmjeni (engl. *swap*) s HNB-om. U drugom su tromjesečju oslabili pritisci na tečaj kune, a likvidnost u sustavu HNB-a uglavnom se osiguravala redovitim repo aukcijama. Druga polovina godine donijela je sezonski prirast depozita, uobičajen tijekom ljetnih mjeseci te rast depozita stanovništva također tipičan za posljednje tromjesečje u godini.

U 2009. porasli su isključivo oročeni depoziti, čiji se gotovo cjelokupan prirast odnosio na kategorije kratkoročnog dospijeca (do jedne godine), pa je udio depozita s preostalim rokom do

3.17. Ročnost imovine i obveza banaka prema preostalom dospijeću
na kraju 2009.

Izvor: HNB

15 Prije kriznih događanja u listopadu 2008., nakon kojih je ukinuta mjera o graničnoj obveznoj pričuvu, udio većinskih stranih vlasnika iznosio je 12,3%.

16 Za potrebe prikaza promjena po grupama banaka isključen je utjecaj pripajanja Slavonske banke d.d., Osijek, banci Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb.

dospijea kraćim od jedne godine u promatranom jednogodišnjem razdoblju povećan s 84,5% na 85,0% ukupnih depozita. Rast neizvjesnosti i nesklonosti prema riziku potencirao je rast ulaganja uz kraće rokove do dospelja. Tako je udio kredita s preostalim rokom do dospelja kraćim od jedne godine povećan s 35,4% na kraju 2008. na 40,0% na kraju 2009. godine, dok

je pokrivenost kratkoročnih obveza kratkoročnom imovinom u jednogodišnjem razdoblju porasla za 5,6 postotnih bodova te je na kraju 2009. iznosila 79,8%. Pritom valja imati na umu da bi razlog za rast udjela kratkoročnih kredita mogle biti pojačane aktivnosti banaka vezane uz prolongiranje rokova naplate kredita.

3.2. Poslovanje stambenih štedionica

Na kraju 2009. na području Republike Hrvatske poslovalo je pet stambenih štedionica. Njihova je ukupna imovina iznosila 6,7 mlrd. kuna, što je odnosu na broj na kraju 2008. smanjenje od 3,4%. Imovina se u odnosu na imovinu na kraju 2008. smanjila u trima stambenim štedionicama, a u preostalim dvjema je porasla.

Rezultat smanjenja imovine stambenih štedionica u odnosu na stanje na kraju 2008. nastavak je trenda smanjivanja udjela njihove imovine u ukupnoj imovini kreditnih institucija već petu godinu zaredom. Tako se udio imovine stambenih štedionica na kraju 2009. u odnosu na udio na kraju 2008. godine smanjio s 1,9% na 1,7%.

Struktura vlasništva stambenih štedionica nije se promijenila u odnosu na kraj 2008. godine. Osim jedne stambene štedionice koja je bila u većinskom državnom vlasništvu, ostale četiri štedionice bile su u izravnom ili neizravnom većinskom vlasništvu stranih dioničara. Ukupna aktiva stambenih štedionica u većinskom stranom vlasništvu smanjila se za 4,2% te se tako

smanjio i njihov udio u ukupnoj aktivi svih stambenih štedionica na 97,6%, odnosno za 0,8 postotnih bodova. Stambena štedionica u domaćem državnom vlasništvu znatno je povećala aktivu te je porastao i njezin udio u ukupnoj aktivi stambenih štedionica s 1,6% na kraju 2008. na 2,4% na kraju 2009. godine. Tri su stambene štedionice bile u većinskom vlasništvu dioničara iz Austrije, a njihova je aktiva na kraju 2009. činila 76,3% ukupne aktive stambenih štedionica. Aktiva jedne stambene štedionice u većinskom vlasništvu dioničara iz Italije imala je udio od 21,3% u ukupnoj aktivi svih stambenih štedionica.

U stambenim štedionicama na kraju 2009. bila je zaposlena 391 osoba, što je za 6,0% manje nego na kraju 2008. godine.

3.2.1. Struktura bilance stambenih štedionica

Ako se zanemari 2008., usporevanje godišnje stope rasta imovine stambenih štedionica prisutno je od 2005. godine, a na kraju 2009. prvi se put ukupna imovina stambenih štedionica

Tablica 3.12. Struktura aktive stambenih štedionica

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	0,0	23,5
1.1. Gotovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	0,0	23,5
1.2. Depoziti kod HNB-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Depoziti kod bankarskih institucija	47,1	0,7	-57,8	259,7	3,7	451,7	177,8	2,6	-31,6
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	255,5	3,9	-26,5	327,7	4,7	28,2	295,4	4,4	-9,9
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	156,8	2,4	-44,9	76,5	1,1	-51,2	0,0	0,0	-100,0
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	1.246,4	19,0	17,8	1.121,1	16,1	-10,1	71,5	1,1	-93,6
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospelja	871,2	13,3	-33,2	692,7	9,9	-20,5	794,5	11,8	14,7
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	528,4	8,1	-58,1	241,4	3,5	-54,3	99,7	1,5	-58,7
8. Derivatna financijska imovina	6,7	0,1	23,3	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	0,0
9. Krediti financijskim institucijama	106,5	1,6	52,4	273,9	3,9	157,2	117,0	1,7	-57,3
10. Krediti ostalim komitentima	3.172,3	48,5	85,2	3.780,7	54,3	19,2	4.847,8	72,1	28,2
11. Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Preuzeta imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	8,1	0,1	15,1	8,8	0,1	8,7	7,5	0,1	-14,8
14. Kamate, naknade i ostala imovina	196,0	3,0	-21,9	240,9	3,5	22,9	371,7	5,5	54,3
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	-50,1	-0,8	23,9	-58,0	-0,8	15,7	-55,9	-0,8	-3,7
Ukupno imovina	6.544,8	100,0	2,7	6.965,5	100,0	6,4	6.726,9	100,0	-3,4

Izvor: HNB

smanjila. Smanjenje imovine stambenih štedionica u odnosu na stanje na kraju 2008. za 238,5 mil. kuna (3,4%) posljedica je smanjenja osnovnog izvora financiranja štedionica, odnosno depozita stambenih štediša. Unatoč smanjenju izvora financiranja, trend rasta odobrenih kredita i nadalje je bio prisutan, a uglavnom je bio rezultat restrukturiranja plasmana, odnosno smanjenja ulaganja u vrijednosne papire. Na kraju 2009. godine neto krediti činili su 73,8% imovine stambenih štedionica, što je bilo za 15,6 postotnih bodova više nego na kraju 2008. godine. Istodobno je, zbog smanjenja ulaganja u vrijednosne papire, njihov udio u aktivi stambenih štedionica smanjen za 16,6 postotnih bodova te je iznosio 18,7%. Porast iznosa neto kredita i smanjenje portfelja vrijednosnih papira ponajprije su posljedica reklasifikacije znatnog iznosa vrijednosnih papira u prvoj polovini 2009. godine u jednoj velikoj banci i članicama njezine grupe banaka, što uključuje i jednu stambenu štedionicu. Takva je promjena omogućena zbog izmjene Međunarodnih računovodstvenih standarda iz 2008., na osnovi koje su ulaganja vođena u portfeljima vrijednosnih papira pod određenim uvjetima mogla biti preraspoređena u portfelj zajmova i potraživanja.

Iznos ulaganja stambenih štedionica u vrijednosne papire opada treću godinu zaredom. Godišnja stopa smanjenja tih ulaganja na kraju 2009. godine iznosila je 48,7%, odnosno gotovo 1,2 mlrd. kuna, a presudan utjecaj na visinu tog smanjenja imala je spomenuta reklasifikacija vrijednosnih papira u portfelj zajmova i potraživanja u jednoj stambenoj štedionici. Međutim, isključujući li se utjecaj te promjene, zbog pada ulaganja u vrijednosne papire u još tri stambene štedionice i nadalje ostaje vidljivo smanjenje ukupnog iznosa tih plasmana. Suprotan učinak spomenuta je promjena imala na iznos neto kredita, koji je u odnosu na kraj 2008. porastao za 910,2 mil. kuna ili 22,4%.

Portfelj vrijednosnih papira stambenih štedionica i nadalje su činila dva instrumenta: trezorski zapisi MF-a, na koje se odnosilo 23,4% ulaganja, i obveznice RH, na koje se odnosilo 76,6% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire. Na kraju 2009. stambene su štedionice veći dio vrijednosnih papira rasporedile u portfelj koji se drži do dospijeca (66,2%), a iznos vrijednosnih papira raspoređenih u taj portfelj porastao je u odnosu na kraj 2008. za 5,7%. U portfelj vrijednosnih papira namijenjenih prodaji stambene štedionice su na kraju 2009. rasporedile 25,9% ukupnog iznosa ulaganja u vrijednosne papire, što je bio za 75,8% manji iznos nego na kraju 2008. godine. U portfelj vrijednosnih papira kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG, bio je raspoređen najmanji dio vrijednosnih papira, odnosno 7,9%. Stambene štedionice na kraju 2009. nisu iskazale iznos vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju.

Neto krediti stambenih štedionica iznosili su na kraju 2009. gotovo 5,0 mlrd. kuna, a od toga se 3,0 mlrd. kuna odnosilo na kreditiranje stambenih štediša. Iako se u odnosu na kraj 2008. kreditiranje na osnovi stambene štednje povećalo za 4,3%, udio kredita stambenim štedišama u ukupnim neto kreditima smanjen je sa 70,2% na kraju 2008. na 59,8% na kraju 2009. godine. Razlog tome nalazi se u više nego dvostrukom povećanju iznosa potraživanja od državnih jedinica (101,1%), što je ponajviše rezultat već spominjane reklasifikacije vrijednosnih papira u portfelj kredita. Uključivanjem vrijednosnih papira u portfelj kredita porastao je udio potraživanja od sektora državnih jedinica u portfelju kredita, s 23,0% na kraju 2008. na 37,8% na kraju 2009. godine. Preostalih 2,4% ukupnog iznosa neto kredita na kraju 2009. odnosilo se na kredite dane bankama.

U jednoj stambenoj štedionici stambeni su krediti činili cjelokupni, a u drugoj gotovo cjelokupni kreditni portfelj na kraju

Tablica 3.13. Struktura pasive stambenih štedionica

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	0,2	0,0	100,0	0,1	0,0	-18,2	134,6	2,0	90.879,1
1.1. Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	134,5	2,0	0,0
1.2. Dugoročni	0,2	0,0	100,0	0,1	0,0	-18,2	0,1	0,0	-23,6
2. Depoziti	6.038,4	92,3	4,0	6.298,1	90,4	4,3	5.713,3	84,9	-9,3
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Štedni	0,0	0,0	18,2	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	-95,0
2.3. Oročeni	6.038,3	92,3	4,0	6.298,1	90,4	4,3	5.713,3	84,9	-9,3
3. Ostali krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.1. Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.1. Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Izdani podređeni instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Izdani hibridni instrumenti	39,9	0,6	-35,3	91,3	1,3	128,6	96,1	1,4	5,3
8. Kamate, naknade i ostale obveze	223,9	3,4	-28,4	263,4	3,8	17,6	368,5	5,5	39,9
Ukupno obveze	6.302,3	96,3	2,0	6.652,9	95,5	5,6	6.312,6	93,8	-5,1
Ukupno kapital	242,5	3,7	25,3	312,5	4,5	28,9	414,3	6,2	32,6
Ukupno obveze i kapital	6.544,8	100,0	2,7	6.965,5	100,0	6,4	6.726,9	100,0	-3,4

Izvor: HNB

2009. godine. U dvjema stambenim štedionicama udio stambenih kredita u ukupnim neto kreditima iznosio je oko 65,0%, dok je u jednoj stambenoj štedionici taj udio bio manji od 2,0% ukupnog iznosa njezinih neto kredita. Veća godišnja stopa rasta stambenih kredita u stambenim štedionicama nego u bankama rezultirala je neznatnim povećanjem udjela kredita stambenih štedionica u ukupnim stambenim kreditima kreditnih institucija, s 5,2% na kraju 2008. na 5,4% na kraju 2009. godine.

Stambene su štedionice u odnosu na kraj 2008. znatno smanjile plasmane financijskom sektoru te su depoziti stambenih štedionica kod banaka na kraju 2009. bili manji za 31,6%, a kredita bankama bilo je manje za 57,3%.

Uobičajeno povećanje depozita stanovništva u posljednjem tromjesečju godine, vezano uz ostvarivanje prava na državna poticajna sredstva, nije izostalo ni 2009., ali je stopa rasta tih depozita u četvrtom tromjesečju iznosila samo 0,8%. U prvom dijelu 2009. godine depoziti stanovništva opadali su iz tromjesečja u tromjesečje, tako da njihovo blago povećanje potkraj godine nije nadoknadilo prethodno ostvareno smanjenje. Posljedica toga je sveukupno smanjenje depozita u stambenim štedionicama tijekom 2009. u odnosu na stanje na kraju 2008. od 584,8 mil. kuna, odnosno 9,3%. Iako su depoziti stambenih štediša i nadalje činili glavninu ukupnih izvora sredstava stambenih štedionica, na kraju 2009. njihov je udio u ukupnoj pasivi stambenih štedionica smanjen s 90,4% na kraju 2008. na 84,9%. U odnosu na stanje na kraju 2008., iznos depozita na kraju 2009. bio je manji u trima stambenim štedionicama.

Omjer primljenih depozita i danih kredita u stambenim štedionicama na kraju 2009. iznosio je 86,9%, što je mnogo više od omjera na kraju 2008., kada je iznosio 64,4%. Do povećanja toga omjera na kraju 2009. došlo je zahvaljujući bržem rastu kredita od rasta depozita. Promatra li se taj omjer na razini sektora stanovništva, također se vidi povećanje, i to s 45,2% na kraju 2008. na 52,0% na kraju 2009. godine, što znači da je više od polovine depozita stambenih štediša bilo plasirano u obliku stambenih kredita.

Više od 87,0% ukupne imovine i 86,3% ukupnih obveza i kapitala stambenih štedionica na kraju 2009. bilo je indeksirano uz stranu valutu, i to isključivo euro.

3.2.2. Kapital stambenih štedionica

Ukupni kapital stambenih štedionica na kraju 2009. iznosio je 414,3 mil. kuna i u odnosu na kapital na kraju 2008. bio je veći za 32,6%. Više je činitelja utjecalo na povećanje kapitala

stambenih štedionica na kraju 2009., a nominalno najveći utjecaj imalo je povećanje dioničkoga kapitala od 37,0 mil. kuna ili 8,2%, zahvaljujući dokapitalizaciji provedenoj tijekom godine u jednoj stambenoj štedionici. Sve stambene štedionice ostvarile su dobit iz poslovanja u 2009., a iznos dobiti bio je gotovo tri i pol puta veći nego na kraju 2008. godine. Zbog reklasifikacije vrijednosnih papira u portfelj zajmova i potraživanja pozitivan utjecaj na kretanje ukupnoga kapitala imalo je i smanjenje gubitka s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju, u ukupnom iznosu od 20,8 mil. kuna ili 22,3%. Gotovo cjelokupnu dobit ostvarenu u 2008. godini štedionice su tijekom 2009. rasporedile u kapital i tako povećale rezerve te smanjile iznos zadržanoga gubitka.

Rast ukupnoga kapitala utjecao je na promjenu njegova udjela u ukupnoj pasivi stambenih štedionica, koji je tako na kraju 2009. iznosio 6,2%.

Jamstveni kapital stambenih štedionica na kraju 2009. iznosio je 470,4 mil. kuna i bio je za 19,0% veći nego na kraju 2008. godine. Osnovni kapital stambenih štedionica u odnosu na kraj 2008. porastao je za 23,4%, i to zahvaljujući dokapitalizaciji, većem iznosu zadržane dobiti te smanjenju kapitalnoga gubitka od usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju. Porastao je i dopunski kapital I (za 5,3%), što je uglavnom rezultat povećanja iznosa izdanih hibridnih instrumenata u jednoj stambenoj štedionici.

Zahvaljujući povećanju jamstvenoga kapitala na kraju 2009. u odnosu na stanje na kraju 2008. stopa adekvatnosti kapitala stambenih štedionica povećala se s 13,15% na 15,45%. Na povećanje stope adekvatnosti kapitala povoljno se odrazio i sporiji rast ponderiranog iznosa neto aktive od rasta jamstvenog kapitala. Iako je zbog smanjenog ulaganja u vrijednosne papire te manjeg iznosa kredita i depozita kod banaka neto aktiva koja se ponderira bila manja za 3,4%, njezin je ponderirani iznos na kraju 2009. bio za 2,5% veći nego na kraju 2008. godine. Osnovni razlog rasta ponderiranog iznosa veći je iznos potraživanja izloženih valutno induciranom kreditnom riziku koji nose ponder rizika 100%, odnosno osiguranih valutno indeksiranih stambenih kredita odobrenih stanovništvu, tj. dužnicima koji uglavnom nemaju usklađenu deviznu poziciju. Iznos tih potraživanja u odnosu na kraj 2008. porastao je za 9,2%. Najrizičnija, neadekvatno osigurana i valutno indeksirana potraživanja od stanovništva s ponderom rizika 150% na kraju 2009. bila su za 2,6% manja nego na kraju 2008. godine.

U strukturi neto aktive koja se ponderira kod stambenih štedionica s udjelom od 57,7% još prevladavaju nerizična

Tablica 3.14. Struktura bilančnoga kapitala stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.			2008.			2009.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	357,1	147,3	24,2	450,9	144,3	26,3	487,9	117,8	8,2
2. Dobit/gubitak tekuće godine	-44,7	-18,4	-17,9	12,9	4,1	-128,9	44,4	10,7	243,9
3. Zadržana dobit/gubitak	-15,9	-6,6	-57,1	-61,6	-19,7	286,5	-50,0	-12,1	-18,8
4. Zakonske rezerve	2,5	1,0	8,1	3,4	1,1	37,0	4,8	1,2	39,6
5. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	0,0	0,0	-	0,6	0,2	-	0,1	0,0	-77,8
6. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	-56,5	-23,3	330,5	-93,7	-30,0	65,9	-72,9	-17,6	-22,3
7. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Dobit/gubitak prethodne godine	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno kapital	242,5	100,0	25,3	312,5	100,0	28,9	414,3	100,0	32,6

Izvor: HNB

potraživanja od sektora državnih jedinica koja se ponderiraju ponderom rizika 0%, a taj se udio u odnosu na kraj 2008. neznatno smanjio. Potraživanja koja zadovoljavaju uvjet ponderiranja ponderom rizika 100%, odnosno koja su u cijelosti osigurana hipotekama nad stambenim objektima i odobrena stanovništvu s valutnom klauzulom, činila su na kraju 2009. godine 24,1% neto aktive koja se ponderira. Na potraživanja koja su također odobrena s valutnom klauzulom, ali nisu adekvatno osigurana te se ponderiraju ponderom rizika 150% odnosilo se 11,8% neto aktive koja se ponderira. Znatno udio nerizičnih potraživanja u strukturi neto aktive stambenih štedionica odražava se u visini prosječnog pondera, tj. omjera ponderiranog iznosa i neto iznosa aktive koja se ponderira, koji je na kraju 2009. iznosio 44,1%. Primjerice, taj je omjer kod banaka na kraju 2009. iznosio 75,2%.

Glavnina kapitalnog zahtjeva stambenih štedionica (98,7%) na kraju 2009. odnosila se na kapitalni zahtjev za kreditni rizik, a preostalih 1,3% činio je kapitalni zahtjev za valutni rizik. Za pokriće ukupnoga kapitalnog zahtjeva stambene su štedionice na kraju 2009. iskoristile 64,7% jamstvenoga kapitala.

3.2.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica

Ukupni plasmani i potencijalne obveze stambenih štedionica na kraju 2009. iznosili su 6,4 mlrd. kuna, što je u odnosu na stanje na kraju 2008. smanjenje od 3,5%. Bilančni su plasmani u odnosu na kraj 2008. bili za 2,4% manji, a na to je najviše utjecalo smanjenje ulaganja u vrijednosne papire i plasmane bankama. Zbog smanjenja okvirnih kredita i obveza financiranja izvanbilančni su plasmani na kraju 2009. bili za 69,8% manji nego na kraju 2008. godine. Tako je ionako nizak udio izvanbilančnih stavki u strukturi ukupnih bruto plasmana stambenih štedionica dodatno smanjen na samo 0,5%. Smanjenje ukupnih plasmana i potencijalnih obveza u odnosu na kraj 2008. zabilježeno je u trima stambenim štedionicama.

Reklasifikacija vrijednosnih papira iz portfelja namijenjenog prodaji u portfelj kredita uvelike se odrazila na promjene u

strukturi bruto plasmana u odnosu na kraj 2008. godine. Tako su krediti na kraju 2009. činili 77,8% bruto plasmana, što je za 16,4 postotna boda više nego godinu prije. Istodobno je udio dužničkih vrijednosnih papira i imovine namijenjene prodaji smanjen za 15,3 postotna boda na 5,1% bruto plasmana. Udjeli ostalih vrsta plasmana nisu se znatnije promijenili.

Potpuno nadoknadivi plasmani stambenih štedionica klasificirani u rizičnu skupinu A smanjili su se u odnosu na stanje na kraju 2008. za 3,4%. Smanjenje od 26,0% zabilježeno je i kod tzv. loših plasmana, odnosno djelomično i potpuno nenadoknadivih plasmana klasificiranih u rizične skupine B i C, na što je utjecalo smanjenje tih plasmana u jednoj stambenoj štedionici. Procijenjena kvaliteta ukupnih plasmana stambenih štedionica na kraju 2009. neznatno je porasla zbog relativno većeg smanjenja iznosa B i C plasmana te smanjenja njihova udjela u ukupnim plasmanima, s 0,5% na kraju 2008. na 0,4% na kraju 2009. godine. Tri su stambene štedionice dio svojih plasmana na kraju 2009. procijenile djelomično ili potpuno nenadoknativima, dok su preostale dvije stambene štedionice sve svoje plasmane rasporedile u najkvalitetniju skupinu A.

Za razliku od banaka, kod kojih se utjecaj gospodarske krize odrazio na kvalitetu kredita stanovništvu, kod stambenih štedionica promatranih u cjelini nije vidljiv takav učinak. Naime, procijenjena kvaliteta portfelja stambenih kredita u stambenim štedionicama na kraju 2009. blago je porasla zahvaljujući smanjenju stambenih kredita klasificiranih u rizične skupine B i C za 26,0%. Na ukupno smanjenje loših stambenih kredita utjecao je pad njihova iznosa zabilježen kod jedne stambene štedionice. Udio loših stambenih kredita u ukupnom iznosu stambenih kredita iznosio je 0,8%, odnosno 2 postotna boda manje nego kod banaka i 0,3 postotna boda manje nego na kraju 2008. godine.

Posljedica smanjenja iznosa loših plasmana na kraju 2009. bilo je smanjenje ukupnih ispravaka vrijednosti plasmana i rezervacija za potencijalne obveze za 24,8% u odnosu na kraj 2008., a glavnina smanjenja odnosila se na ispravke vrijednosti kredita danih stanovništvu. Ispravcima vrijednosti i rezervacijama za gubitke identificirane na pojedinačnoj osnovi stambene su

Tablica 3.15. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica po rizičnim skupinama

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2007.		2008.		2009.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
Potpuno nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina A)	5.670,3	99,7	6.598,5	99,5	6.372,9	99,6
Djelomično nadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina B)	14,9	0,3	24,6	0,4	18,8	0,3
Nenadoknadivi plasmani i potencijalne obveze (skupina C)	2,9	0,1	6,5	0,1	4,2	0,1
Ukupno	5.688,1	100,0	6.629,5	100,0	6.395,9	100,0

Izvor: HNB

Tablica 3.16. Ispravci vrijednosti i rezervacije stambenih štedionica

na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Banke	2007.	2008.	2009.
Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	57,6	69,8	64,2
– ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	6,4	10,7	8,1
– rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	51,2	59,0	56,2
Ukupni plasmani i potencijalne obveze	5.688,1	6.629,5	6.395,9
Relativni omjer (%): ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	1,0	1,1	1,0

Izvor: HNB

štedionice na kraju 2009. pokrile 35,2% loših plasmana. Zbog strukture ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, u kojoj prevladavaju potpuno nadoknadiivi plasmani, glavninu su ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija i nadalje činile rezervacije za identificirane gubitke procijenjene na skupnoj osnovi.

Valutno induciranom kreditnom riziku na kraju 2009. bilo je izloženo 87,2% neto plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica, odnosno 5,6 mlrd. kuna, a 8,9% iznosa izloženih plasmana bilo je zaštićeno od djelovanja tog rizika. Relativno nizak postotak zaštićenih plasmana i nadalje je posljedica sektorske distribucije plasmana uvjetovane zakonskim ograničenjima na osnovi kojih štedionice sredstva mogu plasirati uglavnom dvama sektorima, stanovništvu i državnim jedinicama, koji obično nemaju usklađenu deviznu poziciju.

3.2.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica

Stambene su štedionice drugu godinu zaredom ostvarile dobit od poslovanja. Dobit prije oporezivanja na kraju 2009. iznosila je 53,8 mil. kuna, što je za 167,3% veći iznos dobiti nego na kraju 2008. godine. Dobit su iskazale sve stambene štedionice. Povećanje dobiti rezultat je restrukturiranja plasmana i manjeg opsega ulaganja stambenih štedionica u vrijednosne papire, a također i rasta cijena domaćih obveznica, zbog čega je u 2009. ostvarena dobit od njihova usklađivanja s fer vrijednošću te je smanjen iznos gubitaka nastao prodajom odnosno trgovanjem ovim obveznicama.

Neto prihod stambenih štedionica na kraju 2009. iznosio je 178,9 mil. kuna, a u odnosu na kraj 2008. povećao se za 10,7%. Za razliku od prethodnih godina, kada su na visinu neto prihoda stambenih štedionica utjecali znatni iznosi gubitaka od ulaganja u vrijednosne papire, na kraju 2009. ukupni je iznos tih gubitaka smanjen. U odnosu na kraj 2008. smanjen je iznos gubitaka iz aktivnosti trgovanja vrijednosnim papirima za 28,0%, a gubitaka od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja raspoloživog

za prodaju za 36,4%. Od portfelja vrijednosnih papira kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuje kroz račun dobiti i gubitka, ostvarena je neznatna dobit u iznosu od 29,0 tisuća kuna, za razliku od 2008., kada su gubici od vrijednosnih papira raspoređeni u taj portfelj iznosili više od 9,2 mil. kuna.

Ukupni rezultat usklađivanja s fer vrijednošću i trgovanja vrijednosnim papirima na kraju 2009. bio je gubitak u iznosu od 6,0 mil. kuna. Istodobno su stambene štedionice ostvarile 123,4 mil. kuna kamatnih prihoda od tih ulaganja, što je u odnosu na stanje na kraju 2008. smanjenje od 10,8%. Time je ujedno u strukturi kamatnih prihoda oslabio udio prihoda od ulaganja stambenih štedionica u državne vrijednosne papire, s prošlogodišnjih 40,2% na 36,4% ukupnih kamatnih prihoda na kraju 2009. godine.

Kamatni prihodi u cjelini na kraju 2009. bili su za 1,5% manji nego na kraju 2008. godine. Za razliku od spomenutog smanjenja kamatnih prihoda od vrijednosnih papira, kamatni prihodi od kredita porasli su za 3,7%, što je donekle ublažilo smanjenje ukupnih kamatnih prihoda. Najviše su porasli kamatni prihodi od kredita stanovništvu, za 24,9 mil. kuna ili 18,1%, a relativno više porasli su kamatni prihodi od depozita (81,9%) i kredita danih bankama (99,6%). Kamatni prihodi od stambenih kredita porasli su za 17,5% te su na kraju 2009. činili nešto manje od polovine ukupnih kamatnih prihoda (47,7%), što je povećanje udjela u odnosu na kraj 2008. gotovo za osam postotnih bodova. Kamatni troškovi stambenih štedionica smanjeni su u odnosu na kraj 2008. za 3,2%, a tome je djelomice pridonijelo smanjenje depozita stanovništva te kamatnih troškova s osnove tih depozita za 1,4%. Povezano s tom promjenom, došlo je do smanjenja troškova premija za osiguranje štednih uloga za 19,3%, što je utjecalo ponajviše na smanjenje kamatnih troškova stambenih štedionica.

Od provizija i naknada stambene su štedionice na kraju 2009. ostvarile za 2,4% manji iznos prihoda nego na kraju 2008., dok su troškovi provizija i naknada bili manji za 5,0%.

Tablica 3.17. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica u milijunima kuna i postocima

	2007.		2008.		2009.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
Ukupno kamatni prihodi	301,4	13,8	344,2	14,2	339,1	-1,5
Ukupno kamatni troškovi	195,2	4,5	208,3	6,7	201,7	-3,2
Neto kamatni prihod	106,2	36,1	135,9	27,9	137,4	1,1
Ukupno prihodi od provizija i naknada	77,2	-1,8	76,6	-0,7	74,7	-2,4
Ukupno troškovi provizija i naknada	11,4	14,2	9,6	-15,9	9,1	-5,0
Neto prihod od provizija i naknada	65,8	-4,1	67,0	1,9	65,6	-2,1
Ostali nekamatni prihodi	-43,5	-13,9	-15,2	-65,2	2,6	-
Ostali nekamatni troškovi	30,4	-11,5	26,2	-13,9	26,7	1,9
Neto ostali nekamatni prihod	-73,9	-12,9	-41,3	-44,1	-24,1	-41,8
Neto nekamatni prihod	-8,1	-50,2	25,7	-	41,6	61,8
Opći administrativni troškovi i amortizacija	128,4	12,9	127,9	-0,4	128,2	0,2
Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	-30,3	-41,6	33,7	-	50,7	50,6
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	3,4	16,1	5,7	66,7	-0,3	-
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	10,0	166,1	7,8	-21,7	-2,9	-
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	13,4	100,2	13,5	0,8	-3,1	-
Dobit/gubitak prije oporezivanja	-43,7	-25,4	20,1	-	53,8	167,3
Porez na dobit	1,0	-	7,2	617,6	9,4	30,5
Dobit/gubitak tekuće godine	-44,7	-17,9	12,9	-	44,4	243,9

Opće administrativne troškove i amortizaciju stambene su štedionice zadržale na prošlogodišnjoj razini, pa je zbog osjetnog porasta neto prihoda došlo do smanjenja omjera tih troškova i neto prihoda (engl. *Cost to Income Ratio*), i to sa 79,2% na kraju 2008. na 71,7% na kraju 2009. godine. Smanjenje ukupnih plasmana stambenih štedionica rezultiralo je ukidanjem troškova rezerviranja za gubitke, u većoj mjeri troškova rezerviranja za gubitke na skupnoj osnovi, što je imalo pozitivan utjecaj na

visinu iskazane dobiti prije oporezivanja.

Povećanje ostvarene dobiti u odnosu na kraj 2008. utjecalo je na porast pokazatelja profitabilnosti. Tako je povrat na prosječnu aktivu stambenih štedionica (engl. *ROAA, Return on Average Assets*) porastao s 0,3% na kraju 2008. na 0,8% na kraju 2009., a povrat na prosječni kapital (engl. *ROAE, Return on Average Equity*) porastao je s 4,7% na 12,2%.

3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava

Hrvatska narodna banka provodi superviziju kreditnih institucija radi očuvanja stabilnosti i sigurnosti njihova poslovanja te stvaranja povjerenja u bankovni sustav, osobito kod štediša i deponeata. Zadaci HNB-a iz djelokruga supervizije kreditnih institucija obuhvaćaju donošenje podzakonskih propisa kojima se detaljnije utvrđuju pravila o upravljanju rizicima kojima su kreditne institucije izložene u svom poslovanju, provjeravanje zakonitosti poslovanja kreditnih institucija i kreditnih unija i upravljanja rizicima koje se provodi izravnim nadzorima te analizom propisanih financijskih izvješća i drugih izvješća koja kreditne institucije na zahtjev dostavljaju u HNB. Nadalje, obavljaju se poslovi izdavanja i oduzimanja odobrenja za rad navedenih institucija, suglasnosti predsjednicima i članovima uprava za obnašanje njihovih funkcija u kreditnim institucijama i drugih odobrenja i suglasnosti propisanih Zakonom o kreditnim institucijama¹⁷, javna objava podataka i informacija o poslovanju kreditnih institucija radi povećanja transparentnosti njihova poslovanja, sustav izvještavanja HNB-a te postupci i mjere koje HNB može poduzeti protiv kreditnih institucija radi poštivanja propisa te unaprjeđivanja metoda, postupaka i tehnika upravljanja rizicima.

3.3.1. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija

Zakon o kreditnim institucijama (u nastavku tekstu: Zakon), kao temeljni zakon koji regulira osnivanje i poslovanje kreditnih

institucija (banke, štedne banke i stambene štedionice), stupio je na snagu 1. siječnja 2009. Budući da su u određenim segmentima odredbe Zakona bile nove, kreditnim je institucijama dan dodatni rok do 1. srpnja 2009. za usklađivanje njihova poslovanja. Izmjena Zakona potaknula je i izmjenu cjelokupne podzakonske regulative te je u siječnju 2009. godine u "Narodnim novinama" objavljen niz od 22 odluke koje su (izuzmu li se Odluka o efektivnoj kamatnoj stopi kreditnih institucija i kreditnih unija i Odluka o uvjetima i postupku izdavanja suglasnosti HNB-a za imenovanje predsjednika i člana uprave kreditne institucije) trebale stupiti na snagu 1. srpnja 2009.

Tijekom 2009. godine učinjene su velike izmjene pravne stečevine EU na području financijskih usluga radi potrebe izmjena supervizorskih pravila kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija. Kao posljedica poremećaja na financijskim tržištima koji su nastupili 2007., a kulminirali krajem 2008. i početkom 2009. godine, Europska komisija pokrenula je inicijativu za izmjenu Direktive o kapitalnim zahtjevima¹⁸ (u nastavku: DKZ). Osim navedenog DKZ-a u ožujku 2009. donesena je Direktiva 2009/14/EZ, koja je izmijenila Direktivu 94/19/EZ koja se odnosi na sheme osiguranja depozita, što također zahtijeva izmjene odredaba Zakona. U skladu s tim bilo je neophodno pokrenuti postupak usklađivanja već donesene regulative s novim izmjenama DKZ-a.

U skladu s izmjenama DKZ-a započelo se s izmjenama odnosno usklađivanjem Zakona i svih podzakonskih akata na koje

Tablica 3.18. Dinamika usklađivanja propisa i broj akata obuhvaćenih izmjenama

Datum	Poslovna aktivnost	Količina	Komentar
2. siječnja 2009.	Objava podzakonskih akata uz ZOKI	22	Objavljeno u NN, br. 1/2009.
3. travnja 2009.	Objava izmjena i dopuna nekih podzakonskih akata	7	Objavljeno u NN, br. 41/2009. Razlog je izmjena tehničke prirode.
29. lipnja 2009.	Izmjena Zakona o kreditnim institucijama	1	Objavljeno u NN, br. 74/2009. Razlog izmjene je odgoda primjene pojedinih odredaba Zakona o kreditnim institucijama.
29. lipnja 2009.	Izmjena Zakona o institucijama za elektronički novac	1	Objavljeno u NN, br. 74/2009. Razlog izmjene je odgoda primjene Zakona o institucijama za elektronički novac.
30. lipnja 2009.	Objava dopuna podzakonskih akata	18	Objavljeno u NN, br. 75/2009. Razlog izmjene je odgoda primjene podzakonskih akata.
30. lipnja 2009.	Objava Odluke o primjeni odredaba zakona i drugih propisa iz nadležnosti Hrvatske narodne banke na kreditne institucije u likvidaciji	1	Objavljeno u NN, br. 75/2009.
21. prosinca 2009.	Objava Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama	1	Objavljeno u NN, br. 153/2009. Razlog ovih izmjena i dopuna je implementacija odredaba Direktive 2006/48/EZ (objavljena 17. studenog 2009).
Kraj prosinca 2009.	Pripremljene izmjene i dopune podzakonskih akata koje proizlaze iz izmjene i dopune ZOKI	14	Objavljene u NN, br. 2/2010.

Izvor: HNB

¹⁷ NN, br. 117/2008., 74/2009. i 153/2009.

¹⁸ Direktiva o kapitalnim zahtjevima – DKZ (Direktiva 2006/48/EZ i Direktiva 2006/49/EZ)

su utjecale izmjene ove direktive. Tako je osim Zakona izmijenjeno 11 podzakonskih akata, a zbog opsežnih izmjena DKZ-a, odnosno smjernica CEBS-a (Committee of European Banking Supervisors), tri su podzakonska akta ukinuta, a umjesto njih donesena su tri nova. Cjelokupan postupak donošenja obavljen je do kraja 2009. godine. Izmjene Zakona objavljene su u "Narodnim novinama" br. 153 od 21. prosinca 2009. i stupile su na snagu 1. siječnja 2010., a podzakonski akti objavljeni su u "Narodnim novinama" br. 2 od 4. siječnja 2010. i počinju se primjenjivati 31. ožujka 2010.

Prije sastavljanja konačnog prijedloga Zakona i podzakonskih akata provedena je javna rasprava, u okviru koje su svi prijedlozi objavljeni na internetskoj stranici HNB-a. Konačni prijedlozi regulative usklađeni su s primjedbama i prijedlozima prikupljenima tijekom rasprave.

Osim u izradi navedenih propisa predstavnici HNB-a sudjelovali su i u radnoj skupini Ministarstva financija za izradu Zakona o potrošačkom kreditiranju.

HNB je na svojoj internetskoj stranici objavio sve propise koji su objavljeni u "Narodnim novinama" na hrvatskom jeziku kao i njihove prijevode na engleski jezik.

Tijekom 2009. HNB je u više navrata organizirao seminare za kreditne institucije radi upoznavanja s novom regulativom i njezinom uspješnom implementacijom.

Radi što veće transparentnosti odredbi Zakona i podzakonskih propisa koji su doneseni na osnovi ovog Zakona kao i Zakona o institucijama za elektronički novac od veljače 2009. HNB na svojoj internetskoj stranici objavljuje odgovore i mišljenja na postavljene upite kreditnih institucija, financijskih institucija,

potrošača i drugih zainteresiranih osoba radi jedinstvene i dosljedne primjene navedenih propisa. Tijekom 2009. zaprimljeno je ukupno 528 upita, a do kraja 2009. odgovoreno je ukupno na 413 pitanja kreditnih institucija.

3.3.2. Supervizija kreditnih institucija

Supervizija kreditnih institucija obuhvaća više koordiniranih aktivnosti, a započinje donošenjem supervizorskih propisa i pravila te završava poduzimanjem mjera prema kreditnim institucijama.

3.3.2.1. Izravni nadzor poslovanja kreditnih institucija

HNB provodi izravni nadzor u skladu s prihvaćenom metodologijom nadzora, a na temelju plana izravnih nadzora koji se donosi krajem godine za sljedeću godinu. U 2009. ostvareni su svi planirani zadaci koji proizlaze iz strateških smjernica rada HNB-a za područje izravnog nadzora. Naglasak je stavljen na temeljne zadatke koji obuhvaćaju izravni nadzor kreditnih institucija. U okviru navedenog postignuta je visoka pokrivenost bankovnog sustava izravnim nadzorima od 93,6% (prema nerevidiranim podacima 31. prosinca 2009.).

Tijekom 2009. obavljena su 33 izravna nadzora u 20 kreditnih institucija, pri čemu su ostvarena 2964 supervizorska dana. Dva izravna nadzora provedena su radi predvalidacije internih rejting-sustava za kreditni rizik (IRB). Kod jedne banke obavljen je izravni nadzor radi procjene sustava upravljanja rizicima i internoga kapitala (ICAAP). Također, u jednoj je banci obavljen izravni nadzor procjene okvira za primjenu naprednog pristupa

Tablica 3.19. Radionice na temu nove regulative

Vrijeme održavanja	Namijenjeno	Tema seminara
6. i 7. travnja 2009. 27. travnja 2009.	Kreditnim institucijama	V. radionica na temu prijedloga izmjena Upute za statističko i bonitetno izvješćivanje
20. travnja 2009.	Kreditnim institucijama	COREP izvješća – dio za standardizirani pristup
22. i 23. travnja 2009.	Kreditnim institucijama	Izvješća uz kapitalne zahtjeve, tržišne rizike, likvidnosni rizik i kamatni rizik u knjizi banke
21. – 23. rujna 2009. 12. i 13. listopada 2009.	Kreditnim institucijama	VI. radionica na temu prijedloga izmjena Upute za statističko i bonitetno izvješćivanje
9. studenog 2009.	Vanjskim revizorima	Prezentacija novog sustava izvješćivanja za financijske izvještaje kreditnih institucija

Izvor: HNB

Tablica 3.20. Obavljeni izravni nadzori u 2009. godini

Grupa banaka	Područje nadzora							Aktiva institucija obuhvaćenih izravnim nadzorom, u tis. kuna, prema stanju na dan 31.12. 2009.	Udio aktive institucija obuhvaćenih izravnim nadzorom u ukupnoj aktivi, u %, prema stanju na dan 31.12. 2009.
	Sustav unutarnjih kontrola	Nadzor informacijskih sustava	Provedba mjera monetarne i devizne politike	Cjelokupni izravni nadzor (CAMELS)	Aktiva i likvidnost	Predvalidacija	Procjena AMA okvira		
Velike banke	3	1	4	2	1	2	1	313.401.731	100,00%
Srednje banke			2	2			1	34.287.151	100,00%
Male banke	2	2	6	2				10.047.674	32,21%
Ukupno za sve banke	5	3	12	6	1	2	1	357.736.556	94,42%
Stambene štedionice	1			1				3.111.655	46,26%
Ukupno za sve kreditne institucije	6	3	12	7	1	2	1	360.848.211	93,58%

Izvor: HNB

za izračun kapitalnog zahtjeva za operativni rizik. Obavljen je i izravni nadzor u dvjema stambenim štedionicama. Izravni nadzor jedne stambene štedionice obuhvatio je sva područja CAMELS-a¹⁹, a izravni nadzor druge stambene štedionice obuhvatio je područje procjene sustava unutarnjih kontrola u poslovnim procesima štedionice.

Prioritet tijekom 2009. bili su izravni nadzori srednjih i velikih kreditnih institucija, pri čemu su različitim specijalističkim nadzorima bile obuhvaćene sve banke iz navedenih grupa. Obavljenim izravnim nadzorom poslovanja grupe malih banaka obuhvaćeno je 32,2% ukupne aktive grupe. Udio pregledane aktive stambenih štedionica čini 46,3% ukupne aktive grupe stambenih štedionica.

Tijekom 2009. obavljeno je sedam izravnih nadzora kojima je obuhvaćeno cjelokupno poslovanje (šest CAMELS nadzora banaka i jedan nadzor primjenom metodologije CAMELS za stambenu štedionicu), s posebnim naglaskom na upravljanju kreditnim rizikom i izdvajanjem adekvatnih ispravaka vrijednosti i rezervacija za loše plasmane. U sklopu navedenog posebno su analizirani profil rizičnosti i kapacitet izloženosti kreditnom riziku, koji je obuhvatio sljedeća područja:

- izloženost kreditnom riziku prema djelatnosti trgovine i graditeljstva
- analiza adekvatnosti upravljanja kreditnim rizikom u području projektnog financiranja i plasmana s jednokratnim dospeljem glavnice
- analiza izloženosti kreditnom riziku prema matici od strane domaćih kreditnih institucija članica međunarodnih bankarskih grupa
- upravljanje kreditnim rizikom u slučajevima produživanja rokova naplate, obnavljanja i restrukturiranja plasmana te ocjenu adekvatnosti izdvajanja ispravaka vrijednosti i rezerviranja te
- izravni nadzor metodologije i procesa izdvajanja ispravaka vrijednosti, rezervacija prema stanovništvu i pravnim osobama.

Prema vrsti i opsegu izravnog nadzora u 2009. također je obavljeno:

- šest nadzora procjene sustava unutarnjih kontrola u poslovnim procesima kreditne institucije
- 12 nadzora provedbe mjera monetarne i devizne politike
- tri nadzora informacijskih sustava kreditnih institucija te
- jedan nadzor procjene kvalitete aktive i upravljanja likvidnosnim rizikom.

U sklopu provedenih izravnih nadzora poslovanja kreditnih institucija u 2009. obavljen je i nadzor sustava unutarnjih kontrola u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u 11 kreditnih institucija.

Na osnovi obavljenih izravnih nadzora te utvrđenih nezakonitosti, nepravilnosti i slabosti u poslovanju, koje su konstatirane u izdanim zapisnicima, HNB je dao preporuke za poboljšanje poslovnih procesa i informacijskog sustava te je naložio mjere za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju kao i mjere za poboljšanje stanja. Na osnovi izdanih zapisnika izdano je sedam rješenja s nadzornim mjerama, od čega je izdano jedno rješenje tijekom izravnog nadzora za kreditnu instituciju kod koje su nezakonitosti i nepravilnosti ugrozile likvidnost i solventnost institucije. Također je izdan i jedan sporazum o razumijevanju s nadzornim mjerama. Rješenjima je ukupno naloženo 68 nadzornih mjera, od čega se 57% odnosilo na kreditni rizik, 18% na tržišni rizik, 14% na informacijski sustav, a

preostalih 11% izdanih mjera odnosilo se na ostala područja poslovanja. U tijeku je izrada dvaju rješenja i jednog sporazuma o razumijevanju za kreditne institucije na osnovi izravnih nadzora obavljenih u 2009. godini.

Osim redovitih poslova izravnog nadzora, veliki su resursi u HNB-u tijekom 2009. bili angažirani u uspostavljanju kontakata s glavnim međunarodnim rejting agencijama za kreditni rejting, definiranju metodologije i procesa njihova priznavanja kao vanjskih institucija za procjenu kreditnog rizika (u nastavku teksta: VIPKR) te operativnoj provedbi njihova priznavanja. U skladu s navedenim, HNB je tijekom srpnja 2009. priznao Moody's i Fitch Ratings kao VIPKR, pa je tako omogućena implementacija regulative Basel II za primjenu standardiziranog pristupa za izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik.

Nadalje, tijekom 2009. djelatnici HNB-a bili su angažirani na sljedećim poslovima koji se odnose na donošenje nove i unaprjeđivanje postojeće metodologije:

- izrada Smjernica za priznavanje kreditnih rejtinga vanjskih institucija za procjenu kreditnog rizika
- izrada metodologije za validaciju internih modela pri upravljanju rizicima u kreditnim institucijama i
- unaprjeđenje postojeće metodologije za provedbu izravnog nadzora.

Smjernice za priznavanje kreditnih rejtinga vanjskih institucija prihvaćene su i objavljene na internetskoj stranici HNB-a. Što se tiče izrade metodologije za validaciju internih modela i unaprjeđenje postojeće metodologije za provedbu izravnog nadzora, članovi radnih skupina rade prema prihvaćenim internim planovima te se očekuje ispunjenje svih zadataka u planiranom roku, tj. do 31. prosinca 2010.

3.3.2.2. Nadzor analizom financijskih izvješća kreditnih institucija

Osnovni zadatak nadzora analizom financijskih izvješća kreditnih institucija, tj. bonitetne analize kontinuirano je praćenje poslovanja kreditnih institucija, ocjenjivanje rizičnosti poslovanja kreditnih institucija i provjera zakonitosti poslovanja kreditnih institucija te praćenje i nalaganje supervizorskih mjera. Navedena zaduženja provode se analizom zakonski propisanih mjesečnih i tromjesečnih izvješća koja kreditne institucije dostavljaju u HNB, kontinuiranom komunikacijom s kreditnim institucijama te dodatnim informacijama koje se dostavljaju na zahtjev.

Analize dodatnih podataka i informacija koje kreditne institucije dostavljaju na zahtjev HNB-a u 2009. posebno su se odnosile na likvidnost (uključujući potrebna likvidna sredstva), dospjela nenaplaćena potraživanja, produživanje rokova naplate i restrukturiranje plasmana te kvalitetu upravljanja kreditnim rizikom.

Osim prethodno navedenih aktivnosti, u 2009. u HNB-u su nastavljene i ostale redovite aktivnosti, i to sastanci s upravama kreditnih institucija, sastanci s vanjskim revizorima kreditnih institucija, suradnja s nadležnim tijelima zaduženima za superviziju matičnih kreditnih institucija čije je sjedište u državama članicama, izrada očitovanja po zahtjevu drugih nadležnih tijela koja se odnose na kreditne institucije (Hanfa, prekršajna/kaznena tijela i dr.) te izrada prijedloga obrazaca i uputa za prikupljanje podataka i informacija za potrebe izvanrednih analiza.

Ocjenjivanje rizičnosti kreditnih institucija metodologijom CAMELS

Ukupno je u 2009. izrađeno 165 pisanih analiza poslovanja

¹⁹ Prema metodologiji CAMELS svakoj kreditnoj instituciji dodjeljuje se kompozitni rang koji se zasniva na procjeni i rangiranju sljedećih šest osnovnih komponenta vezanih uz financijsko stanje i poslovanje u toj instituciji: adekvatnost kapitala (C), kvaliteta aktive (A), sposobnost upravljanja (M), kvaliteta i razina zarade (E), adekvatnost likvidnosti (L) i izloženost tržišnom riziku (S).

kreditnih institucija, od čega 156 za pojedinačne kreditne institucije i devet za grupe kreditnih institucija.

U pravilu se na tromjesečnoj osnovi izrađuje pisana bonitetna analiza za svaku pojedinačnu kreditnu instituciju. Eventualna odstupanja od plana rezultat su preusmjeravanja resursa na detaljne specijalizirane bonitetne analize određenih dijelova poslovanja kreditnih institucija. Svaka bonitetna analiza navodi ocjenu rizičnosti kreditne institucije u skladu s metodologijom CAMELS, obrazloženja navedene ocjene, pokazatelje uspješnosti poslovanja kreditne institucije, osnovna statistička i nadzorna izvješća, izdana rješenja za otklanjanje nepravilnosti i nezakonitosti i praćenje njihova izvršenja te poštivanje zakonskih ograničenja. Osim toga, pisana bonitetna analiza sadržava i niz drugih informacija potrebnih za kontinuirano praćenje rizičnosti poslovanja kao što su tržišni udio kreditne institucije u sustavu te tržišni udio po pojedinim vrstama proizvoda, kratki opis strategije kreditne institucije s brojem poslovnica i podružnica te broj zaposlenih, preporuke za izravni nadzor, ako postoje, i to s posebnim naglaskom na uočena problematična područja poslovanja, zatim važne odluke glavne skupštine i druge relevantne informacije. Osim navedenih bonitetnih analiza poslovanja, u slučaju potrebe za dodatnim informacijama tijekom 2009. izrađivane su i dodatne analize o specifičnim područjima poslovanja pojedinih kreditnih institucija.

Osim bonitetne analize pojedinačnih kreditnih institucija, na polugodišnjoj se osnovi izrađuju analize konsolidiranih izvješća za grupu kreditnih institucija. U 2009. HNB je pratio poslovanje sedam grupa banaka. Karakteristika svih grupa banaka je da se više od 90% bilance, kao i računa dobiti i gubitka grupa, odnosi upravo na banke nositeljice grupa. Stoga i zaključci analiza konsolidiranih izvješća uglavnom prate zaključke analiza pojedinačnih banaka.

Analize dodatnih podataka dostavljenih na zahtjev HNB-a

Kao što je već navedeno, HNB je tijekom 2009. godine intenzivirao aktivnosti na analizi likvidnosti, dospjelih nenaplaćenih potraživanja i kvalitete kreditnog rizika. Tako se tijekom 2009. nastavila aktivno pratiti likvidnost sustava zaprimanjem i analizom pojedinačnih dekadnih izvješća kreditnih institucija. Za potrebe agregiranja navedenih izvješća izrađeni su usporedni predlošci po dekadama (oni obuhvaćaju i planirana i ostvarena stanja po dekadama kao i pokazatelje udjela trenutačno utržive imovine u ukupnoj imovini, udjela likvidne u ukupnoj imovini itd.). Navedena su izvješća, radi dobivanja potpunije slike o načinu upravljanja pozicijom likvidnosti i alternativnim načinima financiranja, krajem 2009. izmijenjena tako da je za izvještajne potrebe u planiranju pribavljanja potrebnih likvidnih sredstava ograničen udio sredstava koji se pribavlja repo poslovima s HNB-om.

HNB je tijekom 2009. zaprimao mjesečne podatke o dospjelim nenaplaćenim potraživanjima kreditnih institucija, a od travnja 2009. uvedena je i obveza dostavljanja podataka o produživanju rokova naplate i restrukturiranju plasmana. Analiziraju se mjesečne promjene te se u slučaju većih odstupanja traže dodatna pojašnjenja od kreditne institucije. Za potrebe usporednoga i skupnog praćenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja u HNB-u je kreiran predložak na osnovi kojega je moguće dobiti informacije o pojedinačnoj instituciji, grupi velikih banaka, grupi malih banaka te o sustavu u cjelini. Navedeni predložak sadržava seriju podataka za cijelu 2009., i to po sektorima (država, financijske institucije, državna trgovačka društva, ostala trgovačka društva, neprofitne institucije, stanovništvo, nerezidenti), kao i po ročnosti dospjeća (do 30 dana, od 31 do 90 dana te više od 90 dana).

Analizom podataka koje kreditne institucije za svako tromjesečje dostavljaju u HNB utvrđeno je znatno povećanje plasmana raspoređenih u rizične skupine A90 za treće tromjesečje 2009.

godine (u navedenu se skupinu raspoređuju plasmani koji s plaćanjem dospjelih obveza kasne duže od 90 dana, ali za koje je banka poduzela pravne radnje na aktiviranju instrumenata naplate) i rizične skupine B. Kako redoviti tromjesečni izvještaji ne sadržavaju sve potrebne informacije, za analizu adekvatnosti raspoređivanja plasmana kreditnih institucija u kojima tijekom 2009. nije proveden izravni nadzor poslovanja zatraženi su dodatni podaci o svim kreditnim partijama kod kojih je nastupilo kašnjenje u plaćanju dospjelih obveza duže od 90 dana, a koji su raspoređeni u rizične skupine A90 i B.

Provedenom aktivnošću analize kreditnog portfelja ostvaren je pozitivan pomak najmanje na dva područja. Nakon velikih početnih problema koji su se pojavili zbog manjkavosti dostavljenih podataka (dostavljene baze podataka nisu sadržavale informacije o efektivnoj kamatnoj stopi, procjenama instrumenata osiguranja, pokrenutim aktivnostima naplate ili su, pak, podaci dostavljani tek nakon opetovanih zahtjeva analitičara), kreditne su institucije "pročistile" podatke te su spremne na daljnje pojačano praćenje kreditnog portfelja od strane HNB. Nadalje, rezultati analize uputili su na činjenicu da se kreditne institucije nisu u potpunosti pridržavale interno propisanih akata i zakonskih odredaba u upravljanju kreditnim rizikom te su sa zaključcima navedenih analiza upoznate banke. Kao rezultat toga na kraju 2009. banke su unaprijedile postupanje u navedenom dijelu poslovanja te izdvojile dodatne ispravke vrijednosti radi usklađivanja poslovanja.

HNB je na osnovi stanja na dan 31. prosinca 2009. zatražio analitičke podatke o klasifikaciji plasmana kako bi se utvrdilo novo postupanje banaka u vezi s reklasifikacijom plasmana. U slučaju utvrđenih nezakonitosti izdat će se zapisnici i rješenja. Ovog su puta obuhvaćene i kreditne institucije u kojima je izravni nadzor proveden u prvom dijelu 2009. godine.

Zapisnici, rješenja i pisane opomene

Nakon provedene bonitetne analize HNB je tijekom 2009. godine izdao 12 zapisnika o obavljenom nadzoru analizom financijskih izvješća, devet rješenja o naganju supervizorskih mjera i sedam pisanih opomena članovima uprave kreditnih institucija zbog neprovođenja supervizorskih mjera na način i u rokovima utvrđenima rješenjem HNB-a. Zapisnici su se većinom odnosili na prekoračenje ograničenja izloženosti prema jednoj osobi, a samo u slučaju dviju banaka zapisnici su pisani zbog neprovedenih mjera iz prethodno izdanih rješenja.

Suradnja sa stranim supervizorima i drugim nadzornim tijelima

Na osnovi potpisanih sporazuma o razumijevanju, a radi unaprjeđenja suradnje sa stranim supervizorima, tijekom 2009. predstavnici HNB-a sudjelovali su na devet radionica i/ili kolegija supervizora vezanih uz nadzor bankovnih grupacija kojima pripadaju domaće kreditne institucije, na što su utrošena 44 supervizorska dana. Za sve navedene kolegije pripremljene su prezentacije o općenitoj rizičnosti kreditne institucije ili o metodologiji analize rizičnosti svakoga pojedinog rizika kreditne institucije ili, pak, prezentacije o utjecaju financijske krize na poslovanje kreditne institucije s poduzetim monetarnim i/ili bonitetnim mjerama i aspektima budućeg razvoja.

Osim navedenoga, HNB je u sklopu suradnje sa stranim supervizorima zadužen za izradu tzv. *Supervisory Report*, odnosno (polu)godišnje (pr)ocjene domaće kreditne institucije koja služi kao element za donošenje konačne ocjene rizičnosti bankovne grupe od strane nadležnog tijela zaduženog za superviziju nadređene kreditne institucije. U 2009. sastavljeno je pet *Supervisory Report* sa stanjem za 2008., a navedeni su izvještaji ažurirani podacima za prvo polugodište 2009. godine.

Tijekom 2009. HNB je potpisao Memorandum o suradnji s Centralnom bankom Republike San Marino i Memorandum o suradnji s Centralnom bankom Crne Gore. Predstavnicima HNB-a sudjelovali su na pojedinim sastancima sa supervizorima s kojima su prethodno potpisani memorandumima o suradnji. Detaljne prezentacije o bankama u većinskom austrijskom vlasništvu pripremljene su u srpnju 2009. godine za potrebe posjeta predstavnik *Financial Market Authority* (FMA) HNB-u.

HNB je tijekom protekle godine davao mišljenja i sudjelovao u odgovorima središnjim bankama Italije, Mađarske i Austrije vezano uz nacrt multilateralnih sporazuma o suradnji za superviziju nad grupom kreditnih institucija. Nakon provedenih izravnih nadzora kreditnih institucija u većinskom stranom vlasništvu u 2009., HNB je nadležnim tijelima zaduženima za superviziju nadređene kreditne institucije dostavio glavne nalaze te zaključke i preporuke izravnih nadzora.

U sklopu redovite suradnje organiziran je radni posjet predstavnika središnje banke Italije, koji je predstavnicima HNB-a prenio talijanska iskustva i preporuke vezane uz prijenos nadležnosti u polju politike konkurencije sa središnje banke na tijelo za zaštitu konkurencije. Kao rezultat toga HNB je pripremio nacrt Memoranduma o razumijevanju između Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja i HNB-a. HNB je zaključio i Memorandum o kriznom upravljanju s Ministarstvom financija i Hanfom.

Ostale redovite godišnje aktivnosti

Za razliku od 2008., tijekom 2009. nisu se održavali sastanci s upravama svih kreditnih institucija, već samo s upravama onih kreditnih institucija u kojima su analizama financijskih izvješća i na temelju dodatnih informacija utvrđeni problemi/propusti u upravljanju rizicima.

U studenome i prosincu 2009. održani su sastanci sa svim vanjskim revizorima kreditnih institucija kako bi se osigurala pravodobna razmjena informacija o njihovu poslovanju. Pritom su revizori iznijeli planove provođenja predrevizije/revizije, preliminarne nalaze predrevizije u slučajevima kada je ona provedena, dok je HNB revizorima pojedinih kreditnih institucija posebnu pozornost skrenuo na određene dijelove poslovanja koji zahtijevaju pojačanu kontrolu/reviziju radi donošenja što kvalitetnijeg mišljenja o financijskom stanju pojedine institucije.

HNB je i tijekom 2009. surađivao s Hanfom i ostalim državnim tijelima (sudovi, državno odvjetništvo i sl.), i to u okviru svojih ovlaštenja i poštujući institut bankovne tajne. Osim navedenoga, predstavnici HNB-a tijekom 2009. sudjelovali su u radu Operativnog odbora za suradnju s Hanfom kao i u razmjeni podataka o subjektima nadzora.

3.3.2.3. Analiza bankovnog sustava

HNB u sklopu svojih uobičajenih aktivnosti izrađuje redovite polugodišnje i godišnje publikacije te redovite i *ad hoc* analize o stanju i trendovima u bankovnom sustavu za potrebe rukovodstva Sektora bonitetne regulative i nadzora banaka kao i rukovodstva HNB-a.

U 2009. godini od redovitih publikacija izrađen je Bilten o bankama, br. 18., za 2008. te Bilten o bankama, br. 19., za prvu polovinu 2009. godine. Također, redovito su po isteku svakog tromjesečja izrađivani Tromjesečno izvješće o bankovnom sustavu, Pokazatelji poslovanja (podaci o poslovanju banaka za internetsku stranicu HNB-a), izvješća vezana uz propis o izvješćivanju o dužnicima čiji je dug veći od 5 mil. kuna te Standardni prezentacijski format – dio o bankovnom sustavu.

Kao i prethodnih godina HNB je izradio prilog za BSCEE (*Banking Supervisors from Central and Eastern Europe*), koji se sastoji od kvantitativnih podataka te pisane informacije o stanju u bankovnom sustavu i poslovima supervizije.

U 2009. izrađena je analiza osjetljivosti bankovnog sustava na izdvajanje dodatnih rezervacija za plasmane rizične skupine A kod kojih postoje nenaplaćena potraživanja dospelja duže od 90 dana. Analizom je testiran utjecaj izdvajanja dodatnih rezervi na zaradu i stopu adekvatnosti kapitala banaka. Također, u 2009. analiziran je utjecaj postojećih i novih propisa o rezervama za identificirane gubitke na skupnoj osnovi, utjecaj pondera za valutno inducirani kreditni rizik na stopu adekvatnosti kapitala, utjecaj propisa vezanih uz velike izloženosti i izloženosti prema osobama u posebnom odnosu prema banci i dr.

HNB je tijekom 2009. sudjelovao na redovitim sastancima s agencijama za dodjelu kreditnog rejtinga, kao i na sastancima s različitim međunarodnim i stranim institucijama (MMF, FMA, WB i dr.). Za potrebe sastanaka s MMF-om (ožujak i listopad 2009.), FMA (srpanj 2009.) i Svjetskom bankom (ožujak i listopad 2009.) pripremljene su i održane prezentacije o stanju i trendovima u bankovnom sustavu RH.

Tijekom 2009. HNB je sudjelovao u izradi odgovora na upite/upitnike različitih međunarodnih i stranih institucija (OECD, EBRD, WB i dr.) i novinara kao i na sve ostale upite koji su se odnosili na podatke o bankovnom sustavu RH. U 2009. obrađeno je 27 takvih upita/upitnika.

3.3.3. Supervizija poslovanja kreditnih unija

U 2009. godini prvi su put provedeni izravni nadzor i bonitetna analiza nad kreditnim unijama, koje su Zakonom o kreditnim unijama prešle u nadležnost HNB-a.

3.3.3.1. Izravni nadzor poslovanja kreditnih unija

U okviru navedene provedbe izravnog nadzora kreditnih unija postignuta je visoka pokrivenost izravnim nadzorima sustava kreditnih unija (40,57%) putem 14 izravnih nadzora kreditnih unija.

Znatni su ljudski resursi bili angažirani na pripremi metodologije nadzora i provedbi izravnih nadzora kreditnih unija. Uzmu li se u obzir i obavljeni izravni nadzori kreditnih unija koje nisu zadovoljile kriterije za dobivanje licencije za štedne banke tijekom 2008., dosad je pregledano ukupno 67,01% aktive sustava kreditnih unija, prema posljednjim dostupnim podacima od prosinca 2009. godine.

Tijekom izravnih nadzora kreditnih unija pronađeni su veliki nedostaci u poslovanju, koji se odnose na potpuno nepoznavanje zakonskog okružja, sustava upravljanja rizicima i nemogućnosti osiguranja minimalnih tehničkih, kadrovskih i organizacijskih uvjeta za poslovanje u skladu sa zakonskim propisima. Kao rezultat takvih nalaza do 28. siječnja 2010. pet je kreditnih unija prestalo s poslovanjem i nalazi se u likvidaciji, jedna kreditna unija donijela je odluku o likvidaciji te je postupak upisa prestanka djelatnosti na trgovačkom sudu, a HNB će pokrenuti postupak kod nadležnog suda za pokretanje stečaja jedne kreditne unije.

Na osnovi obavljenih nadzora izdana su četiri rješenja s mjerama za poboljšanje stanja odnosno uklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti.

Na izravne nadzore kreditnih unija u 2009. godini potrošeno je 188 supervizorskih dana.

3.3.3.2. Nadzor analizom financijskih izvješća kreditnih unija

U 2009. HNB je obavljao nadzor poslovanja kreditnih unija prikupljanjem, praćenjem i analizom podataka iskazanih u financijskim i nadzornim izvještajima.

Od 104 štedno-kreditne zadruge uvjete za preoblikovanje u kreditnu uniju ispunilo je njih 30, dok su osnovane tri nove kreditne unije, tako da su na kraju 2009. u sudski registar bile

upisane 33 kreditne unije, od kojih su tri u likvidaciji. Tijekom 2009. provedene su analize dostavljenih financijskih izvješća kreditnih unija, a na osnovi analize podataka iskazanih u financijskim i nadzornim izvještajima za drugo i treće tromjesečje 2009. izrađene su pisane bonitetne analize poslovanja, i to osam pisanih analiza za lipanj 2009. i sedam za rujna 2009. godine.

Navedenim analizama izvješća u pojedinim slučajevima utvrđeni su propusti te kršenje zakonskih odredbi te su za tri kreditne unije sastavljeni zapisnici o obavljenom nadzoru analizom financijskih i nadzornih izvještaja sa stanjem na dan 30. rujna 2009.

S obzirom na nedovoljno poznavanje i razumijevanje propisa kojima je regulirano poslovanje kreditnih unija, osim poslova analize financijskih izvješća HNB je tijekom 2009. godine kreditnim unijama odgovarao na pismene i elektroničkom poštom postavljene upite u vezi s primjenom Zakona i podzakonskih propisa. Svi odgovori objavljeni su na internetskoj stranici HNB-a.

Nakon razdoblja od gotovo tri godine u kojemu su poslovale kreditne unije u skladu sa Zakonom o kreditnim unijama i podzakonskim aktima donesenim na temelju tog Zakona te nakon provedenih postupaka nadzora nad kreditnim unijama pokazalo se da su izmjene i dopune Zakona nužne kako bi se detaljnije reguliralo njihovo poslovanje, uvažavajući pritom sve specifičnosti kreditnih unija. HNB je tijekom 2009. pristupio izradi prijedloga izmjene Zakona o kreditnim unijama koji će uputiti MF-u na daljnje postupanje.

3.3.4. Izdavanje odobrenja i suglasnosti kreditnim institucijama i kreditnim unijama

HNB provodi postupke povodom zahtjeva za izdavanje odobrenja i suglasnosti propisanih Zakonom o kreditnim institucijama, Zakonom o državnom poticanju stambene štednje, Zakonom o kreditnim unijama te drugim zakonima i podzakonskim propisima, donosi rješenja iz područja licenciranja (izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti), daje mišljenja o primjeni propisa iz područja licenciranja te predlaže odnosno donosi propise iz područja licenciranja.

Cilj licenciranja kao supervizorskog oruđa jest stabilno i

sigurno poslovanje kreditnih institucija, a gledajući licenciranje kao poseban dio supervizije, njegov je neposredni cilj da se unaprijed onemoguće odluke i poslovi koji bi mogli nepovoljno utjecati na poslovanje kreditne institucije.

Pomoću sustava odobrenja i suglasnosti HNB ima nadzor nad nekim odlukama i pravnim poslovima kreditne institucije i prije nego što oni budu sklopljeni ili prije nego što se realiziraju, pa se tako licenciranje kao supervizorsko sredstvo može rabiti dvojako:

- kako bi se unaprijed detektirale i spriječile odluke i poslovi koji bi mogli nepovoljno utjecati na buduće poslovanje kreditne institucije te
- kako bi se utjecalo na kreditnu instituciju da izvršava naložene supervizorske mjere.

Prema važećim zakonima trenutačno se u HNB-u obrađuju sljedeći zahtjevi, odnosno izdaju sljedeća odobrenja i suglasnosti:

- odobrenje za rad kreditnih institucija i kreditnih unija
- odobrenje za pružanje bankovnih usluga
- odobrenje za pružanje financijskih usluga
- prethodna suglasnost za stjecanje kvalificiranog udjela u kreditnoj instituciji
- prethodna suglasnost za daljnje stjecanje više od 20, 30 ili 50% dionica kreditne institucije
- prethodna suglasnost za imenovanje članova uprave kreditne institucije i kreditne unije
- odobrenje za pripajanje/spajanje druge kreditne institucije
- odobrenje za razdvajanje/odvajanje/prijenos dijela imovine i obveza na drugu kreditnu instituciju
- odobrenje za osnivanje podružnice kreditne institucije u drugoj državi članici, odnosno u trećoj državi
- odobrenje za rad podružnice strane kreditne institucije
- odobrenje za osnivanje predstavništva strane kreditne institucije
- prethodna suglasnost kreditnoj instituciji za stjecanje 20% udjela u drugom društvu koji je veći od 10% jamstvenoga kapitala kreditne institucije
- prethodna suglasnost kreditnoj instituciji da poslove unutarne revizije povjeri osobi koja nije u radnom odnosu s bankom te
- odobrenje za opće uvjete poslovanja stambene štedionice.

Tablica 3.21. Broj i vrsta izdanih rješenja iz područja licenciranja u 2009. godini

Banke	51
Suglasnost za imenovanje člana i predsjednika uprave	32
Suglasnost za stjecanje kvalificiranog udjela	5
Suglasnost za povjeravanje obavljanja unutarnje revizije revizorskom društvu odnosno jednoj ili više osoba koje nisu u radnom odnosu s tom kreditnom institucijom	3
Suglasnost za stjecanje većinskog udjela u kapitalu ili većinskog prava odlučivanja u drugoj pravnoj osobi	3
Odobrenje za pružanje financijskih usluga	7
Brisanje iz knjige predstavništva	1
Štedne banke	4
Suglasnost za povjeravanje obavljanja unutarnje revizije revizorskom društvu odnosno jednoj ili više osoba koje nisu u radnom odnosu s tom kreditnom institucijom	1
Suglasnost za imenovanje člana i predsjednika uprave	2
Suglasnost za stjecanje kvalificiranog udjela	1
Stambene štedionice	6
Suglasnost za imenovanje člana i predsjednika uprave	5
Odobrenje za opće uvjete poslovanja	1
Kreditne unije	7
Suglasnost za imenovanje člana i predsjednika uprave	1
Odobrenje za rad	6
Ukupno za sve institucije	68

S obzirom na to da Zakon o kreditnim institucijama predviđa mogućnost oduzimanja odobrenja za rad kreditnoj instituciji i suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave, u nadležnosti HNB-a je i oduzimanje navedenog odobrenja odnosno suglasnosti.

U 2009. zaprimljeno je ukupno 48 zahtjeva iz područja licenciranja, a izdano je ukupno 68 rješenja (neka su rješenja izdana na temelju zahtjeva podnesenih u 2008., a nekim su zahtjevima obuhvaćene suglasnosti za imenovanje više članova uprave, dok se rješenja izdaju za svakog člana posebno).

3.3.5. Tržišno natjecanje

Budući da je Zakonom o kreditnim institucijama propisano da je HNB nadležan za zaštitu tržišnog natjecanja na tržištu bankovnih usluga i financijskih usluga kad ih obavljaju kreditne institucije do dana primanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj uniji, HNB je u sklopu svojih aktivnosti iz područja zaštite tržišnog natjecanja tijekom 2009. proveo sveobuhvatno sektorsko ispitivanje ponašanja poslovnih banaka u djelokrugu stambenoga kreditiranja građana. Cilj tih ispitivanja bio je utvrditi činjenično stanje i donijeti odgovarajuću odluku o potencijalnoj intervenciji na ponašanje poslovnih banaka. Ispitivanje se fokusiralo na:

- odnos stambenoga kredita i tekućeg računa
- postupanje poslovne banke koja odobrava stambeni kredit u trenutku procjene nekretnine koja je predmet stambenoga kreditiranja i
- postupanje poslovne banke koja odobrava stambeni kredit u trenutku osiguranja nekretnine od osnovnih požarnih rizika policom osiguranja.

Rezultati predmetnog ispitivanja dokumentirani su u tri zasebne informacije menadžmentu, a njihova sinteza u skraćenom je obliku objavljena na internetskoj stranici HNB-a. U sklopu predmetnih ispitivanja održan je i veći broj sastanaka s bankama kod kojih su se utvrdili antikonkurentski oblici ponašanja. Na tim je sastancima predstavnicima svake banke pojašnjen nalaz ispitivanja i problem takve prakse, te je predložena izmjena na način da ne dolazi do ublažavanja pravila iz područja upravljanja rizicima, ali ni do prekršaja prava konkurencije. Sve su banke prihvatile i implementirale sugestije HNB-a. U okviru navedene sektorske istrage HNB je ispitivao i pojedine sporazume određenih banaka i društava za osiguranje.

Osim sektorske istrage u segmentu stambenog kreditiranja, HNB je tijekom 2009. godine započeo i sa sektorskim ispitivanjem postupanja banaka u segmentu kredita građanima za kupnju motornih vozila. Ovaj tržišni segment obilježen je visokom koncentriranošću, gdje pet banaka ima približno 95% tržišnog udjela (prema podacima na dan 30. lipnja 2009.). Nadalje, karakteriziraju ga mreže ugovora banaka i distributera vozila, odnosno mreže ugovora o osiguranju potraživanja između banaka i osiguravatelja. Slijedom toga, pristup HNB-a je drugačiji nego u slučaju prethodne sektorske istrage i usmjeren je na ispitivanje pojedinih ugovora, odnosno ugovornih odnosa. Konkurentski problem koji se pojavljuje u ovom tržišnom segmentu je sljedeći: jedan se osiguravatelj koristi svojom tržišnom moći koju crpi iz vladajućeg položaja na tržištu osiguranja potraživanja kako bi umanjio konkurenciju kojoj je izložen u drugim segmentima osiguravateljske industrije, gdje je izložen konkurentskom pritisku: kasko osiguranje motornih vozila i

osiguranje od automobilske odgovornosti. To prelijevanje tržišne moći radi istiskivanja konkurencije s drugih tržišnih segmenata (i u konačnici zatvaranja tih tržišnih segmenata) osiguravatelj ostvaruje ugovornim odnosima s bankama koje "drže" tržište kredita za kupnju motornih vozila. Tijekom 2009. HNB je svojim radom obuhvatio sporazume banke koja na tržištu kredita za kupnju motornih vozila ima vladajući položaj te sporazume još dviju banaka. Na pojedinačnim sastancima s navedenim bankama predložena im je izmjena određenih odredaba ugovora. Banke su se s njima složile i ugovori su izmijenjeni ili je izmjena u tijeku.

U formalnim ispitnim postupcima HNB je u skraćenom postupku ispitao koncentraciju dviju banaka te sporazume jedne stambene štedionice s pet banaka kojima je u ispitnom postupku iz 2004. godine dodijeljeno pojedinačno izuzeće na rok od pet godina.

Nadalje, izrađena je komparativna analiza novog i još važećeg Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, s posebnim naglaskom na učinku koji novosti i izmjene imaju na organizaciju posla i rad HNB-a u cjelini.

Kao i u prethodnim godinama, i tijekom 2009. kontinuirano se izrađivala mapa dominantnih položaja, pratili su se osnovni pokazatelji koncentriranosti sektora, unaprijeđen je "obrazac" analize koncentracije i nastavljeno je s kontinuiranim praćenjem komparativne prakse.

3.3.6. Zaštita potrošača

Zaštita potrošača obuhvaća niz mjera čiji je cilj zaštita fizičkih osoba koje u osobne, tj. nekomercijalne svrhe pribavljaju robu i usluge. Te mjere uključuju informiranje o obilježjima i cijeni robe i usluge, informiranje potrošača o njihovim pravima, ali i obvezama te poticanje potrošača na organiziranje radi zaštite svojih prava.

Osnovni cilj supervizije je promicanje i očuvanje vrijednosti u hrvatskom bankovnom sustavu kako bi se sačuvala vrijednost depozita i kako bi funkcionirao sustav platnog prometa. Obavljanjem ovoga osnovnog cilja ostvaruje se i cilj zaštite potrošača bankovnih i financijskih usluga.

3.3.6.1. Pravni okvir

Zaštita potrošača u području bankovnih i financijskih usluga regulirana je ili je izvjesno da će biti regulirana sljedećim zakonima:

- Zakonom o kreditnim institucijama (NN, br. 117/2008., 74/2009. i 153/2009.)
- Zakonom o zaštiti potrošača (NN, br. 79/2007., 125/2007., 79/2009. i 89/2009.)
- Zakonom o potrošačkom kreditiranju (NN, br. 75/2009.)
- Zakonom o elektroničkoj trgovini (NN, br. 173/2003., 67/2008. i 36/2009.)
- novim Zakonom o institucijama za elektronički novac²⁰ te
- novim Zakonom o platnom prometu²¹, koji stupa na snagu 1. siječnja 2011. (NN, br. 133/2009.).

Moguće je da navedeno bude regulirano i drugim zakonima koji bi se odnosili na pojedine financijske usluge ili pružatelje tih usluga.

Osim toga, a radi standardiziranja podataka koji se odnose na ugovaranje bankovnih usluga, na temelju članka 307. stavka 1. i 3. Zakona o kreditnim institucijama donesena je i Odluka o

20 S obzirom na izmjene Direktiva 2005/60 EZ, 2006/48 EZ i 2000/46 EZ, institucije za elektronički novac prestaju biti kreditne institucije te je u tijeku izrada novog Zakona, dok je postojeći objavljen u NN, br. 117/2008.

21 Velik dio novog Zakona o platnom prometu regulira upravo pravila u odnosu na korisnike usluga plaćanja s posebnim naglaskom na zaštiti potrošača te se taj Zakon podjednako primjenjuje i na kreditne institucije i na druge pružatelje usluga platnog prometa.

efektivnoj kamatnoj stopi kreditnih institucija i kreditnih unija te ugovaranju usluga s potrošačima²², kojom je propisan jedinstven način izračunavanja i iskazivanja aktivne efektivne kamatne stope na dane kredite i pasivne efektivne kamatne stope na primljene depozite, kao i sadržaj i oblik informacija koje kreditne institucije i kreditne unije daju potrošačima, a koje su im potrebne radi uspoređivanja različitih ponuda i donošenja odluke o sklapanju ugovora.

U skladu s navedenim propisima, subjekti koje HNB regulira i nadzire u području zaštite potrošača jesu, osim kreditnih institucija, i kreditne unije, institucije za platni promet te institucije za elektronički novac.

Svi prethodno navedeni zakoni definiraju potrošača kao fizičku osobu koja prima uslugu izvan svoje djelatnosti ili slobodnog zanimanja.

Na zahtjev Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, a na temelju članka 123. Zakona o zaštiti potrošača i inicijative Vlade RH, HNB je 2008. imenovao svoje predstavnike u Nacionalnom vijeću za zaštitu potrošača. Uključivanjem u rad Nacionalnog vijeća za zaštitu potrošača HNB se uključio u koordinirani rad svih nadležnih tijela zaduženih za stvaranje preduvjeta i provođenje kvalitetnije zaštite potrošača na teritoriju RH.

Ukupno je održano sedam sjednica Nacionalnog vijeća, a na posljednjoj sjednici krajem 2009. donesen je i Nacionalni program za zaštitu potrošača za razdoblje 2009. – 2012.²³ koji sadržava i dio koji HNB planira ostvariti u navedenom razdoblju vezano uz politiku zaštite potrošača (korisnika usluga onih subjekata koji su pod njegovom ingerencijom). Aktivnu ulogu u izradi prijedloga vezano uz buduće aktivnosti HNB-a na konkretnom području imao je član Nacionalnog vijeća iz HNB-a. Na temelju donesenog Nacionalnog programa izrađen je i detaljniji plan aktivnosti HNB-a za razdoblje 2009. – 2010., u kojemu su definirana prioritetna područja koja iziskuju daljnja unaprjeđenja²⁴.

HNB redovito odgovara na upitnike međunarodnih institucija (ponajviše Svjetske banke i OECD-a), koji su sve učestaliji i opsežniji (teme su uglavnom vezane uz način provođenja politike zaštite potrošača, financijsku edukaciju i unaprjeđenje financijske pismenosti na teritoriju RH) u segmentu ingerencija nadležnog tijela.

Predstavnici HNB-a sudjeluju u radu međunarodno organiziranih konferencija i seminara na temu zaštite potrošača i financijske edukacije.

3.3.6.2. Mjere i postupanja u vezi sa zaštitom potrošača

Politiku zaštite potrošača čini niz mjera kojima se pospješuju i štite interesi potrošača koji se na tržištu pojavljuju radi pribavljanja robe i usluga. Te mjere uključuju:

- informiranje potrošača o svojstvima i cijeni robe i usluga
- educiranje potrošača o njihovim pravima i obvezama
- promicanje i podupiranje organiziranja potrošača kako bi mogli štititi svoja prava i
- omogućavanje predstavnicima potrošača da sudjeluju u radu tijela koja odlučuju o njihovim pravima i obvezama.

HNB je tijekom proteklih godina, osim što je znatno unaprijedio pravni okvir i pojačao aktivnosti usmjerene prema kvalitetnoj zaštiti potrošača (korisnika bankovnih i financijskih usluga), znatne aktivnosti usmjeravao i na prigovore potrošača nezadovoljnih poslovanjem pojedinih institucija koje su pod njegovom ingerencijom. Tijekom 2009. u Sektor bonitetne regulative i

nadzora banaka primljena su 164 prigovora potrošača i drugih klijenata pružatelja bankovnih i financijskih usluga, i to djelomice dobivenih elektroničkom poštom u suradnji s Uredom za odnose s javnošću HNB-a, a djelomice izravno adresiranih na Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka.

Postupak vezan uz prigovore najčešće se provodi na način određen člankom 309. stavkom 5. Zakona o kreditnim institucijama, tj. od kreditne se institucije traži očitovanje o pojedinom predmetu, a ovisno o dobivenim očitovanjima u pojedinim se slučajevima traže i dodatna očitovanja.

Pristigle prigovore (ovisno o konkretnim temama) HNB je rabio i rabi kao informacije u provedbi svoje funkcije nadzora nad poslovanjem kreditnih institucija i kreditnih unija.

Većina navedenih aktivnosti privremeno se odvija unutar Sektora bonitetne regulative i nadzora banaka. Prema rezultatima provedenih istraživanja, nadležna tijela drugih država koja su, kao i HNB, odgovorna samo za superviziju kreditnih institucija, u svom organizacijskom ustroju zasad nemaju poseban organizacijski dio koji se bavi isključivo zaštitom potrošača. U takvim slučajevima poslovi zaštite potrošača uglavnom su centralizirani u okviru Odnosa s javnošću dok im, ovisno o specifičnosti zahtjeva potrošača i upućenih prigovora, stručnu pomoć pružaju i ostali organizacijski dijelovi banke, pa tako i organizacijski dio supervizije kreditnih institucija.

Budući da je prisutan trend intenziviranja aktivnosti nadležnih tijela u smislu jačanja zaštite potrošača u okviru svojih nadležnosti, tako je i u okviru HNB-a u tijeku pronalaženje optimalnog načina organiziranja poslovnog procesa koji bi obuhvatio sve aktivnosti u kontekstu provođenja politike zaštite potrošača, što bi dovelo do unaprjeđenja postojećeg stanja i kvalitetnije zaštite korisnika bankovnih i financijskih usluga na području RH.

3.3.7. Projekti vezani uz superviziju kreditnih institucija

Tijekom 2009. u području supervizije u HNB-u aktivni su bili sljedeći projekti:

- Implementacija EU regulative u zakonodavstvo RH
- Izrada nadzornih izvješća u skladu sa zahtjevima EU (FINREP)
- Izvješćivanje (KOKI) i
- Metodologija ocjenjivanja rizičnosti kreditnih institucija (MRKI).

Postupak implementacije regulative EU zaokružen je objavom posljednje izmjene Zakona o kreditnim institucijama i izmjenom podzakonskih akata. HNB će nastaviti usklađivati i unaprjeđivati regulativu za područje poslovanja kreditnih institucija.

Uvođenje novog izvješćivanja kreditnih institucija provodi se dvama projektima. Statistička izvješća koja se rabe u nadzorne svrhe, kao i druga nadzorna izvješća (koja nisu obuhvaćena u okviru izvješćivanja o adekvatnosti kapitala) sastavni su dio projekta koji je tijekom 2007. godine započeo pod nazivom Izrada nadzornih izvješća u skladu sa zahtjevima EU (tzv. FINREP). U 2009. su u sklopu navedenog projekta, a radi boljeg razumijevanja novog sustava izvješćivanja, organizirane dvije radionice za velike banke te dvije prezentacije za manje banke.

Ostala izvješća vezana uz bonitetnu regulativu – izvješća vezana uz adekvatnost kapitala, likvidnost i kamatni rizik u knjizi banke – sastavni su dio Basela II te je za potrebe izvješćivanja tijekom 2009. intenziviran rad na izradi aplikacije KOKI (Kontrola

22 NN, br. 1/2009. i 41/2009.

23 U NN, br. 30/2010. objavljen je Nacionalni program zaštite potrošača za razdoblje 2009. – 2012.

24 Pri definiranju prioritetnih aktivnosti rukovodilo se preporukama Svjetske banke i trendovima, odnosno vrlo intenzivnim aktivnostima uočenima kod nadležnih tijela država članica EU.

kreditnih institucija). Sveukupno je u okviru KOKI-ja predviđeno 58 obrazaca, koji su definirani trima podzakonskim aktima. Navedeno izvješćivanje usklađeno je u najvećem dijelu s načinom izvješćivanja u Europskoj uniji (predlošci CEBS-a), osim u dijelu tržišnih rizika, za koje je u većem dijelu zadržan postojeći oblik obrazaca jer pruža više informacija od onih koji su predviđeni CEBS-ovim predlošcima. Posao na navedenom projektu je trajan i kontinuiran jer nakon provedena dva testna ciklusa zaprimanja obrazaca sve prateće dokumente potrebno je i nadalje ažurirati i unaprjeđivati, osobito stavljanjem navedene aplikacije u punu produkciju kako stupa na snagu nova regulativa.

Radi osiguravanja adekvatnih alata za sustavno praćenje i analizu rizika kojima su kreditne institucije izložene u svojem poslovanju, početkom svibnja 2009. godine započet je projekt unaprjeđenja metodologije procjene rizičnosti kreditnih institucija (tzv. MRKI).

Do kraja 2009. godine napravljena je analiza internih pokazatelja za sva područja pokrivena CAMELS-om kako bi se utvrdilo koji je od dostupnih pokazatelja najznakovitiji za ocjenu rizičnosti pojedinog područja poslovanja kreditne institucije. Dosad su napravljene statističke regresije za područje kapitala i kvalitete aktive, a u tijeku je taj proces i za pokazatelje zarade.

Platni promet

4.1. Međubankovni platni sustavi

Obračun međubankovnih platnih transakcija preko Hrvatskog sustava velikih plaćanja (HSVP) i Nacionalnoga klirinškog sustava (NKS) u 2009. provodio se u skladu s utvrđenim pravilima namire na računima sudionika (Hrvatska narodna banka, banke, štedne banke i Hrvatska banka za obnovu i razvitak) u međubankovnim platnim sustavima.

U radu međubankovnih platnih sustava tijekom 2009. nisu zabilježena znatnija vremenska odstupanja od termina propisanih planom izvršenja plaćanja, odnosno značajnije situacije koje bi na bilo koji način utjecale na sigurnost rada međubankovnih platnih sustava kao temeljne infrastrukture platnog prometa u zemlji. Dostupnost HSVP-a sudionicima u platnom sustavu iznosila je čak 99,77%, a problemi koji su u manjoj mjeri uvjetovali poteškoće u korištenju pojedinih servisa toga platnog sustava bili su uzrokovani tehničko-tehnološkim razlozima ili problemima zbog telekomunikacijske mreže SWIFT.

Analiziraju li se statistički pokazatelji o međubankovnome platnom prometu u zemlji u odnosu na 2008., tijekom 2009. uočljiv je trend porasta broja platnih transakcija provedenih preko NKS-a i HSVP-a te smanjenje vrijednosti platnih transakcija provedenih preko međubankovnih platnih sustava.

Hrvatski sustav velikih plaćanja

U 2009. preko HSVP-a ukupno je namireno 291.085 platnih transakcija, pri čemu je prosječna vrijednost jedne platne transakcije iznosila 10,5 mil. kuna. U odnosu na 2008. broj platnih transakcija namirenih preko HSVP-a povećao se za 5,5%, dok se kod ukupne vrijednosti izvršenih transakcija bilježi smanjenje od 7,4%. Najveća vrijednost platnih transakcija evidentirana je u ožujku, dok je u srpnju zabilježen najveći broj platnih transakcija.

Analiza strukture razmijenjenih platnih poruka pokazuje da se čak 64,1% poruka odnosi na platne poruke (MT103) kojima se banke služe za provođenje plaćanja klijenata. Platne poruke kojima se banke koriste za izvršenje svojih plaćanja (MT202) čine 29,9%, a direktni transferi 6,0% ukupno razmijenjenih

platnih poruka. Direktni transferi su platne poruke kojima se koristi središnja banka za izvršenje svojih zakonskih obveza i za upravljanje platnim sustavima te, između ostaloga, i za izvršavanje plaćanja po nalogu banaka u uvjetima kad banke imaju tehničke i komunikacijske probleme.

Indeks koncentracije pokazuje da pet banaka sudjeluje sa

Tablica 4.2. Pregled izvršenih platnih transakcija u HSVP-u

	2008.	2009.
Broj platnih transakcija	275.844	291.085
Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)	3.290.706	3.046.065
Prosječna vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)	12	10

Izvor: HNB

Tablica 4.3. Indeks koncentracije u HSVP-u u 2009.

	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)
5 banaka ^a	180.465	1.389.951
Udio (u %)	62,00	45,63
Ukupno	291.085	3.046.065

^a Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti platnih transakcija

Izvor: HNB

62,0% u ukupnom broju platnih transakcija, odnosno s 45,6% u ukupnoj vrijednosti platnih transakcija izvršenih preko HSVP-a.

Nacionalni klirinški sustav

Preko NKS-a u 2009. izvršeno je 130,8 milijuna platnih transakcija, pri čemu je prosječna vrijednost jedne platne transakcije iznosila 5.315 kuna. U odnosu na 2008. broj platnih transakcija izvršenih preko NKS-a povećao se za 2,4%, dok se njihova ukupna vrijednost umanjila za 13,9%. Najveća vrijednost platnih

Tablica 4.1. Platne transakcije u HSVP-u u 2009.

Mjesec	HSVP	
	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)
Siječanj	20.554	302.705
Veljača	23.512	307.185
Ožujak	26.375	316.257
Travanj	24.142	245.866
Svibanj	24.539	231.190
Lipanj	23.744	221.109
Srpanj	26.480	242.841
Kolovoz	21.948	210.505
Rujan	25.740	233.732
Listopad	24.685	189.233
Studeni	24.479	232.031
Prosinac	24.887	313.412
Ukupno	291.085	3.046.065

Izvor: HNB

Tablica 4.4. Platne transakcije u NKS-u u 2009.

Mjesec	NKS	
	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)
Siječanj	9.422.242	52.376
Veljača	9.762.736	51.859
Ožujak	11.413.450	73.164
Travanj	11.047.892	59.576
Svibanj	10.800.526	54.054
Lipanj	11.000.729	56.805
Srpanj	11.854.089	62.898
Kolovoz	10.348.570	54.652
Rujan	11.149.773	58.321
Listopad	11.295.003	54.483
Studeni	11.026.103	52.491
Prosinac	11.713.544	64.737
Ukupno	130.834.657	695.415

Izvor: Fina

Tablica 4.5. Pregled izvršenih platnih transakcija u NKS-u

	2008.	2009.
Broj platnih transakcija (u mil.)	128	131
Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)	807.453	695.415
Prosječna vrijednost platnih transakcija (u kunama)	6.319	5.315

Izvor: Fina

transakcija (50,7%) obračunata je u III. obračunskom ciklusu. U odnosu na ukupan broj platnih transakcija izvršenih preko NKS-a, u propisanim vremenima II. i III. obračunskog ciklusa obračunat je isti broj platnih transakcija (36%). Najveća vrijednost platnih transakcija evidentirana je u ožujku, a najveći broj platnih transakcija u srpnju.

Indeks koncentracije pokazuje da pet banaka sudjeluje sa 71,9% u ukupnom broju platnih transakcija, odnosno sa 63,6% u ukupnoj vrijednosti platnih transakcija izvršenih preko NKS-a.

Tablica 4.6. Ukupan broj i vrijednost platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2009.

	I. ciklus	II. ciklus	III. ciklus	Ukupno
Broj platnih transakcija	36.426.406	47.562.462	46.845.789	130.834.657
Udio (u %)	28	36	36	100
Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)	112.383	230.267	352.766	695.415
Udio (u %)	16	33	51	100

Napomena: I. obračunski ciklus – od 18.15 T₋₁ do 8.30 T₀
 II. obračunski ciklus – od 8.30 T₀ do 12.30 T₀
 III. obračunski ciklus – od 12.30 T₀ do 18.15 T₀

Izvor: Fina

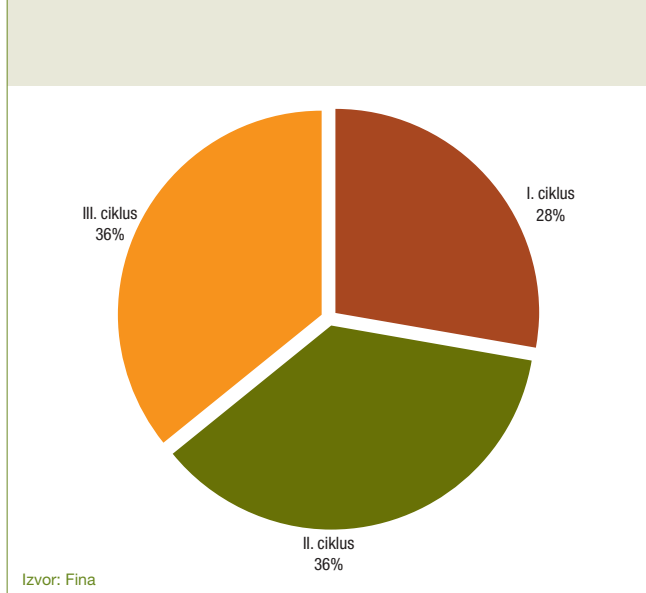
Tablica 4.7. Indeks koncentracije u NKS-u u 2009.

	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (u mil. kuna)
5 banaka ^a	94.074.018	442.134
Udio (u %)	71,90	63,58
Ukupno	130.834.657	695.415

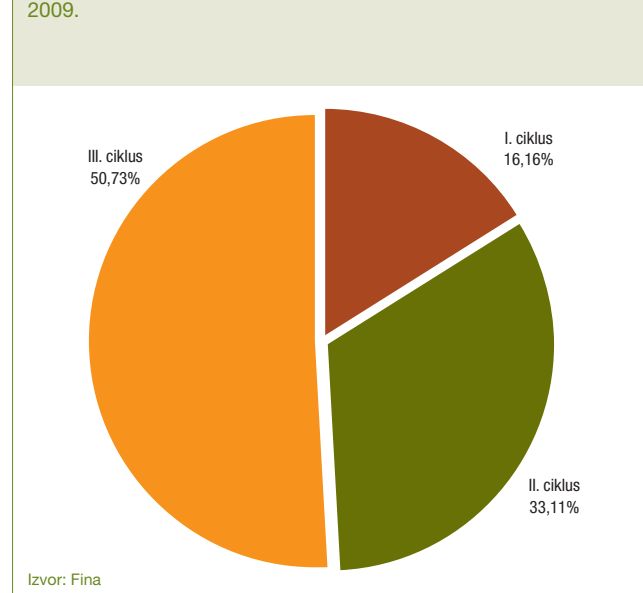
^a Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti platnih transakcija

Izvor: Fina

4.1. Udio broja platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2009.

4.2. Udio vrijednosti platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2009.

4.2. Međubankovna/međuinstitucionalna suradnja u području platnog prometa

Nacionalni odbor za platni promet (NOP) održao je u 2009. dvije tematske sjednice. Na prvoj su sjednici u ožujku 2009. predstavnici članova NOP-a (Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija, Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska udruga banaka) upoznati s tijekom izrade Zakona o platnom prometu, a predstavljen je i Nacrt prijedloga novog Zakona.

Također, članovima NOP-a prezentirane su mogućnosti koje su navedene u sadržaju Direktive o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu (Direktiva 2007/64), gdje je svakoj državi koja primjenjuje navedenu direktivu preko svojeg nacionalnog zakonodavstva ostavljena mogućnost da prema izboru, s obzirom na specifičnosti ili druge zakonske propise, procijeni

osnovanost primjene određenih mogućnosti vezanih uz pružanje platnih usluga. Budući da novi Zakon o platnom prometu više neće uređivati prisilnu naplatu na novčanim sredstvima, na sjednici je raspravljano i o nedoumicama glede izrade novog propisa kojim bi se trebalo urediti pitanje izvršavanja osnova za naplatu. Članovi NOP-a izviješteni su da je takav propis u izradi te da bi, kad bude dovršen, trebao biti dostavljen na mišljenje svim relevantnim institucijama i tijelima u zemlji.

Na drugoj sjednici NOP-a u studenome 2009. predstavnici Ministarstva financija upoznali su članove NOP-a s radnim nacrtom prijedloga zakona o prisilnoj naplati i postupanju u uvjetima blokade računa ovršenika te daljnjim aktivnostima vezanim uz donošenje tog zakona. Jedan od razloga koji su potaknuli izradu takvog propisa jest činjenica da je sada na snazi nekoliko propisa koji određena pitanja u postupku prisilne naplate definiraju na različiti način. Posljedica je takve kolizije propisa nejedinstveno postupanje koje dovodi do pravne nesigurnosti i

neefikasnosti u obavljanju navedenih poslova. Stoga je zamisao MF-a bila da to pitanje uredi na jedinstveni način. Na sjednici je predloženo da MF osnuje dvije radne skupine (regulatornu skupinu za pravno oblikovanje Zakona i tehničku skupinu za operativnu razradu njegove provedbe), u čijem bi radu sudjelovale i stručne osobe iz navedenih institucija, koje bi svojim savjetima i znanjem mogle bitno pripomoći u daljnjem oblikovanju Zakona kako bi bio jasniji i učinkovitiji.

Vijeće sudionika NKS-a, u čijem radu sudjeluju predstavnici HNB-a, poslovnih banaka i Financijske agencije, održalo je jednu tematsku godišnju sjednicu, na kojoj je, između ostaloga, predstavljen pregled poslovanja NKS-a u 2009. Ujedno su predstavnici Fine održali prezentacije o poslovanju i drugoj fazi projekta reinžinjeriranja NKS-a, koja uključuje prilagodbu tehničkim standardima Europske unije (uvođenje *SWIFTNet FileActa* za razmjenu s NKS-om, primjena IBAN-a, promjena formata polja i usklađivanje sa standardima SEPA).

4.3. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa

U skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.) HNB je od obveznika dostave podataka (banaka, štednih banaka i kartičnih kuća) u propisanim rokovima zaprimio, obradio i učinio javno dostupnima statističke podatke iz platnog prometa.

Poslovni subjekti i građani u bankama imaju ukupno otvoreno 5.413.497 računa. Pritom građani imaju u bankama otvoreno 4.981.056 računa, što čini 92,0% svih otvorenih računa u

bankama. Tekući računi u odnosu na ukupan broj računa građana zastupljeni su sa 79,3%, žiroračuni sa 18,9%, a 1,8% čine "ostali računi građana". Od ukupnog broja računa poslovnih subjekata otvorenih u bankama čak 91,4% računa čine računi za redovno poslovanje, dok se samo 8,6% računa odnosi na podračune poslovnih subjekata.

Banke u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2009. poslovale su u 1299 poslovnih jedinica. Od ukupnog broja

Tablica 4.8. Podaci o broju transakcijskih računa stanje 31. prosinca 2009.

Računi poslovnih subjekata	432.441
Računi za redovno poslovanje poslovnih subjekata	395.472
Podračuni poslovnih subjekata	36.969
Računi građana	4.981.056
Žiroračuni	943.424
Tekući računi	3.948.257
Ostali računi građana ^a	89.375
Ukupno	5.413.497

^a Računi građana za posebne namjene i računi nerezidenata – fizičkih osoba s prebivalištem u inozemstvu

Izvor: HNB

Tablica 4.9. Broj poslovnih jedinica banaka, bankomata i POS (EFTPOS) uređaja stanje 31. prosinca 2009.

	Ukupno
1. Poslovne jedinice	1.299
2. Bankomati ukupno	3.601
2.1. Bankomati u vlasništvu banaka	3.012
2.2. Bankomati u vlasništvu druge pravne osobe	589
3. POS (EFTPOS) uređaji ukupno	85.804
3.1. POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu banaka	55.113
3.2. POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu druge pravne osobe	30.691

Izvor: HNB

Tablica 4.10. Izdane platne kartice i izvršena kartična plaćanja prema vrstama kartica

Vrsta kartice	Broj platnih kartica u optjecaju ^a	Udio	Opće i poslovne validne platne kartice	
			Ukupno transakcije ^b	
			Broj	Vrijednost (u kn)
Kreditne kartice	190.328	2,2%	1.368.445	453.309.568
Revolving kartice	737.570	8,5%	15.116.797	3.889.256.282
Kartice s odgođenom naplatom	547.978	6,5%	14.922.262	5.901.689.176
Charge kartice	568.745	6,6%	15.443.674	4.606.483.803
Debitne kartice	6.489.163	75,1%	86.778.384	41.509.790.372
Prepaid kartice	95.587	1,0%	60.672	17.480.704
Ostalo	5.029	0,1%	29.395	10.063.788
Ukupno	8.634.400	100,0%	133.719.629	56.388.073.693

^a Stanje 31. prosinca 2009. ^b U drugom polugodištu 2009.

Izvor: HNB

bankomata u zemlji 83,6% nalazi se u vlasništvu banaka, a preostalih 16,4% u vlasništvu je drugih pravnih osoba. Od ukupno 85.804 POS (EFTPOS) uređaja 64,2% je u vlasništvu banaka, a ostali su u vlasništvu drugih pravnih osoba.

U Republici Hrvatskoj je na dan 31. prosinca 2009. bilo evidentirano ukupno 8.634.400 platnih kartica u optjecaju, pri čemu 94,6% kartica čine opće (platne kartice izdane na ime

građana), a 5,4% poslovne platne kartice (platne kartice izdane na ime poslovnih subjekata). Promatramo li vrste platnih kartica, najzastupljenije su debitne kartice, koje čine 75,1% ukupnog broja kartica.

Od ukupnog broja kartica čak 74% kartica ima funkciju čipa (platne kartice koje sadrže jedan ili više računalnih čipova za pohranu podataka, identifikaciju ili za obrade posebnih namjena).

4.4. Usklađivanje domaće regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije

Što se tiče preuzetih obveza glede usklađivanja zakonodavstva RH s pravnom stečevinom EU, 1. siječnja 2009. na snagu je stupio Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata. Odredbama Zakona u hrvatsko je zakonodavstvo ugrađena Direktiva 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnom obračunu u sustavima za obračunavanje plaćanja i vrijednosnica. Zakon uređuje konačnost namire u sustavima za namiru naloga za prijenos, posljedice postupaka provedenih zbog insolventnosti nad sudionikom u sustavu na prava i obveze koje proizlaze ili su u vezi sa sudjelovanjem sudionika u sustavu, kao i prava prima-telja instrumenta osiguranja u slučaju postupka zbog insolventnosti nad davateljem instrumenta osiguranja.

U sklopu daljnjih prilagodbi hrvatskog zakonodavstva iz područja pružanja platnih usluga s pravnom stečevinom Europske unije u listopadu 2009. donesen je novi Zakon o platnom prometu, kojim je nacionalna regulativa usklađena s odredbama Direktive 2007/64/EZ o uslugama platnog prometa na unutarnjem

tržištu. Zakon je objavljen u Narodnim novinama br. 133/2009., a stupit će na snagu 1. siječnja 2011., izuzevši pojedine odredbe koje će se početi primjenjivati s danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Ovim Zakonom uređuje se platni promet, i to platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga o uvjetima za pružanje usluga i pruženim platnim uslugama te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi i izvršenje platnih transakcija između kreditnih institucija, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima. Njegovim stupanjem na snagu platne usluge u RH bit će uređene istovjetno kao u zemljama članicama EU, poglavito odredbama koje se odnose na bonitetne zahtjeve, pristup novih pružatelja platnih usluga tržištu, zahtjeve za davanje informacija te na prava i obveze korisnika i pružatelja platnih usluga. Na taj način građani RH imat će pravo na platne usluge pod istim uvjetima kao i građani zemalja EU.

Poslovanje trezora

5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka

Na dan 31. prosinca 2009. stanje gotovog novca u optjecaju iznosilo je 15,3 mlrd. kuna i bilo je za 10,4% manje nego na kraju 2008. godine.

U optjecaju, odnosno izvan trezora HNB-a i gotovinskih centara, na dan 31. prosinca 2009. bilo je 139,2 mil. novčanica u vrijednosti od 14,4 mlrd. kuna. U usporedbi sa stanjem na kraju 2008. godine tijekom 2009. količina novčanica izvan trezora smanjena je za 1,4%, dok je ukupna vrijednost svih novčanica izvan trezora HNB-a i gotovinskih centara smanjena za 12,5%.

Ukupna količina novčanica u optjecaju, i to apoena od 1000, 500, 200, 100, 50 i 5 kuna, smanjena je u 2009. godini u usporedbi s 2008. za 1,8 mil. kom. Samo kod apoena od 20 i 10 kuna došlo je do porasta količine u optjecaju u 2009. u odnosu na 2008., ukupno za 2,3 mil. kom. ili 11,8%.

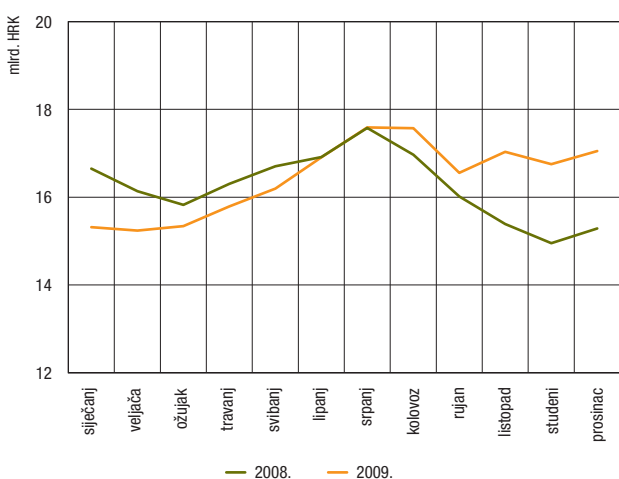
U optjecaju su u 2009. količinski bile najviše zastupljene

novčanice u apoenima od 200 kuna (udio od 28%) i od 100 kuna (udio od 19%), kojih je ukupna vrijednost iznosila 10,5 mlrd. kuna ili 57,9% ukupne vrijednosti novčanica u optjecaju te godine. Navedenim dvama apoenima banke se najviše koriste pri isplati putem bankomata, što je i rezultiralo velikom zastupljenošću tih apoena u strukturi novčanica u optjecaju.

Količina kovanog novca izvan trezora HNB-a na dan 31. prosinca 2009. iznosila je 1,57 mlrd. kom., a njihova ukupna vrijednost 0,87 mlrd. kuna. U odnosu na stanje na kraju 2008. godine količina kovanog novca izvan trezora bila je na kraju 2009. veća za 5,3%, dok je njihova ukupna vrijednost bila za 5,4% veća. Količina kovanog novca u optjecaju tijekom 2009. godine ukupno je povećana za 80 mil. kom. Najveći udio u tom povećanju imao je apoen od 10 lipa (25,1%), kojega je u 2009. godini u optjecaju bilo za 21,0 mil. kom. više nego u 2008.

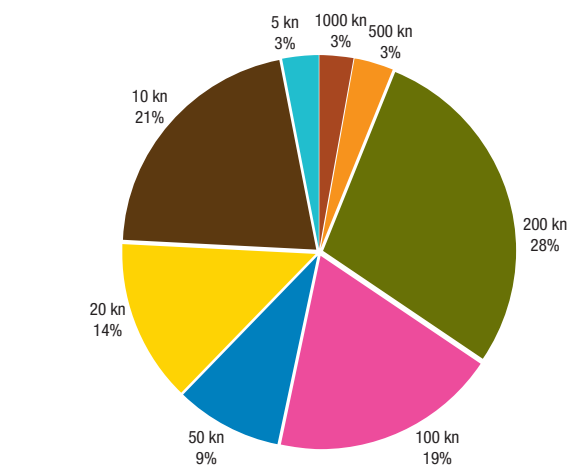
Među kovanicama količinski je u 2009. godini u optjecaju

5.1. Gotov novac izvan banaka na kraju razdoblja

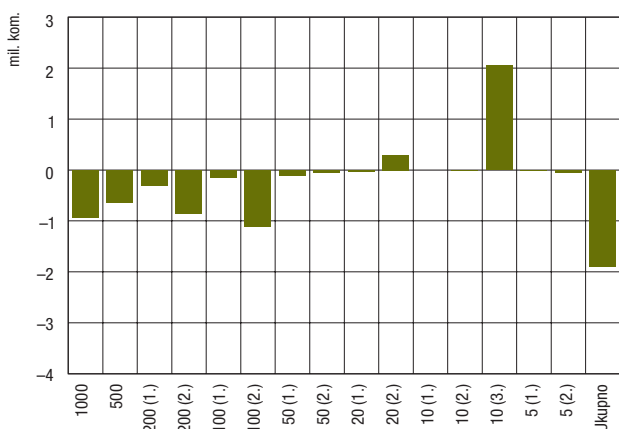
Izvor: HNB

5.3. Struktura ukupne količine novčanica u optjecaju po apoenima na kraju 2009.

Izvor: HNB

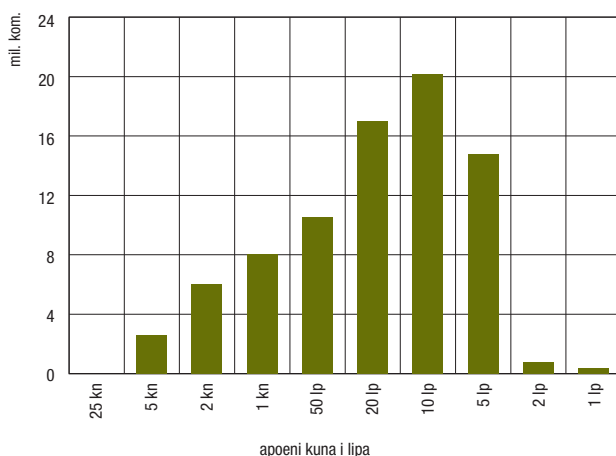
5.2. Promjena broja komada novčanica u optjecaju u 2009., u usporedbi s 2008.

Napomena: Redni brojevi u zagradama uz apoene označuju seriju izdanja.

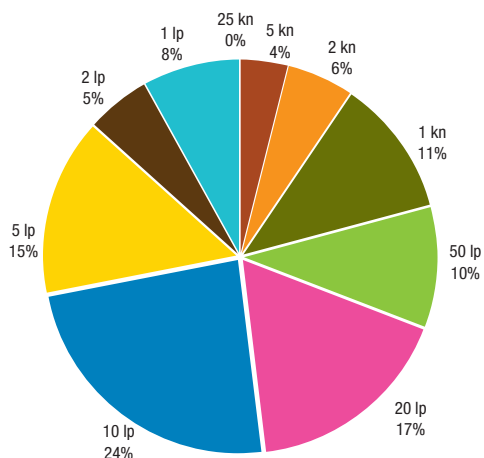
Izvor: HNB

5.4. Promjena broja komada kovanog novca u optjecaju u 2009., u usporedbi s 2008.

Izvor: HNB

5.5. Struktura ukupne količine kovanog novca u optjecaju po apoenima na kraju 2009.

Izvor: HNB

bio najviše zastupljen apoen od 10 lipa (373 mil. kom., što čini 23,7% ukupne količine kovanog novca u optjecaju), dok je vrijednosno u optjecaju najviše bio zastupljen apoen od 5 kuna (u iznosu od 301,3 mil. kuna, što čini 34,7% ukupne vrijednosti kovanog novca u optjecaju).

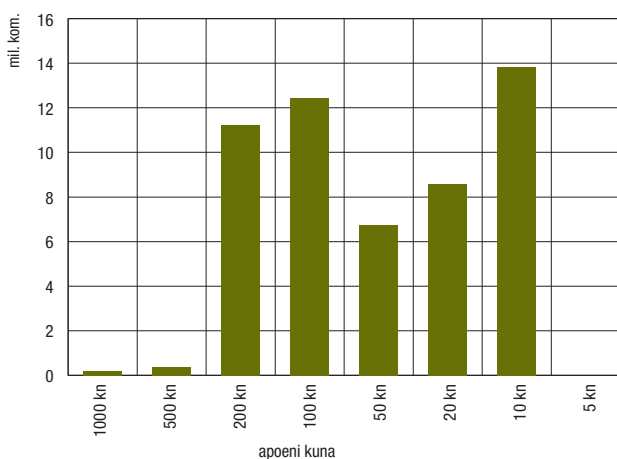
5.2. Opskrba gotovim novcem

Za podmirivanje potreba banaka za gotovim novcem na osnovi njihovih narudžaba i održavanje primjerene zalihe u gotovinskim centrima iz trezora HNB-a gotovinskim je centrima tijekom 2009. godine izdano ukupno 4,5 mlrd. kuna u novčanicama (53,3 mil. kom.) i 50,0 mil. kuna kovanog novca (83,0 mil. kom.). Ukupna vrijednost izdanih novčanica bila je za 2,0 mlrd. kuna ili 45,3% manja u odnosu na 2008. godinu, dok je

broj izdanih novčanica smanjen za 3,7 mil. kom. ili 6,9%. Ukupna vrijednost izdanoga kovanog novca smanjena je za 29,1%, a broj komada kovanog novca smanjen je za 34,9%.

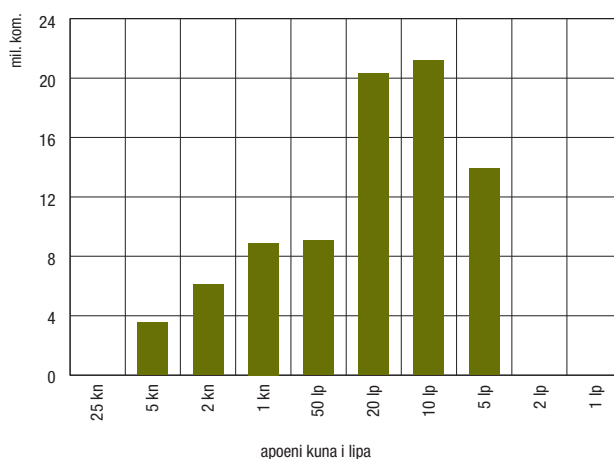
Dio zahtjeva gotovinskih centara za kovanim novcem podmiren je prijenosom viška kovanog novca iz jednoga gotovinskog centra u drugi, a na taj je način tijekom 2009. preneseno 7,7 mil. kom. kovanog novca u iznosu od 14,0 mil. kuna.

5.6. Novčanice izdane gotovinskim centrima u 2009.

Izvor: HNB

5.7. Kovani novac izdan gotovinskim centrima u 2009.

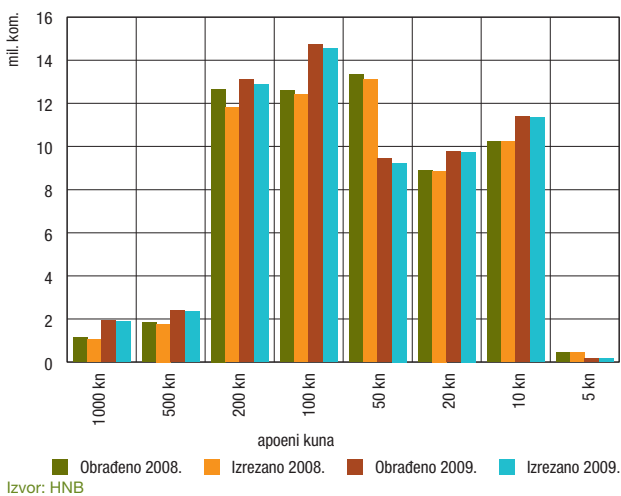
Izvor: HNB

5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica

U 2009. godini Direkcija trezora preuzela je od gotovinskih centara ukupno 50,6 mil. kom. novčanica u ukupnoj vrijednosti od 6,9 mlrd. kuna. Na sustavu za obradu novčanica ukupno je obrađeno 55,0 mil. kom. novčanica (pri čemu je 4,4 mil. kom.

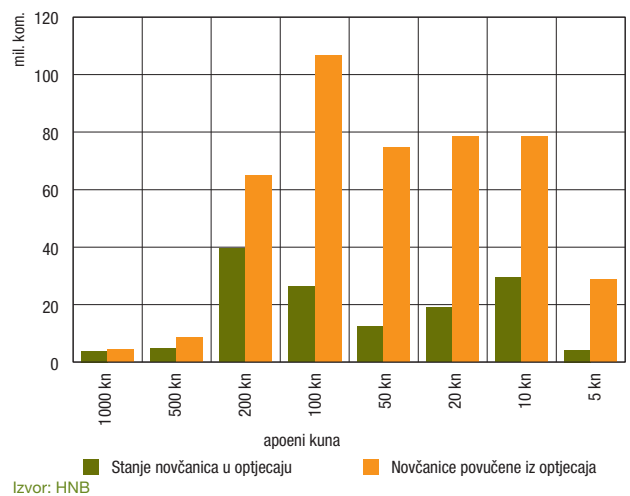
novčanica preuzeto u 2008.), od čega je 98,6% ili 54,3 mil. kom. (u vrijednosti od 6,8 mlrd. kuna) automatski izrezano jer novčanice svojom kakvoćom nisu zadovoljile utvrđene kriterije za daljnje podmirivanje optjecaja.

5.8. Obradene i izrezane novčanice po apoenima

Prema iskazanim podacima indeks obnove optjecaja u 2009. iznosio je 39 (uništene novčanice/optjecaj x 100), s obzirom na

5.9. Odnos povučenih novčanica i novčanica u optjecaju u 2009.

to da je količina novčanica u optjecaju na dan 31. prosinca 2009. iznosila 139,2 mil. kom., a uništeno je 54,3 mil. kom.

5.4. Vještačenje novčanica

Tijekom 2009. godine u postupku vještačenja sumnjivih primjeraka novčanica registrirano je 597 komada krivotvorenih novčanica u ukupnoj vrijednosti od 132.840 kuna. U odnosu na 2008. godinu broj registriranih krivotvorina smanjen je za 120 komada. Na osnovi navedenih pokazatelja može se ustvrditi da su tijekom 2009. na milijun komada novčanica u optjecaju registrirana 4 komada krivotvorenih novčanica.

Dana 1. ožujka 2009. u HNB-u su s radom započeli Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja, Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca. S početkom rada navedenih centara HNB je preuzeo obvezu vještačenja i stranih novčanica i kovanog novca.

Od 1. ožujka 2009. do kraja godine Nacionalni centar za analizu novčanica zaprimio je ukupno 1143 sumnjiva primjerka stranih novčanica, od kojih je vještačenjem ustanovljeno da su

1053 komada krivotvorena. Od 1053 krivotvorina 888 komada ili 84,3% odnosi se na novčanice eura, dok se 135 komada ili 12,8% odnosi na novčanice američkih dolara. Preostalih 30 komada ili 2,9% odnosi se na šest različitih vrsta strane gotovine.

U istom razdoblju Nacionalni centar za analizu kovanog novca zaprimio je ukupno 750 sumnjivih primjeraka stranoga kovanog novca, a za 629 komada ustanovljeno je da su krivotvoreni. Od 629 krivotvorina kovanog novca 628 komada odnosi se na eure.

Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja u svibnju 2009. pokrenuo je Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca. Održano je ukupno 25 specijalističkih cjelodnevnih tečajeva za zaposlenike banka i institucija specijaliziranih za poslovanje s gotovim novcem. Educirano je ukupno 347 zaposlenika navedenih institucija.

Tablica 5.1. Registrirane krivotvorine novčanica kuna u 2009.

	1000	500	200	100	50	20	10	5	Ukupno
Komadi	31	79	249	80	57	68	33	0	597
Udio (u %)	5,2	13,2	41,7	13,4	9,5	11,4	5,5	0,0	100,0

Izvor: HNB

5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca

Tijekom 2009. godine Hrvatska narodna banka izdala je numizmatički komplet optjecajnog kovanog novca kuna i lipa s godinom izdanja "2009." u količini od 1000 kompleta.

Javnost rada

Hrvatska narodna banka i nadalje iznimnu pozornost posvećuje svim strukturama javnosti koje su zainteresirane za djelovanje središnje banke. O tome svjedoči brojnost i raznovrsnost upita koji u HNB pristižu iz zemlje i iz inozemstva, na koje su zaposlenici zaduženi za odnose s javnošću, u suradnji i uz podršku svih drugih organizacijskih dijelova središnje banke, i tijekom 2009. godine nastojali odgovoriti što brže, razumljivije i potpunije.

Na internetskoj stranici www.hnb.hr objavljuju se, na hrvatskom i engleskom jeziku, svi relevantni zakonski i podzakonski propisi, instrumenti i mjere središnje banke važni za novčanu politiku i poslovanje bankovnog sustava. Nakon sjednica Savjeta HNB-a, kao najvišeg tijela središnje banke, na toj se stranici objavljuju i priopćenja za javnost o donesenim odlukama, a promptno se objavljuju i podaci o intervencijama na deviznom tržištu, provedenim operacijama na otvorenom tržištu i sl.

Navedena internetska stranica služi sve više i za edukativno djelovanje s ciljem unapređivanja "financijske pismenosti" i dobre obaviještenosti najširih slojeva stanovništva. U tu svrhu objavljuju se ne samo pobliža tumačenja regulative, radi lakšeg snalaženja zaposlenika u bankarstvu, platnom prometu, uslužnom sektoru i sl. pri obavljanju njihovih svakodnevnih financijskih poslova, već i sve redovite i povremene publikacije i analize HNB-a, kao i značajniji javni istupi guvernera i drugih dužnosnika HNB-a. Najvažnije publikacije dostupne su zainteresiranima i u tiskanom obliku, također na hrvatskom i engleskom jeziku.

Osobitu važnost za informiranje domaće i međunarodne javnosti o hrvatskoj novčarskoj politici i bankovnom sustavu ima i redovita suradnja s predstavnicima javnih medija. U prigodama kad je osobito važno omogućiti i najširoj javnosti što potpuniji uvid u ciljeve, politiku i mjere središnje banke, organiziraju se konferencije za novinare, kratki informativni sastanci i prezentacije o pripremanoj ili novouvedenoj regulativi. Zanimanje

javnosti i medija za aktivnosti i mjere hrvatske središnje banke pojačano je u okolnostima međunarodne financijske krize, a kod inozemnih medija osobito nakon što je guverner HNB-a u anketi britanskog mjesečnika *The Banker*, u međunarodnoj konkurenciji, dobio priznanje za najuspješnije vođenje politike središnje banke.

Nastupi najviših dužnosnika, kao i drugih zaposlenika HNB-a, na različitim domaćim i inozemnim stručnim skupovima također pridonose boljem uvidu u djelovanje HNB-a, ali i upoznavanju ukupnih gospodarsko-financijskih prilika u Republici Hrvatskoj.

Sve veći broj srednjih škola i visokoškolskih institucija, među kojima i neke iz inozemstva, pokazuje zanimanje za grupne posjete HNB-u, tijekom kojih im se organiziraju primjerene prezentacije zadaća HNB-a i mehanizama njihova ostvarivanja, kao i utjecaja širega domaćeg i međunarodnog okružja na djelovanje središnje banke. Dio aktivnosti na obogaćivanju znanja mladih o financijama i bankarstvu odvija se i tako da zaposlenici središnje banke drže predavanja za učenike i studente u njihovim obrazovnim institucijama.

Osim navedenoga, velik dio komuniciranja s javnošću odnosi se na individualne kontakte – davanje objašnjenja i odgovora na pojedinačne upite građana, tvrtki, banaka, drugih državnih institucija, diplomatskih predstavništava (hrvatskih predstavništava u inozemstvu te stranih predstavništava u Hrvatskoj) itd. Pritom vrijedi napomenuti da se neznan broj upita pristiglih e-poštom, telefaksom, telefonom ili poštanskom pošiljkom poziva na zakonsko pravo na pristup informacijama iz djelokruga tijela javne vlasti. Neovisno o tome nastoji se u što kraćem roku odgovoriti svakome tko treba objašnjenje, podatak ili očitovanje te dostaviti bilo kakvu drugu informaciju, ako njezino ustupanje nije zakonom zapriječeno. Slijedom takve prakse u prošloj godini odgovoreno je na približno 400 novinarskih upita i na više od 2500 upita iz različitih struktura domaće i međunarodne javnosti.

Međunarodna suradnja

7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom

Tijekom 2009. godine ostvaren je daljnji napredak u procesu pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, posebno u otvaranju i zatvaranju većeg broja poglavlja u jesen 2009. godine. HNB je sudjelovao u procesu pregovora kao nositelj ili sunositelj pregovora za četiri poglavlja, a to su: Sloboda kretanja kapitala, Financijske usluge, Ekonomska i monetarna politika te Financijski nadzor.

Osim poglavlja Ekonomska i monetarna politika, za koje su pregovori privremeno zatvoreni još u prosincu 2008. godine, na Međuvladinoj konferenciji 27. studenoga 2009. privremeno su zatvoreni i pregovori vezani uz poglavlje Financijske usluge. U sklopu tog poglavlja bilo je postavljeno pet mjerila koje je Republika Hrvatska morala ispuniti da bi se privremeno zatvorilo poglavlje, a pretežno su bila vezana uz usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU iz područja rada kreditnih institucija, osiguranja, infrastrukture financijskog tržišta, investicijskih usluga i tržišta vrijednosnih papira.

Iako su mjerila za otvaranje pregovora za poglavlje Sloboda kretanja kapitala formalno ispunjena početkom 2008. te je sredinom iste godine predsjedavajućem EU dostavljeno pregovaračko stajalište Republike Hrvatske, pregovori za ovo poglavlje otvoreni su na Međuvladinoj konferenciji tek 2. listopada 2009. Za privremeno zatvaranje poglavlja postavljena su tri mjerila vezana uz dovršetak prilagodbe zakonodavstva u području kretanja kapitala i plaćanja, kupnju nekretnina od strane građana zemalja EU i sprječavanje pranja novca.

Jedno od pet mjerila za zatvaranje pregovora u poglavlju Financijski nadzor pripada djelokrugu HNB-a, a riječ je o poduzimanju mjera nužnih za zaštitu eura od krivotvorenja. U skladu s time unutar HNB-a još su 2008. godine formalno osnovani nacionalni centri za borbu protiv krivotvorenja te analizu novčanica i kovanog novca. Probni rad tih centara završio je krajem veljače 2009., a centri su postali potpuno operativni s 1. ožujka 2009.

Stručne službe HNB-a tijekom 2009. sudjelovale su i u izradi šestog po redu Pretpristupnoga ekonomskog programa za razdoblje od 2010. do 2012. godine, kao i u izradi godišnjeg Plana aktivnosti za preuzimanje i provedbu pravne stečevine EU za 2010. godinu. Predstavnici HNB-a također su sudjelovali u radu ili u pripremi materijala za tijela koja su osnovana na temelju

Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a to su Pododbor za ekonomska i financijska pitanja i statistiku te Pododbor za unutrašnje tržište i tržišno natjecanje. Stručne službe HNB-a pripremile su i odgovarajuće materijale za sastanke Odbora za stabilizaciju i pridruživanje te Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje. HNB je tijekom 2009. ispunio i sve provedbene mjere iz svoje nadležnosti predviđene Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji.

Radi razmjene iskustava HNB je tijekom 2009. godine nastao ostvarivati kontakte s predstavnicima središnjih banaka država članica EU, kao i s predstavnicima Europske središnje banke i drugih institucija EU. Izdvojiti se može redovni godišnji pretpristupni dijalog s predstavnicima Izvršnog odbora Europske središnje banke i četvrti godišnji dijalog s predstavnicima Austrijske narodne banke.

Tijekom 2009. godine dogovoreni su modaliteti provedbe programa tehničke suradnje Europske središnje banke, s 13 nacionalnih središnjih banaka Eurosustava, u području makrobonitetnog i mikrobonitetnog nadzora u osam država kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU. Riječ je o programu koji je osmišljen kao dio većeg programa tehničke pomoći pod nazivom Program odgovora na krizu. Cilj je programa ojačati otpornost financijskog sustava država kandidata i potencijalnih kandidata na učinke financijske krize u srednjem roku, prije svega tako da se makrobonitetni i mikrobonitetni nadzor uskladi s novousvojenim međunarodnim standardima i standardima EU. Takav oblik tehničke suradnje može se ocijeniti korisnim oblikom poticanja snažnijeg dijaloga između nositelja supervizije i bonitetne politike, a koji ujedno omogućava razmjenu iskustava i znanja radi daljnjeg unapređivanja nadzora nad bankama. U tom je smislu HNB uključen u program kao primatelj tehničke pomoći te je imenovao 17 stručnjaka (raspoređenih u sedam radnih grupa), koji će sudjelovati na radionicama u sklopu programa. Važno je, međutim, da se HNB pojavljuje i u ulozi pružatelja tehničke pomoći u jednom dijelu programa, s obzirom na iskustvo i znanje stručnjaka HNB-a vezano uz usklađivanje financijskog zakonodavstva sa standardima EU. S tim u vezi može se također istaknuti da će se jedna od ukupno 20 radionica tog programa održati u HNB-u.

7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF)

Kvota Republike Hrvatske pri MMF-u ostala je u 2009. nepromijenjena (365,1 mil. SDR-a), kao i njezina glasačka prava (0,18% ukupnih glasačkih prava). RH je u MMF-u predstavljen preko Konstitutivne skupine u čijem se sastavu, uz RH, nalazi još 12 zemalja (Armenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Izrael, Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska i Ukrajina). Glasačka snaga Konstitutivne skupine iznosi 4,8% cjelokupne glasačke snage, što je čini sedmom po snazi od ukupno 24 skupine. Na čelu je Skupine nizozemski predstavnik Age F. P. Bakker, koji obnaša dužnost izvršnog direktora.

Redovite godišnje konzultacije s RH u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a zaključene su 2. lipnja 2009. Odbor izvršnih

direktora MMF-a nakon održane je rasprave, na temelju Izvješća misije MMF-a koja je u RH boravila krajem ožujka i početkom travnja 2009. godine, zaključio da je Hrvatska, kao i ostale zemlje u regiji, pogođena globalnim gospodarskim padom i nastavkom napetosti na financijskim tržištima. No, pohvaljena je pravodobna i dobro usmjerena ekonomska politika nadležnih vlasti, koja je pomogla očuvanju povjerenja u tržište i ublažavanju prvotnog udara krize. Uzevši u obzir dinamiku promjena nakon zaključenja konzultacija u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a za 2009. godinu, predstavnici MMF-ovih stručnih služba zaduženih za RH ponovno su posjetili Zagreb u listopadu 2009. godine kako bi ažurirali svoje projekcije. Suradnja i razmjena mišljenja sa stručnjacima MMF-a u 2009. ostvarena je i

tijekom posjeta delegacija HNB-a MMF-u prilikom održavanja proljetnog i jesenskog zasjedanja Međunarodnoga monetarnog i financijskog odbora te Godišnje skupštine Odbora guvernera u listopadu 2009. u Istanbulu. S druge strane, tijekom sastanka Konstitutivne skupine predstavnici HNB-a imali su se prilike поближе upoznati s aktualnim aktivnostima unutar MMF-a kao institucije. Posebno treba istaknuti posjet Republici Hrvatskoj Murila Portugala, zamjenika glavnog direktora MMF-a u sklopu 15. međunarodne dubrovačke ekonomske konferencije u organizaciji HNB-a, na kojoj je održao govor o temi Međunarodna financijska kriza i reforma MMF-a.

Svjetska financijska kriza, koja je 2009. godine prerasla u svjetsku gospodarsku krizu, potaknula je niz aktivnosti na međunarodnoj razini s ciljem pronalaženja zajedničkih rješenja za njezino ublažavanje i gospodarski oporavak te je ponovno naglasila središnju ulogu MMF-a u međunarodnom financijskom sustavu, ali i potrebu za njegovom modernizacijom. Unutar samog MMF-a još početkom 2009. godine provedena je reforma financijskih olakšica, u sklopu koje su ublažena načela uvjetovanosti za korištenje sredstava kako bi se moglo adekvatno odgovoriti na potrebe članica za preventivnim mjerama i promptno reagirati u kriznim situacijama. Očekivanja koja međunarodna zajednica stavlja pred MMF osobito su potvrđena nizom dogovora postignutih na sastancima grupe zemalja G-20, održanih tijekom 2009. godine. Na njima je ponovno naglašena uloga MMF-a kao svjetskoga ekonomskog analitičara i prognostičara te s tim povezana savjetodavna uloga. Isto tako, prošireni su njegovi zadaci u okviru uloge nositelja nadzora svjetskoga monetarnog i financijskog sustava te je potvrđena uloga velikog zajmodavca. Istodobno je naglašeno da je potrebno reformirati upravljanje MMF-om i nastaviti proces revizije kvota zemalja članica. Svi navedeni dogovori potkrijepljeni su znatnim povećanjem financijskih sredstava danih na raspolaganje toj instituciji.

Jedna od mjera poduzetih radi jačanja financijskog potencijala MMF-a i pravodobnog pružanja financijske podrške zemljama članicama bilo je i provođenje nove opće alokacije posebnih

prava vučenja u protuvrijednosti 250 mlrd. USD. Odbor guvernera MMF-a prihvatio je 7. kolovoza 2009. Rezoluciju o alokaciji posebnih prava vučenja za deveto temeljno razdoblje. Slijedom toga svakoj je članici dodijeljeno 74,13% njezine kvote u MMF-u. Republici Hrvatskoj dodijeljeno je 270,6 mil. SDR-a.

Osim opće alokacije u 2009. godini provedena je i posebna alokacija na temelju koje je Republici Hrvatskoj dodijeljeno dodatnih 32,5 mil. SDR-a. Naime, Odbor guvernera MMF-a predložio je još 1997. godine posebnu, jednokratnu alokaciju u iznosu od 21,4 mlrd. SDR-a, koja je zahtijevala IV. izmjenu Statuta MMF-a. Za razliku od dotadašnjih dviju općih alokacija, koje su provedene zbog globalne potrebe za dopunom postojećih rezervnih sredstava u dugoročnom razdoblju, a čiji je ukupni iznos bio 21,4 mlrd. SDR-a, ovom se, posebnom, jednokratnom alokacijom nastojalo izjednačiti zemlje članice u smislu odnosa alokacije članice i njezine kvote, zato što znatan broj zemalja članica MMF-a do tada nije nikada primio posebna prava vučenja. Republika Hrvatska prihvatila je IV. izmjenu Statuta Odlukom Vlade RH još 1998. godine. Bitna pitanja vezana uz ove dvije alokacije, na osnovi kojih su međunarodne pričuve RH povećane ukupno za 303,1 mil. SDR-a, regulirana su Odlukom o prihvatanju sredstava na temelju opće i posebne alokacije specijalnih prava vučenja MMF-a, koju je Vlada RH donijela 27. kolovoza 2009.

Zanimljivo je napomenuti da je, u sklopu proširenja svojih aktivnosti, već prije nekoliko godina MMF započeo s izradom i prezentacijom ekonomskih analiza i prognoza za pojedine regije. Tako je 6. listopada 2009. u prostorijama HNB-a održana prezentacija publikacije MMF-a Regionalni gospodarski izgledi: Europa te je najavljeno održavanje takvih prezentacija i u budućnosti.

Republika Hrvatska je i u 2009. godini nastavila s korištenjem tehničke pomoći Međunarodnoga monetarnog fonda, pri čemu se može istaknuti tehnička pomoć pružena stručnjacima HNB-a na području makroekonomskog modeliranja i prognoziranja.

7.3. Banka za međunarodne namire (BIS)

Na redovnoj Godišnjoj općoj skupštini BIS-a održanoj 29. lipnja 2009. prihvaćeno je Godišnje izvješće BIS-a i donesena odluka o isplati dividende u iznosu od 265 SDR-a po dionici.

Redoviti sastanci guvernera središnjih banaka BIS-a, na kojima se raspravlja o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnog bankarstva i financija, i dalje su značajan poticaj suradnji središnjih banaka na tim područjima. U razvoju suradnje važno mjesto zauzima i rad niza odbora i stručnih tijela koja djeluju pod okriljem BIS-a, a u čijem radu sudjeluju i predstavnici HNB-a. Slijedom događaja vezanih uz svjetsku financijsku

krizu i dogovora postignutih među čelnicima G-20, a radi jačanja financijskog nadzora i regulative, u travnju 2009. godine pri BIS-u je uspostavljen novi Odbor za financijsku stabilnost. Taj je Odbor nasljednik Foruma za financijsku stabilnost s proširenim mandatom i članstvom, a jedan je od njegovih zadataka i suradnja s MMF-om glede sustava ranog upozorenja od opasnosti ostvarivanja makroekonomskih i financijskih rizika.

Zaseban i ujedno bitan oblik suradnje HNB i BIS ostvaruju na području upravljanja međunarodnim pričuvama.

7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama

Najveći dio suradnje HNB-a s ostalim međunarodnim financijskim institucijama odnosi se na suradnju s razvojnim bankama u kojima je RH član: Skupinom Svjetske banke, Europskom bankom za obnovu i razvoj i Međuameričkom bankom za razvoj. Članstvo RH u tim je bankama regulirano posebnim zakonima, čijim je odredbama Ministarstvo financija RH određeno kao nadležno tijelo za suradnju sa Skupinom Svjetske banke,

Europskom bankom za obnovu i razvoj i Međuameričkom bankom za razvoj te je ovlašteno u ime RH obavljati sve poslove i transakcije koje su dopuštene prema sporazumima o osnivanju tih institucija. HNB obavlja funkciju depozitara, tj. vođenja svih depozitnih računa u vlasništvu navedenih međunarodnih financijskih organizacija, a u ime i za račun tih financijskih institucija, te obavlja financijske transakcije s tim organizacijama kao platni

agent države – Republike Hrvatske. Preko HNB-a također se koriste i otplaćuju sredstva na temelju strukturnih zajmova koje je Međunarodna banka za obnovu i razvoj odobrila RH.

Osim što su se izvršavali navedeni, zakonski propisani zadaci, predstavnici HNB-a i u 2009. su godini na sastancima s predstavnicima Svjetske banke i Europske banke za obnovu i razvoj

razmjenjivali informacije o makroekonomskoj situaciji u RH, kao i o planiranoj strategiji tih razvojnih banaka u RH.

HNB je tijekom 2009. surađivao i s brojnim drugim međunarodnim financijskim institucijama i organizacijama, među kojima i s Institutom za međunarodne financije te Japanskim centrom za međunarodne financije.

7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske

Pravni temelj deviznog sustava RH jest Zakon o deviznom poslovanju¹. Podzakonskim propisima iz tog područja utvrđene su mjere za provođenje devizne politike. Tim se mjerama određuje stupanj ograničavanja kretanja kapitala između rezidenata i nerezidenata, kao i uvjeti i način korištenja stranih sredstava plaćanja i kuna između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata.

7.5.1. Sloboda kretanja kapitala

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. veljače 2005., Republika Hrvatska obvezala se ukinuti ograničenja u plaćanjima i prijenosima na osnovi tekućih poslova te postupno ukidati ograničenja na osnovi kapitalnih poslova. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju², koji je na snagu stupio u prosincu 2006., određeno je da se preostala ograničenja ukidaju 1. siječnja 2009. Međutim, s obzirom na svjetsku financijsku i gospodarsku krizu te nužnost zaštite RH od neželjenih učinaka kretanja kapitala u tim uvjetima, ukidanje preostalih ograničenja sukcesivno je odgađano. Odgoda liberalizacije preostalih ograničenja u plaćanjima i prijenosima između rezidenata i nerezidenata uređena je trima uredbama o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju³, od kojih je dvije Vlada RH donijela tijekom 2009. godine. Iako su Uredbom iz prosinca 2009.⁴ ukinuta ograničenja koja se odnose na slanje novčanih poklona i pomoći u inozemstvo, plaćanje i naplatu između rezidenata i nerezidenata u stranoj gotovini i čekovima, unošenje i iznošenje gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira preko granice te sudjelovanje rezidenata na deviznom tržištu u inozemstvu, sva ograničenja na osnovi kapitalnih poslova nisu ukinuta. Naime, rezidenti još uvijek ne mogu otvarati račune kod inozemnih kreditnih institucija bez odobrenja Hrvatske narodne banke i ne mogu nerezidentima odobravati kredite s rokom povrata kraćim od tri mjeseca. Na temelju Uredbe iz prosinca 2009. ograničenje odobravanja kratkoročnih kredita nerezidentima ukida se 1. srpnja 2010., a otvaranja računa u inozemstvu 1. siječnja 2011.

Na temelju postojećih ograničenja u plaćanjima i prijenosima po kapitalnim poslovima, odnosno podzakonskih akata kojima se provode mjere devizne politike, tijekom 2009. izdana su 432 odobrenja za otvaranje računa i držanje sredstava na računu u inozemstvu, s ukupnim stanjem na tim računima, na dan 31. prosinca 2009., u iznosu od 30,6 mil. EUR. Domaćim bankama izdano je 779 odobrenja za prijenos gotovine u kunama preko državne granice, a na temelju kupoprodaja kuna u poslovanju sa stranim bankama. Također, rezidentima fizičkim osobama izdano je 12 odobrenja za iznošenje gotovine preko državne granice. Za bezgotovinske prijenose sredstava s osnove pomoći i poklona

izdano je 67 odobrenja, dok su za plaćanja i naplate u gotovom novcu u poslovanju s nerezidentima izdana 23 odobrenja.

7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima

Pravnim osobama i obrtima HNB izdaje odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova na temelju Zakona o deviznom poslovanju. Tijekom 2009. ovlaštenim mjenjačima izdana su 64 odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova, a ukupan broj važećih odobrenja krajem 2009. iznosio je 1278. Prema pravnom obliku 62% ovlaštenih mjenjača jesu društva s ograničenom odgovornošću, 27% obrti, 9% dionička društva, a 2% su ostale pravne osobe. U 2009. ovlaštenim mjenjačima oduzeto je devet odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova.

Ovlašteni mjenjači obvezni su koristiti se zaštićenim računalnim programom za koji je HNB izdao certifikat. Upotreba certificiranih računalnih programa uvedena je radi jačanja fiskalne i financijske discipline i u izravnoj je vezi s provođenjem politike sprječavanja pranja novca. Tijekom 2009. izdano je pet certifikata za računalne programe.

Prema podacima o prometu ovlaštenih mjenjača, koje prima i obrađuje HNB, ovlašteni su mjenjači u 2009. ostvarili promet s fizičkim osobama u iznosu od oko 27 mlrd. kuna. Od tog iznosa na otkup strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu odnosi se 17,4 mlrd. kuna, a na prodaju 9,6 mlrd. kuna. Najveći dio prometa (92%) ovlaštenih mjenjača ostvaren je u eurima.

7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma

U ožujku 2007. osnovan je Odbor Hrvatske narodne banke za sprječavanje pranja novca i sprječavanje financiranja terorizma, čiji je zadatak suradnja s drugim nadležnim državnim tijelima radi praćenja i primjene pravne stečevine EU u ovom području. Da bi se postigao navedeni cilj, u RH osnovane su Međuinstitucionalna radna skupina za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma te Međuresorna radna skupina za suzbijanje terorizma, u kojima je i predstavnik HNB-a.

Jedan od opsežnijih zadataka Odbora tijekom 2009. godine bila je izrada Izvješća o napretku, u skladu s prijedlozima iz Izvješća o trećem krugu evaluacije za RH. Izvješće o napretku za RH razmatrano je na 29. plenarnoj sjednici posebnog Odbora vijeća Europe MONEYVAL, održanoj u ožujku 2009. u Strasbourgu.

Tijekom 2009. Odbor je izradio nove Smjernice za analizu i procjenu rizika od pranja novca i financiranja terorizma za kreditne institucije i kreditne unije, koje je guverner HNB-a donio 10. srpnja 2009.

1 NN, br. 96/2003., 140/2005., 132/2006., 150/2008., 92/2009. i 153/2009.

2 NN, br. 152/2006.

3 NN, br. 150/2008., 92/2009. i 153/2009.

4 NN, br. 153/2009.

Financijska izvješća
Hrvatske narodne banke

Izvešće neovisnog revizora

Guverneru i savjetu Hrvatske narodne banke

Obavili smo reviziju financijskih izvješća Hrvatske narodne banke ("Banka") koji se sastoje od bilance na dan 31. prosinca 2009. godine, računa dobiti i gubitka, izvješća o promjenama u kapitalu izvješća o novčanom toku za godinu koja je tada završila, te sažetog prikaza značajnih računovodstvenih politika i bilješki uz financijske izvještaje. Reviziju financijskih izvješća Banke za godinu koja je završila 31. prosinca 2008. obavio je drugi revizor koji je izvješćem od 11. ožujka 2009. izrazio pozitivno mišljenje o tim izvješćima.

Odgovornost za financijska izvješća

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i objektivni prikaz financijskih izvješća u skladu sa zakonskom računovodstvenom regulativom u Republici Hrvatskoj i Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Odgovornost rukovodstva uključuje: utvrđivanje, vođenje i primjenu te održavanje internih kontrola relevantnih za sastavljanje i objektivni prikaz financijskih izvješća bez materijalno značajnih grešaka koje mogu nastati kao posljedica prijevare ili pogreške; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika; i definiranje računovodstvenih procjena primjerenih postojećim okolnostima.

Odgovornost revizora

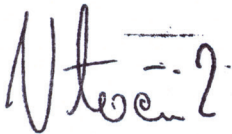
Naša je odgovornost izraziti neovisno mišljenje o financijskim izvješćima na temelju naše revizije. Reviziju smo obavili u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Navedeni standardi nalažu da postupamo u skladu s etičkim pravilima, te da reviziju planiramo i obavimo kako bismo se u razumnoj mjeri uvjerali da financijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogreške u prikazu.

Revizija uključuje primjenu postupaka kojima se prikupljaju revizijski dokazi o iznosima i drugim podacima objavljenim u financijskim izvješćima. Odabir postupaka zavisi od prosudbe revizora, uključujući i procjenu rizika materijalno značajnog pogrešnog prikaza financijskih izvješća, bilo kao posljedica prijevare ili pogreške. U procjenjivanju rizika, revizor procjenjuje interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje, te objektivno prezentiranje financijskih izvješća kako bi odredio revizijske postupke primjerene danim okolnostima, a ne kako bi izrazio mišljenje o učinkovitosti internih kontrola u Banci. Revizija također uključuje i ocjenjivanje primjerenosti računovodstvenih politika koje su primijenjene, te značajnih procjena Uprave, kao i prikaza financijskih izvješća u cjelini.

Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, financijska izvješća prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim odrednicama, financijski položaj Banke na dan 31. prosinca 2009. godine, te rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je tada završila u skladu sa računovodstvenim zakonskim propisima u Republici Hrvatskoj i Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.

Branislav Vrtačnik

Ovlašteni revizor i Član Uprave
Deloitte d.o.o.
Radnička cesta 80

Zagreb, Republika Hrvatska
12. veljače 2010.

Deloitte Audit s. r. o.
Nile House
Karolinská 654/2
Prag, Češka Republika
12. veljače 2010.

Račun dobiti i gubitka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Bilješka	2009.	2008.
Kamatni i srodni prihodi	3	793.483	2.084.696
Kamatni i srodni rashodi	4	(209.053)	(568.102)
Neto kamatni prihod		584.430	1.516.594
Prihodi od naknada i provizija		5.433	6.104
Troškovi naknada i provizija		(5.274)	(4.641)
Neto prihod od naknada i provizija		159	1.463
Prihodi od dividenda		5.170	4.852
Neto rezultat od ulaganja – metoda udjela		136	1.758
Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima	5	261.531	1.723.143
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	5	1.204	(338)
		262.735	1.722.805
Neto tečajne razlike	6	(15.542)	451.185
Ostali prihodi	7	5.018	17.823
Prihod od poslovanja		842.106	3.716.480
Troškovi poslovanja	8	(330.447)	(330.565)
Smanjenje/(povećanje) rezervacija	9	41.568	1.105
Višak prihoda nad rashodima		553.227	3.387.020
– raspoređeno u opće pričuve		(234.853)	(2.044.525)
– raspoređeno u državni proračun		(318.374)	(1.342.495)

Bilanca

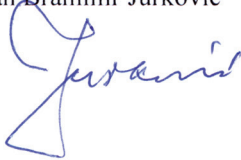
(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Bilješka	31.12.2009.	31.12.2008.
Imovina			
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	10	1.764.619	1.473.516
Depoziti kod drugih banaka	11	17.544.652	13.186.457
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	12	54.084.538	52.136.879
Kreditni	13	103	111
Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda	14	5.335.647	2.904.533
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	15	57.764	57.441
Obračunate kamate i ostala imovina	16	180.608	174.046
Materijalna i nematerijalna imovina	17	590.554	581.531
Ukupno imovina		79.558.485	70.514.514
Obveze			
Novčanice i kovani novac u optjecaju	18	18.941.723	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	19	42.265.598	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	20	4.205.200	249.323
Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu	21	5.330.233	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	22	469.238	1.477.831
Ukupno obveze		71.211.992	62.403.061
Kapital			
Temeljni kapital	23	2.500.000	2.500.000
Pričuve	23	5.846.493	5.611.453
Ukupno kapital		8.346.493	8.111.453
UKUPNO KAPITAL I OBEZE		79.558.485	70.514.514

Financijska izvješća prikazana na stranicama od 116 do 139 odobrili su:

Direktor Direkcije računovodstva:

Ivan Branimir Jurković

Gouverner:

dr. sc. Željko Rohatinski

Izvješće o promjenama u kapitalu

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Temeljni kapital	Opće pričuve	Revaloriz. pričuve	Nerealizirana dobit/gubitak	Višak prihoda nad rashodima	Ukupno kapital
Stanje 1. siječnja 2008.	2.500.000	3.199.309	371.103	(3.795)	-	6.066.617
Tečajne razlike s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju	-	-	-	311	-	311
Preneseno u opće pričuve iz revalorizacijskih pričuva	-	6.252	(6.252)	-	-	-
Višak prihoda nad rashodima	-	-	-	-	3.387.020	3.387.020
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u opće pričuve	-	2.044.525	-	-	(2.044.525)	0
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u proračun	-	-	-	-	(1.342.495)	(1.342.495)
Stanje 31. prosinca 2008./1. siječnja 2009.	2.500.000	5.250.086	364.851	(3.484)	-	8.111.453
Tečajne razlike s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju	-	-	-	187	-	187
Preneseno u opće pričuve iz revalorizacijskih pričuva	-	6.253	(6.253)	-	-	-
Višak prihoda nad rashodima	-	-	-	-	553.227	553.227
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u opće pričuve	-	234.853	-	-	(234.853)	-
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u proračun	-	-	-	-	(318.374)	(318.374)
Stanje 31. prosinca 2009.	2.500.000	5.491.192	358.598	(3.297)	-	8.346.493

Izvešće o novčanom toku

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Novčani tok od poslovnih aktivnosti		
Primljene kamate	882.376	2.164.805
Plaćene kamate	(211.984)	(585.716)
Primljene naknade i provizije	5.411	6.029
Plaćene naknade i provizije	(4.950)	(4.209)
Primljene dividende	5.170	4.855
Ostali primici	8.545	16.086
Plaćeni troškovi	(282.888)	(255.632)
	401.680	1.346.218
Promjene u poslovnim sredstvima i obvezama		
(Povećanje)/smanjenje depozita kod drugih banaka	(4.541.353)	19.688.136
Smanjenje kredita	59.812	4.163.608
(Kupnja) vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	(1.484.748)	(14.431.815)
Smanjenje/(povećanje) ostalih sredstava	2.764	(56.220)
Povećanje ostalih obveza	11.468	9.934
Povećanje/(smanjenje) obveza prema MMF-u	2.423.894	(24)
(Smanjenje)/povećanje novca u optjecaju	(1.537.551)	1.166.098
Povećanje/(smanjenje) obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama	5.314.045	(8.373.863)
Povećanje obveza prema državi	3.849.261	37.065
	4.097.592	2.202.919
Neto novac od poslovnih aktivnosti	4.499.272	3.549.137
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti		
Kupnja nekretnina i opreme	(53.546)	(60.817)
Neto novac od ulagačkih aktivnosti	(53.546)	(60.817)
Novčani tok od financijskih aktivnosti		
Neto emisija blagajničkih zapisa HNB-a	(460.604)	(1.530.514)
Uplate u proračun Republike Hrvatske	(1.342.652)	(484.935)
Neto novac od financijskih aktivnosti	(1.803.256)	(2.015.449)
Učinak promjene tečaja – pozitivne/(negativne) tečajne razlike	66.030	(7.816)
Neto povećanje novca	2.708.500	1.465.055
Novac na početku godine	1.478.843	13.788
Novac na kraju godine (bilješka br. 25)	4.187.343	1.478.843

Bilješke koje slijede sastavni su dio ovih financijskih izvješća.

Blješke uz financijska izvješća za godinu koja je završila 31. prosinca 2009.

Bilješka br. 1 – Opći podaci i računovodstveni standardi

1.1. Opći podaci

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, na Trgu hrvatskih velikana 3. Njezin je status utvrđen Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, koja jamči za njezine obveze, a u ostvarivanju svojeg cilja i u izvršavanju svojih zadataka samostalna je i neovisna.

Osnovni cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena. Hrvatska narodna banka podupire gospodarsku politiku Republike Hrvatske i, ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svojeg cilja, pritom djeluje u skladu s načelima otvorenoga tržišnoga gospodarstva i slobodne konkurencije.

Hrvatska narodna banka obavještava Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike, a zastupa je guverner Hrvatske narodne banke.

Zadaci koje Hrvatska narodna banka obavlja u okviru Ustava i Zakona jesu:

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike
- držanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske i upravljanje njima
- izdavanje novčanica i kovanog novca
- izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- obavljanje poslova supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija
- vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita kreditnim institucijama i primanje u depozit sredstava kreditnih institucija
- uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz njezine nadležnosti i
- obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

Tijela su Hrvatske narodne banke Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke.

Savjet Hrvatske narodne banke čine guverner, zamjenik guvernera i viceguverneri Hrvatske narodne banke po svom položaju te osam vanjskih članova. Savjet Hrvatske narodne banke nadležan je i odgovoran za ostvarivanje cilja i izvršavanje zadataka Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke utvrđuje politike koje su vezane uz djelovanje Hrvatske narodne banke.

Savjet Hrvatske narodne banke čine:

- dr. sc. Željko Rohatinski, guverner
- prof. dr. Boris Vujčić, zamjenik guvernera
- Davor Holjevac, viceguverner
- Relja Martić, viceguverner
- mr. sc. Adolf Matejka, viceguverner
- mr. sc. Tomislav Presečan, viceguverner
- prof. dr. Boris Cota
- prof. dr. Vlado Leko
- dr. sc. Branimir Lokin
- dr. sc. Željko Lovrinčević
- prof. dr. Silvije Orsag
- prof. dr. Jure Šimović
- dr. sc. Sandra Švaljek
- prof. dr. Mladen Vedriš.

1.2. Računovodstveni standardi

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke pripremljeni su u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci, Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, koji obuhvaćaju Međunarodne računovodstvene standarde (MRS), njihove dopune i povezana tumačenja i Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI), njihove dopune i povezana tumačenja, a koje utvrđuje Odbor za standarde financijskog izvještavanja i objavljuje u "Narodnim novinama".

U 2009. godini hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja donio je:

- Odluku o objavljivanju Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 8 – Poslovni segmenti (“Narodne novine”, br. 29 od 6. ožujka 2009.).

Objava nije djelovala na promjene u računovodstvenim politikama Hrvatske narodne banke niti je utjecala na izvještaje za ovo i prethodna razdoblja.

Osim toga Odbor je donio Odluku o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (“Narodne novine”, br. 136 od 12. studenoga 2009.), koja se odnosi na sastavljanje i prezentiranje godišnjih financijskih izvještaja za razdoblja koja počinju od 1. siječnja 2010., a objavljeni su sljedeći Međunarodni standardi financijskog izvještavanja i tumačenja:

- Međunarodni računovodstveni standard 1 – Prezentiranje financijskih izvještaja
- Međunarodni računovodstveni standard 2 – Zalihe
- Međunarodni računovodstveni standard 7 – Izvještaj o novčanim tokovima
- Međunarodni računovodstveni standard 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške
- Međunarodni računovodstveni standard 10 – Događaji nakon izvještajnog razdoblja
- Međunarodni računovodstveni standard 11 – Ugovori o izgradnji
- Međunarodni računovodstveni standard 12 – Porezi na dobit
- Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema
- Međunarodni računovodstveni standard 17 – Najmovi
- Međunarodni računovodstveni standard 18 – Prihodi
- Međunarodni računovodstveni standard 19 – Primanja zaposlenih
- Međunarodni računovodstveni standard 20 – Računovodstvo za državne potpore i objavljivanje državne pomoći
- Međunarodni računovodstveni standard 21 – Učinci promjena tečaja stranih valuta
- Međunarodni računovodstveni standard 23 – Troškovi posudbe
- Međunarodni računovodstveni standard 24 – Objavljivanje povezanih osoba
- Međunarodni računovodstveni standard 26 – Računovodstvo i izvještavanje planova mirovinskih primanja
- Međunarodni računovodstveni standard 27 – Konsolidirani i pojedinačni financijski izvještaji
- Međunarodni računovodstveni standard 28 – Ulaganja u pridružene subjekte
- Međunarodni računovodstveni standard 29 – Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima
- Međunarodni računovodstveni standard 31 – Udjeli u zajedničkim pothvatima
- Međunarodni računovodstveni standard 32 – Financijski instrumenti: prezentiranje
- Međunarodni računovodstveni standard 33 – Zarade po dionici
- Međunarodni računovodstveni standard 34 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine
- Međunarodni računovodstveni standard 36 – Umanjenje imovine
- Međunarodni računovodstveni standard 37 – Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina
- Međunarodni računovodstveni standard 38 – Nematerijalna imovina
- Međunarodni računovodstveni standard 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje
- Međunarodni računovodstveni standard 40 – Ulaganja u nekretnine
- Međunarodni računovodstveni standard 41 – Poljoprivreda
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 2 – Plaćanje temeljeno na dionicama
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 3 – Poslovna spajanja
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 4 – Ugovori o osiguranju
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 5 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 6 – Istraživanje i procjena mineralnih resursa
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje
- Međunarodni standard financijskog izvještavanja 8 – Poslovni segmenti
- IFRIC tumačenje 1 – Promjene u troškovima demontaže, uklanjanja, obnavljanja i sličnih obveza
- IFRIC tumačenje 2 – Udjeli članova u združnim subjektima i slični instrumenti
- IFRIC tumačenje 4 – Utvrđivanje da li sporazum sadrži najam
- IFRIC tumačenje 5 – Udjeli u fondovima za demontažu, uklanjanje, obnavljanje i sanaciju okoliša
- IFRIC tumačenje 6 – Obveze proizašle iz sudjelovanja na specifičnim tržištima – Otpad električne i elektroničke opreme
- IFRIC tumačenje 7 – Primjena prepravljivanja prema MRS 29 – Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima
- IFRIC tumačenje 8 – Djelokrug MSFI 2
- IFRIC tumačenje 9 – Ponovna procjena ugrađenih derivativa
- IFRIC tumačenje 10 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine i umanjeње imovine
- IFRIC tumačenje 11 – Transakcije trezorskim dionicama i dionicama grupe
- IFRIC tumačenje 12 – Sporazumi o koncesijama za usluge
- IFRIC tumačenje 13 – Programi nagrađivanja lojalnosti kupaca
- IFRIC tumačenje 14 – MRS 19 – limiti povezani s imovinom planova definiranih primanja, minimalna potrebna financijska sredstva i njihova interakcija
- SIC tumačenje 7 – Uvođenje eura
- SIC tumačenje 10 – Državna pomoć – bez određene povezanosti s poslovnim aktivnostima
- SIC tumačenje 12 – Konsolidacija – subjekti posebne namjene
- SIC tumačenje 13 – Zajednički kontrolirani subjekti – nenovčani uložci pothvatnika
- SIC tumačenje 15 – Poslovni najmovi – poticaji

- SIC tumačenje 21 – Porez na dobit – nadoknada revalorizirane imovine koja se ne amortizira
- SIC tumačenje 25 – Porez na dobit – promjene u poreznom tretmanu subjekta ili njegovih dioničara
- SIC tumačenje 27 – Procjena sadržaja transakcija uključujući pravni oblik najma
- SIC tumačenje 29 – Sporazumi o koncesijama za usluge: objavljivanje
- SIC tumačenje 31 – Prihod – nenovčane transakcije koje uključuju usluge oglašavanja
- SIC tumačenje 32 – Nematerijalna imovina – troškovi web-stranica

Predviđa se da njihova primjena neće imati značajnog financijskog utjecaja na računovodstvene politike i financijska izvješća Hrvatske narodne banke u budućem razdoblju.

Financijska izvješća sastavljena su primjenom obračunske metode i načela povijesnog troška, osim kod određene financijske imovine i obveza te nabavne vrijednosti materijalne imovine, koji su iskazani u revaloriziranim iznosima.

Financijska izvješća izražena su u tisućama kuna.

Izrada financijskih izvješća prema općeprihvaćenim računovodstvenim načelima zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavka koje utječu na iznose sredstava i obveza na dan financijskih izvješća te na iznose prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje. Te se procjene temelje na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, a stvarni se rezultati na kraju mogu razlikovati od tih procjena.

Bilješka br. 2 – Sažetak značajnih računovodstvenih politika

2.1. Kamatni prihodi i rashodi

Kamatni prihodi i rashodi priznaju se u Računu dobiti i gubitka na obračunskoj osnovi.

U kamatne prihode uključuju se i prihodi od kupona financijskih instrumenata s fiksnim prinostom te obračunati diskont na kupljene vrijednosne papire.

2.2. Prihodi od naknada i provizija i troškovi naknada i provizija

Prihodi od naknada i provizija zarađeni pružanjem usluga Hrvatske narodne banke priznaju se u trenutku pružanja usluge.

Troškovi naknada i provizija iskazuju se u Računu dobiti i gubitka u razdoblju u kojem su usluge primljene.

2.3. Prihodi od dividenda

Prihodi od dividenda na vlasničke vrijednosne papire priznaju se u Računu dobiti i gubitka u trenutku nastanka prava na primitak dividende.

2.4. Prihodi i rashodi na osnovi tečajnih razlika

Transakcije u stranim valutama preračunavaju se u kune prema tečaju važećem na dan transakcije. Monetarna imovina i obveze iskazani u stranim valutama ponovo se preračunavaju na dan bilance primjenom tečaja važećeg na taj datum. Dobici i gubici nastali preračunavanjem iskazuju se u Računu dobiti i gubitka za razdoblje u kojem su nastali. Preračunavanje se obavlja prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke, osim posebnih prava vučenja (SDR), koja se preračunavaju u kune prema tečaju Međunarodnoga monetarnog fonda.

Tečajne razlike nastale zbog promjene valutnih tečajeva iskazuju se u Računu dobiti i gubitka kao nerealizirani dobiti ili gubici u razdoblju kada se pojave. Tečajne razlike za vlasničke vrijednosne papire klasificirane u portfelj raspoloživ za prodaju priznaju se direktno u kapitalu. Prihodi i rashodi nastali pri kupoprodaji deviza uključuju se u realizirane prihode i rashode razdoblja u kojem su nastali.

Tečajevi najznačajnijih valuta na dan 31. prosinca 2009. iznosili su:

- 1 USD = 5,089300 HRK (2008.: 5,155504 HRK)
- 1 EUR = 7,306199 HRK (2008.: 7,324425 HRK)
- 1 XDR = 7,978445 HRK (2008.: 7,940868 HRK).

2.5. Prihodi i rashodi rezerviranja

Rashodi nastali na osnovi ispravka vrijednosti za identificirane gubitke priznaju se u Računu dobiti i gubitka na kraju obračunskog razdoblja na koje se odnose. Ako se potraživanje naplati, iznos rezervacija se smanjuje i iskazuje u korist prihoda izvještajnog razdoblja kada su naplaćeni. Za financijsku imovinu koja se iskazuje prema fer vrijednosti ne obavlja se rezerviranja.

Hrvatska narodna banka priznaje rezervaciju ako ima sadašnju pravnu ili izvedenu obvezu koja je nastala na temelju prošlih događaja, ako postoji vjerojatnost da će za podmirenje obveze biti potreban odljev resursa te ako je moguće pouzdano procijeniti iznos obveze. Ako sva tri navedena uvjeta nisu ispunjena, rezervacija se ne priznaje.

2.6. Financijski instrumenti

2.6.1. Klasifikacija

Financijska imovina Hrvatske narodne banke razvrstava se u sljedeće kategorije:

a) Financijska imovina prema fer vrijednosti u Računu dobiti i gubitka

Ova kategorija obuhvaća utržive dužničke vrijednosne papire u koje Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva kojima upravlja, radi stjecanja dobiti od kamatnih prihoda ili promjene fer vrijednosti financijskog instrumenta.

b) Zajmovi i potraživanja

Ova kategorija obuhvaća kredite koje je Hrvatska narodna banka odobrila bez namjere kratkoročnog ostvarivanja dobiti.

c) Financijska imovina raspoloživa za prodaju

Ova kategorija financijske imovine obuhvaća ulaganja Hrvatske narodne banke u vlasničke vrijednosne papire.

2.6.2. Priznavanje i prestanak priznavanja

Hrvatska narodna banka priznaje i prestaje priznavati financijske instrumente na datum namire. Svi dobiti i gubici nastali zbog promjene fer vrijednosti financijskih instrumenata priznaju se posljednjeg dana izvještajnog razdoblja.

2.6.3. Utvrđivanje vrijednosti

Vrijednost financijskih instrumenata početno se priznaje prema njihovoj fer vrijednosti uvećanoj, u slučaju financijske imovine ili financijske obveze koja se ne vodi po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka, za transakcijske troškove.

Poslije početnog priznavanja vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja naknadno se mjere prema fer vrijednosti, koja odgovara kotiranoj tržišnoj cijeni na aktivnom financijskom tržištu. Dobici i gubici od promjene fer vrijednosti vrijednosnih papira koji se drže radi trgovanja priznaju se u Računu dobiti i gubitka i prikazani su na poziciji pod nazivom "neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima". Tečajne razlike prikazane su na poziciji pod nazivom "neto tečajne razlike".

Financijski instrumenti koji nemaju fiksno dospijeće i kotirane tržišne cijene i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, mjere se prema trošku ulaganja umanjenom za umanjenje vrijednosti (ako postoji).

2.7. Umanjenje vrijednosti financijske imovine

Financijska imovina procjenjuje se na datum bilance kako bi se utvrdilo postoji li objektivan dokaz umanjenja vrijednosti financijske imovine. Ako postoji takav dokaz, procjenjuje se nadoknadi iznos te imovine i priznaje gubitak od umanjenja vrijednosti imovine. Kriterij za procjenu umanjenja vrijednosti financijske imovine jest vremenska dospelost potraživanja.

2.8. Repo ugovori i obratni repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni. Vrijednosni papiri koji su kupljeni s obvezom ponovne prodaje u budućnosti, ne priznaju se u Bilanci.

Izdaci koji se temelje na tim ugovorima priznaju se kao depoziti dani bankama ili drugim financijskim institucijama, a osigurani su odgovarajućim vrijednosnim papirima iz ugovora o reotkupu. Vrijednosni papiri prodani na temelju ugovora o reotkupu ne isknižuju se, već se i dalje iskazuju u Bilanci u skladu s računovodstvenom politikom za tu financijsku imovinu. Primici od prodaje vrijednosnih papira priznaju se kao obveze prema bankama ili financijskim institucijama. Razlika između cijene kod prodaje i cijene kod ponovne kupnje raspodjeljuje se tijekom razdoblja transakcije i uključuje u kamatne prihode ili kamatne rashode.

2.9. Depoziti kod drugih banaka

Depoziti kod domaćih i stranih banaka jesu iznosi na računima koji nemaju karakter transakcijskog novca i priznaju se u nominalnoj vrijednosti.

2.10. Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirana su u posebnim pravima vučenja (SDR).

2.11. Zlato i drugi plemeniti metali

Zlato i drugi plemeniti metali koji kotiraju na svjetskom tržištu priznaju se prema tržišnoj vrijednosti. Dobici i gubici nastali zbog

promjene fer vrijednosti priznaju se u Računu dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja u kojem su nastali.

2.12. Gotovina u optjecaju

Zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj jest kuna. Novčanice i kovani novac u optjecaju iskazuju se u nominalnoj vrijednosti.

2.13. Novac i novčani ekvivalenti

U Izvješću o novčanom toku pod novcem su iskazani gotovina i sredstva na tekućim računima kod stranih banaka i Međunarodnoga monetarnog fonda.

2.14. Oporezivanje

U skladu sa zakonskim odredbama Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

2.15. Materijalna i nematerijalna imovina

Materijalna i nematerijalna imovina priznaju se u Bilanci prema trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju, osim zgrada, koje su iskazane prema revaloriziranim vrijednostima umanjanim za akumuliranu amortizaciju. Pri obračunu amortizacije upotrebljava se linearna metoda.

Revalorizacijski dobitak iskazan je kao posebna stavka u kapitalu. Gubici iz revalorizacije terete revalorizacijske rezerve do visine prije priznatih revalorizacijskih viškova, a gubici iznad prije priznatih viškova terete račun dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja.

Primijenjene su sljedeće godišnje stope amortizacije:

u postocima

Naziv amortizacijske skupine	2009.	2008.
Poslovne zgrade	2,5	2,5
Stanovi	5,0	5,0
Garaže	2,5	2,5
Mobilni telefoni	50,0	50,0
Telefonska centrala i aparati	25,0	25,0
Uredska oprema	25,0	25,0
Oprema restorana	25,0	25,0
Strojevi i ostala oprema	20,0	20,0
Namještaj	20,0	20,0
Sigurnosni sefovi	10,0	10,0
Vozila	25,0	25,0
Poslužitelji i ostala računalna oprema	25,0	25,0
Programska podrška i osobna računala	33,33	33,33
Nematerijalna imovina	25,0	25,0
Sustavi (2009.)		
Sustav za grijanje i hlađenje (2008.)	10,0	20,0
Sustav za vatrodjavu (2008.)	10,0	20,0
Sustav za sigurnost i videonadzor (2008.)	10,0	25,0

Radi realnijeg iskazivanja troškova amortizacije promijenjene su godišnje stope amortizacije kod tri amortizacijske skupine koje su ujedinjene u jednu novu skupinu (duži vijek uporabe od prvobitno procijenjenoga).

Novi naziv amortizacijske skupine	Stari naziv amortizacijske skupine	Godišnja stopa amortizacije	
		2009.	2008.
Sustavi	Sustav za grijanje i hlađenje	10,0	20,0
Sustavi	Sustav za vatrodjavu	10,0	20,0
Sustavi	Sustav za sigurnost i videonadzor	10,0	25,0

2.16. Raspoređivanje

Višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u skladu s člankom 57. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Bilješka br. 3 – Kamatni i srodni prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Depoziti	103.786	1.320.364
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	546.818	643.154
Međunarodni monetarni fond	2	47
Kreditni domaćim bankama	142.505	120.577
Ostalo	372	554
	793.483	2.084.696

Bilješka br. 4 – Kamatni i srodni rashodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Obvezna pričuva u kunama	176.489	169.721
Obvezna pričuva u stranoj valuti	15.906	148.806
Obvezni blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama	608	803
Repo transakcije	12.639	247.442
Ostalo	3.411	1.330
	209.053	568.102

Bilješka br. 5 – Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima i revalorizacije plemenitih metala

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Neto rezultat kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	261.531	1.723.143
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	1.204	(338)
	262.735	1.722.805

Bilješka br. 6 – Neto tečajne razlike

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Neto tečajne razlike	(15.542)	451.185
	(15.542)	451.185

Bilješka br. 7 – Ostali prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Prihodi od prodaje numizmatičkih zbirki	862	1.164
Ostali prihodi	4.156	16.659
	5.018	17.823

Bilješka br. 8 – Troškovi poslovanja

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Troškovi za zaposlenike (bilješka br. 8.1)	164.107	164.229
Materijalni i administrativni troškovi i usluge	95.722	86.353
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna	30.784	48.153
Troškovi amortizacije	39.834	31.830
	330.447	330.565

U okviru troškova poslovanja kratkoročne naknade zaposlenicima iznose 164.107 tisuća kuna (2008.: 164.229 tisuća kuna), od čega se 5.500 tisuća kuna odnosi na rukovodstvo Hrvatske narodne banke (2008.: 5.397 tisuća kuna). Unutar materijalnih i administrativnih troškova i usluga evidentirani su troškovi naknada članovima Savjeta Hrvatske narodne banke u iznosu od 3.193 tisuće kuna (2008.: 3.146 tisuća kuna).

Promjena procjene: na temelju praćenja vijeka trajanja novčanica kuna i kovanog novca kuna i lipa, kao i iskustva u dosadašnjoj praksi, a radi realnijeg iskazivanja troškova poslovanja, obavljena je nova procjena trajanja novčanica i kovanica, a koja pokazuje broj razdoblja na koja se razgraničavaju troškovi tiskanja novčanica i kovanja kovanog novca:

Naziv	Obračunska razdoblja 2009.	Obračunska razdoblja 2008.
Novčanice	3 godine	2 godine
Kovani novac	7 godina	5 godina

Zbog primjene nove procjene trošak izrade novčanica i kovanog novca u 2009. godini bio je niži za 20.050 tisuća kuna u odnosu na trošak koji bi bio priznat da su bile primijenjena stara razdoblja upotrebe novčanica i kovanog novca.

Rezultat primjene nove procjene godišnjih stopa amortizacije dugotrajne materijalne imovine (vidi bilješku br. 2.15) jest taj da je trošak amortizacije dugotrajne materijalne imovine u 2009. godini bio niži za 5.437 tisuća kuna od troška koji bi bio priznat na osnovi primjene starih stopa amortizacije.

Bilješka br. 8.1 – Troškovi za zaposlenike

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Neto plaće	69.684	68.770
Doprinosi iz plaća i na plaće	41.076	40.950
Porezi i prirezi	19.590	20.461
Ostali troškovi za zaposlenike	33.757	34.048
	164.107	164.229

Prosječan broj zaposlenika u 2009. godini bio je 619 (2008.: 601).

Bilješka br. 9 – (Smanjenje)/povećanje rezervacija

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
a) Krediti		
Naplaćeni iznosi	(59.804)	–
b) Obračunate kamate i potraživanja		
Naplaćeni iznosi	(7.639)	–
c) Rezervacije za rizike i troškove		
Nove rezervacije	30.182	5.567
Ukinute rezervacije	(4.307)	(6.672)
	(41.568)	(1.105)

Bilješka br. 10 – Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Novac u blagajni HNB-a	838	823
Devizna efektivna u trezoru HNB-a	1.463.453	1.467.845
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	300.328	4.848
	1.764.619	1.473.516

Bilješka br. 11 – Depoziti kod drugih banaka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Depoziti kod stranih središnjih banaka	5.179.758	4.475.949
Depoziti kod stranih poslovnih banaka	12.351.737	8.696.933
Depoziti kod domaćih poslovnih banaka	13.157	13.575
	17.544.652	13.186.457

Zemljopisna koncentracija depozita kod drugih banaka:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Hrvatska	13.157	13.575
Europa	14.896.764	12.916.653
SAD	2.634.731	256.229
	17.544.652	13.186.457

Najveća individualna izloženost kreditnom riziku na dan 31. prosinca 2009. bila je prema središnjoj banci rejtinga Aaa i iznosila je 4.306.701 tisuću kuna (31. 12. 2008.: 3.932.368 tisuća kuna). Depoziti su bez kolateralala.

Bilješka br. 12 – Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Vrijednosni papiri nominirani u EUR	43.041.330	37.839.659
Vrijednosni papiri nominirani u USD	11.043.208	14.297.220
	54.084.538	52.136.879

Bilješka br. 13 – Krediti

a) Krediti prema namjeni

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Krediti domaćim bankama		
– repo krediti	–	–
– lombardni krediti	–	–
– interventni krediti	–	59.804
Ostali krediti	784	792
Bruto iznos kredita	784	60.596
Ispravci za umanjenje vrijednosti kredita	(681)	(60.485)
	103	111

b) Promjene u ispravcima za umanjenje vrijednosti

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Stanje 1. siječnja	(60.485)	(63.909)
Naplaćeni iznosi	59.804	–
Isknjiženje	–	3.424
Stanje 31. prosinca	(681)	(60.485)

Hrvatska narodna banka na izvještajni datum nije imala dospjelih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje. Umanjenje vrijednosti izvršeno je u prethodnim razdobljima za potraživanja od banaka u stečaju i likvidaciji.

Iznos od 59.804 tisuće kuna odnosi se na naplatu iz stečajne mase dužnika.

Bilješka br. 14 – Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Članska kvota	2.912.923	2.899.206
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti	2.422.724	5.327
	5.335.647	2.904.533

U okviru stavke Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti najveći dio odnosi se na sredstva primljena na temelju alokacije posebnih prava vučenja u iznosu od 2.418.561 tisuće kuna.

Bilješka br. 15 – Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama	39.733	39.546
Ulaganja u domaća trgovačka društva	18.031	17.895
	57.764	57.441

Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama odnose se na dionice Banke za međunarodne namire u Baselu i dionice SWIFT-a (međunarodnoga međubankovnoga telekomunikacijskog servisa). Ulaganja u domaća trgovačka društva čine udio od 42,6% Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatskoga novčarskog zavoda.

Bilješka br. 16 – Obračunate kamate i ostala imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Obračunate kamate	11.264	33.575
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja	119.807	102.968
Numizmatika	11.841	12.302
Zlato i drugi plemeniti metali	4.700	3.345
Ostala imovina	91.897	88.396
	239.509	240.586
Ispravak vrijednosti	(58.901)	(66.540)
	180.608	174.046

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Promjene u ispravicima vrijednosti		
Stanje 1. siječnja	(66.540)	(66.754)
Novi ispravci vrijednosti	–	–
Naplaćeni iznosi	7.639	–
Isknjiženje	–	214
Stanje 31. prosinca	(58.901)	(66.540)

U plaćenim troškovima budućeg razdoblja najveći udio imaju unaprijed plaćeni troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna, koji iznose 113.965 tisuća kuna (2008.: 99.363 tisuće kuna).

Bilješka br. 17 – Materijalna i nematerijalna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2007.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	403.921	73.992	43.717	9.798	3.751	110.391	25.160	670.730
Akumulirana amortizacija	(2.956)	(59.696)	(30.091)	(5.475)	–	–	(14.986)	(113.204)
Neto knjigovodstvena vrijednost za godinu koja je završila 31. prosinca 2008.	400.965	14.296	13.626	4.323	3.751	110.391	10.174	557.526
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	400.965	14.296	13.626	4.323	3.751	110.391	10.174	557.526
Nove nabavke	–	–	–	–	159	55.687	–	55.846
Prijenos u upotrebu	6.959	18.721	32.211	1.168	18	(69.977)	10.900	–
Neto otpisi i isknjiženje	–	(1)	(10)	–	–	–	–	(11)
Amortizacijski trošak za razdoblje	(7.299)	(9.137)	(6.392)	(1.594)	–	–	(7.408)	(31.830)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	400.625	23.879	39.435	3.897	3.928	96.101	13.666	581.531
Stanje 31. prosinca 2008.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	410.880	91.969	74.757	10.967	3.928	96.101	36.059	724.661
Akumulirana amortizacija	(10.255)	(68.090)	(35.322)	(7.070)	–	–	(22.393)	(143.130)
Neto knjigovodstvena vrijednost	400.625	23.879	39.435	3.897	3.928	96.101	13.666	581.531

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2008.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	410.880	91.969	74.757	10.967	3.928	96.101	36.059	724.661
Akumulirana amortizacija	(10.255)	(68.090)	(35.322)	(7.070)	–	–	(22.393)	(143.130)
Neto knjigovodstvena vrijednost za godinu koja je završila 31. prosinca 2009.	400.625	23.879	39.435	3.897	3.928	96.101	13.666	581.531
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	400.625	23.879	39.435	3.897	3.928	96.101	13.666	581.531
Nove nabavke	–	–	–	–	345	48.685	–	49.030
Prijenos u upotrebu	28	15.525	9.985	–	–	46.012	20.474	–
Neto otpisi i isknjiženje	–	(3)	(169)	–	(1)	–	–	(173)
Amortizacijski trošak za razdoblje	(7.314)	(12.021)	(7.775)	(1.661)	–	–	(11.063)	(39.834)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	393.339	27.380	41.476	2.236	4.272	98.774	23.077	590.554
Stanje 31. prosinca 2009.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	410.908	87.813	83.854	10.225	4.272	98.774	56.533	752.379
Akumulirana amortizacija	(17.569)	(60.433)	(42.378)	(7.989)	–	–	(33.456)	(161.825)
Neto knjigovodstvena vrijednost	393.339	27.380	41.476	2.236	4.272	98.774	23.077	590.554

Posljednju revalorizaciju imovine (zemljišta i zgrada) proveli su 2007. godine neovisni stručnjaci. Fer vrijednost je određena na temelju tržišnih podataka. Kad bi se zemljište i zgrade vodili prema trošku nabave umanjenom za amortizaciju, neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31. prosinca 2009. bila bi 34.740 tisuća kuna. Dugotrajna materijalna imovina Hrvatske narodne banke nije opterećena ni hipotekarnim ni fiducijarnim teretom.

Bilješka br. 18 – Novčanice i kovani novac u optjecaju

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Gotov novac stavljen u optjecaj – početno stanje 1. siječnja	20.479.274	19.313.241
Povećanje/(smanjenje) gotovog novca u optjecaju tijekom godine	(1.537.551)	1.166.033
Gotov novac stavljen u optjecaj – ukupno stanje 31. prosinca	18.941.723	20.479.274

Kune	Nominalna vrijednost	31.12.2009.		31.12.2008.	
		Kom.	Vrijednost u tis. kuna	Kom.	Vrijednost u tis. kuna
Kovani novac	0,01	125.661.790	1.257	125.312.129	1.253
Kovani novac	0,02	83.892.014	1.678	83.118.680	1.662
Kovani novac	0,05	231.506.310	11.575	216.729.762	10.836
Kovani novac	0,10	373.023.166	37.302	352.870.548	35.287
Kovani novac	0,20	272.406.734	54.481	255.419.423	51.084
Kovani novac	0,50	157.260.840	78.631	146.703.782	73.352
Kovani novac	1	176.703.639	176.704	168.676.952	168.677
Kovani novac	2	88.405.666	176.811	82.390.927	164.782
Kovani novac	5	60.240.142	301.201	57.647.532	288.238
Kovani novac	25	1.114.249	27.856	1.117.556	27.939
Novčanice	5	4.213.202	21.066	4.281.755	21.409
Novčanice	10	29.420.327	294.203	27.391.199	273.912
Novčanice	20	18.855.237	377.105	18.582.564	371.651
Novčanice	50	12.423.641	621.182	12.590.842	629.542
Novčanice	100	26.222.094	2.622.209	27.477.540	2.747.754
Novčanice	200	39.449.647	7.889.930	40.604.879	8.120.976
Novčanice	500	4.876.318	2.438.159	5.510.439	2.755.220
Novčanice	1000	3.810.373	3.810.373	4.735.700	4.735.700
UKUPNO		1.709.485.389	18.941.723	1.631.162.209	20.479.274

Bilješka br. 19 – Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Obvezna pričuva u kunama	23.600.572	19.222.748
Obvezna pričuva u stranoj valuti	5.041.745	8.005.097
Ostali primljeni depoziti domaćih banaka	13.611.596	9.590.210
Primljeni depoziti stranih banaka i drugih financijskih institucija	8.083	16.622
Sredstva izdvojena po nalogu suda	3.602	3.391
Obvezni blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama	–	460.604
	42.265.598	37.298.672

Bilješka br. 20 – Obveze prema državi i državnim institucijama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Kunski depoziti	1.872.967	213.552
Devizni depoziti	2.332.233	35.771
	4.205.200	249.323

Bilješka br. 21 – Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Mjenice nominirane u kunama	2.904.372	2.890.695
Obveze za neto kumulativnu alokaciju	2.418.561	–
Ostali računi Međunarodnoga monetarnog fonda	7.300	7.266
	5.330.233	2.897.961

Kunske mjenice odnose se na članstvo Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu.

Bilješka br. 22 – Obračunate kamate i ostale obveze

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2009.	31. 12. 2008.
Obračunate kamate	17.189	17.040
Obveze prema zaposlenicima	5.451	6.519
Porezi i doprinosi	6.186	6.141
Obveze prema Ministarstvu financija	323.963	1.347.661
Obveze prema dobavljačima	11.576	15.563
Ostale obveze	104.873	84.907
	469.238	1.477.831

U okviru su ostalih obveza i dugoročne rezervacije za troškove i rizike, od kojih se na rezervacije za sudske sporove odnosi 41.780 tisuća kuna (2008.: 19.110 tisuća kuna), a na rezervacije za primanja zaposlenika 17.480 tisuća kuna (2008.: 14.275 tisuća kuna).

Bilješka br. 23 – Kapital

Kapital Hrvatske narodne banke sastoji se od temeljnoga kapitala i pričuva.

Temeljni kapital u iznosu od 2.500.000 tisuća kuna drži isključivo Republika Hrvatska, nije prenosiv i ne može biti predmetom zaduživanja.

Pričuve se sastoje od općih i posebnih pričuva. Opće pričuve formiraju se radi pokrića općih rizika poslovanja Hrvatske narodne banke i njihova visina nije ograničena, a formiraju se u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Posebne pričuve formiraju se radi pokrića identificiranih gubitaka u skladu s odlukom koju donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Iz viška prihoda nad rashodima u opće pričuve Hrvatske narodne banke raspoređene su 234.853 tisuće kuna u 2009.

Bilješka br. 24 – Potencijalne i preuzete obveze i sustav trezorskih zaliha

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2009. u tijeku je bilo nekoliko pravnih sporova. Prema mišljenju rukovodstva i internih pravnih savjetnika Hrvatske narodne banke postoji mogućnost da Hrvatska narodna banka izgubi neke sporove, stoga su rezervirana sredstva za potencijalne gubitke u tim sporovima u iznosu od 41.780 tisuća kuna (vidi bilješku br. 22).

Preuzete obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2009. Hrvatska narodna banka imala je preuzetih obveza za kapitalna ulaganja u iznosu od 2.887 tisuća kuna (2008.: 27.124 tisuće kuna).

Sustav trezorskih zaliha:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Novčanice i kovani novac koji nisu u optjecaju	79.137.270	85.606.614
Zalihe državnih biljega i obrazaca mjenica	522.119	406.879
	79.659.389	86.013.493

Bilješka br. 25 – Novac

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Novac u blagajni HNB-a	838	823
Devizna efektivna u trezoru HNB-a	1.463.453	1.467.845
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	300.328	4.848
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti kod MMF-a	2.422.724	5.327
	4.187.343	1.478.843

Bilješka br. 26 – Raspoređivanje

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Višak prihoda nad rashodima	553.227	3.387.020
Raspoređeno u opće pričuve	(234.853)	(2.044.525)
Raspoređeno u državni proračun	(318.374)	(1.342.495)
	-	-

Bilješka br. 27 – Fer vrijednost financijske aktive i pasive

Fer vrijednosti financijske imovine i obveza Hrvatske narodne banke približno su jednake računovodstvenim vrijednostima zbog kratkoročnosti instrumenata, osim financijskih instrumenata klasificiranih za trgovanje, koji su prikazani po kotiranoj vrijednosti, stoga njihova knjigovodstvena vrijednost odgovara fer vrijednosti.

Bilješka br. 28 – Upravljanje rizicima

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja, što znači da održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te uz dana ograničenja nastoji ostvariti povoljne stope povrata na svoja ulaganja.

Rizici prisutni pri upravljanju međunarodnim pričuvama ponajprije su financijski rizici, a to su kreditni, kamatni i valutni rizik, ali velika se pozornost posvećuje i likvidnosnom i operativnom riziku.

Bilješka br. 28.1 – Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik nepodmirenja obveza odnosno opasnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti ili da se neće vraćati planiranom dinamikom.

Hrvatska narodna banka ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem međunarodnih pričuva u visoko kvalitetne instrumente s najmanjim stupnjem rizičnosti poput državnih obveznica, bankovnih obveznica s državnim jamstvom i osiguranih obveznica, u instrumente međunarodnih financijskih institucija visokog kreditnog rejtinga te u kolateralizirane i nekolateralizirane depozite, koji se također ulažu samo u banke visokoga kredibiliteta. Kolateralizirani depoziti osigurani su državnim obveznicama iste vrijednosti ili vrijednosti veće od one samog depozita.

Ocjena kreditne sposobnosti financijskih institucija temelji se na rejtinzima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i Fitch).

Ulaganja sredstava međunarodnih pričuva limitirana su po financijskim institucijama i po zemljama, čime se kreditni rizik diversificira.

Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva u obveznice država rejtinga od Aaa do Aa3 (po agenciji Moody's), u obratne repo ugovore kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do A3, u depozite kod središnjih banaka rejtinga od Aaa do Aa3 i depozite kod međunarodnih financijskih institucija, kao i u depozite koji se plasiraju u komercijalne banke rejtinga od Aaa do A1.

Hrvatska narodna banka može ulagati međunarodne pričuve kod komercijalnih banaka čije su kratkoročne obveze najmanje dvije agencije ocijenile jednom od dviju najviših ocjena.

28.1.1. Koncentracija kreditnog rizika po vrsti imovine

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2009.	2008.
Državni vrijednosni papiri	52.456.800	52.136.879
Bankovne obveznice s državnim jamstvom	1.315.947	–
Osigurane obveznice (s kolateralom javnog sektora)	237.588	–
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	74.203	–
Ukupno vrijednosni papiri	54.084.538	52.136.879
Obratni repo ugovori	6.724.297	3.885.855
Depoziti	5.631.930	5.024.580
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	7.902.286	4.289.046
Ukupno depoziti	20.258.513	13.199.481
Kreditni (bankama u RH)	–	2.204
Ukupno krediti	–	2.204
SVEUKUPNO	74.343.051	65.338.564

28.1.2. Kreditni rizik prema kreditnom rejtingu partnera

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2009.	31.12.2008.
Rejting (Moody's)		
	Državni vrijednosni papiri	Državni vrijednosni papiri
Aaa	49.080.773	50.565.847
Aa1	1.204.797	695.192
Aa2	2.171.230	875.840
Ukupno	52.456.800	52.136.879
	Bankovne obveznice	Bankovne obveznice
Aaa	329.885	–
Aa1	986.062	–
Ukupno	1.315.947	–
	Osigurane obveznice	Osigurane obveznice
Aaa	237.588	–
Ukupno	237.588	–

	31.12.2009.	31.12.2008.
	Vrijednosnice međunarodnih financijskih institucija	Vrijednosnice međunarodnih financijskih institucija
Aaa	74.203	–
Ukupno	74.203	–
UKUPNO VRIJEDNOSNICE	54.084.538	52.136.879
	Obratni repo ugovori	Obratni repo ugovori
Aaa	873.833	953.083
Aa1	3.110.139	2.932.772
Aa3	2.740.325	–
Ukupno	6.724.297	3.885.855
	Depoziti	Depoziti
Aaa	4.596.793	4.226.505
Aa1	5.356	3.680
Aa2	441.144	794.319
Aa3	588.443	60
A1	47	–
Bez rejtinga	147	16
Ukupno	5.631.930	5.024.580
	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija
Bez rejtinga	7.902.286	4.289.046
Ukupno	7.902.286	4.289.046
UKUPNO DEPOZITI	20.258.513	13.199.481
	Kreditni (bankama u RH)	Kreditni (bankama u RH)
Bez rejtinga	–	2.204
UKUPNO KREDITI	–	2.204
SVEUKUPNO	74.343.051	65.338.564

28.1.3. Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika (svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Instrumenti	Eurozona	Ostalo	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2009.			
Državni vrijednosni papiri	44.260.350	8.196.450	52.456.800
Bankovne obveznice	1.315.947	–	1.315.947
Osigurane obveznice	237.588	–	237.588
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	74.203	–	74.203
Ukupno vrijednosni papiri	45.888.088	8.196.450	54.084.538
Obratni repo ugovori	5.192.706	1.531.591	6.724.297
Depoziti	5.626.781	5.149	5.631.930
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	–	7.902.286	7.976.489
Ukupno depoziti	10.819.487	9.439.026	20.258.513
Kreditni (bankama u RH)	–	–	–
Ukupno krediti	–	–	–
SVEUKUPNO 31. prosinca 2009.	56.707.575	17.635.476	74.343.051
Stanje 31. prosinca 2008.			
Državni vrijednosni papiri	49.180.129	2.956.750	52.136.879
Ukupno vrijednosni papiri	49.180.129	2.956.750	52.136.879
Obratni repo ugovori	2.932.771	953.084	3.885.855
Depoziti	4.434.340	590.240	5.024.580
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	–	4.289.046	4.289.046
Ukupno depoziti	7.367.111	5.832.370	13.199.481
Kreditni (bankama u RH)	–	2.204	2.204
Ukupno krediti	–	2.204	2.204
SVEUKUPNO 31. prosinca 2008.	56.547.240	8.791.324	65.338.564

Bilješka br. 28.2 – Valutni rizik

Hrvatska narodna banka većinu svoje imovine drži u stranoj valuti, zbog čega je izložena valutnom riziku, odnosno fluktuaciji međuvalutnih odnosa između kune i eura te između kune i američkog dolara. Te međuvalutne promjene utječu na Račun dobiti i gubitka, a preko toga i na konačni financijski rezultat.

Dijelom pričuva prikupljenih s osnove sredstava izdvojene devizne obvezne pričuve i granične obvezne pričuve, sredstava Ministarstva financija, repo poslova te sredstava u posebnim pravima vučenja (SDR) središnja banka upravlja pasivno, u skladu s valutnom strukturom ugovorenih deviznih obveza.

Hrvatska narodna banka izložena je valutnom riziku samo za neto međunarodne pričuve, dok se ostala sredstva međunarodnih pričuva investiraju u istoj valuti u kojoj su stvorene obveze i zbog toga taj dio portfelja nije izložen valutnom riziku.

28.2.1. Analiza osjetljivosti – utjecaj promjena valutnih tečajeva za određeni postotak na Račun dobiti i gubitka

Analiza osjetljivosti za 2009.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2009.	USD	EUR
	±5%	±1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Računa dobiti i gubitka	621.000 (621.000)	536.000 (536.000)

Tablica pokazuje osjetljivost rezultata Računa dobiti i gubitka HNB-a u slučaju porasta/pada tečaja EUR/HRK za $\pm 1\%$ i u slučaju porasta/pada tečaja USD/HRK za $\pm 5\%$. Prema podacima za prethodna razdoblja godišnja kolebljivost tečaja USD/HRK veća je oko 5 puta od kolebljivosti tečaja EUR/HRK.

Positivan broj znači povećanje rezultata Računa dobiti i gubitka ako tečaj kune padne u odnosu na relevantnu valutu za odabrani postotak, dok negativan broj znači smanjenje rezultata Računa dobiti i gubitka ako se zabilježi porast tečaja kune.

U slučaju tečaja EUR/HRK nižeg za 1% na datum 31. prosinca 2009. rezultat Računa dobiti i gubitka HNB-a bio bi manji približno za 536.000 tisuća kuna, dok bi u slučaju tečaja USD/HRK nižeg za 5% rezultat Računa dobiti i gubitka bio manji približno za 621.000 tisuću kuna.

Metodologija izračuna

Iznos neto eurskih i neto dolarskih međunarodnih pričuva sa stanjem na dan bilance pomnožen je s razlikom između tečaja EUR/HRK odnosno USD/HRK koji je vrijedio na datum bilance i istih tečajeva koji su uvećani/umanjeni za odabrani postotak.

Analiza osjetljivosti za 2008.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2008.	USD	EUR
	±5%	±1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Računa dobiti i gubitka	537.000/(537.000)	465.000/(465.000)

28.2.2. Izloženost HNB-a valutnom riziku – analiza imovine i obveza po pojedinim valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2009.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	1.757.992	1.784	–	4.823	20	1.764.619
Depoziti kod drugih banaka	10.590.840	6.940.655	–	–	13.157	17.544.652
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	43.041.330	11.043.208	–	–	–	54.084.538
Kredit	–	–	–	–	103	103
Sredstva kod MMF-a	–	–	5.335.647	–	–	5.335.647
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	77	–	39.656	–	18.031	57.764
Obračunate kamate i ostala imovina	2.188	796	1.967	–	175.657	180.608
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	590.554	590.554
Ukupno imovina	55.392.427	17.986.443	5.377.270	4.823	797.522	79.558.485
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	–	–	–	–	18.941.723	18.941.723
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	1.794.395	3.247.350	–	–	37.223.853	42.265.598
Obveze prema državi i državnim institucijama	5.282	2.323.884	–	3.067	1.872.967	4.205.200
Obveze prema MMF-u	–	–	5.330.233	–	–	5.330.233
Obračunate kamate i ostale obveze	59	8	1.967	–	467.204	469.238
Ukupno obveze	1.799.736	5.571.242	5.332.200	3.067	58.505.747	71.211.992
Neto pozicija	53.592.691	12.415.201	45.070	1.756	(57.708.225)	8.346.493
Stanje 31. prosinca 2008.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	1.467.479	1.699	–	4.300	38	1.473.516
Depoziti kod drugih banaka	12.349.837	823.045	–	–	13.575	13.186.457
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	37.839.659	14.297.220	–	–	–	52.136.879
Kredit	–	–	–	–	111	111
Sredstva kod MMF-a	–	–	2.904.533	–	–	2.904.533
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	77	–	39.469	–	17.895	57.441
Obračunate kamate i ostala imovina	16.360	62	2	–	157.622	174.046
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	581.531	581.531
Ukupno imovina	51.673.412	15.122.026	2.944.004	4.300	770.772	70.514.514
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	–	–	–	–	20.479.274	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	3.625.935	4.379.162	–	–	29.293.575	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	32.390	196	–	3.185	213.552	249.323
Obveze prema MMF-u	–	–	2.897.961	–	–	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	2.506	1.041	–	115	1.474.169	1.477.831
Ukupno obveze	3.660.831	4.380.399	2.897.961	3.300	51.460.570	62.403.061
Neto pozicija	48.012.581	10.741.627	46.043	1.000	(50.689.798)	8.111.453

Bilješka br. 28.3 – Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik pada vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva HNB-a zbog neželjenih promjena kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva HNB-a kontrolira se primjenom precizno definiranih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja pričuva.

Kao i kod valutnog rizika, HNB ima otvorenu kamatnu izloženost samo s neto međunarodnim pričuvama jer ostalom deviznom imovinom upravlja u skladu s ročnošću preuzetih obveza.

Kamatni rizik neto međunarodnih pričuva HNB ograničava strateškim modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (strateški modificirani *duration*) kraćim od godine dana.

28.3.1. Analiza osjetljivosti zbog izloženosti neto međunarodnih pričuva HNB-a promjenama kamatnih stopa

Analiza osjetljivosti za 2009.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2009.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	±50 b. b.	±50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Račun dobiti i gubitka	(52.000)/52.000	(217.000)/217.000

Kad bi na datum 31. prosinca 2009. cijela dolarska krivulja prinosa bila na razini višoj za 50 baznih bodova (0,5%), rezultat Računa dobiti i gubitka HNB-a bio bi manji približno za 52.000 tisuća kuna, dok bi u slučaju više razine eurske krivulje prinosa za 50 baznih bodova konačni rezultat Računa dobiti i gubitka bio manji približno za 217.000 tisuća kuna.

U slučaju niže razine krivulja prinosa za 50 baznih bodova rezultat Računa dobiti i gubitka bio bi veći za približno iste iznose.

Metodologija izračuna

Iznos neto dolarskih, tj. neto eurskih pričuva s datumom 31. prosinca 2009. pomnožen je s modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (modificirani *duration*) i s 50 baznih bodova u postotnom obliku (0,5%). Modificirano prosječno vrijeme vezivanja označuje za koliko će stotih dijelova postotka pasti vrijednost portfelja ako krivulja prinosa poraste za 1 postotni bod.

Analiza osjetljivosti za 2008.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2008.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	±50 b. b.	±50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Račun dobiti i gubitka	(45.000)/45.000	(194.000)/194.000

28.3.2. Analiza kamatnog rizika

	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2009.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	-	-	-	-	1.764.619	1.764.619
Depoziti kod drugih banaka	14.491.593	2.759.990	279.912	-	13.157	17.544.652
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	54.084.538	-	-	-	-	54.084.538
Kredit	103	-	-	-	-	103
Sredstva kod MMF-a	2.418.581	-	-	-	2.917.066	5.335.647
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	-	-	-	-	57.764	57.764
Obračunate kamate i ostala imovina	-	-	-	-	180.608	180.608
Materijalna i nematerijalna imovina	-	-	-	-	590.554	590.554
Ukupno imovina	70.994.815	2.759.990	279.912	-	5.523.768	79.558.485
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	-	-	-	-	18.941.723	18.941.723
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	30.217.317	-	-	-	12.048.281	42.265.598
Obveze prema državi i državnim institucijama	1.710.159	-	-	-	2.495.041	4.205.200
Obveze prema MMF-u	2.418.561	-	-	-	2.911.672	5.330.233
Obračunate kamate i ostale obveze	-	-	-	-	469.238	469.238
Ukupno obveze	34.346.037	-	-	-	36.865.955	71.211.992
Neto pozicija	36.648.778	2.759.990	279.912	-	(31.342.187)	8.346.493
Stanje 31. prosinca 2008.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	-	-	-	-	1.473.516	1.473.516
Depoziti kod drugih banaka	10.887.093	2.285.789	-	-	13.575	13.186.457
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	52.136.879	-	-	-	-	52.136.879
Kredit	111	-	-	-	-	111
Sredstva kod MMF-a	1.204	-	-	-	2.903.329	2.904.533
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	-	-	-	-	57.441	57.441
Obračunate kamate i ostala imovina	-	-	-	-	174.046	174.046
Materijalna i nematerijalna imovina	-	-	-	-	581.531	581.531
Ukupno imovina	63.025.287	2.285.789	-	-	5.203.438	70.514.514
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	-	-	-	-	20.479.274	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	27.227.846	331	460.273	-	9.610.222	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	4.227	-	-	-	245.096	249.323
Obveze prema MMF-u	-	-	-	-	2.897.961	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	-	-	-	-	1.477.831	1.477.831
Ukupno obveze	27.232.073	331	460.273	-	34.710.384	62.403.061
Neto pozicija	35.793.214	2.285.458	(460.273)	-	(29.506.946)	8.111.453

Bilješka br. 28.4 – Likvidnosni rizik

Likvidnosni rizik proizlazi iz nemogućnosti podmirenja dospjelih obveza ili ostalih obveza iz poslovanja Hrvatske narodne banke u ugovorenom roku. Zbog toga Hrvatska narodna banka svojom strategijom upravljanja deviznom likvidnošću mora dnevno osigurati dostatnu raspoloživost sredstava za namiru svih dospjelih i ugovorenih obveza.

Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem međunarodnih pričuva u lakoutržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospeljem.

Likvidna sredstva obuhvaćaju svu imovinu koju je moguće unovčiti u roku od jednog do tri dana. HNB ulaže ukupne međunarodne pričuve u depozite ročnosti do najviše jednog mjeseca i u vrijednosne papire dospjeća do pet godina s tim da se vrijednosni papiri mogu unovčiti u svakom trenutku.

Tijekom 2009. u prosjeku je dnevno bilo likvidno 89% neto međunarodnih pričuva.

Na dan 31. prosinca 2009. udio likvidnih sredstava u neto međunarodnim pričuvama HNB-a bio je kako slijedi:

1) vrijednosni papiri	79,03%
2) dnevno dospjeće depozita	1,92%
3) FIXBIS i FRIBIS depoziti	5,58%
4) gotovina u trezoru	2,14%
5) "repo pool" kod Feda	0,31%.

Sljedeće tablice prikazuju financijske obveze Hrvatske narodne banke razvrstane prema vremenu preostalom od datuma bilance do ugovornog roka dospjeća. Analiza je izvedena iz nediskontiranih novčanih tokova financijskih obveza baziranih na najranijem očekivanom datumu dospjeća, a uključuje novčane tokove kamata i glavnica.

	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Dulje od 5 godina	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2009.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	18.941.723	–	–	–	–	18.941.723
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	42.257.515	–	–	–	8.083	42.265.598
Obveze prema državi i državnim institucijama	4.205.200	–	–	–	–	4.205.200
Obveze prema MMF-u	–	–	–	–	5.330.233	5.330.233
Obračunate kamate i ostale obveze	53.839	322.692	59.260	38.126	2.190	476.107
Ukupno obveze	65.458.277	322.692	59.260	38.126	5.340.506	71.218.861
Stanje 31. prosinca 2008.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	20.479.274	–	–	–	–	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	36.821.447	331	460.273	–	16.621	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	249.323	–	–	–	–	249.323
Obveze prema MMF-u	–	–	–	–	2.897.961	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	59.111	1.353.058	34.516	38.126	2.347	1.487.158
Ukupno obveze	57.609.155	1.353.389	494.789	38.126	2.916.929	62.412.388

Zaključak

Kontraktacija svjetskoga gospodarskog rasta i međunarodne trgovine te pogoršanje uvjeta financiranja osnovna su obilježja 2009. godine na globalnoj razini. Nepovoljna kretanja u širem okružju negativno su se odrazila na zemlje Srednje i Istočne Europe. Dok je prethodnih godina snažan priljev inozemnoga kapitala u privatni sektor poticao realni gospodarski rast ove skupine zemalja, u 2009. priljev kapitala znatno se usporio, a u nekim zemljama toliko pogoršao da su morale zatražiti inozemnu financijsku pomoć.

Hrvatska je, kao i gotovo sve druge zemlje Srednje i Istočne Europe, tijekom 2009. zabilježila izrazitu kontrakciju gospodarske aktivnosti, pri čemu se realni rast BDP-a smanjio s 2,4% u 2008. na -5,8% u 2009. godini. Nepovoljna globalna kretanja dovela su do naglašenog pada hrvatskog izvoza i značajnog rasta cijene inozemnog zaduživanja. Privatni se sektor novonastaloj situaciji prilagođavao smanjivanjem potražnje, što je dovelo do snažnog pada osobne potrošnje i investicija. Zbog toga se produbio proračunski manjak, a veće zaduživanje države pridonosilo je rastu domaćih kamatnih stopa. Rebalansima državnog proračuna koji su uslijedili ostvaren je umjereniji rast rashoda, a uvođenjem novih poreza i povećanjem stope PDV-a ublažen je pad poreznih prihoda. Zahvaljujući tim mjerama otvoren je prostor novom zaduživanju države na međunarodnim financijskim tržištima.

Iako je priljev inozemnoga kapitala u privatni sektor bio znatno skromniji nego prijašnjih godina, zbog naglašenoga inozemnog zaduživanja države, kao i javnih poduzeća, kapitalni su priljevi nadmašili iznos manjka na tekućem računu, što je u drugoj polovini 2009. rezultiralo aprecijacijskim pritiscima na tečaj kune prema euru. Monetarna politika pritiske je ublažavala deviznim intervencijama (otkupom deviza), što je dovelo do porasta međunarodnih pričuva u odnosu na kraj 2008. godine. Stabilnost tečaja pridonijela je ostvarivanju HNB-ova osnovnog cilja,

stabilnosti cijena, te spriječila jače pogoršanje kvalitete plasmana banaka zbog izloženosti njihovih klijenata valutnom riziku. Treba također istaknuti da je u doba najvećih pritisaka na financijskim tržištima HNB promjenom instrumenata monetarne politike (ukinuta je granična obvezna pričuva, spuštena stopa obvezne pričuve i povećan dio devizne obvezne pričuve koja se izvršava u kunama te smanjena minimalna devizna likvidnost banaka) i intervencijama na deviznom tržištu ukupno oslobodio znatna devizna sredstva, u iznosu od oko 3,9 mlrd. EUR. Polovina tih sredstava bila je plasirana državi za podmirivanje domaćih obveza i otplatu inozemnog duga, čime je središnja banka olakšala financiranje države kod domaćih banaka i poduprla gospodarsku politiku Republike Hrvatske. Osim toga, zahvaljujući monetarnim i bonitetnim mjerama koje je HNB poduzimao u prijašnjim godinama i dobroj kapitaliziranosti banaka, očuvana je stabilnost bankarskog sektora te u kriznom razdoblju nijedna poslovna banka nije bila u poteškoćama zbog kojih bi trebala izvanrednu pomoć države ili središnje banke.

Iako su negativni učinci svjetske krize bili najizraženiji u prvom tromjesečju 2009., njezine su se negativne posljedice, bilo izravne, bilo neizravne, osjećale i u nastavku godine. Kraj godine nije donio preokret, već je bio obilježen i nadalje lošim vijestima o prihodima i padu profitabilnosti poduzeća, rastućom nezaposlenosti, povećanjem loših plasmana banaka i padom njihove profitabilnosti.

Mjere za izlazak iz krize stoga su glavni izazov vođenju ekonomske politike u 2010. Pritom rješenje nije u vraćanju na stari obrazac gospodarskog rasta zasnovan na rastu domaće potrošnje koji se financira dugoročno neodrživim zaduživanjem te vodi produblivanju vanjskih neravnoteža, nego u strukturnim reformama koje bi u dugom roku potaknule potencijale gospodarskog rasta.

Rukovodstvo i
unutrašnji ustroj
Hrvatske narodne banke

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta

dr. sc. ŽELJKO ROHATINSKI

prof. dr. BORIS COTA
DAVOR HOLJEVAC
prof. dr. VLADO LEKO
dr. sc. BRANIMIR LOKIN
dr. sc. ŽELJKO LOVRINČEVIĆ
RELJA MARTIĆ
mr. sc. ADOLF MATEJKA
prof. dr. SILVIJE ORSAG
mr. sc. TOMISLAV PRESEČAN
prof. dr. JURE ŠIMOVIĆ
dr. sc. SANDRA ŠVALJEK
prof. dr. MLADEN VEDRIŠ
prof. dr. BORIS VUJČIĆ

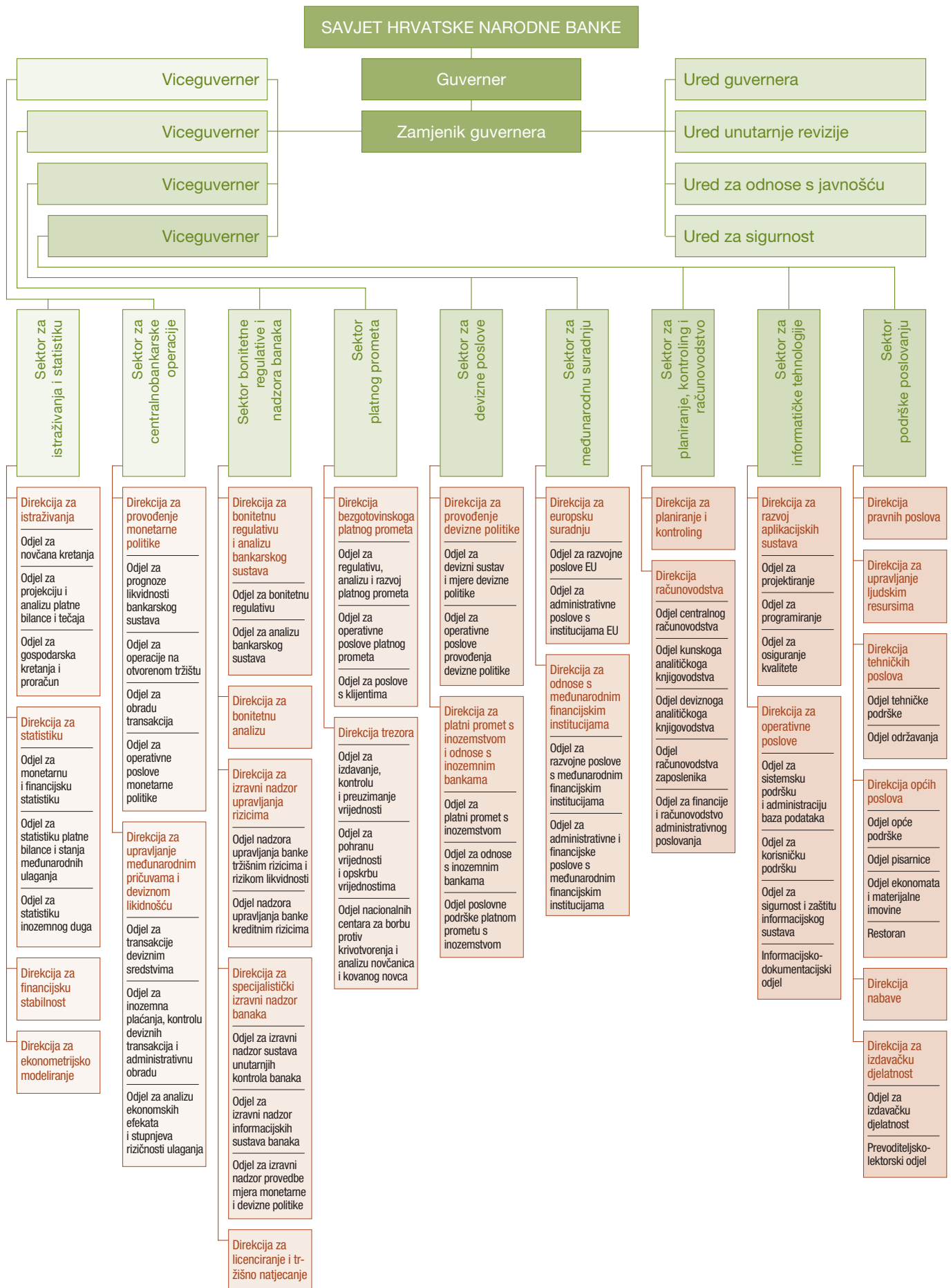
Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

dr. sc. ŽELJKO ROHATINSKI, guverner
prof. dr. BORIS VUJČIĆ, zamjenik guvernera
DAVOR HOLJEVAC, viceguverner
RELJA MARTIĆ, viceguverner
mr. sc. ADOLF MATEJKA, viceguverner
mr. sc. TOMISLAV PRESEČAN, viceguverner

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku – mr. sc. LJUBINKO JANKOV
Sektor za centralnobankarske operacije – mr. sc. IRENA KOVAČEC
Sektor za devizne poslove
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka – ŽELJKO JAKUŠ
Sektor plana, analize i računovodstva – mr. sc. DIANA JAKELIĆ
Sektor platnog prometa – NEVEN BARBAROŠA
Sektor za informatičke tehnologije – mr. sc. MARIO ŽGELA
Sektor podrške poslovanju – BORIS NINIĆ
Sektor za međunarodnu suradnju – mr. sc. MICHAEL FAULEND

Unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke

Popis banaka i
stambenih štedionica
31. prosinca 2009.

Popis banaka

BANCO POPOLARE CROATIA d.d.

Petrovaradinska 1
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6345-666
Telefaks: + 385 1/6190-615
SWIFT: BPCRHR22

BANKA BROD d.d.

I. pl. Zajca 1
35000 Slavonski Brod
Tel.: + 385 35/445-711
Telefaks: + 385 35/445-755
SWIFT: BBRDHR22

BANKA KOVANICA d.d.

P. Preradovića 29
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/403-403
Telefaks: + 385 42/212-148
SWIFT: SKOVHR22

BANKA SPLITSKO-DALMATINSKA d.d.

114. brigade 9
21000 Split
Tel.: + 385 21/540-280
Telefaks: + 385 21/540-290
SWIFT: DALMHR22

BKS BANK d.d.

Mljekarski trg 3
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/353-555
Telefaks: + 385 51/353-566
SWIFT: BFKKHR22

CENTAR BANKA d.d.

Amruševa 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4803-444
Telefaks: + 385 1/4803-441
SWIFT: CBZGHR2X

CREDO BANKA d.d.

Zrinsko-Frankopanska 58
21000 Split
Tel.: + 385 21/380-655
Telefaks: + 385 21/380-682
SWIFT: CDBSHR22

CROATIA BANKA d.d.

Kvaternikov trg 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/2391-111
Telefaks: + 385 1/2391-470
SWIFT: CROAHR2X

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.

Jadranski trg 3a
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/208-211
Telefaks: + 385 51/330-525
SWIFT: ESBCHR22

HRVATSKA POŠTANSKA BANKA d.d.

Jurišićeva 4
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4804-539
Telefaks: + 385 1/4804-528
SWIFT: HPBZHR2X

HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d.

Slavonska avenija 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6030-063
Telefaks: + 385 1/6035-100
SWIFT: HAABHR22

IMEX BANKA d.d.

Tolstojeva 6
21000 Split
Tel.: + 385 21/406-100
Telefaks: + 385 21/348-453
SWIFT: IMXXHR22

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d.d.

E. Miloša 1
52470 Umag
Tel.: + 385 52/702-300
Telefaks: + 385 52/702-388
SWIFT: ISKBHR2X

JADRANSKA BANKA d.d.

A. Starčevića 4
22000 Šibenik
Tel.: + 385 22/242-242
Telefaks: + 385 22/335-881
SWIFT: JADRHR2X

KARLOVAČKA BANKA d.d.

I. G. Kovačića 1
47000 Karlovac
Tel.: + 385 47/614-200
Telefaks: + 385 47/614-206
SWIFT: KALCHR2X

KREDITNA BANKA ZAGREB d.d.

Ul. grada Vukovara 74
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6167-300
Telefaks: + 385 1/6116-466
SWIFT: KREZHR2X

MEĐIMURSKA BANKA d.d.

V. Morandinija 37
40000 Čakovec
Tel.: + 385 40/340-000
Telefaks: + 385 40/340-010
SWIFT: MBCKHR2X

NAVA BANKA d.d.

Tratinska 27
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/3656-777
Telefaks: + 385 1/3656-700
SWIFT: NAVBHR22

OTP BANKA HRVATSKA d.d.

Domovinskog rata 3
23000 Zadar
Tel.: +385 23/201-500
Telefax: +385 23/201-859
SWIFT: OTPVHR2X

PARTNER BANKA d.d.

Vončinina 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4602-260
Telefaks: + 385 1/4602-288
SWIFT: PAZGHR2X

PODRAVSKA BANKA d.d.

Opatička 1a
48300 Koprivnica
Tel.: + 385 48/65-50
Telefaks: + 385 48/622-542
SWIFT: PDKCHR2X

PRIMORSKA BANKA d.d.

Scarpina 7
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/355-704
Telefaks: +385 51/332-762
SWIFT: SPRMHR22

PRIVREDNA BANKA ZAGREB d.d.

F. Račkoga 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1 /4723-344
Telefaks: + 385 1/4723-131
SWIFT: PBZGHR2X

RAIFFEISENBANK AUSTRIA d.d.

Petrinjska 59
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4566-466
Telefaks: + 385 1/4566-481
SWIFT: RZBHHR2X

SAMOBORSKA BANKA d.d.
Trg kralja Tomislava 8
10430 Samobor
Tel.: + 385 1/3362-530
Telefaks: + 385 1/3361-523
SWIFT: SMBRHR22

ŠTEDBANKA d.d.
Slavonska avenija 3
10000 Zagreb
Tel.: 385 1/6306-666
Telefaks: 385 1/6187-016
SWIFT: STEDHR22

VOLKSBANK d.d.
Varšavska 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4801-300
Telefaks: + 385 1/4801-365
SWIFT: VBCRHR22

SLATINSKA BANKA d.d.
V. Nazora 2
33520 Slatina
Tel.: + 385 33/551-526
Telefaks: + 358 33/551-138
SWIFT: SBSLHR2X

VABA d.d. BANKA VARAŽDIN
Aleja kralja Zvonimira 1
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/659-400
Telefaks: + 385 42/659-401
SWIFT: VBVZHR22

ZAGREBAČKA BANKA d.d.
Paromlinska 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6104-000
Telefaks: + 385 1/6110-555
SWIFT: ZABAHR2X

**SOCIÉTÉ GÉNÉRALE – SPLITSKA
BANKA d.d.**
R. Boškovića 16
21000 Split
Tel.: + 385 21/304-304
Telefaks: + 385 21/312-586
SWIFT: SOGEHR22

VENETO BANKA d.d.
Draškovićeve 58
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4802-666
Telefaks: + 385 1/4802-685
SWIFT: CCBZHR2X

Popis štednih banaka

OBRTNIČKA ŠTEDNA BANKA d.d.
Ilica 49/I
10000 Zagreb
Tel.: +385 1/6401-800
Telefaks: +385 1/6401-819
SWIFT: OBANHR22

A ŠTEDNA BANKA MALOG PODUZETNIŠTVA d.d.
Radnička cesta 45
10000 Zagreb
Tel.: +385 1/2226-522
Telefaks: +385 1/2226-523
SWIFT: ASBZHR22

Popis predstavništava inozemnih banaka

BANK FÜR KÄRNTEN UND STEIERMARK AG, Zagreb

UNION DE BANQUES ARABES ET FRANÇAISES – UBAF,
Zagreb

COMMERZBANK AKTIENGESELLSCHAFT, Zagreb

DEUTSCHE BANK AG, Zagreb

LHB INTERNATIONALE HANDELSBANK AG, Zagreb

Popis stambenih štedionica

**HPB – STAMBENA ŠTEDIONICA
d.d.**
Praška 5
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4805-008
Telefaks: + 385 1/4888-164

**PRVA STAMBENA ŠTEDIONICA
d.d.**
Savska 60
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6065-111
Telefaks: + 385 1/6065-120

**WÜSTENROT STAMBENA
ŠTEDIONICA d.d.**
Heinzlova 33a
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4803-788
Telefaks: + 385 1/4803-798

**PBZ STAMBENA ŠTEDIONICA
d.d.**
Radnička cesta 44
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6363-730
Telefaks: + 385 1/6363-731

**RAIFFEISEN STAMBENA
ŠTEDIONICA d.d.**
Radnička cesta 47
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6006-100
Telefaks: +385 1/6006-199

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo. Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnja banka, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor

republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalna država, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva, koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66
2004.	prosinac	33.924,4	34.562,1	35.186,5	139.947,7	108.205,1	127.308,6	8,69	2,86	2,68	0,23	2,15	1,99
2005.	prosinac	40.390,8	38.817,1	39.855,4	154.647,0	131.343,2	149.168,3	9,38	4,34	3,87	-0,02	1,84	1,94
2006.	prosinac	46.331,2	48.521,0	49.141,7	182.458,6	154.844,1	183.379,5	3,17	4,75	4,07	1,57	3,38	2,99
2007.	prosinac	51.923,9	57.878,3	58.663,4	215.822,1	166.375,5	210.828,4	3,73	6,71	6,62	3,95	3,54	2,65
2008.	prosinac	49.743,0	55.222,3	56.044,6	225.018,5	183.279,1	232.982,1	-9,89	8,17	8,49	3,17	5,68	1,96
2009.	siječanj	56.966,4	49.573,0	50.271,0	221.452,2	183.953,4	234.476,2	14,52	-10,23	-10,30	-1,58	0,37	0,64
	veljača	54.449,0	46.762,1	47.344,2	221.445,7	190.333,8	235.352,0	-4,42	-5,67	-5,82	0,00	3,47	0,37
	ožujak	52.693,8	46.636,5	47.203,8	218.626,7	192.083,0	234.856,8	-3,22	-0,27	-0,30	-1,27	0,92	-0,21
	travanj	53.075,1	46.419,2	46.877,0	218.797,6	192.003,3	234.342,1	0,68	-0,47	-0,69	0,08	-0,04	-0,22
	svibanj	53.900,4	47.447,0	47.941,0	218.112,8	193.128,0	232.234,6	1,55	2,21	2,27	-0,31	0,59	-0,90
	lipanj	55.100,6	47.698,9	48.149,7	218.416,2	188.300,5	230.767,0	2,23	0,53	0,44	0,14	-2,50	-0,63
	srpanj	55.147,1	47.664,7	48.169,2	221.354,8	189.639,5	231.193,3	0,08	-0,07	0,04	1,35	0,71	0,18
	kolovoz	55.346,9	47.815,0	48.297,2	224.444,3	186.660,7	230.228,9	0,36	0,32	0,27	1,40	-1,57	-0,42
	rujan	52.791,1	45.559,4	46.011,5	224.086,6	184.717,4	228.759,2	-4,62	-4,72	-4,73	-0,16	-1,04	-0,64
	listopad	54.446,1	44.657,2	45.158,6	221.147,8	183.289,0	227.891,2	3,13	-1,98	-1,85	-1,31	-0,77	-0,38
	studeni	53.699,8	45.748,0	46.255,6	223.600,6	179.711,1	231.436,6	-1,37	2,44	2,43	1,11	-1,95	1,56
	prosinac	56.141,9	47.181,7	47.760,5	223.094,6	178.083,2	231.661,9	4,55	3,13	3,25	-0,23	-0,91	0,10

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati • U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac

izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva (neto)	41.739,4	37.498,7	31.112,0	26.543,7	26.794,3	24.984,8	30.115,8	31.715,3	37.783,6	39.369,2	37.858,8	43.889,5	45.011,4
2. Plasmani	254.569,8	256.355,2	263.135,2	264.320,2	263.730,3	262.974,0	258.820,4	261.106,7	260.570,1	259.043,6	257.186,1	255.295,6	253.523,6
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	21.587,7	21.879,0	27.783,2	29.463,4	29.388,3	30.739,4	28.053,5	29.913,3	30.341,2	30.284,4	29.294,9	23.859,0	21.861,7
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	231.472,7	232.901,3	233.812,9	233.363,2	232.839,0	230.622,7	228.967,9	229.473,3	228.593,2	227.098,7	226.138,1	229.515,7	229.870,2
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	441,9	498,2	421,5	417,3	431,5	552,5	565,6	601,9	541,7	537,9	670,6	798,1	681,7
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	1.067,4	1.076,7	1.117,6	1.076,3	1.071,5	1.059,5	1.233,5	1.118,1	1.094,0	1.122,6	1.082,5	1.122,7	1.109,9
Ukupno (1+2)	296.309,2	293.854,0	294.247,2	290.863,9	290.524,7	287.958,8	288.936,2	292.821,9	298.353,8	298.412,8	295.044,9	299.185,1	298.534,9
PASIVA													
1. Novčana masa	55.222,3	49.573,0	46.762,1	46.636,5	46.419,2	47.447,0	47.698,9	47.664,7	47.815,0	45.559,4	44.657,2	45.748,0	47.181,7
2. Štedni i oročeni depoziti	50.070,3	50.497,7	49.427,2	47.233,4	46.622,8	45.683,3	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0	40.454,9	39.139,4
3. Devizni depoziti	117.194,8	119.323,2	123.327,6	122.865,0	123.882,8	123.072,1	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1	135.781,7	135.410,6
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	2.531,1	2.058,2	1.928,8	1.891,8	1.872,8	1.910,3	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4	1.616,1	1.362,8
5. Ograničeni i blokirani depoziti	3.094,2	2.955,5	2.690,3	2.913,1	2.599,4	2.563,9	3.113,2	2.871,3	2.930,6	2.931,3	2.844,4	2.948,4	2.598,3
6. Ostalo (neto)	68.196,5	69.446,4	70.111,2	69.324,1	69.127,6	67.282,1	67.406,7	68.595,9	70.978,8	71.394,9	71.052,7	72.636,1	72.842,0
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	296.309,2	293.854,0	294.247,2	290.863,9	290.524,7	287.958,8	288.936,2	292.821,9	298.353,8	298.412,8	295.044,9	299.185,1	298.534,9

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija • Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita

ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2
2004.	prosinac	39	1	12	9	6	5	6	6	3	3	–
2005.	prosinac	36	1	10	6	8	5	6	3	2	1	–
2006.	prosinac	35	2	6	5	10	4	8	3	2	1	–
2007.	prosinac	35	2	5	2	12	5	9	2	1	1	–
2008.	prosinac	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
2009.	siječanj	36	2	7	1	10	7	9	2	1	1	–
	veljača	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	–
	ožujak	35	2	7	1	10	7	8	2	1	1	–
	travanj	36	3	7	1	10	7	8	2	1	1	–
	svibanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	lipanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	srpanj	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	kolovoz	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	rujan	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	listopad	36	3	6	2	10	7	8	2	1	1	–
	studen	36	3	5	3	10	7	8	2	1	1	–
	prosinac	36	3	5	3	10	7	8	2	1	1	–

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive • U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka.

Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji, a do veljače 2005. godine i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.				2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva	66.805,5	63.961,0	63.360,8	66.142,5	65.972,7	64.389,1	66.285,1	66.224,7	68.081,9	67.909,8	68.940,7	74.240,3	75.807,8
1.1. Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Posebna prava vučenja	5,3	5,7	4,8	4,7	5,1	4,5	4,5	4,8	2.169,4	2.406,1	2.366,0	2.398,7	2.423,7
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3
1.4. Efektivna i depoziti po viđenju u stranim bankama	1.472,7	1.483,6	1.489,3	1.499,7	1.577,7	1.473,3	1.465,9	1.473,7	1.766,7	1.756,8	1.795,3	1.766,7	1.763,8
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	13.189,3	13.276,9	15.716,1	14.013,6	15.381,8	15.370,7	14.427,3	12.456,0	12.268,6	10.323,5	14.574,4	18.382,0	17.534,5
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	52.136,9	49.193,4	46.149,2	50.623,0	49.006,7	47.539,1	50.386,1	52.289,0	51.876,0	53.422,1	50.203,7	51.691,6	54.084,5
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	2,2	1,2	0,7	0,8	1,4	1,6	1,2	1,0	2,1	-	0,8	0,2	2,9
2.1. Potraživanja u kunama	2,2	1,2	0,7	0,8	1,4	1,6	1,2	1,0	2,1	-	0,8	0,2	2,9
2.2. Potraživanja u devizama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	64,2	64,2	64,2	64,2	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2	4,2
4. Potraživanja od banaka	13,9	8.053,2	6.963,7	1.396,7	1.614,7	2.542,4	2.425,5	2.394,5	2.668,0	13,5	13,4	13,5	13,5
4.1. Krediti bankama	13,9	8.053,2	6.963,7	1.372,8	1.614,7	2.542,4	2.425,5	2.394,5	2.668,0	13,5	13,4	13,5	13,5
Lombardni krediti	-	378,8	2.887,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kratkoročni kredit za likvidnost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti	13,9	13,9	13,9	14,0	13,9	13,7	13,6	13,7	13,6	13,5	13,4	13,5	13,5
Obratne repo transakcije	-	7.660,6	4.062,0	1.358,8	1.600,8	2.528,8	2.412,0	2.380,8	2.654,3	-	-	-	-
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	-	-	-	23,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	66.885,8	72.079,5	70.389,4	67.604,1	67.593,1	66.937,4	68.716,2	68.624,6	70.756,2	67.927,6	68.959,2	74.258,3	75.828,3
PASIVA													
1. Primarni novac	49.743,0	56.966,4	54.449,0	52.717,7	53.075,1	53.900,4	55.100,6	55.147,1	55.346,9	52.791,1	54.446,1	53.699,8	56.141,9
1.1. Gotov novac izvan banaka	17.051,0	16.648,0	16.135,3	15.826,2	16.302,6	16.702,9	16.914,7	17.579,6	16.967,7	16.012,8	15.389,3	14.950,8	15.282,1
1.2. Blagajne banaka	3.428,3	3.089,6	2.924,7	2.934,4	3.113,9	2.897,5	3.454,5	3.492,9	3.579,5	3.294,7	3.183,0	3.226,0	3.659,6
1.3. Depoziti banaka	29.263,7	37.228,8	35.389,0	33.957,1	33.658,6	34.299,9	34.731,5	34.074,3	34.799,8	33.483,5	35.873,8	35.522,7	37.200,1
Računi za namiru banaka	9.520,3	12.993,7	10.587,0	9.307,6	9.864,1	10.573,1	11.097,6	10.399,8	11.130,5	9.689,3	11.569,1	8.768,3	12.024,6
Izdvojena obvezna pričuva	19.222,7	23.728,6	24.270,1	24.079,9	23.601,4	23.564,1	23.493,4	23.534,3	23.537,7	23.662,4	23.767,3	23.542,6	23.600,6
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	460,6	506,5	531,8	569,6	193,1	145,7	140,4	140,1	131,6	131,8	137,3	136,8	-
Prekonoćni depoziti	60,0	-	-	-	-	17,0	-	-	-	-	400,0	3.075,0	1.575,0
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora	-	-	-	-	-	-	-	0,4	0,0	0,0	0,0	0,3	-
2. Ograničeni i blokirani depoziti	8.064,1	4.485,0	4.683,8	4.634,8	4.723,1	4.662,1	4.722,0	4.741,5	4.768,9	4.828,6	4.911,1	4.944,4	5.091,6
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	8.008,3	4.431,7	4.623,8	4.581,7	4.666,9	4.603,7	4.668,9	4.683,3	4.715,2	4.777,8	4.859,2	4.892,0	5.041,7
2.2. Ograničeni depoziti	55,8	53,4	60,0	53,1	56,2	58,4	53,1	58,2	53,7	50,8	51,9	52,4	49,9
2.3. Blokirani devizni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Inozemna pasiva	16,6	16,3	15,2	14,9	14,8	14,2	8,3	8,3	8,1	7,9	7,8	7,8	8,1
3.1. Krediti MMF-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	16,6	16,3	15,2	14,9	14,8	14,2	8,3	8,3	8,1	7,9	7,8	7,8	8,1
3.3. Obveze prema stranim bankama	-	0,0	-	0,0	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-	-	-
4. Depoziti središnje države	206,9	131,2	200,0	383,4	260,3	278,7	962,3	430,5	395,6	277,7	349,8	5.523,8	4.171,4
4.1. Depozitni novac	171,1	95,0	194,4	376,2	192,0	210,4	255,7	200,8	327,6	257,7	293,2	1.483,4	1.839,2
Depozitni novac Republike Hrvatske	43,0	79,4	150,6	338,4	116,3	177,2	118,7	96,8	279,9	212,6	262,8	1.301,8	1.772,9
Depozitni novac republičkih fondova	128,2	15,6	43,9	37,7	75,7	33,2	137,0	104,0	47,7	45,0	30,5	181,6	66,2

	2008.				2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	35,8	36,2	5,6	7,2	68,3	68,3	706,7	229,7	67,9	20,0	56,6	4.040,4	2.332,2
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Kapitalski računi	9.562,4	11.210,2	11.773,1	10.579,2	10.229,7	8.786,8	8.639,5	9.029,9	10.970,6	10.759,7	9.992,4	10.827,3	11.151,3
7. Ostalo (neto)	-707,1	-729,5	-731,7	-725,9	-709,9	-704,8	-716,5	-732,7	-733,9	-737,4	-747,9	-744,9	-735,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	66.885,8	72.079,5	70.389,4	67.604,1	67.593,1	66.937,4	68.716,2	68.624,6	70.756,2	67.927,6	68.959,2	74.258,3	75.828,3

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke • U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvna pozicija kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročeni depoziti kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmani u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se u okviru te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa, te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama. Do travnja 2001. godine u kunske kredite državnog proračunu bili su svrstani kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredba Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna, dok je stavka Devizni kredit državnog proračunu bila protustavka obvezi prema Međunarodnome monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama su lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka. Od travnja 2005. godine obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenim od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama

Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namiru banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekonocni depoziti banaka. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namiru stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune HNB-a, a od kolovoza 2004. do listopada 2008. godine i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjani za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

D. Banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.				2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Pričuve banaka kod središnje banke	40.705,6	44.756,6	42.944,0	41.454,4	41.444,7	41.806,2	42.860,4	42.254,0	43.100,3	41.560,4	43.916,9	43.643,8	45.902,1
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	32.700,5	40.325,7	38.321,0	36.873,4	36.778,4	37.202,9	38.192,0	37.571,4	38.385,6	36.783,4	39.058,2	38.751,8	40.860,4
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	8.005,1	4.430,9	4.623,0	4.581,0	4.666,3	4.603,2	4.668,5	4.682,6	4.714,7	4.777,1	4.858,6	4.892,0	5.041,7
2. Inozemna aktiva	50.246,6	52.057,7	43.501,0	36.959,4	39.077,0	39.046,7	41.619,5	42.593,8	45.983,4	48.050,2	43.799,0	44.273,0	49.577,0
3. Potraživanja od središnje države	37.801,1	40.045,8	44.229,7	46.657,2	47.999,8	47.512,9	46.391,7	46.884,4	47.239,6	47.758,1	47.154,6	45.679,7	44.249,5
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	231.408,6	232.837,1	233.748,7	233.299,0	232.834,7	230.618,4	228.963,5	229.469,1	228.588,9	227.094,5	226.133,9	229.511,6	229.866,1
4.1. Potraživanja od lokalne države	2.077,4	2.099,6	2.107,8	1.994,4	1.903,6	1.888,0	1.843,0	1.848,3	1.837,2	1.826,6	1.839,0	1.848,9	2.074,2
4.2. Potraživanja od trgovačkih društava	102.779,8	103.954,8	104.866,0	104.546,1	104.683,7	103.947,7	103.335,9	103.861,8	103.335,4	102.550,2	102.356,6	104.639,2	104.898,1
4.3. Potraživanja od stanovništva	126.551,4	126.782,8	126.775,0	126.758,5	126.247,4	124.782,6	123.784,6	123.758,9	123.416,3	122.717,6	121.938,3	123.023,5	122.893,7
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	441,9	498,2	421,5	417,3	431,5	552,5	565,6	601,9	541,7	537,9	670,6	798,1	681,7
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	1.067,4	1.076,7	1.117,6	1.076,3	1.071,5	1.059,5	1.233,5	1.118,1	1.094,0	1.122,6	1.082,5	1.122,7	1.109,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	361.671,2	371.272,1	365.962,6	359.863,6	362.859,1	360.596,0	361.634,2	362.921,2	366.547,9	366.123,7	362.757,6	365.028,9	371.386,3
PASIVA													
1. Depozitni novac	38.171,2	32.925,1	30.626,9	30.810,3	30.116,6	30.744,1	30.784,2	30.084,7	30.847,3	29.546,5	29.267,9	30.796,9	31.899,6
2. Štedni i oročeni depoziti	50.070,3	50.497,7	49.427,2	47.233,4	46.622,8	45.683,3	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0	40.454,9	39.139,4
3. Devizni depoziti	117.194,8	119.323,2	123.327,6	122.865,0	123.882,8	123.072,1	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1	135.781,7	135.410,6
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	2.531,1	2.058,2	1.928,8	1.891,8	1.872,8	1.910,3	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4	1.616,1	1.362,8
5. Inozemna pasiva	75.296,1	78.503,6	75.734,7	76.543,2	78.240,5	78.436,7	77.780,5	77.095,0	76.273,5	76.582,9	74.873,3	74.615,9	80.365,3
6. Depoziti središnje države	16.007,5	18.036,7	16.247,2	16.811,2	18.352,6	16.496,4	17.377,1	16.541,6	16.504,9	17.196,0	17.510,8	16.297,1	18.219,3
7. Krediti primljeni od središnje banke	14,0	8.053,3	6.963,7	1.372,8	1.614,6	2.542,4	2.425,5	2.394,5	2.667,9	13,5	13,4	13,5	13,5
8. Ograničeni i blokirani depoziti	3.038,4	2.902,1	2.630,3	2.860,0	2.543,2	2.505,6	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5	2.896,0	2.548,4
9. Kapitalski računi	60.317,4	60.878,2	61.071,3	61.848,5	62.207,0	62.373,1	62.875,9	63.571,7	64.059,8	64.473,8	65.029,2	65.679,0	66.306,4
10. Ostalo (neto)	-969,7	-1.905,9	-1.995,0	-2.372,6	-2.593,9	-3.168,0	-3.386,5	-3.269,4	-3.311,8	-3.096,7	-3.219,9	-3.122,2	-3.879,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	361.671,2	371.272,1	365.962,6	359.863,6	362.859,1	360.596,0	361.634,2	362.921,2	366.547,9	366.123,7	362.757,6	365.028,9	371.386,3

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka • U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kuskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani određeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o

pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost izvedenih financijskih instrumenata.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Devizna inozemna aktiva	49.705,1	51.440,6	42.805,4	36.418,8	38.538,3	38.410,4	40.873,9	41.753,7	44.970,5	47.284,3	43.115,9	43.695,0	49.230,3
1.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	38.038,3	39.845,8	32.243,1	25.953,3	28.424,6	28.539,3	31.059,3	31.960,8	34.458,2	35.483,3	31.465,1	32.038,6	34.186,6
Efektivni strani novac	1.973,2	1.348,0	1.354,5	1.432,4	1.630,8	1.651,4	1.992,5	1.790,7	1.941,9	1.693,4	1.582,7	1.516,2	1.772,6
Tekući računi	2.109,8	1.106,4	1.063,7	1.122,9	1.005,4	887,0	1.224,5	1.229,6	1.310,2	1.400,0	1.224,2	1.186,3	1.338,7
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	31.444,5	34.746,9	27.155,7	20.865,3	23.334,7	23.604,6	25.559,9	26.852,5	29.117,9	30.471,1	26.775,1	27.518,2	29.254,5
Vrijednosni papiri	2.307,1	2.431,3	2.428,4	2.302,2	2.228,3	2.178,9	2.000,0	1.879,4	1.882,9	1.724,4	1.701,7	1.633,9	1.629,0
Kreditni	166,3	174,9	201,1	192,6	182,3	168,1	234,6	158,7	147,0	137,7	122,1	122,2	117,6
Dionice stranih banaka	37,4	38,3	39,7	37,9	43,1	49,4	47,8	50,0	58,2	56,6	59,2	61,9	74,2
1.2. Potraživanja od stranaca	11.666,8	11.594,8	10.562,3	10.465,5	10.113,7	9.871,0	9.814,6	9.792,9	10.512,3	11.801,0	11.650,8	11.656,4	15.043,7
Potraživanja od stranih država	9.976,8	9.893,8	8.865,6	8.801,9	8.472,2	8.279,4	8.441,8	8.337,0	9.014,7	10.322,7	10.192,9	10.166,5	13.477,2
Potraživanja od stranih osoba	1.613,5	1.618,8	1.605,8	1.575,1	1.546,8	1.534,3	1.340,7	1.416,5	1.462,6	1.443,2	1.431,0	1.459,4	1.534,5
Vrijednosni papiri	235,1	239,0	228,1	227,9	220,4	226,1	222,3	227,1	217,3	198,5	197,7	215,1	205,4
Kreditni	1.378,4	1.379,8	1.377,6	1.347,3	1.326,4	1.308,3	1.118,4	1.189,4	1.245,3	1.244,7	1.233,3	1.244,4	1.329,1
Dionice stranih osoba	76,5	82,2	90,9	88,4	94,8	57,3	32,2	39,4	34,9	35,2	26,9	30,5	32,0
2. Kunska inozemna aktiva	541,5	617,1	695,6	540,6	538,6	636,3	745,5	840,1	1.012,9	765,9	683,2	578,0	346,7
2.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	144,1	207,7	286,0	133,3	153,3	257,3	379,4	489,8	662,8	424,1	443,2	336,1	86,3
2.2. Potraživanja od stranaca	397,4	409,4	409,6	407,3	385,3	379,0	366,2	350,3	350,1	341,8	240,0	241,9	260,3
U tome: Kreditni	396,8	408,8	409,0	406,7	384,7	378,6	365,8	350,0	349,8	341,5	239,7	241,6	260,0
Ukupno (1+2)	50.246,6	52.057,7	43.501,0	36.959,4	39.077,0	39.046,7	41.619,5	42.593,8	45.983,4	48.050,2	43.799,0	44.273,0	49.577,0

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka • U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske

inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.			2009.									
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Kunska potraživanja	24.901,6	27.161,3	27.309,5	27.318,0	28.624,5	28.471,7	27.133,0	27.621,1	27.705,7	28.358,3	27.952,1	25.607,6	24.461,9
1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	19.899,5	21.838,4	21.654,6	21.952,4	23.645,5	23.553,4	21.892,3	22.411,4	22.484,8	23.208,5	22.864,9	20.437,7	19.230,6
Vrijednosni papiri	16.969,0	16.622,8	16.683,7	16.923,2	16.817,9	16.808,6	16.824,1	16.949,4	16.642,3	17.399,3	17.106,1	17.217,2	16.305,4
U tome: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	6,1	5,9	5,7	5,6	6,1	5,8	5,5	5,2	5,1	5,6	5,4	5,3	5,2
Krediti	2.930,4	5.215,6	4.970,9	5.029,2	6.827,6	6.744,8	5.068,2	5.462,0	5.842,5	5.809,3	5.758,7	3.220,5	2.925,1
1.2. Potraživanja od republičkih fondova	5.002,1	5.322,8	5.655,0	5.365,6	4.979,0	4.918,3	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.149,7	5.087,3	5.169,9	5.231,3
Vrijednosni papiri	6,1	6,1	0,0	-	-	-	-	-	-	6,3	6,3	6,3	-
Krediti	4.996,1	5.316,7	5.654,9	5.365,6	4.979,0	4.918,3	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.143,4	5.081,0	5.163,6	5.231,3
2. Devizna potraživanja	12.899,5	12.884,5	16.920,1	19.339,2	19.375,2	19.041,1	19.258,6	19.263,2	19.533,9	19.399,9	19.202,5	20.072,1	19.787,7
2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	9.843,6	9.901,4	13.942,2	15.170,3	15.075,6	14.872,3	15.123,0	15.123,7	14.897,0	14.785,2	14.627,2	14.828,0	14.793,1
Vrijednosni papiri	300,7	317,3	264,7	197,3	200,8	197,6	517,1	470,2	267,1	232,6	229,0	247,0	234,7
Krediti	9.542,9	9.584,1	13.677,5	14.973,1	14.874,8	14.674,7	14.605,9	14.653,5	14.629,9	14.552,7	14.398,2	14.581,1	14.558,4
2.2. Potraživanja od republičkih fondova	3.055,9	2.983,1	2.978,0	4.168,8	4.299,6	4.168,9	4.135,6	4.139,6	4.636,9	4.614,6	4.575,3	5.244,0	4.994,6
Vrijednosni papiri	50,9	51,2	51,5	51,5	51,8	51,3	51,1	51,5	51,6	52,0	52,0	52,6	52,0
Krediti	3.005,1	2.931,9	2.926,5	4.117,4	4.247,9	4.117,6	4.084,5	4.088,1	4.585,3	4.562,6	4.523,3	5.191,4	4.942,6
Ukupno (1+2)	37.801,1	40.045,8	44.229,7	46.657,2	47.999,8	47.512,9	46.391,7	46.884,4	47.239,6	47.758,1	47.154,6	45.679,7	44.249,5

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države. U kuskim potraživanjima od Republike Hrvatske stavka

Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.			2009.									
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Kunska potraživanja	216.530,8	217.368,3	217.803,9	216.871,5	216.279,6	214.211,0	212.352,8	212.725,3	211.783,2	210.030,5	209.269,7	211.360,0	211.273,4
1.1. Instrumenti tržišta novca	2.674,5	2.586,8	2.578,2	2.488,9	2.427,1	2.432,6	2.369,5	2.189,7	2.137,1	2.098,0	2.083,7	2.049,0	2.040,2
1.2. Obveznice	1.341,4	1.320,5	1.424,5	1.457,9	1.621,6	1.635,6	1.634,4	1.677,2	1.676,6	1.640,0	1.606,4	1.641,6	1.691,0
1.3. Krediti	210.424,0	211.378,3	211.737,6	210.733,2	210.047,3	207.896,2	206.151,3	206.636,9	205.721,5	204.034,7	203.324,1	205.415,4	205.279,3
1.4. Dionice	2.090,8	2.082,7	2.063,6	2.191,5	2.183,5	2.246,6	2.197,5	2.221,6	2.248,0	2.257,8	2.255,5	2.254,0	2.262,9
2. Devizna potraživanja	14.877,8	15.468,8	15.944,8	16.427,6	16.555,1	16.407,4	16.610,8	16.743,8	16.805,7	17.063,9	16.864,2	18.151,6	18.592,7
2.1. Vrijednosni papiri	109,3	84,7	93,7	97,3	104,4	117,2	122,1	117,2	113,2	114,8	111,0	95,5	441,1
2.2. Krediti	14.768,5	15.384,1	15.851,1	16.330,3	16.450,7	16.290,2	16.488,6	16.626,6	16.692,6	16.949,1	16.753,2	18.056,0	18.151,7
Ukupno (1+2)	231.408,6	232.837,1	233.748,7	233.299,0	232.834,7	230.618,4	228.963,5	229.469,1	228.588,9	227.094,5	226.133,9	229.511,6	229.866,1

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim

instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
KUNSKI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	7.926,5	10.532,3	10.625,8	10.394,8	11.806,6	11.663,1	10.309,0	10.671,8	11.063,4	10.952,7	10.839,7	8.384,1	8.156,4
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	2.930,4	5.215,6	4.970,9	5.029,2	6.827,6	6.744,8	5.068,2	5.462,0	5.842,5	5.809,3	5.758,7	3.220,5	2.925,1
1.2. Krediti republičkim fondovima	4.996,1	5.316,7	5.654,9	5.365,6	4.979,0	4.918,3	5.240,8	5.209,7	5.220,9	5.143,4	5.081,0	5.163,6	5.231,3
2. Krediti lokalnoj državi	1.786,9	1.808,6	1.817,1	1.699,7	1.625,2	1.612,4	1.565,7	1.567,9	1.556,3	1.545,4	1.563,6	1.565,5	1.795,4
3. Krediti trgovačkim društvima	82.431,7	83.110,4	83.469,4	82.614,9	82.512,6	81.831,6	81.123,7	81.636,2	81.074,0	80.088,3	80.133,0	81.154,1	80.913,1
4. Krediti stanovništvu	126.205,3	126.459,2	126.451,1	126.418,6	125.909,5	124.452,1	123.461,8	123.432,7	123.091,1	122.401,0	121.627,4	122.695,8	122.570,8
U tome: Stambeni krediti	52.305,5	52.731,3	52.998,3	52.988,7	53.018,0	52.371,3	52.028,6	52.366,5	52.523,6	52.388,1	52.022,7	52.688,5	52.949,4
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	36,1	104,4	71,3	34,2	68,1	149,4	141,1	178,5	130,4	127,5	217,9	304,2	236,5
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	741,4	731,5	786,7	692,8	676,1	685,7	772,4	704,9	681,7	709,3	670,7	716,3	689,0
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	219.128,0	222.746,5	223.221,6	221.855,1	222.598,1	220.394,4	217.373,8	218.192,0	217.597,0	215.824,2	215.052,4	214.819,9	214.361,3
DEVIZNI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	12.548,0	12.516,0	16.603,9	19.090,4	19.122,6	18.792,3	18.690,4	18.741,6	19.215,2	19.115,3	18.921,5	19.772,5	19.501,0
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	9.542,9	9.584,1	13.677,5	14.973,1	14.874,8	14.674,7	14.605,9	14.653,5	14.629,9	14.552,7	14.398,2	14.581,1	14.558,4
1.2. Krediti republičkim fondovima	3.005,1	2.931,9	2.926,5	4.117,4	4.247,9	4.117,6	4.084,5	4.088,1	4.585,3	4.562,6	4.523,3	5.191,4	4.942,6
2. Krediti lokalnoj državi	5,5	5,5	5,5	5,6	5,5	5,5	4,3	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
3. Krediti trgovačkim društvima	14.416,8	15.055,0	15.521,7	15.984,8	16.107,3	15.954,3	16.161,5	16.297,3	16.364,3	16.629,5	16.439,4	17.725,4	17.825,7
4. Krediti stanovništvu	346,1	323,6	323,8	339,9	337,8	330,5	322,8	326,2	325,2	316,6	310,9	327,6	323,0
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	1,2	27,3	5,2	22,4	-	-	30,3	30,6	18,5	8,6	54,0	64,8	31,0
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	143,5	144,5	137,7	211,6	223,6	194,5	283,1	255,6	255,1	253,7	251,7	255,0	269,4
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	27.461,1	28.071,9	32.597,9	35.654,7	35.797,0	35.277,0	35.492,4	35.654,4	36.181,4	36.326,6	35.980,4	38.148,3	37.953,0
UKUPNO (A+B)	246.589,1	250.818,4	255.819,5	257.509,8	258.395,1	255.671,5	252.866,1	253.846,5	253.778,3	252.150,9	251.032,8	252.968,3	252.314,3

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima • U tablici se iskazuju podaci o kuskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i

akceptne kredite, financijski najam (leasing), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstava i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	2.441,1	1.900,6	1.846,9	1.599,9	1.447,4	1.245,8	1.192,9	1.160,8	1.263,1	1.242,2	1.229,0	1.307,5	1.377,7
2. Trgovačka društva	16.896,1	13.661,8	12.395,1	13.061,2	12.384,3	12.942,2	13.122,8	12.698,7	13.723,2	13.022,5	13.159,3	13.931,8	14.893,1
3. Stanovništvo	17.620,1	16.473,7	15.633,9	15.318,0	15.390,8	15.592,0	15.565,9	15.544,0	15.016,2	14.526,1	13.941,2	13.822,7	14.218,6
4. Ostale bankarske institucije	293,6	155,7	148,3	152,9	208,4	165,0	151,0	135,4	217,5	154,8	186,5	554,0	517,1
5. Nebankarske financijske institucije	921,1	733,9	603,3	678,7	686,1	799,5	752,1	546,2	627,6	601,3	752,2	1.181,1	893,4
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-0,7	-0,5	-0,6	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	38.171,2	32.925,1	30.626,9	30.810,3	30.116,6	30.744,1	30.784,2	30.084,7	30.847,3	29.546,5	29.267,9	30.796,9	31.899,6

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka • U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih

institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kuskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.					2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Štedni depoziti	2.770,3	2.713,2	2.647,8	2.558,4	2.599,3	2.620,5	2.623,7	2.525,6	2.498,4	2.498,7	2.458,6	2.480,8	2.523,1	
1.1. Lokalna država	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	
1.2. Trgovačka društva	108,8	116,7	109,3	110,4	121,1	158,4	169,5	136,8	150,0	139,5	159,8	195,9	203,7	
1.3. Stanovništvo	2.657,7	2.587,5	2.535,9	2.447,0	2.476,1	2.461,2	2.443,7	2.371,0	2.340,8	2.348,9	2.286,4	2.268,8	2.268,9	
1.4. Ostale bankarske institucije	-	-	-	-	-	-	-	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	
1.5. Nebankarske financijske institucije	3,7	8,9	2,5	0,9	1,9	0,8	10,4	12,5	2,5	5,1	7,2	10,8	45,5	
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	47.300,1	47.784,5	46.779,4	44.675,0	44.023,5	43.062,8	42.381,8	41.918,6	40.756,1	40.591,2	39.958,5	37.974,1	36.616,3	
2.1. Lokalna država	726,0	1.236,2	1.295,9	1.340,8	1.276,9	1.173,7	1.101,6	1.150,0	1.167,3	1.210,3	1.183,5	1.107,3	498,8	
2.2. Trgovačka društva	16.268,0	15.555,1	15.551,0	13.849,9	13.664,6	12.746,9	12.278,4	13.393,3	13.486,3	13.819,0	13.154,7	11.473,2	11.559,0	
2.3. Stanovništvo	22.721,6	22.784,8	21.595,1	20.976,3	20.420,1	20.132,2	19.849,5	18.678,0	17.581,5	17.077,8	17.053,2	16.958,9	16.910,7	
2.4. Ostale bankarske institucije	2.563,4	2.385,7	2.359,3	2.774,3	3.304,3	3.547,2	3.776,8	3.332,1	3.041,7	3.235,9	3.546,4	3.750,7	3.039,8	
2.5. Nebankarske financijske institucije	5.021,1	5.822,7	5.978,1	5.733,8	5.357,6	5.462,9	5.375,5	5.365,2	5.479,3	5.248,2	5.020,7	4.684,0	4.608,1	
Ukupno (1+2)	50.070,3	50.497,7	49.427,2	47.233,4	46.622,8	45.683,3	45.005,5	44.444,1	43.254,5	43.089,9	42.417,0	40.454,9	39.139,4	

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.					2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Štedni depoziti	21.262,2	21.656,6	21.166,8	20.815,2	20.441,3	20.245,2	20.791,9	20.883,4	22.072,0	22.266,5	20.873,7	21.516,8	20.781,0	
1.1. Lokalna država	22,1	9,8	9,5	9,9	9,5	9,3	21,5	9,4	9,5	9,5	9,4	9,6	25,5	
1.2. Trgovačka društva	5.132,0	4.837,1	4.603,2	4.497,2	4.592,7	4.368,3	5.135,4	4.823,6	5.146,3	5.755,5	4.898,8	5.527,9	5.053,6	
1.3. Stanovništvo	15.682,8	15.694,6	15.930,4	15.584,0	15.416,7	15.183,9	15.260,8	15.596,6	16.278,3	15.845,5	15.503,5	15.250,9	15.148,7	
1.4. Ostale bankarske institucije	121,4	154,5	109,2	77,6	118,2	225,3	86,9	141,3	172,0	155,3	135,7	200,0	150,4	
1.5. Nebankarske financijske institucije	303,9	960,6	514,5	646,5	304,2	458,4	287,2	312,4	466,0	500,7	326,2	528,3	402,9	
2. Oročeni depoziti	95.932,6	97.666,6	102.160,8	102.049,7	103.441,6	102.826,9	103.097,2	106.441,8	109.242,7	111.159,5	111.288,4	114.264,9	114.629,6	
2.1. Lokalna država	2,3	12,1	2,7	2,6	2,7	2,5	2,5	2,5	2,4	8,5	2,4	2,4	2,5	
2.2. Trgovačka društva	11.215,5	11.109,7	11.717,2	10.815,2	11.267,5	11.035,2	10.910,4	11.207,6	11.736,1	12.914,5	13.142,9	12.939,7	13.516,9	
2.3. Stanovništvo	80.419,6	82.986,3	85.347,4	86.495,8	86.874,7	85.962,4	86.353,9	88.677,9	90.637,6	92.165,0	92.316,6	94.458,6	95.598,0	
2.4. Ostale bankarske institucije	808,2	820,7	747,1	590,7	517,1	613,0	628,4	743,3	708,5	650,7	577,3	827,5	663,0	
2.5. Nebankarske financijske institucije	3.487,0	2.738,0	4.346,5	4.145,4	4.779,6	5.213,8	5.202,1	5.810,5	6.157,9	5.420,8	5.249,2	6.036,7	4.849,1	
Ukupno (1+2)	117.194,8	119.323,2	123.327,6	122.865,0	123.882,8	123.072,1	123.889,1	127.325,1	131.314,7	133.426,0	132.162,1	135.781,7	135.410,6	

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po vidjenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.							
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	0,8	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
2. Obveznice (neto)	609,5	606,6	607,7	601,8	602,5	592,8	606,4	607,5	608,4	619,9	620,6	648,9	765,3	
3. Primljeni krediti	1.920,8	1.451,0	1.320,3	1.289,3	1.269,5	1.316,7	1.215,5	1.312,6	1.450,9	1.390,5	1.290,0	966,4	596,7	
3.1. Lokalna država	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.2. Trgovačka društva	3,5	3,5	3,9	3,8	4,5	4,2	4,1	4,3	4,1	5,3	5,0	4,8	4,6	
3.3. Ostale bankarske institucije	1.719,2	1.333,4	1.161,0	1.285,5	1.265,0	1.312,5	1.206,4	1.308,3	1.446,7	1.383,1	1.280,4	961,6	551,8	
3.4. Nebankarske financijske institucije	198,0	114,1	155,4	-	-	-	5,0	-	-	2,1	4,5	-	40,4	
Ukupno (1+2+3)	2.531,1	2.058,2	1.928,8	1.891,8	1.872,8	1.910,3	1.822,7	1.920,9	2.060,0	2.011,2	1.911,4	1.616,1	1.362,8	

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca • U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica,

akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.						2009.							
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Devizna inozemna pasiva	54.726,8	57.711,1	56.531,3	56.979,1	57.872,7	56.225,1	56.174,0	56.076,0	56.395,6	57.000,3	55.891,6	55.848,0	60.046,7	
1.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	47.878,5	50.524,9	49.266,6	49.858,0	50.517,9	48.970,3	48.661,7	48.081,2	48.475,1	48.976,3	47.812,5	47.561,4	51.702,3	
Tekući računi	176,6	214,6	168,3	171,0	177,1	187,2	196,2	231,5	248,3	296,3	200,8	227,6	221,0	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	14.016,4	16.364,4	16.155,1	17.744,1	18.595,2	18.684,4	18.245,9	21.556,8	22.004,0	20.913,8	20.206,7	19.161,9	21.945,8	
Kredit	30.408,3	30.646,3	29.628,8	28.603,7	28.576,5	26.971,4	27.106,3	26.292,9	26.222,8	27.766,3	27.405,1	28.171,9	29.535,4	
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	1.585,1	1.942,8	1.951,0	1.958,3	1.952,2	1.934,6	1.922,4	1.932,6	1.933,7	1.925,1	1.909,0	1.999,5	2.000,7	
Obveznice	3.277,1	3.299,6	3.314,5	3.339,2	3.169,2	3.127,4	3.113,2	-	-	-	-	-	-	
1.2. Obveze prema strancima	6.848,4	7.186,2	7.264,7	7.121,1	7.354,8	7.254,8	7.512,4	7.994,7	7.920,4	8.024,0	8.079,1	8.286,7	8.344,4	
Štedni i oročeni depoziti	6.719,0	7.112,0	7.190,1	7.047,4	7.281,4	7.182,6	7.440,4	7.985,5	7.911,2	8.015,4	8.071,0	8.278,6	8.336,3	
Depoziti po viđenju	1.374,5	1.465,1	1.443,8	1.420,1	1.373,2	1.323,3	1.494,8	1.394,9	1.265,5	1.262,8	1.348,3	1.353,4	1.267,8	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	5.344,6	5.646,9	5.746,2	5.627,4	5.908,2	5.859,3	5.945,6	6.590,6	6.645,7	6.752,6	6.722,7	6.925,3	7.068,6	
Kredit	129,3	74,1	74,7	73,7	73,4	72,2	72,0	9,2	9,2	8,6	8,0	8,0	8,0	
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2. Kunska inozemna pasiva	20.569,2	20.792,5	19.203,4	19.564,2	20.367,8	22.211,6	21.606,5	21.019,0	19.877,9	19.582,6	18.981,7	18.767,9	20.318,6	
2.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	20.061,0	20.273,4	18.711,0	19.087,8	19.894,9	21.750,8	21.175,9	20.584,9	19.487,0	19.191,8	18.597,7	18.398,8	19.943,0	
Depozitni novac	898,1	732,6	743,7	426,2	266,3	267,2	315,7	339,9	308,5	215,8	365,3	463,6	359,1	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	15.014,2	15.392,0	13.818,5	14.512,8	15.448,1	16.569,4	15.956,1	15.338,2	14.266,3	14.059,3	13.321,1	13.013,7	14.654,3	
Kredit	4.148,8	4.148,8	4.148,8	4.148,8	4.180,4	4.914,3	4.904,1	4.906,8	4.912,2	4.916,7	4.911,3	4.921,4	4.929,6	
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	-	-	-	-	-	733,9	723,7	726,4	731,8	736,3	730,9	741,0	749,2	
2.2. Obveze prema strancima	508,2	519,1	492,3	476,4	472,9	460,8	430,6	434,1	390,9	390,8	384,0	369,1	375,7	
Depozitni novac	257,0	269,3	252,1	237,6	228,8	238,0	217,7	232,9	205,2	208,0	204,6	215,0	222,8	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	245,7	244,3	234,8	233,2	238,6	217,2	204,4	192,7	177,2	174,2	170,8	145,6	144,4	
Kredit	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	
U tome: Podređeni i hibridni instrumenti	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	
Ukupno (1+2)	75.296,1	78.503,6	75.734,7	76.543,2	78.240,5	78.436,7	77.780,5	77.095,0	76.273,5	76.582,9	74.873,3	74.615,9	80.365,3	

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka • U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.		2009.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Kunski depoziti	14.185,1	15.903,7	14.746,8	14.752,1	16.010,6	14.352,5	15.003,4	15.080,1	15.100,7	15.720,0	16.075,4	14.930,9	15.124,1	
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	429,5	1.882,5	460,4	378,2	1.975,1	418,6	1.021,7	971,9	958,5	1.353,8	1.735,2	390,1	356,6	
Depozitni novac	176,7	214,6	196,6	154,4	159,7	171,2	174,2	238,2	174,3	169,3	172,1	166,7	189,3	
Štedni depoziti	1,1	0,9	11,0	0,7	0,7	0,6	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	6,6	0,6	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	251,6	1.667,0	252,7	223,1	1.814,7	246,8	846,7	732,9	783,4	1.183,8	1.562,5	216,8	166,7	
Krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.2. Depoziti republičkih fondova	13.755,5	14.021,2	14.286,3	14.373,9	14.035,5	13.933,8	13.981,7	14.108,2	14.142,3	14.366,2	14.340,1	14.540,7	14.767,5	
Depozitni novac	645,6	483,4	385,4	412,9	298,1	322,7	276,6	266,6	307,9	282,8	329,2	341,2	389,5	
Štedni depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	385,8	486,4	376,9	584,7	686,5	582,3	719,0	466,9	549,5	451,3	404,9	405,5	410,8	
Krediti	12.724,1	13.051,5	13.524,0	13.376,4	13.050,9	13.028,8	12.986,2	13.374,6	13.284,8	13.632,1	13.606,0	13.793,9	13.966,9	
2. Devizni depoziti	1.822,5	2.133,0	1.500,4	2.059,1	2.342,0	2.143,9	2.373,7	1.461,5	1.404,2	1.476,0	1.435,5	1.366,3	3.095,2	
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	1.122,5	986,4	935,9	1.286,6	997,5	970,3	1.144,3	1.063,3	1.025,6	1.004,3	1.064,5	1.079,9	1.088,3	
Štedni depoziti	666,8	542,0	479,0	754,6	385,8	306,0	522,2	307,4	331,8	469,2	576,6	501,0	716,8	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	330,0	339,6	350,0	428,5	509,0	569,1	526,9	692,3	631,4	474,0	428,4	519,0	309,4	
Refinancirani krediti	125,7	104,8	106,9	103,6	102,7	95,2	95,3	63,6	62,4	61,1	59,5	59,9	62,2	
2.2. Depoziti republičkih fondova	699,9	1.146,6	564,6	772,4	1.344,6	1.173,6	1.229,4	398,1	378,6	471,7	371,0	286,4	2.006,9	
Štedni depoziti	107,1	69,4	264,1	59,5	47,6	70,6	86,3	63,9	113,1	94,3	78,6	93,1	106,6	
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	519,6	561,1	248,6	563,8	325,8	439,2	482,4	238,9	265,5	377,4	292,4	193,3	256,4	
Krediti	73,2	516,1	51,8	149,1	971,2	663,8	660,7	95,3	-	-	-	-	1.643,9	
Ukupno (1+2)	16.007,5	18.036,7	16.247,2	16.811,2	18.352,6	16.496,4	17.377,1	16.541,6	16.504,9	17.196,0	17.510,8	16.297,1	18.219,3	

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka • U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti

Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.		2009.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Ograničeni depoziti	3.038,4	2.902,1	2.630,3	2.860,0	2.543,2	2.505,6	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5	2.896,0	2.548,4	
1.1. Kunski depoziti	1.478,8	1.539,2	1.495,6	1.430,7	1.417,5	1.462,9	1.546,5	1.471,8	1.468,8	1.444,8	1.428,5	1.554,4	1.366,0	
1.2. Devizni depoziti	1.559,6	1.362,9	1.134,7	1.429,3	1.125,7	1.042,7	1.513,6	1.341,3	1.408,2	1.435,7	1.364,0	1.341,6	1.182,5	
2. Blokirani devizni depoziti stanovništva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ukupno (1+2)	3.038,4	2.902,1	2.630,3	2.860,0	2.543,2	2.505,6	3.060,1	2.813,1	2.877,0	2.880,5	2.792,5	2.896,0	2.548,4	

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti stanovništva.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.				2009.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Pričuve kod središnje banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	3.395,5	3.389,1	3.342,7	3.257,2	3.211,2	3.167,7	3.173,7	3.165,9	3.158,9	3.118,7	3.118,2	3.173,7	3.137,9
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	2.857,9	2.902,2	2.919,9	2.962,7	2.958,5	2.921,1	2.938,4	2.961,1	2.954,1	2.958,4	2.936,9	2.969,5	2.979,1
U tome: Potraživanja od stanovništva	2.857,9	2.902,2	2.919,9	2.962,7	2.958,5	2.921,1	2.938,4	2.961,1	2.954,1	2.958,4	2.936,9	2.969,5	2.979,1
4. Potraživanja od banaka	533,7	294,7	222,4	232,9	217,0	276,4	257,6	252,7	260,4	286,6	255,0	254,7	294,8
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.787,1	6.586,0	6.485,0	6.452,8	6.386,8	6.365,3	6.369,7	6.379,8	6.373,3	6.363,7	6.310,0	6.397,9	6.411,7
PASIVA													
1. Oročeni depoziti	6.297,6	6.068,3	5.952,9	5.939,5	5.865,3	5.767,0	5.733,5	5.746,7	5.728,0	5.669,9	5.573,5	5.595,1	5.711,8
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	91,5	120,8	133,1	102,3	128,6	140,7	156,4	151,8	140,7	179,7	222,9	262,3	230,8
3. Kapitalski računi	390,6	390,4	385,2	391,9	398,2	440,8	446,1	450,7	457,3	464,0	472,6	479,0	478,1
4. Ostalo (neto)	7,4	6,5	13,9	19,0	-5,4	16,7	33,8	30,6	47,3	50,1	41,0	61,6	-8,9
Ukupno (1+2+3+4)	6.787,1	6.586,0	6.485,0	6.452,8	6.386,8	6.365,3	6.369,7	6.379,8	6.373,3	6.363,7	6.310,0	6.397,9	6.411,7

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica • U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su novčana sredstva stambenih štedionica u blagajnama, a do rujna 2003. godine i kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine,

račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi. Ostalo (neto) neraspoređeni su računi pasive umanjani za neraspoređene račune aktive.

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke
u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a ^a	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite ^b	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^b	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenju obveznu priču ^b	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2000.	prosinac	5,90	–	12,00	18,00	–	13,00	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	–	10,00	–	–	11,00	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2003.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2004.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2005.	prosinac	4,50	3,50	7,50 ^c	–	–	8,50 ^c	15,00	15,00
2006.	prosinac	4,50	3,50	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2007.	prosinac	9,00 ^d	4,06	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2008.	prosinac	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
2009.	siječanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	veljača	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	ožujak	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	travanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	svibanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	lipanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	srpanj	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	kolovoz	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	rujan	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	listopad	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	studen	9,00	–	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00
	prosinac	9,00	–	9,00	–	–	10,00	15,00	15,00

^a Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu

^b Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim obrazloženjima.

^c Od 14. prosinca 2005.

^d Od 31. prosinca 2007.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke •
U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite.

Vremenske serije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 7 do rujna 1994. godine odnose se na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do

rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke
u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na upisane obvezne blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospelja ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospelja					Kamatne stope na prekonoćne depozite kod HNB-a
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2000.	prosinac	4,50	-	-	6,65	7,00	7,70	-	5,51	4,83	-	-	-
2001.	prosinac	2,00	-	-	3,36	4,26	4,85	-	2,62	3,06	-	-	-
2002.	prosinac	1,75	-	-	2,08	-	-	2,30	2,68	-	-	-	-
2003.	prosinac	1,25	0,50	-	-	-	-	1,75	1,48	-	-	-	-
2004.	prosinac	1,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2006.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2007.	prosinac	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2008.	prosinac	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2009.	siječanj	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	veljača	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	ožujak	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	travanj	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	svibanj	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	lipanj	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	srpanj	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	kolovoz	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	rujan	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	listopad	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	studen	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	prosinac	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim obrazloženjima.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke •

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske

narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospelja od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonoćni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunata obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05	...
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	-	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	-	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	430,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,36
2005.	prosinac	18,00	37.424,5	24.997,9	12.426,6	3.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	28.966,1	11.770,4	7.332,5	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.465,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	prosinac	14,87	41.474,4	29.179,7	12.294,7	461,9	20.425,8	8.807,0	0,52	0,81
2009.	siječanj	14,00	39.484,4	31.185,1	8.299,3	487,8	21.829,6	5.987,4	0,52	0,91
	veljača	14,00	40.527,5	34.390,5	6.137,0	520,7	24.073,3	4.489,8	0,52	0,48
	ožujak	14,00	40.827,0	34.487,6	6.339,4	546,4	24.125,1	4.648,0	0,52	0,39
	travanj	14,00	40.250,8	33.875,8	6.375,0	380,4	23.707,5	4.667,4	0,52	0,31
	svibanj	14,00	40.074,1	33.683,7	6.390,5	167,1	23.578,5	4.691,6	0,52	0,30
	lipanj	14,00	39.992,9	33.592,4	6.400,5	144,0	23.514,6	4.711,6	0,52	0,25
	srpanj	14,00	39.996,9	33.607,3	6.389,6	140,2	23.525,1	4.703,7	0,52	0,22
	kolovoz	14,00	40.057,0	33.623,7	6.433,2	136,0	23.536,5	4.726,5	0,52	0,30
	rujan	14,00	40.316,3	33.756,0	6.560,3	131,7	23.629,1	4.801,0	0,52	0,26
	listopad	14,00	40.547,6	33.890,5	6.657,1	134,0	23.723,3	4.859,0	0,52	0,35
	studen	14,00	40.416,4	33.739,3	6.677,1	136,8	23.617,5	4.857,6	0,52	0,16
	prosinac	14,00	40.423,5	33.693,7	6.729,8	30,9	23.585,6	4.898,0	0,52	-

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka • U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeca do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. do veljače 2009. posebnu obveznu pričuvu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te građansku obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. do listopada 2008.).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak

izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve je fiksna i iznosi 70%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunskih imobiliziranih sredstava, koja uključuju obračunatu obveznu pričuvenu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuvene (od kolovoza 2004. do listopada 2008.). Od studenoga 2009. Hrvatska narodna banka na sredstva izdvojena deviznog dijela obvezne pričuvene ne plaća naknadu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	–	4.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.495,5	26.126,1	2,64	0,0	–	–	4.581,7
2005.	prosinac	672,5	20.493,4	0,96	0,2	–	–	4.163,3
2006.	prosinac	840,8	20.239,1	0,83	–	–	–	5.993,7
2007.	prosinac	1.161,5	30.412,6	1,03	330,4	–	–	4.449,4
2008.	prosinac	1.168,7	28.101,4	1,03	289,1	–	–	6.171,2
2009.	siječanj	737,9	30.126,4	0,65	778,7	–	–	7.020,9
	veljača	347,9	29.085,6	0,30	1.224,6	–	–	5.099,0
	ožujak	293,1	25.644,7	0,27	1.266,3	–	–	6.156,5
	travanj	266,5	25.096,0	0,25	377,8	–	–	5.244,3
	svibanj	239,3	22.005,5	0,23	200,4	–	–	4.976,8
	lipanj	377,0	21.308,8	0,37	98,5	–	–	4.899,3
	srpanj	257,7	22.619,0	0,25	174,1	–	–	4.513,3
	kolovoz	233,3	24.161,5	0,23	79,8	–	–	3.770,8
	rujan	181,5	24.897,9	0,18	129,7	–	–	4.529,6
	listopad	253,8	24.146,7	0,26	–	–	–	5.406,8
	studen	320,1	24.082,1	0,33	–	–	–	5.101,7
	prosinac	880,0	24.885,6	0,91	–	–	–	4.776,6

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka • U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazuju se slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru i u blagajni (do listopada 2008.), a od studenoga 2008. kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru u razdoblju održavanja kunskog dijela obvezne pričuvene i minimalno potrebnog prosjeka na računu za namiru prema obračunu kunskog dijela obvezne pričuvene.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuvene u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja

depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuvene.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjeno za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope u trgovanju depozitnim novcem među bankama			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekonoočne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
Ukupni prosjek	Okvirni	Ostali											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	prosinac	1,03	1,59	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
2003.	prosinac	6,54	6,36	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,38	8,51	6,14	10,69	
2004.	prosinac	4,87	4,74	11,44	11,71	8,33	14,19	14,27	12,29	9,31	6,90	11,16	
2005.	prosinac	3,08	3,91	9,91	9,99	7,71	11,26	13,18	5,35	8,75	6,48	10,35	
2006.	prosinac	3,14	2,52	9,07	9,37	6,75	11,84	13,21	4,67	7,53	5,86	9,44	
2007.	prosinac	6,23	7,33	9,32	9,74	7,39	12,34	13,19	4,95	7,50	6,66	8,01	
2008.	prosinac	5,77	6,77	10,71	10,89	8,98	12,33	12,97	4,96	9,05	8,10	10,35	
2009.	siječanj	8,95	9,72	11,02	11,09	9,24	12,44	13,03	4,45	9,60	7,84	11,06	
	veljača	18,97	16,43	11,53	11,59	10,24	12,54	13,10	4,52	10,38	9,57	11,08	
	ožujak	13,67	14,57	11,61	11,69	10,25	12,53	13,15	4,48	10,29	9,26	10,97	
	travanj	6,13	7,55	11,38	11,44	9,96	12,36	12,93	4,48	10,43	9,63	11,03	
	svibanj	5,20	6,28	11,52	11,58	9,93	12,58	13,17	4,29	10,56	9,84	11,24	
	lipanj	6,30	6,89	11,66	11,78	10,46	12,61	13,17	4,67	10,02	8,88	11,31	
	srpanj	7,41	8,22	11,81	11,86	10,58	12,60	13,17	4,34	10,94	10,16	11,44	
	kolovoz	6,47	7,92	11,88	11,93	10,34	12,70	13,22	3,58	10,83	9,99	11,30	
	rujan	6,58	7,48	11,82	11,89	10,32	12,68	13,22	4,08	10,59	9,20	11,46	
	listopad	4,66	5,80	11,70	11,74	10,03	12,68	13,24	4,20	10,93	10,16	11,29	
	studeni	1,09	2,18	11,60	11,65	9,85	12,73	13,24	4,09	10,66	9,25	11,28	
	prosinac	1,20	1,50	11,12	11,22	9,29	12,68	13,24	4,89	9,77	8,27	11,33	
Relativna važnost ^a		-	-	67,16	62,84	27,16	35,68	33,29	2,39	4,32	2,21	2,12	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u stupcima 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, među ostalim, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazivale su se kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine do kolovoza 2002. godine iskazivale su se kamatne stope na novčanom tržištu izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonoočnim kreditima, a posebno

u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonoočnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a.

U Biltenu broj 157 izvršena je revizija podataka iz stupaca 3 i 4 za razdoblje od rujna 2002. nadalje. Od rujna 2002. iskazuju se kamatne stope na prekonoočne kredite i na ostale kredite izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih izravnim trgovanjem depozitnim novcem među bankama.

U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjećem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunati na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite			Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite		
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	5,94	5,70	7,27
2002.	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18
2004.	prosinac	6,89	7,25	7,09	8,47	6,77	5,55	7,73	5,71	8,79	5,34	5,92	4,83
2005.	prosinac	6,18	6,52	6,34	7,91	6,07	5,18	6,98	4,95	8,10	5,29	5,28	5,30
2006.	prosinac	6,30	6,56	6,29	8,33	6,22	6,21	6,22	4,75	7,57	5,65	6,19	5,34
2007.	prosinac	6,73	6,86	6,86	6,84	6,66	6,51	6,80	5,12	8,24	6,79	6,59	7,10
2008.	prosinac	7,73	8,20	8,18	8,65	7,43	6,92	7,89	6,08	9,02	7,08	7,17	6,83
2009.	siječanj	7,48	7,59	7,54	8,59	7,39	6,61	8,07	6,18	9,33	6,49	6,69	5,84
	veljača	7,88	8,05	7,96	9,24	7,73	6,93	8,25	6,21	9,33	6,39	6,52	6,20
	ožujak	8,20	8,56	8,53	9,12	7,91	7,37	8,25	6,19	9,25	6,98	7,08	6,81
	travanj	8,08	8,44	8,36	9,44	7,82	6,95	8,47	6,27	9,53	7,04	7,42	5,70
	svibanj	8,08	8,11	8,01	9,55	8,05	7,24	8,55	6,33	9,68	7,56	7,72	7,28
	lipanj	8,21	8,36	8,29	9,43	8,10	7,85	8,36	6,28	9,59	7,65	7,82	7,24
	srpanj	8,06	8,36	8,23	10,44	7,88	7,34	8,56	6,49	9,73	7,69	7,82	7,50
	kolovoz	8,19	8,47	8,41	9,43	8,00	7,21	8,61	6,45	9,87	7,77	8,08	7,43
	rujan	8,25	8,76	8,69	9,80	7,86	6,76	8,82	6,55	9,83	7,48	7,93	7,06
	listopad	8,30	8,33	8,28	9,64	8,27	7,42	9,01	6,41	9,94	7,32	7,38	7,21
	studen	8,34	8,22	8,16	9,06	8,44	7,08	9,24	6,50	10,07	8,55	7,48	8,90
	prosinac	8,28	8,48	8,41	10,23	8,11	7,31	9,02	6,45	9,96	6,98	7,35	6,49
Relativna važnost^a		27,20	12,16	11,66	0,50	15,04	8,04	7,00	1,88	5,13	5,63	3,25	2,38

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite s

valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektoru, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijanjem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima prikazane u stupcima 12, 13 i 14 odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oročene depozite					
					Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	prosinac	1,83	0,74	4,11	4,11	3,93	4,13	4,10	4,65	3,30
2005.	prosinac	1,58	0,61	3,36	3,34	3,89	3,23	4,12	5,04	3,49
2006.	prosinac	1,91	0,56	2,98	2,94	4,10	2,69	4,32	4,98	3,11
2007.	prosinac	2,67	0,49	5,42	5,34	4,47	5,48	6,28	5,45	6,45
2008.	prosinac	2,92	0,43	5,65	5,60	5,34	5,64	6,58	5,88	6,85
2009.	siječanj	3,50	0,43	7,81	7,75	5,26	8,18	8,97	5,70	9,80
	veljača	4,41	0,47	11,83	11,96	5,68	12,73	9,67	5,67	10,24
	ožujak	3,77	0,46	9,30	9,28	5,51	9,69	9,82	5,89	10,56
	travanj	3,32	0,44	6,49	6,41	5,30	6,56	8,12	6,17	8,46
	svibanj	3,19	0,44	6,01	5,87	5,38	5,94	8,17	6,21	8,53
	lipanj	3,13	0,45	6,05	5,93	5,38	6,01	7,93	6,27	8,22
	srpanj	3,27	0,45	6,83	6,69	5,23	6,86	8,80	6,12	9,13
	kolovoz	3,12	0,46	6,48	6,34	5,12	6,45	8,46	6,18	8,70
	rujan	3,20	0,46	6,32	6,19	5,25	6,28	8,09	6,13	8,32
	listopad	2,95	0,45	5,05	4,96	5,30	4,92	6,26	6,14	6,27
	studeni	2,36	0,43	2,69	2,72	5,04	2,34	2,53	6,28	2,10
	prosinac	2,22	0,43	2,52	2,49	4,89	2,04	2,76	6,12	2,07
	Relativna važnost ^a	51,98	28,88	20,55	18,35	2,94	15,41	2,20	0,37	1,83

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i

oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite				
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
							EUR	USD	EUR	USD
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38
2003.	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
2004.	prosinac	4,17	3,61	5,19	2,65	0,31	0,34	0,22	0,22	0,21
2005.	prosinac	3,99	3,63	4,77	2,61	0,27	0,27	0,17	0,27	0,76
2006.	prosinac	3,67	3,30	4,07	2,94	0,25	0,23	0,17	0,32	0,44
2007.	prosinac	3,98	3,76	4,35	3,44	0,25	0,22	0,15	0,36	0,43
2008.	prosinac	4,09	4,05	4,42	3,97	0,21	0,20	0,15	0,26	0,13
2009.	siječanj	4,25	3,87	4,55	3,99	0,24	0,20	0,15	0,41	0,31
	veljača	4,23	3,74	4,55	3,90	0,19	0,20	0,15	0,20	0,09
	ožujak	3,52	3,72	4,83	3,92	0,19	0,21	0,16	0,16	0,12
	travanj	3,94	3,75	2,67	3,96	0,19	0,21	0,17	0,14	0,11
	svibanj	3,70	3,66	4,25	3,88	0,19	0,21	0,16	0,14	0,09
	lipanj	3,99	3,59	4,21	3,96	0,18	0,21	0,16	0,11	0,08
	srpanj	4,24	3,68	4,82	4,03	0,18	0,20	0,16	0,12	0,08
	kolovoz	3,95	3,27	4,01	3,98	0,18	0,20	0,16	0,11	0,07
	rujan	4,06	3,15	4,48	4,01	0,18	0,21	0,15	0,11	0,06
	listopad	3,40	3,08	3,37	3,99	0,18	0,21	0,15	0,10	0,07
	studen	3,39	3,16	4,08	3,99	0,18	0,21	0,15	0,11	0,08
	prosinac	3,01 ^a	3,12	3,31	3,98	0,18	0,22	0,16	0,10	0,07
Relativna važnost ^b		0,74	0,69	0,05	47,28	19,35	13,10	1,57	4,27	0,41

^a Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 37,55 posto odnosi se na trgovačka društva.

^b Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnosile su se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama,

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										Ukupni prosjek
		Na kratkoročne depozite					Na dugoročne depozite					
		Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		
EUR	USD		EUR	USD	EUR	USD		EUR	USD			
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	prosinac	2,85	2,65	3,01	1,69	2,46	2,28	4,20	4,85	3,13	3,61	2,65
2005.	prosinac	3,07	2,94	2,99	1,76	2,63	4,34	3,69	4,25	0,48	4,39	-
2006.	prosinac	3,82	3,76	3,16	2,05	4,24	5,84	4,25	4,47	2,26	4,79	4,61
2007.	prosinac	4,32	4,25	3,47	2,60	5,10	5,33	4,80	4,83	3,84	5,13	2,19
2008.	prosinac	4,15	3,95	4,33	2,69	4,13	1,84	5,51	5,57	3,58	5,52	2,38
2009.	siječanj	4,18	4,02	4,38	2,70	4,04	2,33	5,38	5,47	3,95	4,82	3,13
	veljača	3,74	3,52	4,18	2,72	3,62	1,85	5,48	5,57	3,68	5,11	2,00
	ožujak	3,88	3,71	4,11	2,67	3,68	2,18	5,17	5,44	3,78	4,59	-
	travanj	3,91	3,72	4,16	2,69	3,49	2,44	5,44	5,57	3,69	5,13	3,50
	svibanj	3,60	3,43	4,10	2,67	2,97	2,07	5,18	5,42	3,85	3,25	-
	lipanj	3,85	3,71	4,25	2,69	3,42	2,59	5,29	5,55	3,99	3,54	2,27
	srpanj	3,95	3,80	4,39	2,72	3,51	2,54	5,54	5,60	3,86	5,57	3,04
	kolovoz	3,95	3,83	4,48	2,77	3,45	2,38	5,37	5,40	3,99	5,71	-
	rujan	3,86	3,76	4,58	2,73	3,34	2,52	5,18	5,25	3,73	5,39	3,50
	listopad	3,61	3,46	4,27	2,79	3,08	1,73	5,36	5,42	3,81	5,41	0,00
	studen	3,58	3,40	4,25	2,70	2,73	2,15	5,28	5,37	3,86	5,19	1,50
	prosinac	3,58	3,40	4,33	2,73	2,64	1,77	5,13	5,43	3,86	2,85	0,13
	Relativna važnost ^a	27,93	25,02	11,61	0,59	12,01	0,81	2,91	2,54	0,10	0,27	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3) od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite prikazana u stupcu 6 odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na

štedne depozite po viđenju i na oročene devizne depozite, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) jesu stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) jesu iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja
u milijunima eura, tekući tečaj

	2008.					2009.							
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	2.720,4	1.459,0	955,2	1.435,6	1.049,4	1.339,8	1.410,9	1.640,7	1.170,7	1.800,8	1.743,4	2.511,4	3.422,9
2. Fizičke osobe	373,9	254,3	246,7	337,0	547,5	559,0	461,8	575,8	483,3	384,0	367,6	333,6	369,6
2.1. Domaće fizičke osobe	350,6	241,5	236,9	316,9	507,5	511,2	395,3	490,0	376,3	335,7	332,4	303,6	342,3
2.2. Strane fizičke osobe	23,4	12,8	9,9	20,1	40,0	47,8	66,5	85,8	107,0	48,4	35,2	30,0	27,4
3. Domaće banke	2.024,1	1.280,2	436,4	425,9	823,4	1.205,8	1.208,8	1.067,7	886,5	1.163,3	637,9	878,4	950,2
4. Strane banke	952,5	512,0	377,4	381,6	366,5	630,7	643,8	594,3	487,1	439,4	382,9	411,9	454,2
5. Hrvatska narodna banka	150,0	328,3	446,0	261,3	288,0	288,0	288,0	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.220,9	3.833,8	2.461,8	2.841,4	3.074,8	4.023,3	4.013,3	3.878,5	3.027,6	3.787,5	3.131,8	4.135,3	5.196,9
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	1.351,2	1.792,4	1.351,2	1.360,2	1.256,4	1.513,7	1.790,6	1.907,7	1.486,6	1.961,2	1.822,9	2.294,8	3.169,4
2. Fizičke osobe	487,8	271,7	487,8	268,4	241,3	195,2	178,3	458,9	362,5	230,7	161,8	151,6	197,2
2.1. Domaće fizičke osobe	321,5	270,2	486,4	267,3	240,0	193,5	176,9	456,0	360,2	229,0	160,5	150,0	196,0
2.2. Strane fizičke osobe	3,1	1,5	1,4	1,1	1,3	1,7	1,4	2,9	2,3	1,7	1,3	1,6	1,2
3. Domaće banke	2.024,1	1.280,2	436,4	425,9	823,4	1.205,8	1.208,8	1.067,7	886,5	1.163,3	637,9	878,4	950,2
4. Strane banke	783,7	581,5	289,7	450,3	365,6	581,3	662,1	519,0	468,7	395,1	272,7	342,3	353,1
5. Hrvatska narodna banka	-	261,3	261,3	619,2	288,0	288,0	-	-	-	1,3	234,0	-	271,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	5.917,1	4.187,1	2.826,3	3.124,0	2.974,5	3.784,0	3.839,8	3.953,3	3.204,3	3.751,7	3.129,4	3.667,1	4.941,2
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A-B)													
1. Pravne osobe	-64,3	-333,5	-396,0	75,4	-207,0	-173,9	-379,7	-267,0	-315,9	-160,4	-79,5	216,6	253,4
2. Fizičke osobe	49,3	-17,4	-241,0	68,6	306,3	363,8	283,5	116,9	120,8	153,3	205,7	182,1	172,4
2.1. Domaće fizičke osobe	29,0	-28,7	-249,5	49,6	267,5	317,7	218,4	34,0	16,0	106,7	171,9	153,6	146,3
2.2. Strane fizičke osobe	20,2	11,3	8,4	19,0	38,7	46,1	65,1	82,8	104,7	46,6	33,9	28,4	26,1
3. Strane banke	168,8	-69,5	87,8	-68,7	0,9	49,4	-18,2	75,3	18,4	44,2	110,2	69,6	101,1
4. Hrvatska narodna banka	150,0	67,1	184,7	-357,9	-	-	288,0	-	-	-1,3	-234,0	-	-271,3
Ukupno (1+2+3+4)	303,8	-353,4	-364,5	-282,6	100,2	239,3	173,5	-74,8	-176,7	35,8	2,4	468,3	255,7
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke													
Kupnja stranih sredstava plaćanja	0,3	0,3	4,5	0,2	0,2	0,2	473,2	0,2	3,3	0,2	2,5	60,6	119,1
Prodaja stranih sredstava plaćanja	-	59,7	-	-	-	12,7	-	-	-	1,6	8,7	4,1	11,6

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja • Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika

(pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja i podaci iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica^{a,b}

u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^c	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^e
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.975,6	-2.717,1	-3.237,7	-4.371,0	-2.361,1	-1.845,7	-868,2	1.794,4	-1.441,7
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-3.159,5	-3.824,5	-4.280,7	-5.406,9	-3.395,6	-2.052,5	-1.162,7	1.553,3	-1.733,8
1.1. Prihodi	15.990,2	17.883,1	19.600,2	21.256,5	16.920,6	2.916,7	4.224,5	6.579,8	3.199,5
1.2. Rashodi	-19.149,7	-21.707,6	-23.880,9	-26.663,5	-20.316,3	-4.969,2	-5.387,3	-5.026,5	-4.933,3
2. Roba i usluge (3+4)	-2.200,2	-2.641,6	-3.166,6	-3.835,9	-1.731,2	-1.597,0	-609,7	1.903,4	-1.428,0
2.1. Prihodi	15.272,9	16.990,4	18.307,2	19.904,6	16.129,7	2.701,9	4.023,0	6.374,7	3.030,0
2.2. Rashodi	-17.473,2	-19.632,0	-21.473,8	-23.740,5	-17.860,9	-4.298,9	-4.632,7	-4.471,3	-4.458,0
3. Roba	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.793,8	-7.398,0	-1.731,8	-2.011,7	-1.836,7	-1.817,8
3.1. Prihodi	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.814,0	7.690,5	1.928,5	1.901,6	1.888,6	1.971,7
3.2. Rashodi	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.607,8	-15.088,5	-3.660,3	-3.913,4	-3.725,4	-3.789,5
4. Usluge	5.317,7	5.702,7	6.267,4	6.957,9	5.666,8	134,8	1.402,1	3.740,2	389,8
4.1. Prihodi	8.052,6	8.526,8	9.114,7	10.090,6	8.439,1	773,3	2.121,4	4.486,1	1.058,3
4.2. Rashodi	-2.734,9	-2.824,2	-2.847,3	-3.132,7	-2.772,4	-638,6	-719,3	-745,9	-668,5
5. Dohodak	-959,2	-1.182,9	-1.114,1	-1.571,1	-1.664,4	-455,4	-553,1	-350,1	-305,8
5.1. Prihodi	717,3	892,7	1.293,0	1.351,9	791,0	214,8	201,5	205,1	169,5
5.2. Rashodi	-1.676,5	-2.075,6	-2.407,1	-2.922,9	-2.455,4	-670,3	-754,6	-555,2	-475,3
6. Tekući transferi	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.035,9	1.034,5	206,8	294,6	241,1	292,1
6.1. Prihodi	1.628,4	1.639,5	1.576,1	1.684,4	1.606,1	348,7	431,0	388,3	438,2
6.2. Rashodi	-444,6	-532,1	-533,1	-648,5	-571,6	-141,9	-136,4	-147,2	-146,1
B. KAPITALNE I FINACIJSKE TRANSAKCIJE	3.014,3	3.670,2	4.141,9	5.951,4	3.058,8	2.301,2	532,9	-248,4	473,2
B1. Kapitalne transakcije	53,8	-134,0	29,6	15,3	39,4	-3,4	5,3	5,8	31,7
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	3.782,3	5.216,4	4.833,9	5.605,7	3.915,8	1.893,8	859,0	-281,4	1.444,4
1. Izravna ulaganja	1.276,1	2.556,6	3.490,0	3.226,5	963,2	416,2	467,1	-34,1	114,1
1.1. U inozemstvo	-191,8	-208,2	-180,2	-965,2	-912,0	-35,1	-28,5	-743,4	-105,0
1.2. U Hrvatsku	1.467,9	2.764,8	3.670,2	4.191,7	1.875,2	451,2	495,6	709,2	219,1
2. Portfeljna ulaganja	-1.177,9	-542,3	-2,9	-627,2	274,7	-425,3	369,8	-399,6	729,8
2.1. Sredstva	-571,2	-472,5	-413,7	-273,3	-761,5	146,3	-65,1	-248,9	-593,7
2.2. Obveze	-606,6	-69,8	410,8	-353,9	1.036,2	-571,6	435,0	-150,7	1.323,5
3. Financijski derivati	-88,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	3.772,5	3.202,1	1.346,8	3.006,4	2.677,9	1.903,0	22,1	152,3	600,5
4.1. Sredstva	982,2	-692,3	-1.653,3	-1.620,9	681,8	1.938,5	-947,4	-616,3	307,1
4.2. Obveze	2.790,3	3.894,4	3.000,1	4.627,3	1.996,1	-35,5	969,5	768,6	293,4
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-821,8	-1.412,2	-721,6	330,4	-896,4	410,7	-331,3	27,2	-1.003,0
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.038,6	-953,1	-904,2	-1.580,4	-697,7	-455,5	335,3	-1.546,0	968,6

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). ^c Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca • Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1993.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u

euru (EUR), u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama, pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge
u milijunima EUR

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^a	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Roba	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.793,8	-7.398,0	-1.731,8	-2.011,7	-1.836,7	-1.817,8
1. Prihodi	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.814,0	7.690,5	1.928,5	1.901,6	1.888,6	1.971,7
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	7.069,4	8.251,6	9.001,6	9.585,1	7.516,7	1.892,7	1.864,6	1.835,2	1.924,2
1.2. Prilagodbe za obuhvat	150,9	212,0	191,0	228,9	173,8	35,8	37,0	53,4	47,5
2. Rashodi	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.607,8	-15.088,5	-3.660,3	-3.913,4	-3.725,4	-3.789,5
2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-14.949,5	-17.104,7	-18.826,6	-20.817,1	-15.218,5	-3.706,9	-3.951,6	-3.738,0	-3.822,0
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-346,4	-341,1	-370,4	-421,4	-331,1	-65,7	-81,5	-100,6	-83,3
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	557,6	638,0	570,4	630,8	461,1	112,3	119,7	113,3	115,8
Usluge	5.317,7	5.702,7	6.267,4	6.957,9	5.666,8	134,8	1.402,1	3.740,2	389,8
1. Prijevoz	376,1	474,2	542,1	508,5	255,0	51,2	72,4	90,8	40,5
1.1. Prihodi	880,3	1.037,5	1.165,4	1.209,4	752,0	173,9	197,2	220,6	160,3
1.2. Rashodi	-504,2	-563,2	-623,3	-700,9	-497,1	-122,7	-124,8	-129,8	-119,8
2. Putovanja – turizam	5.394,9	5.708,7	6.035,2	6.694,0	5.648,6	171,9	1.399,9	3.660,9	415,9
2.1. Prihodi	5.998,9	6.293,3	6.752,6	7.459,4	6.366,8	300,7	1.590,1	3.897,0	579,0
2.1.1. Poslovni razlozi	504,0	388,4	389,2	386,4	255,7	40,0	94,3	65,7	55,8
2.1.2. Osobni razlozi	5.494,9	5.904,9	6.363,4	7.073,1	6.111,0	260,7	1.495,8	3.831,3	523,2
2.2. Rashodi	-604,1	-584,6	-717,3	-765,5	-718,2	-128,8	-190,2	-236,1	-163,0
2.2.1. Poslovni razlozi	-267,4	-229,5	-266,9	-261,3	-240,8	-40,2	-70,1	-63,9	-66,6
2.2.2. Osobni razlozi	-336,7	-355,1	-450,4	-504,2	-477,3	-88,7	-120,0	-172,2	-96,4
2.3. Ostale usluge	-453,3	-480,3	-310,0	-244,6	-236,8	-88,4	-70,2	-11,6	-66,7
2.3.1. Prihodi	1.173,4	1.196,0	1.196,8	1.421,8	1.320,4	298,7	334,1	368,5	319,1
2.3.2. Rashodi	-1.626,6	-1.676,3	-1.506,7	-1.666,4	-1.557,2	-387,1	-404,3	-380,0	-385,7

^a Preliminarni podaci

promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovo je provela istovrsnu anketu krajem 2006. godine (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te iznosi 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. U razdoblju od 1993. do 1996. vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih

zemalja (troškovi za tzv. shopping).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Kod usluge prijevoza robe rashodi se dopunjuju dijelom troškova prijevoza i osiguranja koji se odnosi na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova o ukupnom broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^a	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Dohodak	-959,2	-1.182,9	-1.114,1	-1.571,1	-1.664,4	-455,4	-553,1	-350,1	-305,8
1. Naknade zaposlenima	259,7	373,2	494,2	564,1	586,5	146,0	149,3	141,8	149,5
1.1. Prihodi	289,2	404,3	527,8	599,7	624,2	154,9	159,1	151,1	159,1
1.2. Rashodi	-29,5	-31,1	-33,6	-35,5	-37,6	-8,9	-9,8	-9,3	-9,7
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-739,0	-1.002,0	-923,3	-1.138,1	-1.002,6	-271,7	-387,8	-181,7	-161,4
2.1. Prihodi	112,7	80,7	174,5	194,6	-59,2	-6,7	-9,9	8,9	-51,5
Od čega: Zadržana dobit	63,8	64,0	123,3	118,6	-97,6	-15,2	-19,1	-5,0	-58,2
2.2. Rashodi	-851,8	-1.082,7	-1.097,8	-1.332,6	-943,4	-264,9	-377,9	-190,6	-109,9
Od čega: Zadržana dobit	-570,5	-717,5	-483,3	-508,5	-171,3	109,3	-101,3	-120,7	-58,6
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-217,6	-175,9	-162,9	-145,8	-150,5	-29,7	-33,8	-43,3	-43,7
3.1. Prihodi	46,2	57,4	74,5	74,6	70,2	17,8	15,3	12,0	25,2
3.2. Rashodi	-263,8	-233,3	-237,4	-220,4	-220,7	-47,5	-49,0	-55,3	-68,9
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-262,3	-378,2	-522,2	-851,3	-1.097,8	-300,0	-280,7	-266,9	-250,1
4.1. Prihodi	269,1	350,3	516,2	483,0	155,8	48,9	37,1	33,1	36,7
4.2. Rashodi	-531,4	-728,6	-1.038,4	-1.334,3	-1.253,6	-348,9	-317,9	-300,0	-286,8
Tekući transferi	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.035,9	1.034,5	206,8	294,6	241,1	292,1
1. Država	9,7	-8,6	-16,7	-54,6	-30,7	-31,5	20,4	-30,5	10,9
1.1. Prihodi	219,6	255,7	260,2	342,6	308,4	52,2	100,7	59,9	95,5
1.2. Rashodi	-209,9	-264,4	-276,8	-397,3	-339,0	-83,7	-80,3	-90,4	-84,6
2. Ostali sektori	1.174,1	1.116,0	1.059,6	1.090,5	1.065,2	238,3	274,1	271,6	281,1
2.1. Prihodi	1.408,8	1.383,8	1.316,0	1.341,7	1.297,8	296,5	330,2	328,4	342,7
2.2. Rashodi	-234,6	-267,7	-256,3	-251,2	-232,6	-58,2	-56,1	-56,8	-61,5

^a Preliminarni podaci

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja i komunikacijske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimaju se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Od prvog tromjesečja 2009. godine statističko praćenje zadržane dobiti usklađeno je s međunarodnim standardima, a svodi se na evidentiranje zadržane dobiti na tromjesečnoj osnovi, u razdoblju u kojem je dobit ostvarena. Prije toga zadržana dobit bila je evidentirana u mjesecu u kojem je donesena odluka o raspodjeli dobiti za prethodnu poslovnu godinu te se tako temeljila na dobiti ostvarenoj prethodne godine. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do

promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospjeća odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije povijesnih podataka od 1999. do 2006. godine.

Tekući transferi prikazuju se odvojeno za sektor država i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristi se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora. Osim poreza i trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor država obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. U tekuće se transfere kod sektora država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništvo. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun zasniva se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom, i to na onom njegovu dijelu koji se odnosi na transfere iseljenika. Osim toga, u kapitalni račun uključuju se i transferi koji se ne mogu klasificirati u tekuće transfere, kao što su alokacija zlata bivše SFRJ ili ulaganja u prava i patente.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2008. ^c	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^e
Izravna ulaganja	1.276,1	2.556,6	3.490,0	3.226,5	963,2	416,2	467,1	-34,1	114,1
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-191,8	-208,2	-180,2	-965,2	-912,0	-35,1	-28,5	-743,4	-105,0
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-121,0	-211,9	-234,3	-1.071,0	-905,1	-103,7	-43,1	-715,7	-42,6
1.1.1. Sredstva	-122,2	-211,9	-237,4	-1.071,0	-1.002,7	-119,0	-62,2	-720,7	-100,8
1.1.2. Obveze	1,3	0,0	3,1	0,0	97,6	15,2	19,1	5,0	58,2
1.2. Ostala ulaganja	-70,9	3,7	54,1	105,7	-6,9	68,6	14,5	-27,7	-62,4
1.2.1. Sredstva	-59,8	-13,9	20,2	106,8	-43,2	47,3	-13,9	-42,4	-34,1
1.2.2. Obveze	-11,1	17,6	33,9	-1,1	36,3	21,4	28,4	14,8	-28,3
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	1.467,9	2.764,8	3.670,2	4.191,7	1.875,2	451,2	495,6	709,2	219,1
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.363,5	2.460,9	2.685,8	2.680,6	743,8	38,3	266,5	353,3	85,7
2.1.1. Sredstva	0,0	-0,1	0,0	-6,9	-109,3	-109,3	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	1.363,5	2.461,0	2.685,8	2.687,4	853,1	147,6	266,5	353,3	85,7
2.2. Ostala ulaganja	104,4	303,8	984,5	1.511,1	1.131,4	412,9	229,1	355,9	133,4
2.2.1. Sredstva	0,0	16,6	-2,7	-26,3	-31,2	-13,1	8,4	0,7	-27,3
2.2.2. Obveze	104,4	287,3	987,2	1.537,4	1.162,6	426,0	220,7	355,2	160,7
Portfeljna ulaganja	-1.177,9	-542,3	-2,9	-627,2	274,7	-425,3	369,8	-399,6	729,8
1. Sredstva	-571,2	-472,5	-413,7	-273,3	-761,5	146,3	-65,1	-248,9	-593,7
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-193,0	-320,5	-843,5	147,3	-108,3	12,2	-56,1	-16,4	-48,1
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Ostali sektori	-193,0	-323,1	-843,5	147,3	-108,3	12,2	-56,1	-16,4	-48,1
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-378,2	-152,0	429,7	-420,6	-653,1	134,0	-9,1	-232,5	-545,6
1.2.1. Obveznice	-396,5	98,7	323,0	-322,6	-320,5	133,9	-64,9	-109,4	-280,0
1.2.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	-360,2	142,4	261,1	-221,0	-53,8	189,7	0,8	-98,1	-146,3
1.2.1.3. Ostali sektori	-36,3	-43,7	61,9	-101,6	-266,7	-55,8	-65,7	-11,4	-133,8
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	18,3	-250,6	106,7	-98,1	-332,7	0,1	55,9	-123,1	-265,6
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	18,3	-250,6	106,7	-98,1	-332,7	0,1	55,9	-123,1	-265,6
1.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	-606,6	-69,8	410,8	-353,9	1.036,2	-571,6	435,0	-150,7	1.323,5
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	89,2	325,7	315,7	-87,1	-15,9	-0,3	-22,2	-12,0	18,7
2.1.1. Banke	-12,8	41,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	102,0	284,0	315,7	-87,1	-15,9	-0,3	-22,2	-12,0	18,7
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-695,8	-395,6	95,1	-266,8	1.052,1	-571,3	457,2	-138,7	1.304,8
2.2.1. Obveznice	-695,8	-395,6	95,1	-266,8	1.052,1	-571,3	457,2	-138,7	1.304,8
2.2.1.1. Država	-705,9	-463,7	-276,4	-208,0	1.008,4	-572,4	460,0	58,4	1.062,4
2.2.1.2. Banke	3,2	1,2	1,0	-1,6	-446,5	2,8	3,3	-452,6	0,0
2.2.1.3. Ostali sektori	6,9	66,9	370,5	-57,3	490,1	-1,7	-6,1	255,5	242,4
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). ^c Preliminarni podaci

trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidentu u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kad su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i

nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine Direkcija za statistiku HNB-a pokrenula je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata. Obveznici izvješćivanja su javni bilježnici koji u okviru svojega redovnog posla saznaju za takve transakcije.

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja^a

u milijunima EUR

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Ostala ulaganja, neto	3.772,5	3.202,1	1.346,8	3.006,4	2.677,9	1.903,0	22,1	152,3	600,5
1. Sredstva	982,2	-692,3	-1.653,3	-1.620,9	681,8	1.938,5	-947,4	-616,3	307,1
1.1. Trgovinski krediti	-134,8	-33,3	-99,4	-126,5	148,9	12,3	-38,4	129,3	45,7
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	-134,8	-33,3	-99,4	-126,5	148,9	12,3	-38,4	129,3	45,7
1.1.2.1. Dugoročni krediti	10,4	-4,9	-63,5	26,7	58,0	16,2	11,6	11,1	19,1
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	-145,3	-28,4	-35,9	-153,2	90,9	-3,9	-50,0	118,2	26,6
1.2. Krediti	-116,8	-153,1	-4,5	-107,5	41,5	18,6	35,2	1,2	-13,5
1.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	-28,5	-80,4	-32,6	-66,7	20,5	-1,7	28,3	-9,7	3,6
1.2.2.1. Dugoročni krediti	-20,5	-58,9	-25,4	-26,8	-28,7	-0,8	4,8	-23,1	-9,5
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	-8,0	-21,5	-7,3	-39,9	49,2	-0,8	23,5	13,4	13,1
1.2.3. Ostali sektori	-88,3	-72,7	28,1	-40,8	21,0	20,3	6,9	10,8	-17,0
1.2.3.1. Dugoročni krediti	-89,2	-73,0	28,1	-37,6	20,9	20,3	9,2	8,7	-17,4
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	1,0	0,3	0,0	-3,2	0,1	0,0	-2,3	2,1	0,3
1.3. Gotovina i depoziti	1.233,8	-505,9	-1.549,4	-1.386,8	491,4	1.907,6	-944,3	-746,8	274,9
1.3.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	1.313,7	-462,1	-1.317,1	-136,4	425,8	1.752,9	-855,5	-693,6	221,9
1.3.3. Ostali sektori	-79,8	-43,8	-232,3	-1.250,5	65,7	154,7	-88,8	-53,2	53,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.790,3	3.894,4	3.000,1	4.627,3	1.996,1	-35,5	969,5	768,6	293,4
2.1. Trgovinski krediti	15,1	18,5	313,5	32,0	-143,5	-250,5	68,6	51,5	-13,0
2.1.1. Država	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Dugoročni krediti	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	14,7	19,2	314,2	32,5	-143,5	-250,5	68,6	51,5	-13,0
2.1.2.1. Dugoročni krediti	27,4	-3,7	165,0	34,9	-58,0	-1,9	-33,8	7,9	-30,2
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	-12,7	22,9	149,2	-2,4	-85,5	-248,6	102,4	43,6	17,1
2.2. Krediti	2.405,7	3.059,2	2.890,3	3.703,9	969,3	-131,9	506,8	537,6	56,8
2.2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	97,2	165,0	161,0	96,7	-7,4	36,0	17,3	-33,0	-27,8
2.2.2.1. Dugoročni krediti	97,2	165,0	161,0	65,0	24,3	44,7	26,0	-24,4	-22,0
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	342,0	477,8	523,5	330,1	306,0	106,9	106,9	38,0	54,1
2.2.2.1.2. Otplate	-244,8	-312,8	-362,5	-265,2	-281,7	-62,3	-80,9	-62,4	-76,1
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	31,7	-31,7	-8,6	-8,6	-8,6	-5,8
2.2.3. Banke	826,0	541,2	-1.065,0	115,2	-166,5	-341,1	-111,5	76,3	209,9
2.2.3.1. Dugoročni krediti	281,1	419,5	-630,8	-276,1	158,1	18,0	-118,3	-27,9	286,3
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	1.236,1	2.833,6	1.216,2	609,4	1.219,2	140,6	511,2	183,8	383,6
2.2.3.1.2. Otplate	-955,0	-2.414,1	-1.847,0	-885,4	-1.061,1	-122,6	-629,4	-211,7	-97,3
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	544,9	121,7	-434,2	391,3	-324,6	-359,1	6,7	104,2	-76,4
2.2.4. Ostali sektori	1.482,6	2.353,0	3.794,4	3.492,0	1.143,2	173,1	601,1	494,3	-125,3
2.2.4.1. Dugoročni krediti	1.428,1	2.264,1	3.184,9	3.175,7	866,9	141,3	404,0	425,2	-103,6
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	2.934,5	4.266,4	5.960,8	6.700,9	4.804,5	834,9	1.665,9	1.184,4	1.119,3

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
2.2.4.1.2. Otplate	-1.506,4	-2.002,3	-2.775,9	-3.525,2	-3.937,5	-693,6	-1.261,9	-759,1	-1.222,9
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	54,5	88,9	609,5	316,2	276,2	31,9	197,0	69,1	-21,7
2.3. Gotovina i depoziti	366,7	814,0	-206,4	890,2	1.168,3	346,6	393,6	179,2	248,9
2.3.1. Država	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-1,2	-0,3	-0,8	0,0	0,0
2.3.2. Banke	366,6	813,9	-206,4	881,6	1.180,0	351,8	398,4	181,0	248,9
2.3.3. Ostali sektori	-0,1	0,1	0,1	8,7	-10,6	-4,9	-3,9	-1,8	0,0
2.4. Ostale obveze	2,8	2,7	2,7	1,3	2,0	0,3	0,5	0,4	0,8

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

^b Preliminarni podaci

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-14.828,7	-20.064,6	-23.886,5	-31.677,7	-17.497,1	-13.685,8	-6.415,4	13.142,1	-10.538,0
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-23.586,8	-28.173,7	-31.537,4	-39.153,4	-25.036,7	-15.221,0	-8.583,7	11.378,6	-12.610,6
1.1. Prihodi	117.994,9	130.756,5	143.640,8	153.418,7	124.109,1	21.610,8	31.070,1	48.161,4	23.266,9
1.2. Rashodi	-141.581,7	-158.930,2	-175.178,2	-192.572,1	-149.145,7	-36.831,8	-39.653,7	-36.782,7	-35.877,4
2. Roba i usluge (3+4)	-16.508,1	-19.535,2	-23.342,4	-27.771,7	-12.797,3	-11.843,9	-4.510,9	13.941,9	-10.384,3
2.1. Prihodi	112.693,7	124.216,9	134.156,6	143.655,7	118.300,6	20.018,2	29.586,9	46.660,8	22.034,8
2.2. Rashodi	-129.201,8	-143.752,1	-157.499,0	-171.427,5	-131.098,0	-31.862,1	-34.097,8	-32.718,9	-32.419,1
3. Roba	-55.568,1	-61.083,9	-69.218,6	-77.984,3	-54.329,4	-12.848,0	-14.811,4	-13.444,2	-13.225,8
3.1. Prihodi	53.397,7	61.988,6	67.424,8	70.856,8	56.453,8	14.291,5	14.000,4	13.823,2	14.338,7
3.2. Rashodi	-108.965,8	-123.072,5	-136.643,4	-148.841,1	-110.783,2	-27.139,5	-28.811,8	-27.267,4	-27.564,5
4. Usluge	39.060,0	41.548,7	45.876,2	50.212,6	41.532,0	1.004,1	10.300,4	27.386,1	2.841,5
4.1. Prihodi	59.296,0	62.228,3	66.731,8	72.798,9	61.846,8	5.726,7	15.586,4	32.837,6	7.696,1
4.2. Rashodi	-20.236,0	-20.679,6	-20.855,6	-22.586,3	-20.314,7	-4.722,6	-5.286,0	-5.451,5	-4.854,6
5. Dohodak	-7.078,7	-8.638,5	-8.195,0	-11.381,7	-12.239,3	-3.377,1	-4.072,7	-2.563,2	-2.226,3
5.1. Prihodi	5.301,2	6.539,7	9.484,1	9.762,9	5.808,5	1.592,6	1.483,2	1.500,6	1.232,1
5.2. Rashodi	-12.379,9	-15.178,1	-17.679,1	-21.144,6	-18.047,8	-4.969,7	-5.555,9	-4.063,8	-3.458,3
6. Tekući transferi	8.758,1	8.109,0	7.650,9	7.475,7	7.539,5	1.535,3	2.168,2	1.763,5	2.072,6
6.1. Prihodi	12.047,2	12.005,6	11.562,1	12.159,5	11.697,6	2.586,1	3.170,7	2.841,0	3.099,7
6.2. Rashodi	-3.289,1	-3.896,5	-3.911,1	-4.683,7	-4.158,0	-1.050,8	-1.002,5	-1.077,6	-1.027,2
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	22.085,4	26.918,4	30.269,7	42.648,4	22.521,3	17.037,4	3.910,8	-1.821,5	3.394,6
B1. Kapitalne transakcije	396,8	-981,8	217,3	111,2	325,5	-19,0	39,0	51,2	254,3
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	27.764,0	38.213,6	35.367,4	40.229,2	28.707,1	14.046,8	6.295,2	-2.071,7	10.436,7
1. Izravna ulaganja	9.093,0	18.726,0	25.643,9	22.897,2	7.113,4	3.086,9	3.440,6	-248,6	834,6
1.1. U inozemstvo	-1.415,4	-1.525,6	-1.325,3	-6.945,8	-6.679,7	-261,5	-212,2	-5.443,2	-762,8
1.2. U Hrvatsku	10.508,5	20.251,6	26.969,2	29.843,0	13.793,1	3.348,4	3.652,7	5.194,5	1.597,4
2. Portfeljna ulaganja	-8.713,6	-4.008,6	-29,7	-4.436,3	1.901,4	-3.144,6	2.701,6	-2.924,0	5.268,3
2.1. Sredstva	-4.195,8	-3.483,3	-3.050,8	-1.913,9	-5.566,0	1.101,9	-473,4	-1.820,2	-4.374,4
2.2. Obveze	-4.517,8	-525,3	3.021,2	-2.522,4	7.467,4	-4.246,5	3.175,0	-1.103,8	9.642,7
3. Financijski derivati	-659,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	28.044,0	23.496,2	9.753,1	21.768,3	19.692,2	14.104,5	153,1	1.100,9	4.333,8
4.1. Sredstva	7.421,4	-5.121,6	-12.078,3	-11.587,5	5.116,4	14.406,7	-6.979,0	-4.509,8	2.198,5
4.2. Obveze	20.622,6	28.617,9	21.831,4	33.355,8	14.575,9	-302,2	7.132,0	5.610,8	2.135,3
B3. Međunarodne pričuve	-6.075,4	-10.313,4	-5.315,0	2.308,1	-6.511,3	3.009,5	-2.423,4	199,1	-7.296,4
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.256,7	-6.853,8	-6.383,3	-10.970,7	-5.024,2	-3.351,6	2.504,6	-11.320,7	7.143,4

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

^b Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih rezidenata u inozemstvu prikupljaju se u okviru sustava platnog prometa s inozemstvom. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospijućem dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne

banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozicija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore država i banke je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečajeva. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci u četvrtom tromjesečju 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose na efekt promjene valuta država članica EMU u euro.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a
na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
2000.	prosinac	3.783,2	158,5	0,2	–	3.624,5	2.763,0	861,5	2.310,7
2001.	prosinac	5.333,6	122,9	0,2	–	5.210,5	3.469,7	1.740,7	4.056,0
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,2	–	5.648,8	3.787,8	1.861,0	2.581,6
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2	–	6.553,2	3.346,0	3.207,2	3.927,1
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2	–	6.435,4	3.173,3	3.262,0	4.220,1
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2	–	7.437,3	3.834,5	3.602,8	2.938,4
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2	–	8.724,4	4.526,9	4.197,5	3.315,0
2007.	prosinac	9.307,4	0,8	0,2	–	9.306,5	4.533,9	4.772,5	4.388,9
2008.	prosinac	9.120,9	0,7	0,2	–	9.120,0	2.001,8	7.118,2	4.644,5
2009.	siječanj	8.674,7	0,8	0,2	–	8.673,7	2.001,9	6.671,8	4.859,2
	veljača	8.557,8	0,6	0,2	–	8.556,9	2.323,8	6.233,1	3.855,4
	ožujak	8.869,5	0,6	0,2	–	8.868,7	2.080,3	6.788,4	3.002,2
	travanj	8.885,1	0,7	0,2	–	8.884,2	2.284,1	6.600,1	3.408,6
	svibanj	8.788,5	0,6	0,2	–	8.787,7	2.299,1	6.488,7	3.428,8
	lipanj	9.090,1	0,6	0,2	–	9.089,3	2.179,5	6.909,7	3.802,7
	srpanj	9.030,9	0,7	0,2	–	9.030,1	1.899,5	7.130,5	3.942,3
	kolovoz	9.292,2	296,1	0,2	–	8.995,9	1.915,6	7.080,3	4.279,8
	rujan	9.317,6	330,1	0,2	–	8.987,3	1.657,5	7.329,8	4.463,1
	listopad	9.540,9	327,4	0,2	–	9.213,3	2.265,4	6.947,8	3.963,6
	studen	10.145,5	327,9	0,2	–	9.817,5	2.753,5	7.064,0	3.963,9
	prosinac	10.375,8	331,7	0,2	–	10.043,9	2.641,4	7.402,6	4.293,9

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka • Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava vučenja,

pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

		2008.					2009.							
		XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Do 1 mjesec	Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)		-1.084,1	-1.100,4	-1.050,6	-1.039,0	-1.038,0	-1.024,9	-864,9	-849,7	-860,5	-896,2	-935,2	-974,6	-989,3
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)														
1. Potencijalne devizne obveze		-1.896,1	-1.401,3	-1.354,0	-1.399,0	-1.373,1	-1.409,6	-1.445,4	-1.400,5	-1.378,4	-1.459,0	-1.456,8	-1.424,8	-1.351,6
a) Izdane garancije s dospijecom od 1 godine		-803,2	-800,3	-729,6	-784,7	-744,7	-781,3	-805,1	-761,9	-734,9	-803,6	-784,4	-756,3	-661,5
- Hrvatska narodna banka		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Središnja država (bez republičkih fondova)		-803,2	-800,3	-729,6	-784,7	-744,7	-781,3	-805,1	-761,9	-734,9	-803,6	-784,4	-756,3	-661,5
Do 1 mjesec		-91,8	-7,0	-42,6	-31,3	-22,0	-120,4	-45,0	-19,6	-30,0	-34,3	-41,3	-197,6	-30,3
Preko 1 do 3 mjeseca		-58,4	-90,5	-76,5	-252,0	-225,9	-113,6	-70,0	-76,8	-120,7	-306,0	-309,2	-108,3	-101,3
Preko 3 mjeseca do 1 godine		-652,9	-702,8	-610,5	-501,4	-496,7	-547,3	-690,1	-665,4	-584,2	-463,3	-433,9	-450,5	-529,8
b) Ostale potencijalne obveze		-1.092,9	-600,9	-624,4	-614,3	-628,4	-628,3	-640,2	-638,6	-643,5	-655,4	-672,4	-668,5	-690,1
- Hrvatska narodna banka		-1.092,9	-600,9	-624,4	-614,3	-628,4	-628,3	-640,2	-638,6	-643,5	-655,4	-672,4	-668,5	-690,1
Do 1 mjesec		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Preko 1 do 3 mjeseca		-1.092,9	-600,9	-624,4	-614,3	-628,4	-628,3	-640,2	-638,6	-643,5	-655,4	-672,4	-668,5	-690,1
Preko 3 mjeseca do 1 godine		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Središnja država (bez republičkih fondova)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- BIS (+)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- MMF (+)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)		-1.896,1	-1.401,3	-1.354,0	-1.399,0	-1.373,1	-1.409,6	-1.445,4	-1.400,5	-1.378,4	-1.459,0	-1.456,8	-1.424,8	-1.351,6
IV. Bilješke														
a) Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U tome: Središnja država (bez republičkih fondova)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b) Devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c) Založena imovina		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d) Repo poslovi s vrijednosnim papirima		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.		-6,1	-0,5	-0,8	-2,5	-0,5	-	-3,5	-1,5	-	-	-	-1,0	-
- Posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.		478,6	568,5	707,2	528,2	847,3	866,2	623,0	267,7	301,0	275,6	512,4	743,4	766,5
e) Financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f) Valutna struktura službenih međunarodnih pričuva														
- SDR i valute koje čine SDR		9.120,8	8.674,6	8.557,7	8.869,5	8.885,0	8.788,5	9.090,0	9.030,9	9.292,2	9.317,6	9.540,8	10.145,4	10.375,7
- Valute koje ne čine SDR		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
- Po pojedinim valutama:														
USD		2.064,6	1.861,8	1.814,3	1.842,2	1.816,6	1.759,1	1.932,0	1.870,1	1.855,7	1.801,0	1.845,4	2.516,2	2.461,8
EUR		7.054,9	6.811,3	6.742,0	7.025,9	7.066,9	7.028,0	7.156,7	7.159,4	7.139,6	7.185,7	7.367,2	7.300,6	7.581,5
Ostale		1,5	1,6	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4	296,9	330,9	328,3	328,7	332,5

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost • Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predložka nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predložka prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire,

efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospeljeća, devizne oročene depozite s preostalim dospeljećem do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predložka prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospeljeća izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predložka prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez

republičkih fondova), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predložka prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljećem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predložku.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
2000.		7,633852	0,554774	1,163773	0,394256	4,903244	12,530514	8,287369	3,903127
2001.		7,471006	0,542939	1,138947	0,385845	4,946810	12,010936	8,339153	3,819865
2002.		7,406976				5,049125	11,793108	7,872490	
2003.		7,564248				4,978864	10,943126	6,704449	
2004.		7,495680				4,854986	11,048755	6,031216	
2005.		7,400047				4,780586	10,821781	5,949959	
2006.		7,322849				4,656710	10,740292	5,839170	
2007.		7,336019				4,468302	10,731537	5,365993	
2008.		7,223178				4,553618	9,101622	4,934417	
2009.		7,339554				4,861337	8,233112	5,280370	
2009.	siječanj	7,362986				4,930391	7,982449	5,529454	
	veljača	7,431246				4,983357	8,365523	5,802756	
	ožujak	7,426911				4,936146	8,096949	5,710075	
	travanj	7,417872				4,893342	8,243502	5,624643	
	svibanj	7,358491				4,867836	8,305715	5,408127	
	lipanj	7,303089				4,825087	8,502475	5,208034	
	srpanj	7,319051				4,815732	8,499728	5,197322	
	kolovoz	7,322721				4,802812	8,497132	5,140614	
	rujan	7,314846				4,828248	8,215257	5,030900	
	listopad	7,244857				4,786519	7,906241	4,890609	
	studen	7,283676				4,822430	8,110227	4,885203	
	prosinac	7,292240				4,850202	8,096641	4,979623	

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke • Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.		7,671234				4,971314	10,824374	5,636883	
2005.		7,375626				4,744388	10,753209	6,233626	
2006.		7,345081				4,571248	10,943208	5,578401	
2007.		7,325131				4,412464	9,963453	4,985456	
2008.		7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2009.		7,306199				4,909420	8,074040	5,089300	
2009.	siječanj	7,373294				4,958837	8,179825	5,724163	
	veljača	7,403887				4,980416	8,286387	5,838567	
	ožujak	7,457249				4,920977	8,015100	5,660151	
	travanj	7,425124				4,932326	8,283271	5,610218	
	svibanj	7,326488				4,841398	8,388468	5,204211	
	lipanj	7,292035				4,774461	8,596057	5,204507	
	srpanj	7,333135				4,792272	8,592846	5,209672	
	kolovoz	7,326773				4,827550	8,326825	5,107545	
	rujan	7,288341				4,824479	7,922110	4,999548	
	listopad	7,225837				4,788811	8,049278	4,867522	
	studen	7,317610				4,855747	8,055493	4,905880	
	prosinac	7,306199				4,909420	8,074040	5,089300	

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja • Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve

HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi 2005. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks potrošačkih cijena	Indeks cijena pri proizvođačima
2000.	prosinac	109,87	110,36	106,71
2001.	prosinac	107,12	107,17	105,38
2002.	prosinac	104,68	105,19	102,47
2003.	prosinac	104,01	104,83	102,55
2004.	prosinac	100,45	101,04	98,72
2005.	prosinac	100,86	100,37	101,96
2006.	prosinac	98,14	97,62	100,58
2007.	prosinac	95,59	92,77	97,41
2008.	prosinac	95,57	91,37	93,42
2009.	siječanj	97,88	91,90	94,91
	veljača	99,62	93,36	95,83
	ožujak	99,21	93,05	95,88
	travanj	98,81	92,36	94,54
	svibanj	97,41	91,14	92,78
	lipanj	96,10	90,14	91,31
	srpanj	96,22	90,38	90,27
	kolovoz	96,04	90,57	90,04
	rujan	95,51	90,25	89,82
	listopad	94,21	89,13	89,08
	studen	94,60	89,22	89,67
	prosinac	95,07	90,39	90,20

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune • Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku i funti sterlinga. Osnovna metodologija HNB-a za izračunavanje indeksa nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune opisana je u Okviru 2. Biltena HNB-a broj 64 (listopad 2001.), a prvi je put modificirana 2004. godine (vidi Bilten HNB-a broj 94 iz lipnja 2004.). Počevši od Biltena HNB-a broj 157 (ožujak 2010.) prikazane serije indeksa efektivnih tečajeva kune izračunavaju se na temelju pondera koji odražavaju strukturu tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od siječnja 2006. do prosinca 2009. godine. Ponder pripisan euru iznosi 77,6%, američkom dolaru 20,6%, funti sterlinga 0,9% te švicarskom franku 0,8%. Serije baznih indeksa preračunate su na bazi 2005. godine.

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja agregatni je pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta.

Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflaciranje se primjenjuju indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksi potrošačkih cijena, odnosno ukupni harmonizirani indeks potrošačkih cijena za zemlje članice eurozone. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine primjenjuju indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Podaci za posljednja dva mjeseca preliminarni su. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

u milijunima eura

	2008.						2009.							
	XII. ^{a,b}	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII. ^b	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Država	4.167,3	4.183,2	3.658,4	3.666,6	3.664,9	3.630,0	4.108,6	4.067,1	4.103,5	4.121,9	4.124,8	5.151,0	5.190,9	
Kratkoročni	32,1	29,8	26,4	23,6	22,7	17,7	14,6	14,6	8,8	6,0	3,1	0,1	0,1	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	31,7	28,8	25,9	23,1	20,2	17,3	14,4	11,5	8,7	5,8	2,9	0,0	0,0	
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,4	0,9	0,4	0,6	2,5	0,4	0,2	3,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,5	0,0	0,1	0,5	0,0	0,0	2,9	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	
Kašnjenja otplate kamata	0,4	0,4	0,4	0,5	2,0	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	4.135,2	4.153,5	3.632,0	3.643,0	3.642,2	3.612,2	4.094,0	4.052,5	4.094,6	4.116,0	4.121,7	5.151,0	5.190,8	
Obveznice	2.562,4	2.566,4	2.021,5	2.000,4	1.982,9	1.975,0	2.444,4	2.434,4	2.473,3	2.501,1	2.511,7	3.533,5	3.594,6	
Kredit	1.572,0	1.586,3	1.609,8	1.641,8	1.658,6	1.636,5	1.649,0	1.617,4	1.620,6	1.614,1	1.609,3	1.616,8	1.595,6	
Trgovinski kredit	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
2. Središnja banka (HNB)	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	
Kratkoročni	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gotovina i depoziti	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
3. Banke	10.063,9	10.430,0	10.018,0	10.053,1	10.346,3	10.422,3	10.376,9	10.203,8	10.109,9	10.205,6	10.061,7	9.889,5	10.680,3	
Kratkoročni	3.793,1	4.045,2	3.654,4	2.975,3	3.103,4	3.318,2	3.150,3	3.195,0	3.149,6	2.907,2	2.643,1	2.598,4	3.098,8	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	1.121,1	1.173,9	922,2	777,9	794,8	915,4	786,1	662,5	653,6	890,4	672,3	698,8	813,8	
Gotovina i depoziti	2.670,3	2.865,3	2.731,1	2.196,3	2.307,5	2.400,7	2.362,9	2.531,4	2.494,9	2.015,4	1.969,9	1.898,8	2.283,9	
Ostale obveze	1,7	6,0	1,2	1,1	1,1	2,1	1,4	1,1	1,1	1,5	0,9	0,8	1,2	
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate kamata	1,7	1,7	1,2	1,1	1,1	2,1	1,4	1,1	1,1	1,5	0,9	0,8	1,2	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	6.270,8	6.384,8	6.363,5	7.077,7	7.242,9	7.104,1	7.226,5	7.008,7	6.960,3	7.298,3	7.418,6	7.291,0	7.581,5	
Obveznice	440,8	442,4	443,6	442,7	444,0	445,2	445,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	3.375,0	3.308,1	3.409,0	3.381,4	3.380,6	3.102,5	3.266,0	3.243,1	3.249,1	3.243,3	3.455,0	3.470,6	3.538,8	
Gotovina i depoziti	2.455,0	2.634,3	2.510,9	3.253,6	3.418,3	3.556,4	3.515,0	3.765,6	3.711,3	4.055,0	3.963,6	3.820,5	4.042,7	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
4. Ostali domaći sektori	20.133,0	20.267,4	20.382,0	20.378,2	20.599,0	20.686,0	20.834,6	20.873,1	20.937,8	21.497,3	21.562,8	21.534,3	21.393,4	
Kratkoročni	984,0	1.012,3	994,9	995,2	981,2	1.012,3	1.185,2	1.104,4	1.095,9	1.130,8	1.090,8	1.153,0	1.284,6	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	724,3	707,8	686,5	686,1	662,7	668,8	831,4	738,4	736,9	741,3	685,9	696,6	593,5	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski kredit	37,0	36,6	39,0	39,2	42,7	42,3	42,1	32,3	32,3	36,8	39,0	35,6	27,9	
Ostale obveze	222,7	267,9	269,3	269,9	275,7	301,2	311,7	333,6	326,7	352,7	365,9	420,9	663,2	
Kašnjenja otplate glavnice	172,5	205,9	209,2	208,5	212,4	237,3	242,3	259,9	258,9	279,5	289,9	338,7	538,7	

	2008.			2009.									
	XII. ^{a,b}	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII. ^b	IX.	X.	XI.	XII.
Kašnjenja otplate kamata	50,2	62,0	60,2	61,4	63,3	64,0	69,5	73,8	67,8	73,2	76,1	82,1	124,5
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	19.149,0	19.255,1	19.387,1	19.383,0	19.617,8	19.673,7	19.649,4	19.768,7	19.841,8	20.366,5	20.472,0	20.381,2	20.108,8
Obveznice	1.195,1	1.203,7	1.194,3	1.194,1	1.200,8	1.200,3	1.187,7	1.172,4	1.178,2	1.444,0	1.450,8	1.353,7	1.689,9
Krediti	17.603,9	17.657,3	17.830,2	17.835,4	18.065,7	18.165,0	18.150,6	18.250,7	18.330,6	18.607,5	18.689,4	18.708,0	18.137,4
Gotovina i depoziti	10,6	5,8	5,9	5,7	5,7	1,8	1,8	1,8	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	339,4	388,3	356,7	347,9	345,6	306,7	309,3	343,8	331,4	314,9	331,9	319,5	281,5
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Izravna ulaganja	5.949,8	6.116,4	6.265,2	6.208,4	6.365,5	6.459,4	6.501,5	6.519,4	7.209,1	7.026,0	7.042,0	7.009,8	7.324,8
Kratkoročni	1.318,2	1.373,9	1.326,5	1.286,8	1.249,5	1.223,1	1.242,4	1.311,3	1.325,3	1.325,8	1.281,6	1.309,9	446,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.227,4	1.286,9	1.245,6	1.204,8	1.166,6	1.139,1	1.155,4	1.220,9	1.235,0	1.240,1	1.198,7	1.225,5	344,1
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	90,9	87,0	80,9	82,0	82,9	84,0	87,0	90,4	90,3	85,7	82,9	84,4	101,9
Kašnjenja otplate glavnice	69,0	66,8	60,8	58,2	61,6	62,7	64,4	68,3	68,6	64,0	62,0	63,4	78,7
Kašnjenja otplate kamata	21,9	20,2	20,1	23,8	21,2	21,3	22,7	22,1	21,7	21,6	20,9	21,0	23,2
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.631,6	4.742,6	4.938,7	4.921,6	5.116,0	5.236,3	5.259,1	5.208,1	5.883,9	5.700,2	5.760,4	5.699,9	6.878,8
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	4.630,1	4.741,1	4.933,1	4.916,0	5.110,4	5.230,7	5.253,6	5.202,6	5.878,4	5.694,7	5.754,9	5.694,5	6.877,8
Trgovinski krediti	1,5	1,5	5,6	5,6	5,6	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	1,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	40.316,3	40.999,3	40.325,6	40.308,3	40.977,7	41.199,7	41.822,7	41.664,4	42.361,4	42.851,9	42.792,3	43.585,6	44.590,5

^a Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008. ^b Podaci uključuju povećanje inozemnog duga u okviru izravnih ulaganja koje se odnosi na kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkog karaktera, zbog čega se inozemni dug Republike Hrvatske povećao. Spomenuta ulaganja u Republiku Hrvatsku realizirana su zaključenjem kreditnih poslova, i to u prosincu 2008. godine u iznosu od 825,7 mil. EUR te u kolovozu 2009. godine u iznosu od 666,5 mil. EUR.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima • Inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospjeću, depozita primljenih od stranih osoba te trgovinskih kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim dospeljem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Sektor država prikazuje inozemne dugove opće države, koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove (uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske ceste i do 31. prosinca 2007. Hrvatske autoceste, koje se nakon tog datuma prikazuju u sklopu ostalih domaćih sektora u podsektoru javnih poduzeća) te lokalnu državu. Sektor središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor banke prikazuje dugove banaka. Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%).

Unutar svakoga sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenim dospeljem, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza. Pri tome je ročnost instrumenata koji se uključuju u poziciju Gotovina i depoziti za sektor banke raspoloživa od početka 2004.

godine te se za ranija razdoblja ova pozicija u cijelosti iskazuje kao dugoročna.

Stanje bruto inozemnog duga uključuje nepodmirene dospjele obveze s osnove glavnice i kamata, obračunate nedospjele kamate te buduće otplate glavnice.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor • Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora.

Javni sektor pritom obuhvaća opću državu (koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove i lokalnu državu), središnju banku, javna i mješovita poduzeća te HBOR. Javna poduzeća su poduzeća u 100%-tnom vlasništvu poslovnih subjekata iz javnog sektora. Mješovita poduzeća su poduzeća u kojima poslovni subjekt iz javnog sektora sudjeluje u vlasništvu mješovitog poduzeća s više od 50%.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji poslovni subjekt iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora.

Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor u milijunima eura

	2008.			2009.									
	XII. ^{a,b}	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII. ^b	IX.	X.	XI.	XII.
1. Bruto inozemni dug javnog sektora	10.425,2	10.627,5	10.169,3	10.134,6	10.225,7	10.167,6	10.659,8	10.694,3	10.760,1	11.237,8	11.237,2	12.160,5	12.231,6
Kratkoročni	237,0	227,1	254,9	205,4	222,4	217,3	239,7	240,1	219,9	215,2	218,1	214,3	135,5
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	215,8	205,2	233,3	183,8	199,9	177,5	200,5	197,0	180,2	176,8	173,5	170,7	90,9
Gotovina i depoziti	2,3	2,2	2,1	2,0	2,0	1,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	19,0	19,7	19,6	19,6	20,5	37,9	38,1	42,0	38,6	37,4	43,5	42,5	43,5
Kašnjenja otplate glavnice	14,8	15,4	15,0	15,2	15,2	34,2	34,6	38,3	34,9	33,9	39,8	39,0	39,8
Kašnjenja otplate kamata	4,1	4,3	4,6	4,4	5,3	3,7	3,5	3,7	3,7	3,5	3,8	3,5	3,8
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	10.186,5	10.398,7	9.912,7	9.927,5	10.001,6	9.948,6	10.418,4	10.452,5	10.538,5	11.020,9	11.017,5	11.921,1	11.922,6
Obveznice	3.656,3	3.666,7	3.111,5	3.094,8	3.083,6	3.076,3	3.539,6	3.513,6	3.557,7	3.841,6	3.859,0	4.887,2	4.930,8
Krediti	6.232,2	6.396,9	6.497,7	6.536,8	6.617,9	6.611,9	6.614,0	6.639,5	6.693,1	6.909,2	6.871,2	6.757,4	6.731,3
Gotovina i depoziti	10,6	5,8	5,9	5,7	5,7	1,8	1,8	1,8	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	287,4	329,4	297,7	290,3	294,4	258,7	263,0	297,7	286,0	270,2	287,3	276,6	260,4
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	25,1	173,5
2. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	64,1	44,5	39,7	38,0	38,2	37,8	38,0	10,3	10,3	9,1	9,2	9,2	9,2
Kratkoročni	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	64,1	40,0	39,7	38,0	38,2	37,8	38,0	10,3	10,3	9,1	9,2	9,2	9,2
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	64,1	40,0	39,7	38,0	38,2	37,8	38,0	10,3	10,3	9,1	9,2	9,2	9,2
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	29.827,0	30.327,3	30.116,6	30.135,7	30.713,8	30.994,3	31.125,0	30.959,9	31.590,9	31.605,0	31.546,0	31.415,9	32.349,7
Kratkoročni	4.574,5	4.857,8	4.422,8	3.790,8	3.886,8	4.132,9	4.111,6	4.075,0	4.035,5	3.829,9	3.520,0	3.538,3	4.249,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.661,3	1.705,3	1.401,4	1.303,3	1.277,7	1.424,0	1.431,4	1.215,5	1.219,0	1.460,7	1.187,6	1.224,7	1.316,4
Gotovina i depoziti	2.670,3	2.865,3	2.731,1	2.196,3	2.307,5	2.400,7	2.362,9	2.531,4	2.494,9	2.015,4	1.969,9	1.898,8	2.283,9
Trgovinski krediti	37,0	36,6	39,0	39,2	42,7	42,3	42,1	32,3	32,3	36,8	39,0	35,6	27,9
Ostale obveze	205,9	250,6	251,4	252,0	258,8	265,9	275,2	295,8	289,4	317,0	323,5	379,2	621,0
Kašnjenja otplate glavnice	157,7	190,9	194,2	193,4	197,7	203,1	207,8	224,5	224,0	245,7	250,2	299,8	499,1
Kašnjenja otplate kamata	48,2	59,7	57,1	58,6	61,1	62,8	67,4	71,3	65,3	71,3	73,3	79,4	121,9
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	19.304,4	19.354,7	19.430,3	20.138,2	20.463,2	20.403,7	20.513,6	20.367,2	20.348,0	20.750,8	20.985,6	20.892,9	20.949,3
Obveznice	542,0	545,9	548,0	542,4	544,1	544,2	537,9	93,3	93,8	103,6	103,4	0,0	353,6
Krediti	16.254,6	16.114,9	16.311,6	16.283,8	16.448,9	16.254,3	16.413,6	16.461,5	16.496,9	16.546,7	16.873,3	17.028,8	16.531,3
Gotovina i depoziti	2.455,0	2.634,3	2.510,9	3.253,6	3.418,3	3.556,4	3.515,0	3.765,6	3.711,3	4.055,0	3.963,6	3.820,5	4.042,7
Trgovinski krediti	52,8	59,7	59,8	58,3	51,9	48,7	47,1	46,8	46,1	45,5	45,3	43,6	21,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	5.948,1	6.114,7	6.263,5	6.206,7	6.363,8	6.457,7	6.499,8	6.517,7	7.207,4	7.024,3	7.040,4	6.984,7	7.151,3
Ukupno (1+2+3)	40.316,3	40.999,3	40.325,6	40.308,3	40.977,7	41.199,7	41.822,7	41.664,4	42.361,4	42.851,9	42.792,3	43.585,6	44.590,5

^a Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008. ^b Podaci uključuju povećanje inozemnog duga u okviru izravnih ulaganja koje se odnosi na kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkog karaktera, zbog čega se inozemni dug Republike Hrvatske povećao. Spomenuta ulaganja u Republiku Hrvatsku realizirana su zaključenjem kreditnih poslova, i to u prosincu 2008. godine u iznosu od 825,7 mil. EUR te u kolovozu 2009. godine u iznosu od 666,5 mil. EUR.

	Bruto inozemni dug 31.12. 2009.	Trenutačno dospjeće	Projekcija otplate glavnice													
			1.tr. 2010.	2.tr. 2010.	3.tr. 2010.	4.tr. 2010.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2015.	2017.	Ostalo	
4. Ostali domaći sektori	21.393,4	663,2	1.348,3	1.521,9	994,5	1.054,9	4.919,5	3.373,5	2.054,4	2.250,3	1.008,4	871,3	1.306,0	1.342,8	3.603,9	
Kratkoročni	1.284,6	663,2	180,9	300,7	101,6	35,1	618,4	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	593,5	0,0	180,9	300,7	73,7	35,1	590,5	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski kredit	27,9	0,0	0,0	0,0	27,9	0,0	27,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	663,2	663,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate glavnice	538,7	538,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate kamata	124,5	124,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	20.108,8	0,0	1.167,4	1.221,1	892,8	1.019,8	4.301,1	3.370,5	2.054,4	2.250,3	1.008,4	871,3	1.306,0	1.342,8	3.603,9	
Obveznice	1.689,9	0,0	39,0	0,0	0,0	18,3	57,3	318,3	296,6	29,9	29,9	29,9	380,6	547,3	0,0	
Kredit	18.137,4	0,0	1.055,1	1.173,0	820,1	965,4	4.013,7	3.006,5	1.756,4	2.216,3	978,4	841,4	925,4	795,5	3.603,9	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski kredit	281,5	0,0	73,3	48,1	72,7	36,0	230,2	45,7	1,5	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
5. Izravna ulaganja	7.324,8	101,9	552,1	439,2	188,6	1.515,8	2.695,6	1.247,0	653,9	317,3	257,0	153,0	240,5	122,3	1.536,3	
Kratkoročni	446,0	101,9	105,6	156,4	19,4	60,6	342,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	344,1	0,0	105,6	156,4	19,4	60,6	342,1	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	101,9	101,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate glavnice	78,7	78,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate kamata	23,2	23,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	6.878,8	0,0	446,5	282,8	169,2	1.455,1	2.353,5	1.245,0	653,9	317,3	257,0	153,0	240,5	122,3	1.536,3	
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kredit	6.877,8	0,0	446,2	282,8	169,2	1.454,9	2.353,0	1.244,8	653,7	317,1	257,0	153,0	240,5	122,3	1.536,3	
Trgovinski kredit	1,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ukupno (1+2+3+4+5)	44.590,5	766,4	5.425,5	2.594,1	2.121,4	3.299,6	13.440,6	8.001,3	4.192,9	3.172,4	2.344,5	2.001,2	1.927,4	1.577,3	7.166,4	
Dodatak: Procjena plaćanja kamata			121,1	262,1	197,8	293,4	874,4	877,5	668,9	584,3	484,3	378,1	298,1	223,9	648,4	

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima • Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate glavnice te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Projekcija otplate glavnice kod stavke Gotovina i depoziti nerezidenata izrađena je na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o izvornom i preostalom dospjeću.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite nerezidenata, repo poslove te hibridne i podređene instrumente niti zatezne kamate s tih osnova. Buduća plaćanja kamata

procijenjena su na osnovi kamatne stope koja vrijedi u trenutku zaključenja ugovora i ne obuhvaćaju varijacije kamatnih stopa koje su moguće kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

Projekcija otplate obračunatih nedospjelih kamata, koja je sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u prvom tromjesečnom razdoblju te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene otplate kamata u prvom tromjesečnom razdoblju.

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora
u milijunima eura

	2008.		2009.											
	XII. ^a	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
1. Ostali domaći sektori	20.133,0	20.267,4	20.382,0	20.378,2	20.599,0	20.686,0	20.834,6	20.873,1	20.937,8	21.497,3	21.562,8	21.534,3	21.393,4	
Kratkoročni	984,0	1.012,3	994,9	995,2	981,2	1.012,3	1.185,2	1.104,4	1.095,9	1.130,8	1.090,8	1.153,0	1.284,6	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Krediti	724,3	707,8	686,5	686,1	662,7	668,8	831,4	738,4	736,9	741,3	685,9	696,6	593,5	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski krediti	37,0	36,6	39,0	39,2	42,7	42,3	42,1	32,3	32,3	36,8	39,0	35,6	27,9	
Ostale obveze	222,7	267,9	269,3	269,9	275,7	301,2	311,7	333,6	326,7	352,7	365,9	420,9	663,2	
Kašnjenja otplate glavnice	172,5	205,9	209,2	208,5	212,4	237,3	242,3	259,9	258,9	279,5	289,9	338,7	538,7	
Kašnjenja otplate kamata	50,2	62,0	60,2	61,4	63,3	64,0	69,5	73,8	67,8	73,2	76,1	82,1	124,5	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	19.149,0	19.255,1	19.387,1	19.383,0	19.617,8	19.673,7	19.649,4	19.768,7	19.841,8	20.366,5	20.472,0	20.381,2	20.108,8	
Obveznice	1.195,1	1.203,7	1.194,3	1.194,1	1.200,8	1.200,3	1.187,7	1.172,4	1.178,2	1.444,0	1.450,8	1.353,7	1.689,9	
Krediti	17.603,9	17.657,3	17.830,2	17.835,4	18.065,7	18.165,0	18.150,6	18.250,7	18.330,6	18.607,5	18.689,4	18.708,0	18.137,4	
Gotovina i depoziti	10,6	5,8	5,9	5,7	5,7	1,8	1,8	1,8	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski krediti	339,4	388,3	356,7	347,9	345,6	306,7	309,3	343,8	331,4	314,9	331,9	319,5	281,5	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1.1. Ostale bankarske institucije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1.2. Nebankarske financijske institucije	5.222,4	5.149,9	5.169,9	5.175,8	5.253,9	5.272,5	5.247,1	5.219,5	5.253,5	5.566,4	5.598,6	5.582,7	5.406,8	
Kratkoročni	176,7	168,1	184,8	183,1	157,4	141,3	268,4	272,4	286,7	305,0	299,3	319,4	311,7	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Krediti	171,4	162,9	179,5	178,4	152,2	136,3	263,3	267,3	282,1	300,6	294,6	309,1	307,0	
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	5,3	5,2	5,3	4,8	5,2	5,1	5,1	5,1	4,6	4,3	4,7	10,4	4,7	
Kašnjenja otplate glavnice	1,4	1,3	1,3	1,3	1,6	1,6	1,5	1,5	1,2	1,2	1,3	6,5	1,3	
Kašnjenja otplate kamata	3,9	4,0	4,0	3,4	3,6	3,5	3,5	3,7	3,4	3,2	3,4	3,8	3,3	
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Dugoročni	5.045,8	4.981,8	4.985,2	4.992,6	5.096,5	5.131,2	4.978,7	4.947,0	4.966,8	5.261,5	5.299,3	5.263,3	5.095,1	
Obveznice	796,3	800,0	788,2	791,5	795,8	797,9	788,7	784,8	788,0	1.042,5	1.047,2	1.051,9	1.032,1	
Krediti	4.238,9	4.176,0	4.191,0	4.195,4	4.295,0	4.331,5	4.188,3	4.160,5	4.177,0	4.219,0	4.252,1	4.211,4	4.063,0	
Gotovina i depoziti	10,6	5,8	5,9	5,7	5,7	1,8	1,8	1,8	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1.3. Javna trgovačka društva	4.870,6	5.055,1	5.103,6	5.062,5	5.050,2	5.010,7	5.037,0	5.113,8	5.108,6	5.320,5	5.312,4	5.188,6	5.170,4	
Kratkoročni	202,6	195,2	196,0	149,5	167,4	167,2	167,7	168,0	154,1	152,5	158,0	157,1	78,3	
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Krediti	184,1	176,4	177,2	130,5	149,4	129,7	129,9	129,1	115,8	115,3	114,7	114,7	34,8	

	2008.			2009.									
	XII. ^a	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	18,6	18,7	18,8	19,0	18,0	37,5	37,8	38,8	38,3	37,2	43,3	42,5	43,4
Kašnjenja otplate glavnice	14,8	14,9	14,9	15,1	14,8	34,2	34,5	35,4	34,8	33,8	39,7	38,9	39,7
Kašnjenja otplate kamata	3,7	3,8	3,9	3,9	3,3	3,3	3,3	3,5	3,5	3,3	3,6	3,5	3,8
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.667,9	4.860,0	4.907,6	4.913,0	4.882,8	4.843,5	4.869,4	4.945,8	4.954,5	5.168,1	5.154,4	5.031,4	5.092,2
Obveznice	297,6	300,2	301,7	302,8	304,8	303,4	306,6	294,4	296,3	297,9	300,1	301,8	304,2
Krediti	4.083,8	4.231,1	4.308,9	4.320,6	4.284,2	4.282,2	4.300,5	4.354,4	4.372,9	4.600,7	4.567,7	4.453,8	4.528,3
Trgovinski krediti	286,6	328,6	296,9	289,6	293,7	257,9	262,2	297,0	285,3	269,4	286,6	275,9	259,7
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4. Mješovita trgovačka društva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5. Ostala trgovačka društva	9.774,4	9.793,4	9.838,9	9.871,4	10.026,0	10.134,6	10.272,5	10.264,5	10.292,8	10.329,4	10.378,1	10.490,6	10.541,9
Kratkoročni	600,3	644,6	610,5	657,7	651,4	696,7	723,2	637,8	621,0	638,1	599,0	641,9	860,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	366,7	366,4	328,5	374,6	358,4	397,9	414,8	318,5	307,4	292,7	244,8	240,9	219,6
Trgovinski krediti	37,0	36,6	39,0	39,2	42,7	42,3	42,1	32,3	32,3	36,8	39,0	35,6	27,9
Ostale obveze	196,7	241,7	243,0	243,9	250,3	256,4	266,3	287,1	281,3	308,6	315,3	365,4	612,5
Kašnjenja otplate glavnice	154,1	187,5	190,8	189,9	193,9	199,3	203,7	220,4	220,3	242,0	246,2	290,7	495,1
Kašnjenja otplate kamata	42,5	54,2	52,2	54,1	56,4	57,1	62,6	66,6	61,0	66,6	69,1	74,7	117,4
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	9.174,1	9.148,8	9.228,4	9.213,6	9.374,5	9.438,0	9.549,4	9.626,6	9.671,8	9.691,3	9.779,0	9.848,7	9.681,9
Obveznice	101,2	103,5	104,4	99,7	100,1	99,0	92,4	93,3	93,8	103,6	103,4	0,0	353,6
Krediti	9.023,3	8.988,9	9.067,2	9.058,5	9.225,3	9.292,9	9.412,4	9.488,9	9.534,1	9.544,2	9.632,2	9.806,9	9.308,3
Trgovinski krediti	49,5	56,5	56,8	55,4	49,1	46,1	44,6	44,5	43,9	43,4	43,4	41,8	20,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.6. Neprofitne institucije	2,8	2,8	2,8	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,6	2,4	2,4	2,5	2,3
1.7. Obrtnici i trgovci	17,1	16,7	16,4	15,8	15,3	14,8	14,3	13,9	13,5	13,0	12,6	12,3	11,4
1.8. Kućanstva	245,8	249,5	250,4	250,2	251,0	250,7	261,0	259,0	266,9	265,6	258,7	257,7	260,5

^a Od siječnja 2009. podaci nebankarskih financijskih institucija i nefinancijskih trgovačkih društava obrađuju se pomoću novoga izvještajnog sustava INOK, koji za izračune stanja i planova otplate kamata osigurava primjenu tržišnih kamatnih stopa. Po istoj metodologiji izračunato je usporedno stanje 31. prosinca 2008.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica^{a,b}
u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^c	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^e
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-20.227,6	-30.060,0	-39.698,8	-35.295,5	-39.216,8	-36.948,7	-38.518,3	-39.077,7	-39.216,8
2. Sredstva	16.061,4	18.154,2	21.433,8	22.263,6	24.122,0	19.780,6	21.022,7	23.094,7	24.122,0
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.729,8	1.833,3	2.365,1	3.513,8	4.059,9	3.518,8	3.474,8	4.100,8	4.059,9
2.2. Portfeljna ulaganja	2.155,7	2.487,0	3.257,1	2.643,3	3.360,2	2.251,8	2.533,7	2.729,8	3.360,2
2.2.1. Vlasnička ulaganja	379,6	559,4	1.756,7	660,8	773,4	494,1	616,7	719,3	773,4
2.2.2. Dužnička ulaganja	1.776,1	1.927,6	1.500,4	1.982,5	2.586,8	1.757,7	1.917,0	2.010,5	2.586,8
Obveznice	1.628,9	1.536,2	1.220,0	1.600,1	1.878,2	1.392,5	1.608,5	1.579,0	1.878,2
Instrumenti tržišta novca	147,1	391,4	280,4	382,4	708,6	365,1	308,5	431,6	708,6
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.985,5	6.326,1	5.140,6	5.924,2	6.946,5	6.326,1
2.4.1. Trgovinski krediti	262,9	230,5	248,9	224,7	122,2	156,6	154,0	143,9	122,2
2.4.2. Krediti	146,2	239,5	296,4	435,9	373,4	404,9	362,8	359,8	373,4
2.4.3. Gotovina i depoziti	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.324,9	5.830,6	4.579,1	5.407,4	6.442,9	5.830,6
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	10.375,8	8.869,5	9.090,1	9.317,7	10.375,8
3. Obveze	36.289,0	48.214,2	61.132,7	57.559,1	63.338,8	56.729,3	59.541,1	62.172,4	63.338,8
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	12.332,0	20.782,0	30.611,5	22.827,3	25.407,7	22.062,1	23.624,9	25.682,3	25.407,7
3.2. Portfeljna ulaganja	5.530,4	5.441,6	5.949,1	4.882,6	5.949,8	4.204,6	4.672,5	4.609,4	5.949,8
3.2.1. Vlasnička ulaganja	646,5	1.036,8	1.524,9	617,4	665,4	567,3	594,9	664,2	665,4
3.2.2. Dužnička ulaganja	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	5.284,4	3.637,2	4.077,6	3.945,2	5.284,4
Obveznice	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	5.284,4	3.637,2	4.077,6	3.945,2	5.284,4
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	18.426,6	21.990,6	24.572,1	29.849,2	31.981,3	30.462,7	31.243,7	31.880,7	31.981,3
3.4.1. Trgovinski krediti	249,5	244,9	337,8	367,5	333,8	388,5	372,9	371,8	333,8
3.4.2. Krediti	14.541,4	17.347,4	20.088,8	24.343,4	25.319,5	24.616,2	24.989,6	25.437,2	25.319,5
3.4.3. Gotovina i depoziti	3.635,6	4.398,4	4.145,5	5.138,3	6.328,1	5.457,9	5.881,1	6.071,8	6.328,1
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovožu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. ^c Preliminarni podaci

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica • Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, 5. izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnoga srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Policije Portfeljna dužnička ulaganja kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Policije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Policije Ostala ulaganja – Krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Policija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Sredstava pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora država od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države

i banaka.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog

novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja^a
u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Izravna ulaganja, neto	-10.602,2	-18.948,7	-28.246,4	-19.313,6	-21.347,8	-18.543,3	-20.150,1	-21.581,5	-21.347,8
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.729,8	1.833,3	2.365,1	3.513,8	4.059,9	3.518,8	3.474,8	4.100,8	4.059,9
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.610,5	1.725,2	2.264,1	3.324,0	3.964,7	3.405,4	3.386,9	4.028,9	3.964,7
1.1.1. Sredstva	1.610,5	1.725,2	2.264,1	3.324,0	3.964,7	3.405,4	3.386,9	4.028,9	3.964,7
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	119,3	108,2	101,0	189,7	95,1	113,4	87,9	71,9	95,1
1.2.1. Sredstva	138,0	144,8	175,4	220,2	217,0	218,9	221,4	221,0	217,0
1.2.2. Obveze	18,7	36,6	74,4	30,5	121,9	105,6	133,4	149,1	121,9
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	12.332,0	20.782,0	30.611,5	22.827,3	25.407,7	22.062,1	23.624,9	25.682,3	25.407,7
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	9.920,2	17.961,2	26.777,2	17.046,2	18.249,1	15.991,3	17.277,5	18.822,6	18.249,1
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	9.920,2	17.961,2	26.777,2	17.046,2	18.249,1	15.991,3	17.277,5	18.822,6	18.249,1
2.2. Ostala ulaganja	2.411,8	2.820,7	3.834,3	5.781,1	7.158,5	6.070,8	6.347,4	6.859,7	7.158,5
2.2.1. Sredstva	20,1	21,1	24,2	24,3	44,4	32,0	20,7	17,3	44,4
2.2.2. Obveze	2.431,9	2.841,8	3.858,5	5.805,4	7.202,9	6.102,8	6.368,1	6.876,9	7.202,9
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. ^b Preliminarni podaci

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja^a
u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Portfeljna ulaganja, neto	-3.374,7	-2.954,6	-2.692,0	-2.239,3	-2.589,7	-1.952,8	-2.138,8	-1.879,6	-2.589,7
1. Sredstva	2.155,7	2.487,0	3.257,1	2.643,3	3.360,2	2.251,8	2.533,7	2.729,8	3.360,2
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	379,6	559,4	1.756,7	660,8	773,4	494,1	616,7	719,3	773,4
1.1.1. Banke	5,9	6,7	8,3	11,6	12,8	12,9	10,2	11,9	12,8
1.1.2. Ostali sektori	373,7	552,7	1.748,4	649,2	760,6	481,1	606,5	707,4	760,6
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	1.776,1	1.927,6	1.500,4	1.982,5	2.586,8	1.757,7	1.917,0	2.010,5	2.586,8
2. Obveze	5.530,4	5.441,6	5.949,1	4.882,6	5.949,8	4.204,6	4.672,5	4.609,4	5.949,8
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	646,5	1.036,8	1.524,9	617,4	665,4	567,3	594,9	664,2	665,4
2.1.1. Banke	84,0	145,0	164,6	70,5	66,3	64,5	63,7	74,6	66,3
2.1.2. Ostali sektori	562,6	891,8	1.360,3	547,0	599,1	502,8	531,2	589,6	599,1
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	5.284,4	3.637,2	4.077,6	3.945,2	5.284,4
2.2.1. Obveznice	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	5.284,4	3.637,2	4.077,6	3.945,2	5.284,4
2.2.1.1. Država	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.621,9	3.594,6	2.000,4	2.444,4	2.501,1	3.594,6
2.2.1.2. Banke	456,6	457,9	459,0	456,8	0,0	442,7	445,5	0,0	0,0
2.2.1.3. Ostali sektori	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.689,9	1.194,1	1.187,7	1.444,0	1.689,9
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

^b Preliminarni podaci

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja^a
u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009. ^b	2009.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Ostala ulaganja, neto	-13.689,0	-16.882,1	-18.067,8	-22.863,7	-25.655,1	-25.322,1	-25.319,5	-24.934,2	-25.655,1
1. Sredstva	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.985,5	6.326,1	5.140,6	5.924,2	6.946,5	6.326,1
1.1. Trgovinski krediti	262,9	230,5	248,9	224,7	122,2	156,6	154,0	143,9	122,2
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	262,9	230,5	248,9	224,7	122,2	156,6	154,0	143,9	122,2
Dugoročni krediti	190,9	177,5	228,8	202,6	98,7	142,0	130,7	118,3	98,7
Kratkoročni krediti	72,0	53,0	20,1	22,1	23,4	14,6	23,3	25,6	23,4
1.2. Krediti	146,2	239,5	296,4	435,9	373,4	404,9	362,8	359,8	373,4
1.2.1. Hrvatska narodna banka	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
1.2.2. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
1.2.3. Banke	113,2	188,5	214,8	285,3	267,2	292,8	262,0	270,8	267,2
Dugoročni krediti	85,3	140,0	160,0	193,6	230,8	206,0	199,2	221,4	230,8
Kratkoročni krediti	27,9	48,5	54,8	91,7	36,4	86,8	62,9	49,4	36,4
1.2.4. Ostali sektori	32,3	50,4	81,1	150,0	105,2	111,1	99,9	88,0	105,2
Dugoročni krediti	32,0	50,2	81,0	146,8	105,0	110,1	97,0	87,2	105,0
Kratkoročni krediti	0,3	0,2	0,1	3,3	0,3	1,0	2,9	0,7	0,3
1.3. Gotovina i depoziti	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.324,9	5.830,6	4.579,1	5.407,4	6.442,9	5.830,6
1.3.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	3.112,2	3.499,9	4.715,1	4.863,6	4.442,9	3.156,8	3.984,1	4.655,0	4.442,9
1.3.3. Ostali sektori	1.216,3	1.138,3	1.243,8	1.461,3	1.387,7	1.422,3	1.423,3	1.787,8	1.387,7
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	18.426,6	21.990,6	24.572,1	29.849,2	31.981,3	30.462,7	31.243,7	31.880,7	31.981,3
2.1. Trgovinski krediti	249,5	244,9	337,8	367,5	333,8	388,5	372,9	371,8	333,8
2.1.1. Država	2,6	1,9	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Dugoročni krediti	2,6	1,9	1,2	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	246,9	243,0	336,6	366,7	333,1	387,8	372,2	371,0	333,1
Dugoročni krediti	219,1	207,0	305,5	327,2	305,2	348,6	330,1	334,2	305,2
Kratkoročni krediti	27,8	35,9	31,1	39,5	27,9	39,2	42,1	36,8	27,9
2.2. Krediti	14.541,4	17.347,4	20.088,8	24.343,4	25.319,5	24.616,2	24.989,6	25.437,2	25.319,5
2.2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	2.486,7	2.559,0	2.613,7	1.574,6	1.595,7	1.665,5	1.663,6	1.620,1	1.595,7
Dugoročni krediti	2.486,7	2.559,0	2.613,7	1.542,9	1.595,7	1.642,4	1.649,2	1.614,3	1.595,7
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	31,7	0,0	23,1	14,4	5,8	0,0
2.2.3. Banke	4.889,2	5.368,9	4.276,8	4.496,7	4.353,4	4.160,1	4.053,1	4.134,8	4.353,4
Dugoročni krediti	3.822,9	4.217,4	3.565,2	3.374,7	3.538,8	3.381,4	3.266,2	3.243,5	3.538,8
Kratkoročni krediti	1.066,3	1.151,6	711,7	1.122,0	814,6	778,7	786,9	891,3	814,6
2.2.4. Ostali sektori	7.165,5	9.419,4	13.198,2	18.272,0	19.370,4	18.790,7	19.272,9	19.682,3	19.370,4
Dugoročni krediti	6.964,8	9.187,2	12.371,2	17.589,5	18.716,1	18.048,2	18.383,7	18.882,8	18.716,1
Kratkoročni krediti	200,8	232,2	827,1	682,5	654,3	742,5	889,3	799,4	654,3
2.3. Gotovina i depoziti	3.635,6	4.398,4	4.145,5	5.138,3	6.328,1	5.457,9	5.881,1	6.071,8	6.328,1
2.3.1. Hrvatska narodna banka	2,6	2,6	2,3	2,3	1,1	2,0	1,1	1,1	1,1
2.3.2. Banke	3.633,0	4.395,8	4.143,2	5.125,5	6.327,0	5.450,2	5.878,2	6.070,7	6.327,0
2.3.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	10,6	0,0	5,7	1,8	0,0	0,0
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

^b Preliminarni podaci

	2008.					2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI
A) Državni proračun	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
B) Izvanproračunski korisnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. PROMJENA NETO OBVEZA	3.775,1	2.417,5	164,6	2.265,5	1.868,8	36,7	2.681,4	236,0	616,6	1.060,9	206,6	4.898,1
3.3.1. Tuzemne obveze	3.701,8	2.780,5	3.837,4	2.222,4	1.671,9	61,3	-1.615,9	703,7	564,4	1.041,6	172,2	-2.538,0
A) Državni proračun	3.289,9	2.787,3	3.839,3	1.677,5	1.687,3	65,3	-1.589,7	737,6	365,6	1.073,9	190,3	-2.534,0
B) Izvanproračunski korisnici	411,8	-6,8	-2,0	545,0	-15,4	-4,0	-26,2	-33,9	198,8	-32,3	-18,1	-4,0
3.3.2. Inozemne obveze	73,3	-363,0	-3.672,8	43,1	196,9	-24,5	4.297,3	-467,8	52,3	19,2	34,4	7.436,1
A) Državni proračun	83,7	-439,8	-3.684,1	27,7	115,5	-29,1	4.243,1	-494,3	8,6	4,7	12,4	7.376,6
B) Izvanproračunski korisnici	-10,4	76,8	11,3	15,4	81,4	4,6	54,1	26,5	43,7	14,5	22,0	59,5

* HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008.

Napomena: Na gotovinskom načelu

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija.

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna^a
u milijunima kuna

	2008.					2009.						
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.
1. PRIHODI	9.757,8	7.979,6	8.146,9	9.894,4	10.258,5	7.616,7	8.723,2	9.604,4	9.220,2	9.551,5	9.430,0	9.186,7
1.1. Porezi	5.353,5	4.301,0	4.502,4	4.743,6	6.275,5	4.169,5	4.944,5	5.680,7	5.567,2	5.732,0	5.716,8	5.509,4
1.2. Socijalni doprinosi	3.713,9	3.333,1	3.250,8	3.329,5	3.378,7	3.257,6	3.353,4	3.526,9	3.296,4	3.285,7	3.283,7	3.230,2
1.3. Pomoći	52,7	86,4	57,1	44,0	82,2	47,1	8,1	29,4	51,9	21,9	22,4	35,4
1.4. Ostali prihodi	637,7	259,0	336,6	1.777,2	522,1	142,5	417,3	367,5	304,8	511,9	407,1	411,7
2. RASHODI	14.032,8	8.716,1	9.591,5	10.533,6	10.639,8	9.124,9	9.721,6	9.934,6	9.370,6	10.137,6	9.036,7	9.674,4
2.1. Naknade zaposlenima	2.828,2	2.644,3	2.672,5	2.625,1	2.640,6	2.551,0	2.547,0	2.810,9	2.498,8	2.553,6	2.525,5	2.518,0
2.2. Korištenje dobara i usluga	1.666,3	518,8	480,4	857,8	666,2	594,3	638,2	671,9	535,4	560,8	483,6	553,8
2.3. Potrošnja dugotrajne imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Kamate	484,2	257,8	752,8	856,4	416,9	334,3	369,4	201,4	355,8	624,4	104,5	314,2
2.5. Subvencije	1.012,2	304,7	509,8	728,4	1.076,9	507,7	528,3	510,5	353,4	710,1	316,3	735,6
2.6. Pomoći	976,0	290,1	315,9	396,2	533,4	389,7	454,3	523,1	486,9	563,7	455,6	438,6
2.7. Socijalne naknade	5.827,6	4.464,1	4.365,6	4.690,5	4.813,4	4.306,3	4.752,9	4.715,0	4.634,7	4.694,6	4.713,3	4.728,2
2.8. Ostali rashodi	1.238,3	236,3	494,5	379,3	492,4	441,6	431,5	501,8	505,6	430,4	437,9	386,1
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE	-4.275,1	-736,5	-1.444,6	-639,3	-381,3	-1.508,2	-998,5	-330,2	-150,4	-586,1	393,3	-487,7
3.1. Promjena neto nefinancijske imovine	905,3	60,9	106,1	236,6	111,7	100,5	158,9	236,9	152,1	163,2	149,0	157,6
3.1.1. Dugotrajna imovina	799,3	56,3	91,1	228,9	104,0	94,7	148,2	203,4	135,9	148,8	149,0	156,2
3.1.2. Zalihe	67,1	0,0	0,0	1,4	-0,1	-0,4	4,0	11,7	19,0	0,0	0,0	0,0
3.1.3. Pohranjene vrijednosti	0,5	0,6	0,2	0,6	3,0	1,0	0,4	0,6	0,0	0,6	0,9	1,0
3.1.4. Neproizvedena imovina	38,4	4,0	14,8	5,7	4,9	5,2	6,4	21,2	-2,8	13,8	-0,9	0,3
3.2. Promjena neto financijske imovine	-1.806,7	1.550,1	-1.395,4	829,3	1.309,8	-1.572,5	1.496,0	-323,7	71,7	329,3	447,0	4.197,4
3.2.1. Tuzemna imovina	-1.806,7	1.550,1	-1.395,4	829,3	1.309,8	-1.572,5	1.495,1	-323,7	71,7	329,3	447,0	4.197,4
3.2.2. Inozemna imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	3.373,6	2.347,5	155,3	1.705,2	1.802,8	36,2	2.653,4	243,3	374,2	1.078,6	202,7	4.842,6
3.3.1. Tuzemne obveze	3.289,9	2.787,3	3.839,3	1.677,5	1.687,3	65,3	-1.589,7	737,6	365,6	1.073,9	190,3	-2.534,0
3.3.2. Inozemne obveze	83,7	-439,8	-3.684,1	27,7	115,5	-29,1	4.243,1	-494,3	8,6	4,7	12,4	7.376,6

* HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008.

Napomena: Na gotovinskom načelu

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija.

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2008.		2009.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Unutarnji dug središnje države	67.996,8	70.549,1	74.464,9	76.932,6	77.921,0	77.630,5	77.433,9	77.712,5	78.138,2	78.828,7	78.843,5	77.119,1	78.170,0
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	64.961,8	67.204,9	70.770,4	72.876,9	74.233,0	73.941,7	73.517,0	74.146,2	74.372,1	75.075,8	75.184,1	73.286,7	74.375,6
Trezorski zapisi	14.440,7	14.156,1	14.161,6	15.066,2	14.593,8	14.809,9	15.390,5	15.465,6	15.663,3	16.912,8	17.158,0	17.421,8	18.802,5
Instrumenti tržišta novca	10,7	10,7	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	20,7	19,2	19,2	19,2	19,3
Obveznice	39.306,7	39.478,1	39.142,8	39.079,7	39.168,1	38.903,6	39.608,9	39.670,6	39.262,9	39.112,4	39.140,6	39.286,2	39.271,2
Krediti Hrvatske narodne banke	2,2	1,2	0,7	0,8	1,4	1,6	1,2	1,0	2,1	-	0,8	0,2	2,9
Krediti banaka	11.201,5	13.558,8	17.458,2	18.723,2	20.462,6	20.219,6	18.509,4	19.002,0	19.423,2	19.031,4	18.865,4	16.559,2	16.279,8
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.035,0	3.344,2	3.694,5	4.055,7	3.688,1	3.688,8	3.916,8	3.566,3	3.766,1	3.752,9	3.659,5	3.832,4	3.794,4
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krediti banaka	3.035,0	3.344,2	3.694,5	4.055,7	3.688,1	3.688,8	3.916,8	3.566,3	3.766,1	3.752,9	3.659,5	3.832,4	3.794,4
2. Inozemni dug središnje države	30.259,7	30.568,4	26.808,6	27.066,8	26.936,8	26.322,3	29.692,0	29.581,3	29.821,8	29.803,5	29.568,4	37.453,3	37.615,8
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	28.459,4	28.783,1	25.031,4	25.287,0	25.049,7	24.495,3	27.917,8	27.838,7	28.089,3	28.104,7	27.898,6	35.741,1	35.898,6
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	18.768,2	18.922,9	14.967,2	14.917,8	14.723,2	14.469,7	17.824,4	17.851,4	18.121,5	18.229,2	18.148,9	25.856,7	26.189,4
Krediti	9.691,2	9.860,2	10.064,3	10.369,2	10.326,5	10.025,6	10.093,4	9.987,3	9.967,8	9.875,5	9.749,7	9.884,4	9.709,1
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.800,3	1.785,4	1.777,2	1.779,7	1.887,1	1.827,0	1.774,2	1.742,6	1.732,5	1.698,8	1.669,7	1.712,2	1.717,2
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krediti	1.800,3	1.785,4	1.777,2	1.779,7	1.887,1	1.827,0	1.774,2	1.742,6	1.732,5	1.698,8	1.669,7	1.712,2	1.717,2
3. Ukupno (1+2)	98.256,5	101.117,5	101.273,5	103.999,4	104.857,8	103.952,8	107.125,9	107.293,7	107.960,0	108.632,2	108.411,9	114.572,4	115.785,8
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske													
- domaća	13.299,2	13.518,7	13.570,9	13.983,7	13.772,7	13.920,8	13.863,7	13.799,6	14.414,2	14.285,9	14.364,0	16.063,1	15.692,5
- inozemna	31.406,6	32.157,8	32.268,5	32.158,3	32.892,9	32.804,8	32.673,6	33.139,4	33.269,3	36.595,5	36.245,9	35.795,7	35.002,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije, a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. U ovoj tablici dug HBOR-a u dijelu 2. Inozemni dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 1998., u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, lipnja 1999., a dug HAC-a reklasificiran je od, uključujući, siječnja 2008.

Tablica I3: Dug središnje države • Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga.

Izvori su podataka za unutarnji dug središnje države Ministarstvo financija, u dijelu koji se odnosi na trezorske zapise i obveznice, te Hrvatska narodna banka, u dijelu koji se odnosi na instrumente tržišta novca, kredite banaka i na kredite Hrvatske narodne banke.

Stanje trezorskih zapisa uključuje trezorske zapise Ministarstva financija izražene u kunama, eurozapise Ministarstva financija i trezorske zapise Ministarstva financija indeksirane uz euro, sve s rokom dospelosti do godine dana. Stanja eurozapisa uključuju obračunate nedospjele kamate. Kod trezorskih zapisa u kunama i trezorskih zapisa indeksiranih uz euro razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta pomoću metode jednostavnoga kamatnog računa (tj. linearno) i metode brojenja dana prema kojoj je stvarni broj dana podijeljen s 360.

Stanje obveznica uključuje obveznice središnje države izdane na domaćem tržištu, trezorske zapise Ministarstva financija s rokom dospelosti duljim od jedne godine i dio ukupnih obveznica središnje države izdanih u inozemstvu koji je na kraju izvještajnog

razdoblja u vlasništvu rezidentnih institucionalnih jedinica. Kod trezorskih zapisa s rokom dospelosti duljim od jedne godine razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta metodom složenoga kamatnog računa. Stanja obveznica središnje države uključuju obračunate nedospjele kamate.

Stanje kredita banaka od siječnja 2004. sadrži, uz nedospjelu glavicu, i obračunate nedospjele kamate.

Izvor podataka za inozemni dug središnje države jest statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor su podataka o domaćim jamstvima statistička izvješća banaka, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Iznimno od navedenog u dijelu "Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama" u ovoj je tablici dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka u dijelu 2. Inozemni dug središnje države, reklasificiran iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi od, uključujući, prosinca 1998., a u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 2002.

J. Nefinancijske statistike

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi				
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena			Cijene pri proizvođačima	Indeksi potrošačkih cijena			Cijene pri proizvođačima
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
2000.	prosinac	90,0	92,0	82,8	100,4	100,4	100,1	100,2	105,5	105,5	105,5	111,2
2001.	prosinac	92,1	93,2	88,5	100,4	100,4	100,5	99,0	102,4	101,3	106,8	96,9
2002.	prosinac	93,8	94,2	92,6	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	prosinac	95,4	95,7	94,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	98,0	98,0	98,0	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,5	103,6	104,8
2005.	prosinac	101,6	101,4	102,0	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	103,7	102,8	106,4	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	109,7	109,5	110,0	101,2	101,2	101,3	100,4	105,8	106,6	103,4	105,9
2008.	prosinac	112,8	112,2	114,7	99,4	99,1	100,5	98,7	102,9	102,4	104,3	104,3
2009.	siječanj	114,2	114,1	115,3	101,2	101,0	102,2	99,9	103,4	102,9	105,6	101,8
	veljača	114,9	114,9	115,7	100,6	100,7	100,3	100,2	104,2	103,9	105,4	101,8
	ožujak	115,2	115,2	115,6	100,2	100,3	99,9	98,8	103,8	103,5	105,0	99,9
	travanj	116,0	116,4	115,3	100,8	101,0	99,8	100,5	103,9	103,7	104,4	99,9
	svibanj	116,0	116,3	115,7	100,0	99,9	100,3	100,6	102,7	102,4	104,2	99,3
	lipanj	116,1	116,1	116,9	100,1	99,8	101,0	100,9	102,1	101,6	103,8	99,0
	srpanj	115,3	114,7	118,4	99,3	98,7	101,3	100,6	101,2	100,5	104,0	97,2
	kolovoz	115,2	114,5	118,9	99,9	99,8	100,4	100,8	101,5	100,8	103,9	98,2
	rujan	115,0	114,5	117,3	99,8	100,1	98,7	99,3	101,0	100,3	103,8	97,7
	listopad	115,1	114,8	116,9	100,1	100,2	99,6	99,8	101,3	100,5	104,0	98,6
	studen	115,6	115,4	117,1	100,4	100,5	100,2	100,1	101,8	101,3	104,0	100,2
	prosinac	114,9	114,5	117,3	99,4	99,3	100,2	100,0	101,9	101,3	103,9	101,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima • Početkom 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa

potrošačkih cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100 ^a			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
2000.	prosinac	92,8	93,9	86,5	100,4	100,4	100,2	103,3	103,0	105,0
2001.	prosinac	93,9	94,6	89,8	99,8	99,7	100,3	101,2	100,8	103,8
2002.	prosinac	95,0	95,6	91,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	prosinac	96,2	96,4	94,7	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	prosinac	98,4	98,5	97,4	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9
2005.	prosinac	101,3	101,4	101,0	100,1	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7
2006.	prosinac	103,6	103,6	103,6	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5
2007.	prosinac	108,8	109,1	107,2	100,8	100,8	100,4	105,0	105,3	103,5
2008.	prosinac	113,3	113,5	112,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	105,0
2009.	siječanj	113,2	113,3	112,9	99,9	99,8	100,4	104,2	104,1	104,3
	veljača	113,4	113,4	113,6	100,2	100,1	100,6	104,3	104,3	104,4

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100 ^a			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
	ožujak	113,9	114,1	113,0	100,5	100,6	99,5	104,2	104,4	103,6
	travanj	115,4	115,9	112,7	101,3	101,6	99,7	104,8	105,1	103,2
	svibanj	115,8	116,3	113,3	100,4	100,3	100,6	104,1	104,4	102,8
	lipanj	116,2	116,3	115,4	100,3	100,0	101,8	103,4	103,6	102,3
	srpanj	115,4	114,9	117,9	99,3	98,8	102,2	102,9	103,0	102,4
	kolovoz	115,1	114,4	118,6	99,7	99,5	100,6	102,3	102,3	102,3
	rujan	114,8	114,6	115,7	99,7	100,1	97,5	101,5	101,4	102,2
	listopad	115,1	115,1	114,7	100,3	100,5	99,1	101,4	101,2	102,3
	studeni	115,0	115,0	114,9	99,9	99,8	100,3	100,9	100,6	102,4
	prosinac	113,6	113,3	115,2	98,8	98,6	100,2	100,2	99,8	102,4

^a Od siječnja 2007. DZS objavljuje indeks potrošačkih cijena na novoj bazi: 2005. = 100.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena • Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata).

Ukupno je isključeno 111 dobara i usluga, čiji udio u košarici za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2005. godini iznosi 30,06% (od toga 6,93 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 23,13 postotna boda na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nul-tog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.958,0	96,6	104,7	105,2
2008.	prosinac	5.410,0	100,3	109,1	107,0
2009.	siječanj	5.307,0	98,1	105,7	105,7
	veljača	5.230,0	98,6	104,8	105,3
	ožujak	5.367,0	102,6	106,5	105,6
	travanj	5.295,0	98,7	105,1	105,5
	svibanj	5.326,0	100,6	102,9	105,0
	lipanj	5.370,0	100,8	103,9	104,8
	srpanj	5.308,0	98,8	101,4	104,3
	kolovoz	5.267,0	99,2	101,6	103,9
	rujan	5.236,0	99,4	100,6	103,6
	listopad	5.279,0	100,8	100,3	103,2
	studeni	5.385,0	102,0	99,8	102,9
	prosinac	5.362,0	99,6	99,1	102,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača
indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora							
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11	
2000.	listopad	-20,9	3,5	-32,2	-26,2	1,2	-22,0	5,7	26,9	-48,3	-63,6	
2001.	listopad	-27,0	-11,4	-35,6	-29,6	-10,0	-35,9	-12,7	22,9	-41,3	-62,3	
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-11,5	20,1	-34,1	-64,0	
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-25,0	-21,5	-2,6	-26,5	-6,4	14,7	-27,1	-65,2	
2004.	listopad	-23,9	-7,9	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3	
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-25,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,5	27,6	-25,9	-50,6	
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	1,1	-22,4	-10,5	16,9	-12,9	-49,4	
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,8	-31,8	-21,2	12,8	-25,0	-54,8	
2008.	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,8	-40,6	43,4	-40,3	-57,9	
2009.	siječanj	-40,8	-31,3	-35,8	-23,1	-18,5	-50,0	-44,0	49,1	-34,4	-51,7	
	veljača	-44,1	-31,3	-41,7	-30,4	-20,8	-55,8	-41,7	56,6	-38,9	-57,4	
	ožujak	-45,3	-35,0	-41,7	-31,1	-23,8	-57,7	-46,1	59,6	-36,4	-51,6	
	travanj	-44,3	-32,2	-43,6	-32,0	-20,7	-58,3	-43,6	54,3	-40,6	-58,6	
	svibanj	-38,9	-26,5	-39,2	-31,5	-16,6	-54,4	-36,4	47,8	-31,7	-54,6	
	lipanj	-45,0	-32,4	-42,4	-33,4	-21,7	-60,3	-43,1	55,5	-33,6	-59,7	
	srpanj	-47,7	-39,2	-46,0	-38,0	-30,2	-62,2	-48,2	56,4	-37,7	-56,0	
	kolovoz	-52,3	-44,5	-50,0	-39,9	-34,8	-65,5	-54,2	61,5	-44,7	-58,5	
	rujan	-40,8	-27,6	-44,7	-36,3	-20,4	-59,7	-34,7	48,0	-38,2	-60,1	
	listopad	-41,0	-25,1	-46,8	-35,8	-18,2	-62,3	-31,9	57,1	-42,2	-56,9	
	studeni	-40,2	-24,6	-42,3	-35,2	-18,0	-52,7	-31,2	53,8	-39,1	-57,8	
	prosinac	-46,8	-32,7	-47,6	-35,7	-22,6	-64,5	-42,8	63,9	-42,5	-58,0	

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača • HNB-ova anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. godine prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. Ovo se HNB-ovo anketno istraživanje do travnja 2005. godine provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. godine Hrvatska narodna banka anketno istraživanje provodi svakoga mjeseca, u suradnji s Europskom komisijom, koristeći se njezinom tehničkom i financijskom pomoći. Za izradu i provedbu Ankete odgovorna je jedino Hrvatska narodna banka.

Upitnik sadržava ukupno 23 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoloženja potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_z r_i \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijelili za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponuđeni/odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na pojedino pitanje.

Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) u pogledu specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

- I1: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?
- I2: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?
- I3: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?
- I4: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?
- I7: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?
- I8: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?
- I11: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjeti išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa su:

- IPP: I2, I4, I7x(-1), I11
- IOP: I2, I4
- IRP: I1, I3, I8.

Kratice i znakovi

b. b.	– bazni bodovi	HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
BDP	– bruto domaći proizvod	HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
BDV	– bruto dodana vrijednost	Ina	– Industrija nafte d.d.
BIS	– Banka za međunarodne namire (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)	JDD	– javna dionička društva
blag.	– blagajnički	kn	– kuna
cif	– cijena s osiguranjem i vozarinom (engl. <i>cost, insurance and freight</i>)	kom.	– komad
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	lp	– lipa
d.d.	– dioničko društvo	MF	– Ministarstvo financija
DKZ	– Direktiva o kapitalnim zahtjevima	mil.	– milijun
d.o.o.	– društvo s ograničenom odgovornošću	mj.	– mjesec
DZS	– Državni zavod za statistiku	mlrd.	– milijarda
EBRD	– Europska banka za obnovu i razvoj (engl. <i>European Bank for Reconstruction and Development</i>)	MMF	– Međunarodni monetarni fond
EMU	– Ekonomska i monetarna unija	MRS	– Međunarodni računovodstveni standardi
engl.	– engleski	MSFI	– Međunarodni standardi financijskog izvještavanja
ESB	– Europska središnja banka	MTP	– multilateralna trgovinska platforma
EU	– Europska unija	NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
Fed	– američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)	NKS	– Nacionalni klirinški sustav
Fina	– Financijska agencija	NN	– Narodne novine
FMA	– Agencija za nadzor financijskih tržišta (engl. <i>Financial Market Authority</i>)	NOP	– Nacionalni odbor za platni promet
fob	– franko paluba (engl. <i>free on board</i>)	NRP	– neto raspoložive pričuve
FZOEU	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	OECD	– Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj
g.	– godina	PDV	– porez na dodanu vrijednost
GFS	– metodologija MMF-a za statistiku javnih financija (engl. <i>Government Finance Statistics</i>)	PN	– primarni novac
HAC	– Hrvatske autoceste	POS (EFTPOS)	– elektronički prijenos novčanih sredstava na prodajnome mjestu (engl. <i>Electronic Funds Transfer of Point of Sale</i>)
Hanfa	– Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga	RDG	– račun dobiti i gubitka
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak	RH	– Republika Hrvatska
HC	– Hrvatske ceste	SAD	– Sjedinjene Američke Države
HNB	– Hrvatska narodna banka	SDR	– posebna prava vučenja
HSVP	– Hrvatski sustav velikih plaćanja	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
HV	– Hrvatske vode	T-HT	– HT-Hrvatske telekomunikacije d.d.
HWWI	– Institut za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (njem. <i>Hamburgisches Weltwirtschaftsinstitut</i>)	tis.	– tisuća
		tr.	– tromjesečje
		TZ	– trezorski zapisi
		VIKR	– valutno inducirani kreditni rizik
		ZOKI	– Zakon o kreditnim institucijama
		WB	– Svjetska banka (engl. <i>World Bank</i>)

Troslovne oznake za valute

ATS	– austrijski šiling
CHF	– švicarski franak
DEM	– njemačka marka
EUR	– euro
FRF	– francuski franak
GBP	– funta sterlinga
HRK	– hrvatska kuna
ITL	– talijanska lira
JPY	– japanski jen
USD	– američki dolar
XDR	– posebna prava vučenja

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
ø	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
()	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

